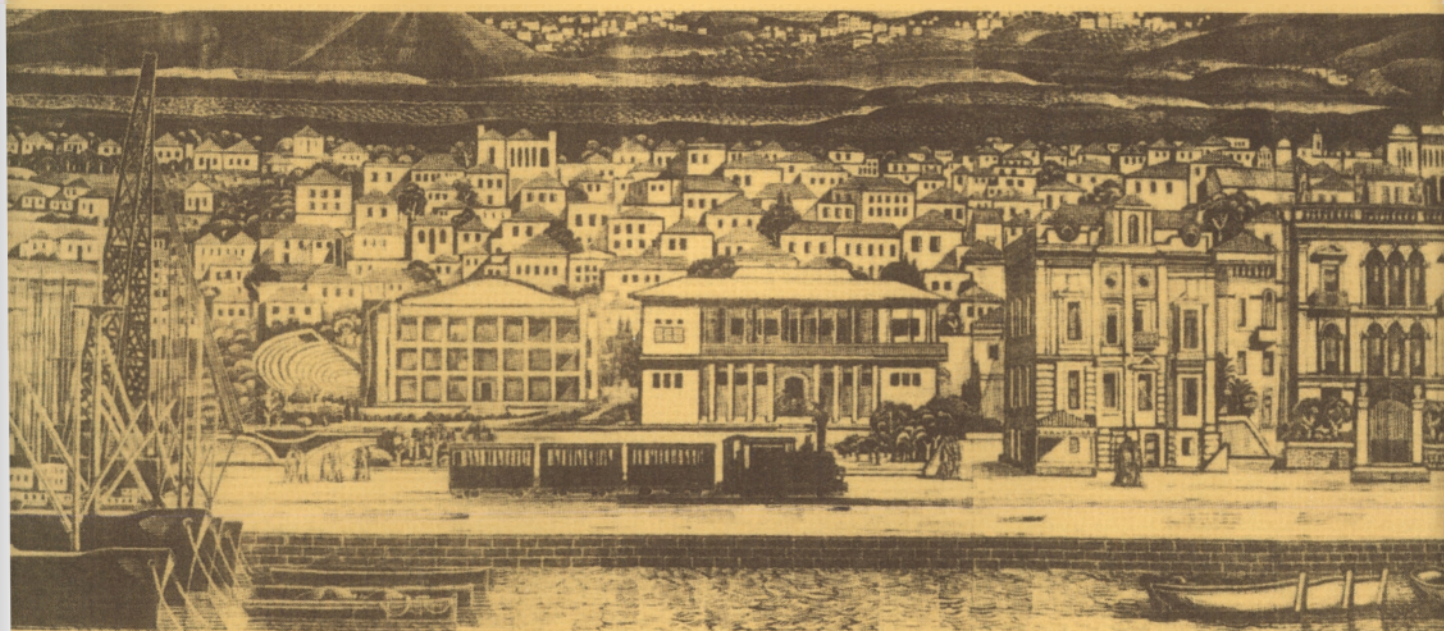

**Τ.Ε.Ι. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: «Οι εκλογές στην Τοπική Αυτοδιοίκηση από τη μεταπολίτευση μέχρι σήμερα. Το θεσμικό πλαίσιο, συγκριτική μελέτη, πολιτική και κοινωνική ανάλυση. Το παράδειγμα του Δήμου Βόλου».

ΕΠΟΥΔΑΣΤΗΣ: ΤΣΕΤΖΕΡΗΣ Δ. ΙΩΑΝΝΗΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ: Dr. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ
ΒΟΥΤΥΝΙΩΤΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2004

* Η φωτογραφία στο εξώφυλλο είναι ένα από τα τέσσερα χαρακτηριστικά που φιλοτέχνησε ο μεγάλος χαράκτης Α. Τάσσος και αποτελούν το κύκνειο άσμα του. Τα τέσσερα χαρακτηριστικά βρίσκονται στη είσοδο του Δημαρχείου Βόλου. Τα φιλοτέχνησε λίγο πριν πεθάνει απροσδόκητα το 1986. Το χαρακτηριστικό που υπάρχει στο εξώφυλλο εμφανίζει την πόλη του Βόλου με αναπλασμένα τα χαρακτηριστικά υφολογικά στοιχεία που σημαδεύουν και τη μορφολογία της. Σωστά χαρακτηρίστηκε το «το ωριμότερο έργο της νεοελληνικής χαρακτηριστικής».

Αυτή η εργασία
αφιερώνεται στη
μνήμη του παππού
μου Γιάννη
Τέντζερη. Έναν
σπουδαίο άνθρωπο
και αγωνιστή που
υπηρέτησε με
αυταπάρνηση το
θεσμό της Τοπικής
Αυτοδ/σης,
παλεύοντας για την
προκοπή της πόλης
που τον μεγάλωσε
και τον ανέδειξε.

“Απεργία”, χαρακτηριστικό Μαριάννας Ξενάκη στο Δημαρχείο Βόλου, 1990.
(Φωτ. Α. Μουρτζούκου, αρχείο ΔΗ.ΚΙ.)

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	σελ.
ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	
ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΤΑ	11
1.1. Ιστορική εκλογική αναδρομή του θεσμού της Τ.Α. στην Ελλάδα.....	11
1.1.1. Η πρώτη μορφή Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Αρχαία Ελλάδα	11
1.1.2. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στα χρόνια της Τουρκοκρατίας και της Επανάστασης του 1821	12
1.1.3. Η εξέλιξη του θεσμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης κατά την περίοδο του Ι. Καποδίστρια και της βασιλείας του Όθωνα	14
1.1.4. Οι πρώτες εκλογές στην Τοπική Αυτοδιοίκηση μέχρι την κατάργηση της βασιλείας του Όθωνα	15
1.1.5. Οι πρώτες Δημοτικές εκλογές του 20 ^{ου} αιώνα και η περίοδος της διακυβέρνησης της χώρας από τον Ελευθέριο Βενιζέλο	19
1.1.6. Οι πρώτες εκλογές στην Τ.Α. μετά την έκπτωση της δυναστείας Γκλίσμπουργκ και το άρθρο 107 του Συντάγματος του 1927	21
1.1.7. Οι πρώτες εκλογές που ψηφίζουν και οι γυναίκες για την ανάδειξη των τοπικών αρχόντων	23
1.1.8. Ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης την περίοδο της Εθνικής Αντίστασης 1941-1944.....	24
1.1.9. Οι πρώτες Δημοτικές εκλογές μετά την Απελευθέρωση της χώρας και το άρθρο 99 του Συντάγματος του 1952	28
1.1.10. Οι Δημοτικές εκλογές βίας και νοθείας της 5 ^{ης} Απριλίου 1952	30
1.1.11. Ο θρίαμβος των συνδυασμών της Δημοκρατικής Συνεργασίας ...	31
1.2. Ιστορική αναδρομή του Βόλου	32
1.2.1. Εισαγωγή.....	32
1.2.2. Ο Βόλος κατά την Τουρκοκρατία.....	33
1.2.3. Η ανάπτυξη του Βόλου στις αρχές του 20 ^{ου} αιώνα.....	34
1.2.4. Οικονομικές πολιτικές διεργασίες στο Βόλο στις αρχές του 20 ^{ου} αιώνα.....	34
1.2.5. Η συμβολή του Βολιώτικου τύπου στην ανάπτυξη της πόλης.....	36
1.2.6. Η ίδρυση το 1908 στο Βόλο, του πρώτου Εργατικού Κέντρου στην Ελλάδα και του Ανώτερου Παρθεναγωγείου.....	37
1.2.7. Η δίκη των “Αθεϊκών” το 1914.....	38
1.2.8. Οι μεγάλες καπνεργατικές διαδηλώσεις στο Βόλο το 1936 και η περίοδος της δικτατορίας του Ιωάννη Μεταξά.....	38
1.2.9. Η περίοδος της Εθνικής Αντίστασης 1941-1944 στο Βόλο.....	39

1.2.10.	Ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος και η μετέπειτα οικονομική κρίση του Βόλου.....	39
1.2.11.	Ο Βόλος στο τέλος του 20 ^{ου} αιώνα.....	40
1.3.	Οι Δήμαρχοι του Βόλου και οι Δημοτικές εκλογές από το 1881-1974.....	41
1.3.1.	Η σύσταση του Δήμου Παγασών το 1833 και ο πρώτος Δήμαρχος Γεώργιος Καρτάλης.....	41
1.3.2.	Οι Δημοτικές εκλογές της 7 ^{ης} Ιουλίου 1891 και η δημαρχιακή θητεία του Αλέξανδρου Τοπάλη.....	42
1.3.3.	Η δημαρχιακή θητεία του Νικόλαου Γεωργιάδη.....	43
1.3.4.	Η δημαρχιακή θητεία του Κων/νου Γκλαβάνη.....	44
1.3.5.	Οι Δημοτικές εκλογές της 25 ^{ης} Οκτωβρίου 1925 και η δημαρχιακή θητεία του Σπύρου Σπυρίδη.....	45
1.3.6.	Οι διορισμένοι Δήμαρχοι Βόλου κατά την περίοδο Της δικτατορίας Μεταξά.....	46
1.3.7.	Οι διατελέσαντες Δήμαρχοι μετά την Απελευθέρωση της Πόλης και οι Δημοτικές εκλογές του 1946.....	47
1.3.8.	Οι Δημοτικές εκλογές της 15 ^{ης} Απριλίου 1951 και της 21 ^{ης} Νοεμβρίου 1954.....	47
1.3.9.	Η Δημαρχιακή θητεία του Γεωργίου Καρτάλη.....	48
1.3.10.	Οι Δημοτικές εκλογές του 1964 και η δημαρχιακή θητεία του Θεόδωρου Κλαψόπουλου.....	50
1.4.	Οι Δήμαρχοι Παγασών και Βόλου από το 1881 έως το 1974.....	51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΑ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΕΣ.....	53
2.1. Τα θεσμικά όργανα της Τ.Α.- Στοιχεία για την εκλογή των Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων	53
2.1.1. Εισαγωγή- Ορισμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.....	53
2.1.2. Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των Ο.Τ.Α.....	54
2.1.3. Η λειτουργία των θεσμικών οργάνων της Πρωτοβάθμιας Αυτοδιοίκησης.....	56
2.1.4. Βασικά στοιχεία για τη διενέργεια των εκλογών και τη συγκρότηση Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων.....	59
2.2. Το εκλογικό σύστημα στην Τ.Α.....	63
2.2.1. Εισαγωγή.....	63
2.2.2. Ορισμός και είδη εκλογικών συστημάτων	64
2.2.3. Το ισχύον εκλογικό σύστημα στην Τ.Α.-Π.Δ.410/1995.....	65
2.2.4. Το εκλογικό σύστημα για την εκλογή σε Δήμους	66
2.2.5. Εκλογή σε Δήμους που προέρχονται από συνένωση Ο.Τ.Α.(με Δημοτικά Διαμερίσματα).....	70
2.2.6. Εκλογή Τοπικών Συμβουλίων	72
2.2.7. Εκλογή Συμβουλίων Δημοτικών Διαμερισμάτων	73
2.2.8. Το εκλογικό σύστημα για την εκλογή σε Κοινότητες	73

2.3. Αλλαγές στη διαδικασία εκλογής Δημοτικών και Κοινοτικών αρχών.....	75
2.3.1. Αλλαγές στην εκλογική νομοθεσία από τις Δημοτικές και Κοινοτικές εκλογές του 1998.....	75
2.3.2. Νεότερες αλλαγές στην εκλογική νομοθεσία στις Δημοτικές και Κοινοτικές εκλογές του 2002.....	75

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΒΟΛΟΥ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ ΩΣ ΣΗΜΕΡΑ.....

3.1. Οι εκλογές της 30 ^{ης} Μαρτίου 1975.....	77
3.2. Οι εκλογές της 15 ^{ης} Οκτωβρίου 1978.....	80
3.3. Οι εκλογές της 17 ^{ης} Οκτωβρίου 1982.....	82
3.4. Οι εκλογές της 12 ^{ης} Οκτωβρίου 1986-Α' Γύρος.....	86
3.5. Οι επαναληπτικές εκλογές της 19 ^{ης} Οκτωβρίου 1986.....	89
3.6. Οι εκλογές της 14 ^{ης} Οκτωβρίου 1990.....	91
3.7. Οι εκλογές της 16 ^{ης} Οκτωβρίου 1994-Α' Γύρος.....	94
3.8. Οι επαναληπτικές εκλογές της 23 ^{ης} Οκτωβρίου 1994.....	95
3.9. Οι εκλογές της 11 ^{ης} Οκτωβρίου 1998.....	97
3.10. Οι εκλογές της 13 ^{ης} Οκτωβρίου 2002-Α' Γύρος.....	99
3.11. Οι επαναληπτικές εκλογές της 20 ^{ης} Οκτωβρίου 2002.....	100

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ-

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....

4.1. Συγκριτική μελέτη εκλογικών στοιχείων.....	103
4.1.1. Εισαγωγή.....	103
4.1.2. Οι εκλογές της 30 ^{ης} Μαρτίου 1975.....	103
4.1.3. Οι εκλογές της 12 ^{ης} Οκτωβρίου 1986-Α' Γύρος.....	104
4.1.4. Οι επαναληπτικές εκλογές της 19 ^{ης} Οκτωβρίου 1986.....	106
4.1.5. Οι εκλογές της 11 ^{ης} Οκτωβρίου 1998.....	107
4.1.6. Οι εκλογές της 13 ^{ης} Οκτωβρίου 2002-Α' Γύρος.....	108
4.1.7. Οι επαναληπτικές εκλογές της 20 ^{ης} Οκτωβρίου 2002.....	110
4.1.8. Εκλογική μελέτη με τη βοήθεια του προγράμματος Arc View-G.I.S.(Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών).....	110
4.2. Πολιτική και Κοινωνική ανάλυση εκλογικών στοιχείων.....	122
4.2.1. Ανάλυση των εκλογών της 30 ^{ης} Μαρτίου 1975.....	122
4.2.2. Ανάλυση των εκλογών της 12 ^{ης} και 19 ^{ης} Οκτωβρίου 1986.....	123
4.2.3. Ανάλυση των εκλογών της 11 ^{ης} Οκτωβρίου 1998.....	124
4.2.4. Ανάλυση των εκλογών της 13 ^{ης} Οκτωβρίου 2002.....	125
4.2.5. Συμπεράσματα πολιτικής και κοινωνικής ανάλυσης.....	126

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	128
5.1. Γενικότερα συμπεράσματα για το θεσμό της Τ.Α.....	128
5.1.1. Το βασικό συμπέρασμα της εργασίας.....	130
5.1.2. Ανάλυση των πινάκων που απεικονίζουν τις διαφορές μεταξύ απλής και ενισχυμένης αναλογικής.....	130
5.2. Προτάσεις: Η αναγκαιότητα της απλής αναλογικής ως πάγιου εκλογικού συστήματος στις εκλογές όλων των οργάνων της Τ.Α.....	133
5.2.1. Εισαγωγή.....	133
5.2.2. Η λειτουργία της προτεινόμενης απλής αναλογικής στο θεσμό της Τ.Α.....	134
5.2.3. Η απλή αναλογική στην Τ.Α. σε χώρες της Ευρώπης.....	135
5.2.4. Επίλογος.....	136

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	138
------------------------	------------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	158
--------------------------	------------

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

Η εργασία αυτή αποτελεί το επιστέγασμα των προσπαθειών μου για την ολοκλήρωση των σπουδών μου. Σ' αυτή την προσπάθεια είχα πολύτιμους συμπαραστιάτες και αρωγούς στις δύσκολες στιγμές τους γονείς μου, τους καθηγητές μου στο ΤΕΙ, τους συμφοιτητές μου, τους φίλους και γνωστούς μου. Θα ήθελα να απευθύνω ένα μεγάλο ευχαριστώ στον αναπληρωτή καθηγητή του ΤΕΙ κ. Λεωνίδα Παπακωνσταντινίδη που δέχθηκε να αναλάβει την εποπτεία και την τελική εισήγηση της πτυχιακής μου εργασίας.

Δεν μπορώ να ξεχάσω την επίκουρο καθηγήτρια του τμήματος κα. Αναστασία Βουτυνιώτη που στάθηκε πάντα δίπλα μου θερμός συμπαραστιάτης και η συμβολή της υπήρξε καθοριστική για την πραγμάτωση αυτής της εργασίας. Επίσης θερμές ευχαριστίες προσωπικά στον διευθυντή της εφημερίδας "Η Θεσσαλία" κ. Θανάση Σαμαρά για την πολύτιμη βοήθειά του και την παραχώρηση του αρχείου της εφημερίδας καθώς και στο προσωπικό της εφημερίδας για την υπομονή που μου έδειξε. Ακόμη θα ήθελα να ευχαριστήσω το Δημοτικό Σύμβουλο Βόλου κ. Δανηλόπουλο Γιώργο για τη βοήθεια και την πάντα πρόθυμη συνεργασία του.

Τέλος νιώθω την ανάγκη να ευχαριστήσω το ευγενικό προσωπικό του τμήματος Αρχείων Ιστορίας του Δήμου Βόλου και το περιοδικό "ΑΝΤΙ" για την πολύτιμη βοήθειά του.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όνειρό μου και επιθυμία ήταν να περάσω σε κάποια σχολή Πολιτικών Επιστημών κατά προτίμηση αυτής της Παντείου. Από παιδί είχα ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα την πολιτική, τους πολιτικούς, την πολιτική ανάλυση, τις εκλογές και τους πολιτικούς θεσμούς. Ίσως σ' αυτό να συνετέλεσε και η πολιτική σταδιοδρομία της οικογένειάς μου και το έντονο πολιτικό κλίμα που επικρατούσε την εποχή εκείνη('89-'93). Θυμάμαι τις πολύ καλές επιδόσεις μου στο μάθημα "Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος" και "Αρχές Πολιτικής Επιστήμης" που κάναμε στη Γ' Γυμνασίου και τη Γ' Λυκείου αντίστοιχα. Πέρα όπως απ' αυτό πάντοτε είχα μέσα μου σαν κινητήρια αρχή την ιστορική αναζήτηση, το "γιατί και το πώς" της ιστορίας και την επιστημονική ανάλυσή της. Ο ιστορικός υλισμός και τα αίτια που δημιουργούν τις ιστορικές πραγματικότητες.

Όταν πέρασα κατόπιν πανελλαδικών εξετάσεων (με το τότε σύστημα των δεσμών) στο τμήμα Διοίκησης Μονάδων Τοπικής Αυτοδιοίκησης των ΤΕΙ Καλαμάτας ένιωσα κάποια ανακούφιση γιατί θα σπούδαζα ένα αντικείμενο που το είχα ζήσει από κοντά στην οικογένειά μου: Ο αείμνηστος παππούς μου Γιάννης Δ. Τέντζερης εκλέγονταν συνεχώς (με εξαίρεση τη παύση και τη δίωξή του από τη δικτατορία το διάστημα'67-'74) Δημοτικός σύμβουλος Βόλου από το 1964 με τη Δημοκρατική Συνεργασία εκ μέρους της Ένωσης Κέντρου και με τη μεταπολίτευση ως το 1990 πάλι με τη Δημοκρατική Συνεργασία εκ μέρους του ΠΑΣΟΚ. Επίσης διετέλεσε Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου στο διάστημα 1985-1987.

Μπορεί να μην κατάφερα να εισέλθω στο Πολιτικών Επιστημών αλλά το τμήμα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης του ΤΕΙ Καλαμάτας (μοναδικό σ' όλη την Ελλάδα σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) μου έδωσε την ευκαιρία να γνωρίσω επιστημονικά ένα αντικείμενο που συνδέεται με αυτό της πολιτικής επιστήμης. Το κενό του προγράμματος σπουδών του τμήματος πάνω στην πολιτική επιστήμη έρχεται να το καλύψει αρμονικά το θέμα που πραγματεύεται αυτή η εργασία. Επέλεξα αυτό το θέμα με πλήρη αίσθημα ευθύνης και σοβαρότητας στα πλαίσια μιας επιστημονικής έρευνας και αναζήτησης. Πριν ακόμα το επιλέξω γνώριζα τις δυσκολίες που θα συναντούσα καθώς η ελληνική βιβλιογραφία του θέματος είναι σχεδόν μηδαμινή. Χρειάστηκα να ψάξω αρκετά σε παλιά βιβλιοπωλεία της

πρωτεύουσας και σε βιβλία, σημειώσεις, περιοδικά, φωτογραφίες που βρήκα από το προσωπικό μου αρχείο.

Εφαρμόζοντας την “ζωντανή έρευνα” ήρθα σ’ επαφή με πρόσωπα που γνώρισαν και υπηρέτησαν για πολλά χρόνια το θεσμό της Τ.Α. στο Βόλο. Θέλω εδώ να τονίσω ότι σ’ αυτή την εργασία καθοριστική σημασίας ήταν το αρχείο της τοπικής εφημερίδας “Η Θεσσαλία” που απλόχερα η διεύθυνσή της μου επέτρεψε να δανειστώ.

Αυτή η εργασία αποτελεί τομή για το αντικείμενο της πολιτικής κοινωνιολογίας και της εκλογικής ανάλυσης και απαρχή για νέες προσπάθειες που πρέπει να γίνουν στο μέλλον στο χώρο αυτό. Θα μπορούσα να πω χωρίς κανένα αίσθημα ρεβανσισμού ότι αποτελεί την πρώτη επιστημονικά ολοκληρωμένη παρουσίαση Δημοτικών Εκλογών όσον αφορά το Δήμο Βόλου αλλά και πανελλαδικά για την ιστορία του θεσμού και την εκλογική του ανάλυση. Δεν έχει γίνει ως τώρα εκδοτική προσπάθεια που ν’ αφορά τις εκλογές στην τοπική αυτοδιοίκηση από τη μεταπολίτευση και μετά, ενιαία και συγκροτημένα, τόσο σε πανελλαδικό όσο και σε τοπικό επίπεδο.

Πριν παρουσιάσω το περιεχόμενο και τη δομή της εργασίας μου θα ήθελα πρώτα ν’ αναφερθώ στην έννοια του όρου πολιτική επιστήμη και πολιτική κοινωνιολογία καθώς αυτοί οι δυο όροι αποτελούν την θεωρητική βάση της. Ο άνθρωπος σ’ όλη τη διάρκεια της ζωής του κοινωνικοποιείται πολιτικά. Αυτό συντελείται στον πρωταρχικό πυρήνα που λέγεται οικογένεια, συνεχίζεται στο σχολείο, στις παρέες και γενικά στην κάθε είδους συναναστροφή με τους ανθρώπους. Η άποψη που κυριαρχεί σήμερα είναι ότι η διαδικασία της πολιτικής κοινωνικοποίησης συντελείται μέσα σε οποιαδήποτε πολιτική κοινωνία και συνδέεται με τη δομή της, δηλαδή με τη μορφή του πολιτεύματος.

Σε τι όμως μπορεί να βοηθήσει τον άνθρωπο να γνωρίζει τους μηχανισμούς σύμφωνα με τους οποίους γίνεται η ένταξή του σε μια κοινωνία; Τον βοηθά, πρώτα να συνειδητοποιήσει ότι η σχέση που τον συνδέει με την πολιτική κοινωνία είναι διαλεκτική, δηλαδή αναγκαία και αμφίπλευρη. Αυτό σημαίνει ότι η ζωή του εξαρτάται από την κοινωνία, αλλά και ότι η ζωή της πολιτικής κοινωνίας εξαρτάται ως ένα βαθμό από αυτόν. Τον υποχρεώνει, έπειτα, να αναζητήσει, μέσα από μια διαδικασία αυτογνωσίας, τις ειδικές συνθήκες που τον οδήγησαν να διαμορφώσει την πολιτική στάση που έχει ως τώρα υιοθετήσει και νηφάλια να ελέγξει την ορθότητα της στάσης του. Τον προκαλεί, τέλος, συνειδητοποιώντας τη διαλεκτική του σχέση με την πολιτική κοινωνία, να συμμετέχει ενεργά στις πολιτικές διαδικασίες. Για να μπορέσει ο σύγχρονος άνθρωπος να πραγματοποιήσει με επιτυχία όλα αυτά, για να

μπορέσει να παρακολουθήσει συνειδητά και υπεύθυνα τους αδιάκοπους μετασχηματισμούς της πολιτικής πραγματικότητας, δεν αρκούν κάποιες γενικές γνώσεις σχετικά με τη διαδικασία της πολιτικής κοινωνικοποίησης του. Χρειάζεται παράλληλα να αυξάνει την πολιτική του παιδεία, να ενημερώνεται και να εξοικειώνεται με τις προσπάθειες που καταβάλλει η πολιτική επιστήμη για να μελετήσει με τρόπο επιστημονικό τα πολιτικά φαινόμενα. Με τον τρόπο αυτό θα μπορεί να κατανοεί όσα συμβαίνουν στο σύγχρονο κόσμο και ανάλογα να ενεργεί.

Η πολιτική επιστήμη επιδιώκει να περιγράψει και να ερμηνεύσει τα πολιτικά φαινόμενα. Για να το πετύχει όμως αυτό ακολουθεί δυο δρόμους πάνω στην έρευνα: Ο ένας δρόμος είναι ο συγχρονικός, αναζητά στο σήμερα να εντοπίσει αν εκδηλώνονται πολιτικά φαινόμενα σε κοινωνίες πρωτόγονες ή υπανάπτυκτες που επιζούν ακόμα σε ορισμένες περιοχές της υφελίου(Αφρική, Πολυνησία). Ο άλλος, ο διαχρονικός, αναζητά στο χτες να εντοπίσει αν εκδηλώθηκαν πολιτικά φαινόμενα στα διάφορα στάδια εξέλιξης, ή και οπισθοδρόμησης, των πολιτικών κοινωνιών κατά την πορεία τους μέσα στην ιστορία. Τα πολιτικά φαινόμενα είναι σύμφυτα με τη ζωή του ανθρώπου μέσα σε διαφοροποιημένες κοινωνίες. Με άλλα λόγια, τα πολιτικά φαινόμενα υπήρχαν πολύ πριν από την πολιτική επιστήμη, δηλαδή πολύ πριν γίνουν αντικείμενο επιστημονικών θεωρήσεων. Γι' αυτό το αντικείμενο της πολιτικής επιστήμης είναι πλατύ.

Υπάρχουν διάφορες επιστημονικές απόψεις για την ερμηνεία των πολιτικών φαινομένων. Σύμφωνα με μια άποψη εκείνο που υπάρχει πίσω από τις εκδηλώσεις των πολιτικών φαινομένων, εκείνο που τα ενοποιεί είναι η ανθρώπινη φύση ή η ανθρώπινη συμπεριφορά. Μελετώντας λοιπόν τους μηχανισμούς της μπορούμε να κατανοήσουμε και τους μηχανισμούς των πολιτικών φαινομένων, αφού, σε τελευταία ανάλυση, εκείνη είναι που τα γεννά. Σύμφωνα με μια άλλη άποψη, εκείνο που κυριαρχεί σε όλες τις πολιτικές κοινωνίες είναι το φαινόμενο της εξουσίας. Κατανοώντας λοιπόν τη λειτουργία του, μπορεί η επιστήμη να γνωρίσει το βασικό μηχανισμό που προκαλεί και εξηγεί όλα τα άλλα πολιτικά φαινόμενα.¹

Όσον αφορά το σκελετό της εργασίας χωρίζεται σε 5 κεφάλαια συν το παράρτημα που αποτελείται από συγκεντρωτικά αποτελέσματα εκλογικών αναμετρήσεων και πίνακες με εκλογικά αποτελέσματα. Αναλυτικά στο 1^ο κεφάλαιο γίνεται αναλυτική αναφορά στην ιστορία του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης τόσο στην Ελλάδα όσο

¹ Δημήτρης Αποστολόπουλος-Μάχη Παϊζη Αποστολοπούλου, *Αρχές Πολιτικής Επιστήμης και Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος*, Γ' Λυκείου, Εκδόσεις Ο.Ε.Δ.Β., Αθήνα, 1985, σελ.34.

και στο Βόλο και στην ιστορία των δημοτικών εκλογών πριν τη μεταπολίτευση. Στο 2^ο κεφάλαιο παρατίθεται το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, το εκλογικό σύστημα που εφαρμόζεται στις δημοτικές εκλογές και τα θεσμικά όργανα της Τ.Α. Στο 3^ο κεφάλαιο παρουσιάζεται αναλυτικά το κύριο μέρος της εργασίας που αφορά τις εκλογές από τη μεταπολίτευση ως σήμερα στο Δήμο Βόλου. Για κάθε εκλογική αναμέτρηση γίνεται μια σύντομη αναφορά σε σημαντικά ιστορικά και πολιτικά γεγονότα που κατά τη γνώμη μου επηρέασαν σε κάποιο βαθμό το εκλογικό αποτέλεσμα. Με την ιστορική αναδρομή γίνεται άμεση σύνδεση με την παρουσίαση των εκλογικών στοιχείων με τη βοήθεια πινάκων. Στο 4^ο κεφάλαιο γίνεται συγκριτική ανάλυση των εκλογικών δεδομένων κατά 4 εκλογικές αναμετρήσεις που επέλεξα όχι τυχαία. Επίσης γίνεται προσπάθεια για εκτίμηση του εκλογικού αποτελέσματος με τις εκάστοτε πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες. Η εργασία κλείνει με το 5^ο κεφάλαιο που αφορά τα συμπεράσματα που προέκυψαν από αυτήν, καθώς και τις προτάσεις που έχω σχετικά με την εκλογική νομοθεσία, δηλαδή την αναγκαιότητα καθιέρωσης της απλής και άδολης αναλογικής σαν πάγιο εκλογικό σύστημα στις εκλογές της τοπικής αυτοδιοίκησης και όχι μόνο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ Τ.Α.

1.1.ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ Τ.Α. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

1.1.1.Η πρώτη μορφή Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Αρχαία Ελλάδα.

Ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης έχει τις ρίζες του στα πανάρχαια ακόμη χρόνια τότε που οι αποφάσεις λαμβάνονταν με τη συμμετοχή των πολιτών. Λειτουργούσε δηλαδή η έμμεση δημοκρατία.

Το πολίτευμα της αρχαίας Αθήνας, διαμορφώθηκε μετά τις πολιτικές πρωτοβουλίες του Κλεισθένη αρχικά, του Εφιάλτη και του Περικλή στη συνέχεια, ως πολίτευμα της άμεσης συμμετοχικής δημοκρατίας, της κυριαρχίας δηλαδή του δήμου, με άμεση συμμετοχή στα κοινά και με δημόσια διαβούλευση, ήτοι ανταλλαγή της σκέψης με λόγο και αντίλογο. Έτσι γνώριζε ο πολίτης το θέμα και αποφάσιζε. Ο Κλεισθένης επινόησε μια πολιτική διαίρεση αποκεντρωμένη, τον Δήμον. Η Αττική θα είχε εκατό Δήμους, εκατό μικρές Δημοκρατίες, με έναν αιρετό Δήμαρχο η κάθε μία και ένα τοπικό Συμβούλιο, που θα είναι ανεξάρτητοι από τη Βουλή, από τις Αρχές και από τα τρία κόμματα εξουσίας, τους Παράλιους, τους Πεδιείς και τους Διάκριους.¹

Ο “χρυσός αιώνας” του Περικλέους σηματοδοτεί τη γέννηση της Δημοκρατίας και μαζί μ’αυτή σημαντικοί θεσμοί δημιουργούνται. Στην αρχαία Αθήνα στο “λίκνο της Δημοκρατίας” οι αποφάσεις παίρνονταν «εν δήμω». Αυτό σήμαινε μικρές συγκεντρώσεις των πολιτών σε συγκεκριμένα μέρη όπου ο καθένας έλεγε τη γνώμη του και αποφάσιζε η πλειοψηφία. Οι κάτοικοι δηλαδή αποφάσιζαν οι ίδιοι για τις τύχες τους. Αυτό ακριβώς σημαίνει δημοκρατία. Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση ως έννοια υπάρχει μαζί με την αρχή της ελληνικής ιστορίας. Ακόμη και στα κείμενα του Ομήρου έχουμε τη μαρτυρία για την ύπαρξη δήμου ο οποίος αναφέρεται και ως “δάμος”. Η Εκκλησία του δήμου στην αρχαία

¹ Τζουβάρας Ν. Κώστας, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση-Νόμοι 2218/94 και 2240/94, Εκδόσεις Όμηρος, Βόλος 2002, σελ.6.

Αθήνα ήταν ένας τόπος συγκέντρωσης των πολιτών όπου με ψηφοφορία λαμβάνονταν αποφάσεις συλλογικά για τα προβλήματα της πολιτείας. Στη μεγαλύτερή του ακμή έφθασε ο δήμος τον 5^ο αιώνα π.Χ. με την ακμή της Αθηναϊκής δημοκρατίας. Στην Αττική η διαίρεση του χώρου διοικητικά σε 100 δήμους έγινε με άρχοντα τον Ισαγόρα το 507 π.Χ., μέσα στα πλαίσια των μεταρρυθμίσεων του Κλεισθένη ο οποίος έγραψε όλους τους ελεύθερους κατοίκους ως πολίτες στα δημοτολόγια της εποχής.

1.1.2. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στα χρόνια της Τουρκοκρατίας και της Επανάστασης του 1821.

Ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχει μακρά παράδοση στον ελληνικό χώρο και διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο ιδιαίτερα στα χρόνια της τουρκοκρατίας. Ο θεσμός της Αυτοδιοίκησης υπήρξε παράγοντας συντήρησης του ελληνισμού στα χρόνια της τουρκοκρατίας και ο μόνος πολιτικός θεσμός που υπήρχε πριν από την ίδρυση ανεξάρτητου ελληνικού κράτους. Εκεί, στις κοινότητες του τουρκοκρατούμενου Ελληνισμού, παρόλο που είχαν περιορισμένες αρμοδιότητες, διατηρήθηκε το πνεύμα συμμετοχής του λαού στα κοινά.²

Η οθωμανική επικράτεια διαιρούνταν σε εγιαλέτια. Ένα απ' αυτά ήταν της Ρούμελης που περιλάμβανε τη Θεσσαλία, την Ήπειρο, τη Θράκη, την Αλβανία, τη Βουλγαρία και τη Μακεδονία από τα υψίπεδα της Βοσνίας μέχρι τους ορεινούς όγκους του Ολύμπου. Ένα άλλο ήταν το εγιαλέτι των Νήσων, όπου υπάγονταν τα νησιά του Αιγαίου, η Πελοπόννησος, η Στερεά, η περιοχή της Καλλίπολης και η μικρασιατική Τρωάδα. Τα εγιαλέτια χωρίζονταν σε σατζάκια, όπως η Θεσσαλία, η Πελοπόννησος, η Ανατολική Στερεά. Υποδιαίρεση τους ήταν οι καζάδες, κάτι ανάλογο με τους σημερινούς νομούς. Η Αττική, εκτός από τη Μεγαρίδα, αποτελούσε έναν καζά. Σε δέκα καζάδες τεμαχιζόταν το σατζάκι του Ευρίπου (Ανατολική Στερεά). Με τη σειρά του ο κάθε καζάς είχε τις κοινότητες του.

Η κεντρική διοίκηση είχε λεπτομερή κατάσταση για όλο αυτό το δίκτυο. Με βάση τα όσα γνώριζε για το μέγεθος του πληθυσμού και για την οικονομική δραστηριότητα κάθε περιοχής, όριζε τους φόρους που έπρεπε να πληρωθούν και τα ποσά που έπρεπε να φτάσουν στον κορβανά της. Δεν ήταν λίγες οι φορές, που είτε η

² Πετρίτσόπουλος Β., Γιαννακόπουλος Π., Καραλής Α., *Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος*, σχολικό Γ' Γυμνασίου, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1988, σελ. 86.

κεντρική διοίκηση είτε οι τοπικοί αυθέντες ανέθεταν σε ιδιώτες τη δύσκολη, αλλά εξαιρετικά κερδοφόρα, αποστολή της είσπραξης και της απόδοσης των φόρων. Άλλωστε, η ιδιωτικοποίηση δεν είναι σημερινή ανακάλυψη. Αυτοί οι μεσάζοντες, στη συνήθη προσπάθεια τους να συγκεντρώσουν όσο το δυνατό περισσότερα κέρδη, αύξαναν αυθαίρετα και υπέρμετρα τη φορολογία. Έκαναν έτσι ακόμα πιο δύσκολη τη θέση των υποτελών στο σουλτάνο.

Το καθορισμένο από το φοροεισπράκτορα ποσό κατένεμαν στους κατοίκους των κοινοτήτων οι πρόκριτοι, οι αποκαλούμενοι και κοτσαμπάσηδες. Στο μοίρασμα των φορολογικών βαρών έπρεπε κανονικά να λαμβάνουν υπόψη την οικογενειακή κατάσταση και την οικονομική δυνατότητα των συγχωριανών τους.

Έτσι ρύθμιζε την κατάσταση ο Οθωμανός δυνάστης και είχε το κεφάλι του ήσυχο. Οι άρχοντες της τοπικής κοινότητας είχαν την ευθύνη επίσης για την τήρηση της τάξης, για τα εκκλησιαστικά και για τα εκπαιδευτικά ζητήματα, για τη διευθέτηση δικαστικών διαφορών. Το καθεστώς αυτό της σχετικής αυτονομίας δημιούργησε εξ αντικειμένου συνθήκες τέτοιες, ώστε να διατηρήσουν οι υπόδουλοι πληθυσμοί τη συνοχή τους και την ιδιαιτερότητα τους. Όμως έδωσε και στους προκρίτους τη δυνατότητα να αποκτήσουν μεγάλη εξουσία που πολλές φορές την ασκούσαν κατά τρόπο σατραπικό.

Συνοψίζοντας διαπιστώνουμε ότι οι Έλληνες διατήρησαν την εθνική τους ταυτότητα μέσα στην Τουρκοκρατία σ' ένα μεγάλο βαθμό μέσω αυτής της κοινοτικής μορφής αυτοδιοίκησης και διασώζοντας έτσι ήθη, έθιμα και παραδόσεις. Η ύπαρξη των κοινοτήτων συντήρησε την εθνική συνείδηση στους Έλληνες και βοήθησε στο ξεσκήωμα του 1821. Δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι ήταν η βάση για την καλλιέργεια της ιδέας της απελευθέρωσης και της ανεξαρτησίας από τον Τουρκικό ζυγό. Η Τ.Α. και η αποκέντρωση εμφανίζονται αμέσως μετά την επανάσταση του '21 και στηρίζουν την ελληνική διοίκηση. Ν' αναφέρουμε τον οργανισμό της Πελοποννησιακής Γερουσίας που ορίζει την εκλογή εφόρων από κάθε χωριό οι οποίοι συνεδριάζουν στην πρωτεύουσα της επαρχίας. Στην 1^η εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου τον Απρίλιο του 1822 καθορίζονται οι ελληνικές επαρχίες και έτσι δημιουργούνται τα θεμέλια του πρώτου θεσμικού πλαισίου για ένα διοικητικό σύστημα ενιαίο και με αποκεντρωμένες μονάδες περιφερειακά. Αυτή η δομή διοίκησης διατηρείται μέχρι και το τέλος της επανάστασης.

1.1.3. Η εξέλιξη του θεσμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης κατά την περίοδο του Ι. Καποδίστρια και της βασιλείας του Όθωνα.

Ο Ιωάννης Καποδίστριας θέλησε να ψαλιδίσει τα προνόμια των προκρίτων. Με το διάταγμα της 13ης Απριλίου 1828, οι κοινότητες εντάχτηκαν σε επαρχίες, τις οποίες διοικούσαν διορισμένοι έπαρχοι. Οι πρόκριτοι εξακολουθούσαν να υπάρχουν και να εκλέγονται στα κεφαλοχώρια, αλλά δεν είχαν πια παρά μόνο συμβουλευτικό ρόλο. Τη διοίκηση τοπικά ασκούν διορισμένοι τοπικοί επίτροποι οι οποίοι καθορίζουν και τους εκλέκτορες για την εθνοσυνέλευση. Ο Ι. Καποδίστριας δολοφονήθηκε το 1831, αφού σε διάστημα τρεισήμισι χρόνων δημιούργησε κράτος από τα ερείπια ανεξάρτητα από τον αυταρχικό τρόπο διακυβέρνησής του.

Στα χρόνια της Βασιλείας του Όθωνα, η Αντιβασιλεία προχώρησε στην έκδοση του διατάγματος της 15ης Απριλίου 1833, το οποίο διέλυε τις κοινότητες και τις αντικαθιστούσε από τους δήμους. Σε καθεμιά από τις νέες διοικητικές μονάδες συγχωνεύονταν δέκα με δεκαπέντε παλιές κοινότητες.

Οι δήμοι υπάγονταν σε 47 επαρχίες και οι επαρχίες σε 10 νομαρχίες. Τα όρια των Νομών διέφεραν από τα σημερινά, όπως συνέβαινε σε ορισμένες περιπτώσεις και με τις πρωτεύουσες τους. Ήταν οι Νομοί: Αττικοβοιωτίας (με πρωτεύουσα την Αθήνα), Φωκίδας και Λοκρίδας (με πρωτεύουσα τα Σάλωνα, τη σημερινή Άμφισσα), Αιτωλοακαρνανίας (Μεσολόγγι), Ευβοίας (Χαλκίδα), Κυκλάδων (Ερμούπολη), Αχαΐας και Ήλιδας (Πάτρα), ΑργολιδοΚορινθίας (Ναύπλιο), Αρκαδίας (Τρίπολη), Μεσσηνίας (Κυπαρισσία), Λακωνίας (Μιστράς).³

Η κεντρική εξουσία χειραγωγούσε το νέο διοικητικό μηχανισμό μέσω του ελέγχου και μέσω της πολυδιάσπασης των αρμοδιοτήτων μεταξύ πολλών τοπικών αρχόντων. Το 1834 εφτά αξιωματούχοι μοιράζονταν σε νομαρχιακό επίπεδο την εξουσία: ο νομάρχης, ο μητροπολίτης, ο έφορος, ο δημόσιος ταμίας, ο μοίραρχος της χωροφυλακής, ο επικεφαλής της υγειονομικής υπηρεσίας, ο επικεφαλής του σώματος των μηχανικών. Οι αποφάσεις των δημοτικών αρχών δεν ίσχυαν, αν δεν εγκρίνονταν από το νομάρχη. Για την επιβολή δημοτικών φόρων χρειαζόταν βασιλική άδεια. Τα μέτρα που ψηφίζονταν από τα δημοτικά συμβούλια είχαν ισχύ μόνο, αν οι νομάρχες ή οι έπαρχοι δεν εξέφραζαν αντίρρηση εντός δεκαπενθημέρου από την κοινοποίηση των

³ Ρουμπάνης Θεοδωρής, *Δημοτικές εκλογές: η άγνωστη ιστορία*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2002, σελ12.

ψηφισμάτων. Εναντίον των αποφάσεων του νομάρχη ή του έπαρχου οι δήμοι είχαν δικαίωμα προσφυγής στην κεντρική διοίκηση. Το καθεστώς της βαυαροκρατίας και η πολιτική του έκφραση, η Αντιβασιλεία, δίσταζαν να προσδιορίσουν την ημερομηνία διεξαγωγής των δημοτικών εκλογών.

Ο νόμος εκδόθηκε το 1833, αλλά η διενέργεια των εκλογών αποφασίστηκε να γίνει μόλις τους πρώτους μήνες του 1835. Οι Βαυαροί που κυβερνούσαν το νεοσύστατο Βασίλειο, και η Αντιβασιλεία που συγκέντρωνε όλες τις εξουσίες όσο ακόμα ο Όθων ήταν ανήλικος, δίσταζαν να εμπιστευτούν τη λαϊκή ψήφο. Αυτό συνέβαινε παρά το γεγονός ότι η ψηφοφορία δεν ήταν ακόμη ούτε καθολική ούτε άμεση. Καθολική δεν ήταν, επειδή το εκλογικό δικαίωμα δεν αναγνωριζόταν σε όλους τους δημότες, παρά μόνο σε όσους κατείχαν μια σεβαστή περιουσία και, συνεπώς, κατέβαλλαν τους υψηλότερους φόρους. Άμεση δεν ήταν, επειδή οι μεν πάρεδροι αναδεικνύονταν από ένα ειδικό εκλεκτορικό σώμα, το δημαρχιακό συμβούλιο, ο δε δήμαρχος επιλεγόταν από τον ανώτατο άρχοντα μεταξύ τριών επικρατέστερων.

Καθ' όλη την περίοδο της Βαυαροκρατίας έχουμε την αρχή του "απόλυτου διοικητικού συγκεντρωτισμού" και με τη ψήφιση νόμου περί συστάσεως Δήμου στα τέλη του 1833, η Κοινότητα παραγνωρίζεται και μεταβάλλεται σε προέκταση της κρατικής μηχανής και καταλύεται κάθε ελευθερία στην εκλογή για τη σύσταση δημογεροντικών αρχών. Καθιερώθηκε η εκλογή αντιπροσώπων με βάση την περιουσία τους πράγμα που ενίσχυσε το ολιγαρχικό στοιχείο. Το εκλογικό δικαίωμα ασκούσαν μόνο από τους εύπορους Έλληνες μ' αποτέλεσμα τα δημοτικά συμβούλια να είχαν σύνθεση όχι καθολική αλλά ολιγαρχική. Ο θεσμός αυτός της Τ.Α. εκείνης της περιόδου επόμενο ήταν να μη μπορέσει να προσαρμοστεί στην ελληνική πραγματικότητα και στάθηκε εμπόδιο για την ανασυγκρότηση του κράτους.

1.1.4. Οι πρώτες εκλογές στην Τοπική Αυτοδιοίκηση μέχρι την κατάργηση της βασιλείας του Όθωνα.

Οι πρώτες εκλογές διενεργήθηκαν από τις 15 μέχρι τις 29 Μαρτίου το 1835. Ψηφοδέλτια καταρτίστηκαν για όλες τις περιφέρειες της επικράτειας εκτός από την Αργολιδοκορινθία, όπου οι τοπικοί άρχοντες είχαν αναδειχτεί τον Ιούλιο του 1834. Η μάχη δόθηκε μεταξύ δύο παρατάξεων. Την κυβερνητική καθοδηγούσε ο Αρμανσπεργκ και εκπροσωπούσε ο Ιωάννης Κωλέττης, έχοντας πλάι του ισχυρούς Αθηναίους, όπως ο Ζαχαρίτσας και ο Βλάχος. Η αντικυβερνητική και αντιδυναστική

παράταξη διέθετε δυναμικά στελέχη μεταξύ των οποίων ήταν ο Ιωάννης Μακρυγιάννης, ο Δημήτριος Καλλιφρονάς και ο Ανάργυρος Πετράκης. Σαρωτική ήταν η νίκη της αντιπολίτευσης. Οι ηρακληδείς της απολυταρχίας υπέστησαν παντού πανώλεθρία. Στην πρωτεύουσα οι εκπρόσωποι των αντιδυναστικών συγκέντρωσαν 650 από τις 800 ψήφους. Ο Ι. Μακρυγιάννης στα *Απομνημονεύματα* του αναφέρει ότι οι κυβερνητικοί υποψήφιοι δεν κατόρθωσαν να κερδίσουν καμία εκλογή, κανένα δήμο. Γράφει: «Τότε άρχισε να κάμει (ο Κωλέττης) και τις εκλογές των δημάρχων σε όλο το κράτος, σημειώνει. Αγρικηθήκαμε παντού και δεν έλαβε καμιάν εκλογήν με το πνεύμα του. Μάλιστα από την Τήνον και τα Σάλωνα (σ.σ. τη σημερινή Άμφισσα) μ' είχαν κάνει πύτροπόν τους».⁴

Αλλά και στο Ναύπλιο, την πρώτη πρωτεύουσα του νεότερου ελληνικού κράτους, τα ίδια έγιναν. Εκεί εξελέγη πανηγυρικά δήμαρχος ο Σπυρίδων Παπαλεξόπουλος, σφοδρός πολέμιος της απολυταρχίας, που το 1828 είχε διατελέσει γερουσιαστής. Το 1836 οι νομοί καταργήθηκαν και η επικράτεια χωρίστηκε σε 30 διοικήσεις και σε 19 υποδιοικήσεις. Επανήλθαν όμως το 1845 με τη διαφορά ότι οι επαρχίες αυξήθηκαν σε 49.

Στο Δημαιορεσιακό συμβούλιο που συνεδρίασε τους περισσότερους ψήφους έλαβε ο Καλλιφρονάς, αλλά ο Όθων όρισε δήμαρχο τον Πετράκη διότι πίστευε ότι δεν ήταν τόσο φιλελεύθερος σαν τον Καλλιφρονά. Αλλά ο Άρμανσπεργκ πρωθυπουργός του Όθωνα κατάργησε τον Ανάργυρο Πετράκη και διέλυσε το δημοτικό συμβούλιο. Στις εκλογές που έγιναν τον Μάρτιο του 1837 ο βασιλιάς μαζί με την κυβέρνηση προσπάθησαν με τον αυταρχισμό, την αστυνομοκρατία, τη βία και τη νοθεία να σταματήσουν οι Δήμοι και κυρίως της Αθήνας να είναι προπύργια της αντιπολίτευσης. Παρ' όλα αυτά την πλειοψηφία και πάλι στο Δήμο της Αθήνας είχαν οι αντιπολυταρχικοί. Ανέλαβε Δήμαρχος ο Καλλιφρονάς ο οποίος επιτέλεσε σπουδαίο δημοτικό έργο παρ' όλο τον πόλεμο του Όθωνα. Οργάνωσε νεκροταφείο, ίδρυσε σφαγείο, ορφανοτροφείο, αντιμετώπισε το πρόβλημα της ύδρευσης. Βλέποντας ο Όθων τις ικανότητες του Καλλιφρονά τον έθεσε σε δίμηνη αργία φοβούμενος να προχωρήσει σε οριστική απόλυση.

Οι επόμενες δημοτικές εκλογές που ορίστηκαν για την 1^η Σεπτεμβρίου του 1841 είναι ιστορικής σημασίας. Τελικά οι εκλογές έγιναν την Άνοιξη του 1841 και

⁴ Ρουμπάνης Θεοδωής, *Δημοτικές εκλογές: η άγνωστη ιστορία*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2002,σελ.16.

σημαδεύτηκαν από την επανασύσταση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου και τη διαμάχη μεταξύ αυτοχθόνων και ετεροχθόνων . Ο Όθων επέλεξε δήμαρχο τον Ανάργυρο Πετράκη ο οποίος παρ 'όλη την οικονομική στενότητα προσπάθησε να δώσει νέα πνοή στην πρωτεύουσα όπως τη δημιουργία ενός ρυμοτομικού σχεδίου και τη διαμόρφωση του βασιλικού κήπου και την ανέγερση νέου μητροπολιτικού ναού.

Θα πρέπει να τονιστεί η σημασία του ρόλου της ΤΑ εκείνης της εποχής στην επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843. Ένας από τους ηγέτες της ήταν ο Ιωάννης Μακρυγιάννης πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου. Το Δημοτικό Συμβούλιο τάχθηκε στο πλευρό των επαναστατών για την κατάκτηση του Συντάγματος. Στις εκλογές που έγιναν την 1^η Μαρτίου 1846 ο Όθων και η κυβέρνηση παρ' όλη τη βία και τη νοθεία δεν μπόρεσαν να κατακτήσουν τον Δήμο Αθηναίων. Ο Δ. Καλλιφρονάς πρώτος και πάλι δημοτικός σύμβουλος παραμερίστηκε και Δήμαρχος διορίστηκε από τον Όθωνα ο Σπυρίδων Βενιζέλος ο οποίος βέβαια δεν είχε σχέση με την οικογένεια Βενιζέλων. Στη φάση αυτή πάρθηκαν πολλές από τις αρμοδιότητες που ασκούσε ο Δήμος όπως το έργο της αστυνόμευσης. Οι τελευταίες δημοτικές εκλογές που έγιναν με τον Όθωνα στην εξουσία ήταν τον Σεπτέμβριο του 1861. Δήμαρχος Αθηναίων προτάθηκε ο Γεώργιος Σκούφος και στο Ναύπλιο εκλέχτηκε ο Πολυχρόνης Ζαφειρόπουλος ένας από τους πρωταγωνιστές της επανάστασης του 1862. Η Ναυπλιακή επανάσταση έγινε τη νύχτα της 1^{ης} Φεβρουαρίου 1862. Πρωταγωνιστές αυτής ο Δήμαρχος της πόλης Ζαφειρόπουλος και η χήρα του πρώην Δημάρχου Παπαλεξοπούλου και η Ελληνίδα μαντάμ Ορλάν η οποία συμμετείχε στη μεγάλη Γαλλική Επανάσταση του 1889. Σ' αυτές τις μέρες της κρίσης μελανό σημείο στην ιστορία η συμπεριφορά του δημάρχου Αθήνας Γ. Σκούφου ο οποίος όχι μόνο έδρασε σαν φανατικός του στέμματος αλλά προσπάθησε να χτυπήσει με όπλα του επαναστάτες. Ο Όθων εγκατέλειψε την Ελλάδα όπως και ο Γεώργιος Σκούφος.⁵

Βλέπουμε λοιπόν το μεγάλο και ουσιαστικό ρόλο που έπαιξαν οι εκλεγμένοι δημοτικοί άρχοντες κυρίως του Ναυπλίου στην κατάργηση της βασιλείας. Μετά την έξωση του Όθωνα την εξουσία ανέλαβε η τριανδρία Δημήτριος Βούλγαρης, Κων/νος Κανάρης και Μπενιζέλος Ρούφος. Μια από τις πρώτες πράξεις της ότι αναγνώρισε όλες τις εκδιώξεις Δημάρχων εφ' όσον είχαν γίνει από τον ίδιο τον λαό. Νέος Δήμαρχος Αθηναίων ανέλαβε στη θέση του Γ. Σκούφου ο Εμμανουήλ Κουτσικάρης

⁵ Ρουμπάνης Θεοδωής, *Δημοτικές εκλογές: η άγνωστη ιστορία*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2002,σελ.37.

σε μια δύσκολη και κρίσιμη περίοδο. Η πολιτειακή αλλαγή, οι συγκρούσεις μεταξύ πεδινών και ορεινών, στους οποίους ηγούνταν αντίστοιχα ο Δ. Βούλγαρης και ο Κ. Κανάρης δεν άφησαν και πολλά περιθώρια στην ΤΑ ν' ασχοληθεί με την πρωτεύουσα των Αθηνών. Φθάνει στην Αθήνα στις 18 Οκτωβρίου 1863 ο Γεώργιος ο Α΄ και πρώτος αιρετός δήμαρχος γίνεται και πάλι ο Γ. Σκούφος με διαφορά 63 ψήφων έναντι του Α. Κατσανδρή. Η θητεία όμως αυτή του Γ. Σκούφου υπήρξε πολλή φτωχή όσον αφορά την αναμόρφωση της πρωτεύουσας.

Στις εκλογές που έγιναν στις 8 Απριλίου του 1879 εξελέγη Δήμαρχος ο Δημήτριος Σούτσος τον οποίου η οικογένεια είχαν διατελέσει αυλικοί του Όθωνα. Αυτές οι εκλογές έγιναν βάσει της εκλογικής μεταρρύθμισης του 1877 για την απόκτηση του δικαιώματος ψήφου αρκούσε η συμπλήρωση του 21^{ου} έτους της ηλικίας. Για τον εκλόγιμο δεν χρειάζονταν η κατοχή περιουσίας στην περιφέρειά του αλλά να είναι τουλάχιστον 30 χρόνων, Έλληνας πολίτης και γεννημένος ή εγκατεστημένος για 2 χρόνια στην επαρχία του. Καθιερώθηκε ο θεσμός του δικαστικού αντιπροσώπου για την τήρηση της νομιμότητας στο εκλογικό αποτέλεσμα. Τότε καθιερώθηκε για πρώτη φορά η υποχρέωση υποψηφίων να καταβάλλουν στο δημόσιο παράβολο. Επί Δημαρχίας Δ. Σούτσου δημιουργήθηκε το πρώτο διωλιστήριο για τον καθαρισμό του πόσιμου ύδατος και επεκτάθηκε το δίκτυο μέχρι τις απομακρυσμένες συνοικίες της πόλης. Εγκαινιάστηκε η Βαρβάκειος αγορά αλλά η προσπάθεια εκσυγχρονισμού της πρωτεύουσας τον οδήγησε σε δάνεια που για την αποπληρωμή τους επιβλήθηκαν νέοι φόροι. Στις εκλογές του 1887 αντίπαλοι ήταν ο εθνικός ευεργέτης Ανδρέας Συγγρός και ο Δ. Σούτσος. Εξελέγη ο Α. Συγγρός αλλά η εκλογή του ακυρώθηκε επειδή δεν είχε εγγραφεί στους εκλογικούς καταλόγους της Αθήνας. Στις επόμενες εκλογές ανακηρύχθηκε δήμαρχος ο Τ. Φιλήμων και η δημαρχία του συνδέθηκε με την εγκατάσταση του ηλεκτρικού φωτός για πρώτη φορά στην πρωτεύουσα το 1889 με την ευκαιρία του γάμου του Κων/νου και της Σοφίας.

Το 1891 κέρδισε τις εκλογές ο Μ. Μελάς που ανήκε στο Τρικουπικό κόμμα. Ήταν οι εκλογές της πολιτικοποίησης και της έντονης κομματικοποίησης. Το οικονομικό και πολιτικό αδιέξοδο που επικρατούσε τότε στη χώρα μεταξύ Θ. Δεληγιάννη και Χ. Τρικούπη είχε σαν αποτέλεσμα τη στασιμότητα και στην ΤΑ. Αφού η κυβέρνηση αρνήθηκε να ψηφίσει νόμους ευνοϊκούς για την ΤΑ και όταν πια τα χρέη του Δήμου έφθασαν σε υπέρογκα ποσά ο δήμαρχος Μ. Μελάς εναντιώθηκε

στην κυβέρνηση μ' αποτέλεσμα η κυβέρνηση Θ. Δεληγιάννη με απόφαση του υπουργικού συμβουλίου να τον απολύσει οριστικά.

Στις 10 Σεπτεμβρίου 1895 εξελέγη Δήμαρχος σε ηλικία 35 ετών ο Λάμπρος Καλλιφρονάς. Μεταξύ των πολλών προβλημάτων που είχε ν' αντιμετωπίσει ήταν η υδροδότηση της πρωτεύουσας και οι πρώτοι σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες που θα γινόντουσαν στην Αθήνα. Να σημειωθεί ότι ο Χ. Τρικούπης δεν ήταν σύμφωνος με τη διενέργεια των Ολυμπιακών Αγώνων λόγω της άσχημης οικονομικής κατάστασης της χώρας. Ο Δήμος διέθεσε πολλά χρήματα για την εποχή εκείνη, για τη βελτίωση του οδικού δικτύου και για την ενίσχυση του φωτισμού της πόλης. Τα έξοδα για την ανακατασκευή του Παναθηναϊκού σταδίου ανέλαβε ο Γ. Αβέρωφ. Το 1889 η Αθήνα ήταν μια μεγάλη πόλη 130.000 κατοίκων με πολλά προβλήματα. Προβλήματα στην υδροδότηση, στον φωτισμό, στους δρόμους, στους υπονόμους. Η αστυνομία καθόλου επαρκής. Δημόσιοι κήποι και πάρκα λιγοστά. Η ατμόσφαιρα των δημοτικών εκλογών της 5^{ης} Σεπτεμβρίου 1899 ήταν πολύ ηλεκτρισμένη. Εξελέγη δήμαρχος ο Σπύρος Μερκούρης.

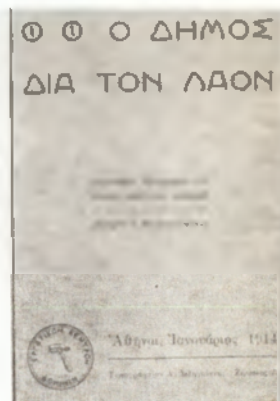
1.1.5. Οι πρώτες Δημοτικές εκλογές του 20^{ου} αιώνα και η περίοδος της διακυβέρνησης της χώρας από τον Ελευθέριο Βενιζέλο.

Οι πρώτες δημοτικές εκλογές του 20^{ου} αιώνα στην Αθήνα έγιναν την 7^η Σεπτεμβρίου 1903. Ήταν οι εκλογές του αίματος με νεκρούς και από τις δύο δημοτικές παρατάξεις τις οποίες υποστήριζαν ο Θ. Δεληγιάννης και Δημήτριος Ράλλης. Επικράτησε ο Σπ. Μερκούρης έναντι του Κ. Αγγελόπουλου. Όλα αυτά τα δραματικά γεγονότα που συνέβαιναν στην ΤΑ αντανakλούσαν την κακή κατάσταση της κεντρικής πολιτικής σκηνής. Οι κυβερνήσεις διαδέχονταν η μια την άλλη και δυστυχώς οι φανατικοί κομματάρχες οδηγούσαν το λαό στη βία και τη μισαλλοδοξία.

Μετά την επανάσταση του 1909 ο Ελευθέριος Βενιζέλος αναγνωρίζει δημόσια τον Σεπτέμβριο του 1910 σε ομιλία του στο Σύνταγμα το ρόλο της Τ.Α. και άσκησε κριτική για το τι είχε γίνει μέχρι τότε.

Το 1912 Ο Ελευθέριος Βενιζέλος με το νομοσχέδιο ΔΝΖ71912 επαναφέρει τις κοινότητες στο διοικητικό χάρτη της χώρας. Ο νόμος ΔΝΖ' του 1912 περί συστάσεως Δήμων και Κοινοτήτων έρχεται να αντιγράψει όσα ίσχυαν στο δημοτικό σύστημα της Γαλλίας με αντίστοιχους νόμους του 1884. Στους στρατηγικούς του στόχους συμπεριλαμβάνονταν ο εκσυγχρονισμός και η ισχυροποίηση του κράτους. Για να γίνει

κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητη και η διοικητική αναδιάρθρωση της χώρας. Και κάτι ακόμα: για να επιτευχθεί η ενίσχυση της κεντρικής εξουσίας έπρεπε οι αρμοδιότητες των νέων κοινοτήτων να είναι περιορισμένες, δηλαδή να μην έχουν τις εξουσίες και τους οικονομικούς πόρους που διέθεταν υπό το καποδιστριακό καθεστώς. Έτσι κι έγινε. Θα πρέπει να τονίσουμε ότι με το νόμο του 1912 καταργήθηκε το μοναρχικό δημοτικό σύστημα των Βαυαρών αλλά παρέμεινε ο συγκεντρωτισμός του διοικητικού συστήματος δηλαδή δεν καθιερώθηκε η κοινότητα ως ελεύθερος αυτοτελής οργανισμός κατοίκων. Το συμπλήρωμα αυτό του συντάγματος για τα δημοτικά πράγματα διατηρεί το παλιό σύστημα εποπτείας και ελέγχου του 1833, πάνω στις αποφάσεις των εκλεγμένων από το λαό συμβουλίων, αποδυναμώνοντάς τα. Παρά τις φραστικά αποφασισμένες ελευθερίες και καινοτομίες, ουσιαστικά η ΤΑ δέχεται ένα ακόμα πλήγμα με την αναγνώριση μόνο της διοικητικής διαίρεσης των κοινοτήτων.⁶

Τα μεγάλα πολιτικά και στρατιωτικά γεγονότα όπως η στρατιωτική επανάσταση του 1909, η εξέγερση του Κιλελέρ το 1910, η δολοφονία του Γεωργίου του Α' το 1913, οι Βαλκανικοί πόλεμοι κατέστησαν υποχρεωτική την αναβολή των δημοτικών εκλογών. Οι εκλογές ορίστηκαν για τις 9 Φεβρουαρίου του 1914 όπου σε Αθήνα και Πειραιά εκλέχτηκαν Βενιζελικοί δήμαρχοι. Ο εθνικός διχασμός, ο πόλεμος μεταξύ Βενιζέλου και Κωνσταντίνου είχε αντίκτυπο και στους δημοτικούς άρχοντες. Ο δήμαρχος Αθηνών Εμ. Μπενάκης συνελήφθη και αρνήθηκε να υπογράψει εναντίον του Βενιζέλου. Μετά την επικράτηση του Βενιζέλου έγινε αντικατάσταση των Δημάρχων που είχε αναδείξει η βασιλική κυβέρνηση. Μετά την Μικρασιατική καταστροφή η κατάσταση στην Τ.Α. στην πρωτεύουσα και στην περιφέρεια ήταν δραματική. Ο ερχομός και η εγκατάσταση των Μικρασιατών προσφύγων μεγάλωσε τα προβλήματα μ' αποτέλεσμα οι περισσότεροι Δήμοι να φθάσουν στα πρόθυρα της χρεοκοπίας.

⁶ Δουατζής Γιώργος, *Τοπική Αυτοδιοίκηση*, Εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα 1986, σελ32

1.1.6. Οι πρώτες εκλογές στην Τ.Α. μετά την έκπτωση της δυναστείας Γκλίσμπουργκ και το άρθρο 107 του Συντάγματος του 1927.

Έτσι φθάνουμε στις εκλογές της 25^{ης} Οκτωβρίου 1925. Τις πρώτες μετά την έκπτωση της δυναστείας Γκλίσμπουργκ και την ανακήρυξη της αβασίλευτης δημοκρατίας το 1924. Σ' αυτές τις εκλογές υπήρξε έντονο και κυρίαρχο το στοιχείο της αντιπαράθεσης μεταξύ Βενιζελικών δυνάμεων και των βασιλικών υποστηρικτών. Οι υποστηριζόμενοι από τους Βενιζελικούς δήμαρχοι μπορούμε να πούμε ότι επικράτησαν στους μεγάλους δήμους και κυρίως στους δήμους και τις κοινότητες που στη σύνθεση του πληθυσμού επικρατούσε το προσφυγικό στοιχείο. Στη μεν Αθήνα εκλέχθηκε Δήμαρχος ο Σπύρος Πάτσης, στον Πειραιά ο Τάκης Παναγιωτόπουλος και στη Θεσσαλονίκη ο Μηνάς Πατρίκιος ο οποίος είχε ενισχυθεί και από το ΚΚΕ και πρόκειται για τον πρώτο εκλεγμένο δήμαρχο της συμπρωτεύουσας.⁷

Το 1923 φτάνουμε στη νομοθέτηση μιας μορφής αυτοδιοίκησης των νομών, η οποία όμως δεν εφαρμόστηκε. Το 1927 για πρώτη φορά σε ελληνικό σύνταγμα αναφέρεται (άρθρο 107) ότι το κράτος «*ασκεί μόνον ανωτάτην εποπτείαν επί των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, μη εμποδίζον την πρωτοβουλίαν και την ελευθέραν δράσιν αυτών*».⁸ Άλλο σημαντικό βήμα ήταν αυτό που για πρώτη φορά θεσμοθετείται: ο δεύτερος βαθμός ΤΑ. Σ' ότι αφορά τα οικονομικά των ΟΤΑ αναφέρεται ότι το κράτος δύναται να συντρέχει οικονομικώς τους ΟΤΑ. Το Σύνταγμα του 1927 έβαζε τα θεμέλια που θα μπορούσαν να στηρίζουν μια ΤΑ με ουσιαστική σημασία. Χρειάζονταν όμως και οι νόμοι οι οποίοι θα καθόριζαν τον τρόπο υλοποίησης των συνταγματικών επιταγών, αλλά δεν εμφανίστηκαν. Αντίθετα παραμένουν οι νόμοι που αναιρούσαν ό,τι είχε προβλέψει το σύνταγμα, όπως ο ΔΝΖ' του 1912. Το Σύνταγμα του 1927 θέλησε να δώσει στην Τ.Α. τις πραγματικές κοινωνικές και διοικητικές διαστάσεις. Όμως, δυστυχώς για την Ελλάδα, οι στιγμές της εθνικής απογείωσης κρατούν πάντα λίγο. Το Σύνταγμα του 1927 καταργήθηκε μετά από λίγα χρόνια και έτσι ο θεσμός έμεινε μετέωρος. Εκείνη την εποχή ο Α.Παπαναστασίου ήταν θερμός υποστηρικτής του θεσμού της Τ.Α. και είχε συνδράμει σημαντικά στη διατύπωση του άρθρου 107 του Συντάγματος μαζί με τη βοήθεια πεφωτισμένων

⁷ Ρουμπάνης Θεοδωής, *Δημοτικές εκλογές: η άγνωστη ιστορία*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2002, σελ.98.

⁸ Δουατζής Γιώργος, *Τοπική Αυτοδιοίκηση*, Εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα 1986,σελ.32,34.

επιστημόνων. Ανάμεσα σ' αυτούς και ο Α.Σβώλος με πρωτοβουλία του οποίου συστήθηκε το 1929 «η Ένωση υπέρ της αυτοδιοικήσεως», σκοπός της οποίας ήταν η δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων για την εφαρμογή Τ.Α. Α' και Β' βαθμού και η διαχείριση όλων των τοπικών υποθέσεων από το λαό.⁹

Στις εκλογές του 1929 συνεχίστηκε η έντονη κομματικοποίηση των δημοτικών εκλογών και ο αγώνας μεταξύ Βενιζελικών και αντιβενιζελικών. Στο Δήμο Αθηνών εκλέχτηκε ο βασιλόφρων Σπύρος Μερκούρης και στον Πειραιά ο Βενιζελικός Τάκης Παναγιωτόπουλος. Να σημειωθεί ότι η κυβέρνηση Βενιζέλου ευθύνεται εν πολλοίς για την επικράτηση των βασιλικών στην Αθήνα διότι αφαίρεσε από τη δημαρχία σημαντικά έσοδα αναθέτοντας την επίλυση της υδροδότησης στην Αμερικάνικη εταιρεία Ούλεν και στην Αγγλική εταιρεία Πάουελ αναθέτοντας το φωτισμό της Αθήνας. Η εποχή αυτή σημαδεύεται από σημαντικά οικονομικά γεγονότα όπως η κατάρρευση του χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης. Ο θεσμός της Τ.Α. αμαυρώνεται από ένα οικονομικό σκάνδαλο του Δήμου Πειραιά. Ο Δήμαρχος Τάκης Παναγιωτόπουλος και συγχρόνως ιδιοκτήτης τράπεζας δικάζεται, παύεται και φυλακίζεται μετά την κατάχρηση πολλών εκατομμυρίων από το ταμείο του δήμου.

Μια ακόμα αλλαγή, σημαντική στη μακρά ιστορική πορεία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, είναι η διάσπαση του δήμου της Αθήνας σε πολλούς μικρότερους δήμους και κοινότητες. Αυτό συνέβη στη δεύτερη περίοδο της διακυβέρνησης του Ε. Βενιζέλου, μετά το 1928. Ο μεγάλος αριθμός των συνοικιών αποσπάστηκε από την Αθήνα το 1934. Ήταν ο Βύρωνας, η Καισαριανή, η Νέα Ιωνία, το Περιστέρι, η Νέα Φιλαδέλφεια, η Νέα Χαλκηδόνα, η Νέα Σμύρνη, τα Νέα Σφαγεία, οι Κουκουθάουνες, η Καλογρέζα, ο Υμηττός. Οι αναδιαρθρώσεις αυτές οφείλονταν στις ανάγκες που προέκυψαν από τη ραγδαία αύξηση του πληθυσμού, αλλά και στις εκλογικές σκοπιμότητες της εποχής.¹⁰

⁹ Παπαγαρυφάλλου Π., *Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στα πλαίσια του Συντάγματος*, ΚΕΔΚΕ, Αθήνα 1995, σελ. 11, 12.

¹⁰ Ρουμπάνης Θεοδώρης, *Δημοτικές εκλογές: η άγνωστη ιστορία*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2002, σελ. 101 & 13.

1.1.7. Οι πρώτες εκλογές που ψηφίζουν και οι γυναίκες για την ανάδειξη των τοπικών αρχόντων.

Οι εκλογές της 11^{ης} Φεβρουαρίου 1934 αποτελούν ορόσημο στην ιστορία της Τ.Α. διότι για πρώτη φορά ψήφισαν γυναίκες εκλογείς. Για την ακρίβεια δικαίωμα ψήφου είχαν οι γυναίκες με όριο ηλικίας τα 30 χρόνια και που διέθεταν απολυτήριο Δημοτικού. Ν' αναφερθεί ότι οι εκλογές αυτές διενεργήθηκαν με την κυβέρνηση του Κων/νου Τσαλδάρη αρχηγού του Λαϊκού Κόμματος σε μια περίοδο όπου η ανεργία, ο πληθωρισμός και οι απεργίες των εργαζομένων κυριαρχούσαν στην κοινωνική ζωή. Σ' αυτές τις εκλογές επικράτησαν στους μεγάλους δήμους οι Βενιζελικοί σε μεγάλο βαθμό και άρχισε να γίνεται ορατή η δύναμη της Αριστεράς συνολικά. Αν λάβουμε υπ' όψιν τα αστυνομικά μέτρα, τα μέτρα καταστολής που εφαρμόζονταν σε μεγάλα κομμάτια του ελληνικού λαού, τις παρακρατικές οργανώσεις που μεσορανούσαν και τρομοκρατούσαν τους αριστερούς υποψηφίους τότε η επιτυχία των ψηφοδελτίων της Αριστεράς στα οποία συμμετείχε σε μεγάλο βαθμό το ΚΚΕ ήταν σημαντική. Θα πρέπει να σημειωθεί πως σ' αυτές τις εκλογές η Αριστερά συμμετείχε με ενωτικά ψηφοδέλτια στο σύνολο της επικράτειας και πως μεγάλες πόλεις με έντονο το εργατικό στοιχείο όπως Καβάλα, Σέρρες εξέλεξαν κομμουνιστές δημάρχους. Για την ιστορία ν' αναφερθεί ο Δήμαρχος Καβάλας Δημήτριος Παρτσαλίδης είναι ο πρώτος κομμουνιστής δήμαρχος στην ιστορία του εργατικού κινήματος.

Με αυτά τα πλαίσια φτάσαμε στο 1935 οπότε και καταργήθηκε το Σύνταγμα του 1927 με την Ε' Εθνοσυνέλευση. Ώσπου ήρθε η δικτατορία του Μεταξά διαλύοντας κάθε ελπίδα, καταργώντας κάθε σκέψη για το ζωντάνεμα της Τ.Α. Κατά τη διάρκεια της δικτατορίας της 4^{ης} Αυγούστου 1936 του Ιωάννη Μεταξά μέχρι και την ημέρα που τα Γερμανικά στρατεύματα εισέβαλαν στην Ελλάδα η Τ.Α. με διορισμένους από το καθεστώς δημοτικούς και κοινοτικούς άρχοντες δεν έχει να επιδείξει φυσικά τίποτα το αξιόλογο από κοινωνικής και πολιτικής άποψης. Για την ιστορία ν' αναφέρουμε ότι Δήμαρχος Αθηναίων ανέλαβε ο Αμβρόσιος Πλυτάς, ο οποίος και παύτηκε μαζί με το δημοτικό συμβούλιο από τις δυνάμεις κατοχής.

1.1.8. Ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης την περίοδο της Εθνικής Αντίστασης 1941-1944.

Στην περίοδο 1941-1944 μια νέα πολιτική πραγματικότητα άρχισε να παίρνει σάρκα και οστά στα χωριά και τις πόλεις της ελεύθερης Ελλάδας με τη θεσμοθέτηση οργάνων για τη λαϊκή αυτοδιοίκηση και τη λαϊκή δικαιοσύνη. Στην περίοδο αυτή παρατηρείται το μοναδικό ίσως ιστορικό φαινόμενο η Τ.Α. να λειτουργεί μόνη της από τη βάση προς το κέντρο. Στην Ελεύθερη Ελλάδα μπαίνουν οι βάσεις για μια πραγματική Τ.Α. η οποία βασιζόταν στην λαϊκή κυριαρχία που ασκούσε διοίκηση τοπικά και απένειμε δικαιοσύνη.

Κορυφαία στιγμή ανάτασης του ελληνικού λαού αποτελεί η σύγκληση του Εθνικού Συμβουλίου από τις 14 έως τις 27 Μάη 1944 στις Κορυσχάδες της Ευρυτανίας για την εκλογή της "Κυβέρνησης του Βουνού". Στις εκλογές που ακολούθησαν στα εδάφη της

Ελεύθερης Ελλάδας δίνονταν για πρώτη φορά το δικαίωμα ψήφου στις γυναίκες καθώς και στους νέους που είχαν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους. Οι εκλογές υπήρξαν παραδειγματικές. Ψήφισαν περίπου 1.800.000 ψηφοφόροι (300.000 στην Αθήνα.). Εξελέγησαν συνολικά 184 εθνοσύμβουλοι. Σ' αυτούς προστέθηκαν και 22 βουλευτές από την προηγούμενη βουλή του 1936 οι οποίοι απέκτησαν το δικαίωμα του εθνοσυμβούλου με απόφαση της ΠΕΕΑ (Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης). Έτσι ο συνολικός αριθμός των μελών του Εθνικού Συμβουλίου ανήλθε στους 206.

Ενδεικτικό για τη σημασία της ΤΑ στις καινούργιες ελπίδες του λαού που ήθελαν να πετάξουν το παλιό κράτος οικοδομώντας το νέο, είναι η εισήγηση του Γιάννη Ζέβγου (εισήγηση που γράφτηκε κυρίως από τον Γληνό, ο οποίος πέθανε λίγες μέρες πριν) στη 10^η Ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ στις 10 Ιανουαρίου του 1944: [...] γεννιέται αυτόματα σαν ώριμος καρπός ο θεσμός της Λαϊκής Αυτοδιοίκησης που, στις πρόρινες συνθήκες, συνεχίζει τις πιο γνήσιες ελληνικές παραδόσεις. Αυτά τα νεογέννητα όργανα λαϊκής εξουσίας, από την

ίδια τη φύση τους τείνουν να συνενωθούν σε ένα κεντρικό, αντιπροσωπευτικό εκτελεστικό όργανο για να δημιουργηθεί η Κεντρική Εξουσία του Λαού.¹¹

Μερικές σημαντικές επαναστατικές καινοτομίες που δημιουργήθηκαν τότε :

- Τα όργανα της ΤΑ εκλέγονται χωρίς καμιά επέμβαση των πολιτικών εθνικοαπελευθερωτικών οργανώσεων, χωρίς ν' αποδοθεί στις εκλογές κανένας κομματικός χαρακτήρας.
- Δικαίωμα του εκλέγειν έχουν όσοι έκλεισαν το 17^ο έτος και του εκλέγεσθαι το 20^ο.
- Προβλέπεται η ύπαρξη λαϊκών διοικητικών επιτροπών.
- Προβλέπονται ΟΤΑ σε επίπεδο κοινότητας, δήμου, επαρχίας, νομού ως και συνοικίας(συνοικιακά συμβούλια).
- Προβλέπεται θεσμός επαρχιακών και νομαρχιακών συμβουλίων και λαϊκών συνελεύσεων.¹²

Ανάμεσα στις πρώτες φροντίδες της Πολιτικής Επιτροπής Εθνικής Απελευθέρωσης (Π.Ε.Ε.Α.) ήταν και η σωστή και αποδοτική λειτουργία του θεσμού της αυτοδιοικήσεως, ο οποίος ρυθμίστηκε σε εντελώς νέα βάση από τον «Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοικήσεως», ο οποίος αποτέλεσε νόμο της ελεύθερης Ελλάδας με την υπ' αριθ. 55/12-8-1944 πράξη της Π.Ε.Ε.Α.

Το άρθρο 2 της Π.Ε.Ε.Α αναφέρει χαρακτηριστικά «όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το λαό και ασκούνται από το λαό». Η λαϊκή αυτοδιοίκηση και η λαϊκή δικαιοσύνη είναι θεμελιώδεις θεσμοί του δημόσιου βίου των Ελλήνων, είναι οργανωμένη λαϊκή εξουσία που ασκείται με αιρετούς αντιπροσώπους και απευθείας με τις συνελεύσεις του λαού για τη διοίκηση του χωριού, της πόλης, της επαρχίας. Η έκφραση της λαϊκής βούλησης σε κάθε τρέχον καθημερινό πρόβλημα καθιερώνεται και διασφαλίζεται με τη συνέλευση των δημοτών η οποία είναι κυρίαρχο όργανο και ασκεί παράλληλα εποπτεία και έλεγχο στους ΟΤΑ. Καθιερώνονται

¹¹ Εφημερίδα Ριζοσπάστης -Όργανο της Κ.Ε. του Κ.Κ.Ε., Κυριακάτικος Ριζοσπάστης -Αφιέρωμα στις Κορυσχάδες, 14/5/2000, άρθρο Γιώργου Πετρόπουλου.

¹² Δουατζής Γιώργος, *Τοπική Αυτοδιοίκηση*, Εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα 1986.

συνουκιακά συμβούλια και τοπικά δημοψηφίσματα. Καταργείται ο έλεγχος των αποφάσεων των δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων. Ο ρόλος της κεντρικής εξουσίας περιορίζεται καθαρά στη καθοδήγηση και στον συντονισμό της δράσης των δημοτικών αρχών.

Με την πράξη 55 της ΠΕΕΑ θεσμοθετείται και καθιερώνεται ο κώδικας Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως πρότυπο πλαίσιο άσκησης των εξουσιών από τον ίδιο το λαό. Η κύρια βάση της αυτοδιοίκησης είναι η καθιέρωση δυο βαθμών. Ο δήμος και η κοινότητα είναι οργανισμοί του 1^{ου} βαθμού και η επαρχία οργανισμός του 2^{ου}. Αντιπροσωπευτικό σώμα της επαρχίας είναι το επαρχιακό συμβούλιο που εκλέγεται με άμεση καθολική ψηφοφορία από το λαό. Οι αρμοδιότητες του επαρχιακού συμβουλίου είναι ευρύτατες και αφορούν όλα τα ζητήματα όπως της οικονομίας, της συγκοινωνίας, της υγείας, της πνευματικής και εκπολιτιστικής ανάπτυξης του λαού της επαρχίας.

Με το άρθρο 34 για τη λαϊκή αυτοδιοίκηση καθιερώνεται η ανεξαρτησία της και αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι δεν μπορεί να γίνει επέμβαση στις πράξεις της αυτοδιοίκησης από καμιά πολιτική ή στρατιωτική οργάνωση. Η κατάχρηση της εξουσίας θεωρείται και ποινικό αδίκημα που τιμωρείται από τα στρατοδικεία.

Με το άρθρο 33 ορίζεται η θητεία των μελών των οργάνων της Αυτοδιοίκησης που διαρκεί ένα χρόνο από τις εκλογές. Το λειτούργημά τους είναι τιμητικό, υποχρεωτικό και άμισθο.

Τα κείμενα μέσα από τα οποία βγήκε το πλαίσιο της άσκησης εξουσιών μέσα από το λαό της περιόδου εκείνης είναι:

1. ο «Κώδικας Ποσειδώνας», εντολές για τη λαϊκή αυτοδιοίκηση και τη λαϊκή δικαιοσύνη το 1942.
2. ο κώδικας αυτοδιοίκησης και λαϊκής δικαιοσύνης του ΕΑΜ Στερεάς Ελλάδας.
3. οι διατάξεις για την αυτοδιοίκηση και λαϊκή δικαιοσύνη του λαϊκού στρατηγείου του ΕΛΑΣ
4. ο κώδικας Τοπικής Αυτοδιοίκησης της ΠΕΕΑ
5. η απόφαση κοινού γενικού στρατηγείου εθνικών ομάδων ανταρτών ¹³

Ο «Κώδικας Ποσειδών» καθόριζε τον τρόπο λειτουργίας δυο πρωτότυπων θεσμών. Ο πρώτος αποτελείται από μια πενταμελή επιτροπή λαϊκής αυτοδιοίκησης εκλεγμένη από τη γενική συνέλευση του χωριού. Ο πρόεδρος της επιτροπής διορίζει

¹³ Δονατζής Γιώργος, *Τοπική Αυτοδιοίκηση*, Εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα 1986, σελ.35

τοποθετεί τα μέλη επικεφαλής μιας υποεπιτροπής που είναι υπεύθυνη για έναν ιδιαίτερο τομέα όπως το σχολείο, η εκκλησία, η τροφοδοσία, η κοινωνική περίθαλψη, η ασφάλεια. Μπορούμε να πούμε ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση στις ελεύθερες περιοχές λειτουργούσε σαν μια μικρή κυβέρνηση. Στην αρχή η περιοχή που ίσχυε ο Κώδικας Ποσειδών περιελάμβανε περίπου 9.000 κατοίκους. Τον Αύγουστο του 1943 στην πρώτη συνάντηση των προέδρων των επιτροπών λαϊκής αυτοδιοίκησης εκπροσωπήθηκαν 350 χωριά.¹⁴

Ο Κώδικας αναθεωρήθηκε και έγινε αντικείμενο περαιτέρω επεξεργασίας και με τη και με τη συγκρότηση δευτεροβάθμιων οργάνων. Το τελικό κείμενο πήρε την ισχύ νόμου και υιοθετήθηκε σαν τέτοιος από το Εθνικό Συμβούλιο της προσωρινής κυβέρνησης του βουνού(ΠΕΕΑ) την άνοιξη του 1994.

Η μόνη έγκυρη πηγή για την κατανόηση των οργάνων για την κατανόηση της σημασίας των οργάνων ήταν ο ίδιος «ο Κώδικας Ποσειδών». Όποιος ενδιαφέρεται για το θέμα της «συμμετοχικής πολιτικής»(participatory politics) θα πρέπει να στρέψει την προσοχή του στον τρόπο λειτουργίας των επιτροπών λαϊκής αυτοδιοίκησης

για να μπορέσει να εκτιμήσει τον ουσιαστικό χαρακτήρα των διαδικασιών συμμετοχής που εξασφαλιζόνταν από το σύστημα αυτο-κυβέρνησης. Για την ιστορία πρέπει ν' αναφερθεί ότι ο Γεωργούλας Μπέϊκος, δημοσιογράφος σε τοπική εφημερίδα, ήταν από τους πρώτους που βοήθησαν στην εγκαθίδρυση του συστήματος αυτο-κυβέρνησης κι ένας από τους συντάκτες του Κώδικα που αποτέλεσε το βασικό μέσο για τη συνοχή και την εξάπλωση του συστήματος σ' ολόκληρη την ελληνική ύπαιθρο.¹⁵

¹⁴ Αντί, Δεκαπενθήμερη Πολιτική και Πολιτιστική Επιθεώρηση, τεύχος 214-17/9/1982, Ριζοσπαστισμός λαϊκός και αυτοδιαχειριστικές απόπειρες στην Ελεύθερη Ελλάδα, άρθρο Σπύρου Δραΐνα., σελ.34-37.

¹⁵ Αντί, Δεκαπενθήμερη Πολιτική και Πολιτιστική Επιθεώρηση, τεύχος 214-17/9/1982, Ριζοσπαστισμός λαϊκός και αυτοδιαχειριστικές απόπειρες στην Ελεύθερη Ελλάδα, άρθρο Σπύρου Δραΐνα, σελ.34-37.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελεύθερη Ελλάδα λειτούργησε με άριστα αποτελέσματα σε πόλεις και χωριά και ένα πλήθος προβλημάτων(επισιτιστικό, παραγωγικό, υγείας, μόρφωσης, κοινωνικής αλληλεγγύης, ασφάλειας έβρισκαν τη λύση τους κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Ν' αναφέρουμε χαρακτηριστικά τα συσσίτια για τα παιδιά, τα λαϊκά ιατρεία, την λειτουργία παρ' όλες τις αντιξοότητες των σχολείων, την αυτοδιαχείριση και καλλιέργεια των κοινοτικών κτημάτων. Εδώ πρέπει ν' αναφερθεί τι έγραψε ο αρχηγός της Βρετανικής στρατιωτικής αποστολής στην Ελλάδα Κρίς Γούντχαουζ στο βιβλίο του "Μήλο της έριδος": «Το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ έχοντας αποκτήσει τον έλεγχο όλης σχεδόν της χώρας είχε δημιουργήσει πράγματα που δεν είχε γνωρίσει ποτέ άλλοτε η Ελλάδα. Τα δώρα του τεχνικού και πνευματικού πολιτισμού είχαν βρει το δρόμο τους προς τα βουνά για πρώτη φορά. Αυτοδιοίκηση, σχολεία, δικαστήρια, δημόσιες υπηρεσίες, λειτουργούσαν και πάλι, θέατρα, εργοστάσια, τοπικά κοινοβούλια λειτουργούσαν για πρώτη φορά. Οργανώθηκε κοινοτική ζωή στη θέση της πατροπαράδοτης ατομιστικής ζωής του Έλληνα αγρότη. Για πρώτη φορά λειτουργούσε οργανωμένο κράτος στις ορεινές περιοχές. Συμπερασματικά μπορεί κανείς να έχει όσες αντιρρήσεις θέλει όσον αφορά τον ιδεολογικοπολιτικό χαρακτήρα της εξουσίας στην ελεύθερη Ελλάδα δεν μπορεί όμως ουσιαστικά ν' αρνηθεί την προσφορά της λαϊκής αυτοδιοίκησης την περίοδο εκείνη στην επιβίωση του πληθυσμού και στη λειτουργία οργανωμένης κοινωνίας σε περίοδο πολέμου και οικονομικής κατάρρευσης».¹⁶

1.1.9. Οι πρώτες Δημοτικές εκλογές μετά την Απελευθέρωση της χώρας και το άρθρο 99 του Συντάγματος του 1952.

Μετά την Απελευθέρωση από τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής στις 12 Οκτωβρίου του 1944 και μέχρι τις 15 Απριλίου του 1951 οπότε και έγιναν οι πρώτες δημοτικές εκλογές οι δήμαρχοι και τα δημοτικά συμβούλια σ' όλη την επικράτεια διορίζονταν από την εκάστοτε κυβέρνηση. Για την περίοδο αυτή δεν μπορούμε να μιλήσουμε φυσικά για ουσιαστικό και εποικοδομητικό έργο της ΤΑ εν συνόλω. Η υλική και οικονομική καταστροφή που άφησε ο πόλεμος και η κατοχή, ο εμφύλιος πόλεμος, τα στρατοδικεία, οι φυλακές και εξορίες, αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ανάπτυξη και τη προώθηση του θεσμού της ΤΑ.

¹⁶ Κολιού Νίτσα, Άγνωστες πτυχές Κατοχής και Αντίστασης, Βόλος 1985, σελ.1018-1019.

Στις εκλογές του 1951 η ανάδειξη των δημάρχων έγινε με το σύστημα της έμμεσης εκλογής από δημοτικούς συμβούλους που είχαν εκλεγεί. Στις εκλογές αυτές οι οποίες είχαν έντονο κομματικό και ιδεολογικό χαρακτήρα επικράτησαν οι υποστηριχθέντες από την παραδοσιακή δεξιά και το κέντρο. Να τονιστεί ότι η Αριστερά παρά τη βαριά ήττα της στον εμφύλιο πόλεμο και τα προβλήματα που αντιμετώπιζε μπόρεσε τελικά να λάβει ένα υπολογίσιμο ποσοστό σε αρκετούς δήμους και κοινότητες. Το κόμμα της ΕΠΕΚ του Νικολάου Πλαστήρα υπέδειξε σε πολλούς δήμους δικούς του υποψηφίους διαχωρίζοντας τη θέση του από το κόμμα των Φιλελευθέρων του Σοφοκλή Βενιζέλου και το κόμμα του Γεωργίου Παπανδρέου. Εξέλεξε δικούς της δημάρχους σε 4 μεγάλους δήμους, στη Λάρισα, στην Πάτρα, στο Βόλο και στην Καβάλα. Στην Αθήνα εξελέγη ο Κώστας Κοτζιάς, υποστηρικτής της ιδεολογίας της 4^{ης} Αυγούστου με την υποστήριξη της Δεξιάς και του κόμματος των Φιλελευθέρων.

Στη Δ' Αναθεωρητική Βουλή του 1952, το άρθρο 99 του Συντάγματος όχι μόνο δεν ξεπέρασε το άρθρο 107 του Συντάγματος του 1927, όπως υπαγόρευαν οι νέες κοινωνικές συνθήκες, αλλά έμεινε πολύ πιο πίσω από αυτό. Ο Συντακτικός νομοθέτης του 1952, επηρεασμένος ίσως από τις νωπές αναμνήσεις του εμφυλίου πολέμου, δεν θεώρησε σκόπιμο και αναγκαίο να κατοχυρώσει ουσιαστικά το θεσμό και να του εξασφαλίσει τα εντελώς απαραίτητα οικονομικά μέσα για τη διοικητική του λειτουργία τουλάχιστον.¹⁷

Στις δημοτικές εκλογές της 21^{ης} Νοεμβρίου 1954 οι οποίες έγιναν ξανά με το σύστημα της έμμεσης εκλογής δημάρχων από τους δημοτικούς συμβούλους, η κομματικοποίηση και ο αγώνας για την επικράτηση μεταξύ δεξιών και αριστερών δυνάμεων έφθασε στο κατακόρυφο. Στις εκλογές αυτές οι συνεργαζόμενες αριστερές δυνάμεις όπως η ΕΔΑ, η ΕΠΕΚ, το Δημοκρατικό Κόμμα Εργαζόμενου Λαού του Γ. Καρτάλη πέτυχαν μια θριαμβευτική νίκη στο σύνολο της επικράτειας. Θα πρέπει να τονιστεί η διάσπαση που εκδηλώθηκε στο χώρο του κέντρου και ειδικά μεταξύ Σοφοκλή Βενιζέλου και Γεωργίου Παπανδρέου μετά την άρνηση του τελευταίου να συνεργαστεί με τις υπόλοιπες αριστερές δυνάμεις. Στην Αθήνα εξελέγη ο Π. Κατσώτας, στον Πειραιά ο Δ. Σαπουνάκης, στο Βόλο ο Γεώργιος Καρτάλης. Η συνεργασία των Αριστερών δυνάμεων η οποία είχε σαφέστατο αντικυβερνητικό

¹⁷ Παπαγαρυφάλλου Π., *Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στα πλαίσια του Συντάγματος*, ΚΕΔΚΕ, Αθήνα 1995,σελ.13.

προσανατολισμό και ειδικότερα ενάντια στη δεξιά του ελληνικού Συναγερμού επεκράτησε στους μεγαλύτερους δήμους και κυρίως σε δήμους με έντονο το εργατικό στοιχείο όπως Λάρισα, Καβάλα, Δραπετσώνα, Καισαριανή, Νίκαια. Θα πρέπει εδώ να αναφερθεί ο μεγάλος θρίαμβος του Γεωργίου Καρτάλη αρχηγού του Δημοκρατικού Κόμματος Εργαζόμενου Λαού που έλαβε πάνω από το 52% στην εργατούπολη του Βόλου. Οι δημοτικές εκλογές του 1954 ήταν η αρχή για τη συνεργασία των Αριστερών δυνάμεων και σε επίπεδο βουλευτικών εκλογών.

Στις βουλευτικές εκλογές της 19^{ης} Φεβρουαρίου 1956 η δημοκρατική αντιπολίτευση συμμετείχε ενωμένη σαν Δημοκρατική Ένωση μαζί με την ΕΔΑ. Σ' αυτές τις εκλογές η Δημοκρατική Ένωση έλαβε το 48,15% των ψήφων έναντι 47,38% της ΕΡΕ του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Στις επόμενες όμως εκλογές της 11^{ης} Μαΐου 1958 οι δημοκρατικές δυνάμεις συμμετείχαν χωριστά. Η μεγάλη έκπληξη των εκλογών αυτών ήταν η ΕΔΑ που έλαβε τη δεύτερη θέση με 24,43% αφήνοντας στην τρίτη θέση το κόμμα του Γ. Παπανδρέου και Σ. Βενιζέλου. Με το ποσοστό που συγκέντρωσε η Αριστερά ανέτρεψε τις σε βάρος της προδιαγραφές του εκλογικού νόμου που είχε σχεδιάσει ο υπουργός Εσωτερικών της κυβέρνησης του Κ. Καραμανλή, Δ. Μακρής, γνωστός και ως "Τάκος".

1.1.10. Οι Δημοτικές εκλογές βίας και νοθείας της 5^{ης} Απριλίου 1959.

Οι δημοτικές εκλογές που ακολούθησαν την 5^η Απριλίου του 1959 μπορούμε να πούμε ότι ήταν εκλογές βίας και νοθείας, εκλογές τρομοκρατίας των αριστερών ψηφοφόρων και των υποψηφίων των δημοκρατικών κομμάτων. Η κυβέρνηση της ΕΡΕ προσπάθησε με κάθε τρόπο να μειώσει το ποσοστό της Αριστεράς και της Κεντροαριστεράς. Ενώ έλεγε ότι δεν δίνει πολιτική βαρύτητα στις εκλογές δια μέσου του κρατικού και παρακρατικού μηχανισμού, των απειλών, των ξυλοδαρμών ακόμη και των ίδιων των υποψηφίων προσπαθούσε να μην περιέλθουν οι δήμοι στα αντικυβερνητικούς δημάρχους. Σ' αυτές τις εκλογές επήλθε και πάλι διαφωνία μεταξύ των δυο αρχηγών του κόμματος των Φιλελευθέρων Γ. Παπανδρέου και Σοφοκλή Βενιζέλου. Ο Γεώργιος Παπανδρέου τάχθηκε εναντίον της κομματικοποίησης των δημοτικών εκλογών ενώ ο Βενιζέλος είχε διαφορετική άποψη και ήταν υπέρ της δημιουργίας ενός αντικυβερνητικού μετώπου. Κατήγγειλε ότι ασκείται ψυχολογική βία στους ψηφοφόρους, έφερε το θέμα ακόμη και στη βουλή και αγωνίστηκε να σταματήσουν οι αστυνομικές παρεμβάσεις. Η δημοκρατική αντιπολίτευση διαμέσου

των δημοτικών εκλογών πέρασε το μήνυμα για τη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών, την αποκατάσταση της αληθινής δημοκρατίας και την αναβάθμιση των δήμων. Στην Αθήνα εξελέγη ο Α. Τσουκαλάς με τη συνεργασία Φιλελευθέρων και Κεντροαριστεράς. Στον Πειραιά εξελέγη ο υποψήφιος της ΕΡΕ. Στις εκλογές αυτές είχε επανέλθει το σύστημα της έμμεσης εκλογής με το νόμο 3938/1959 που όριζε ότι ως δήμαρχος εκλέγεται υπό του δημοτικού συμβουλίου εις των μελών αυτού δια φανεράς ψηφοφορίας.

Οι εκλογές που έγιναν τον Ιούλιο του 1964 αποκτούν ιδιαίτερη σημασία και νόημα για πολλούς και διαφόρους λόγους: πρώτο διότι ακολούθησαν τις βουλευτικές εκλογές βίας και νοθείας του 1961 στις οποίες θριάμβευσε φυσιολογικά η ΕΡΕ και κατά δεύτερο τις βουλευτικές εκλογές του 1963 και 1964 στις οποίες θριάμβευσε η Ένωση Κέντρου. Αποκτούν ιδιαίτερη πολιτική σημασία διότι είναι οι πρώτες δημοτικές εκλογές της χώρας μετά την πτώση της δεξιάς παράταξης και τον έλεγχο διακυβέρνησης της χώρας από την παράταξη του κέντρου συγχρόνως δε είναι και οι τελευταίες ελεύθερες εκλογές πριν τη δικτατορία της 21^{ης} Απριλίου. Σ' αυτές τις εκλογές η ΕΔΑ και οι συνεργαζόμενοι μαζί της παρότι δεν αναμένονταν επικράτησαν κερδίζοντας την πλειοψηφία στο μεγαλύτερο μέρος της επικράτειας. Και δεν αναμένονταν διότι η ΕΔΑ έχασε μέρος της δύναμής της στις βουλευτικές εκλογές του 1964 το οποίο μετατοπίστηκε προς την Ένωση Κέντρου. Η εμμονή όμως της Ένωσης Κέντρου και ιδιαίτερα του αρχηγού της Γεωργίου Παπανδρέου στην στρατηγική του διμέτωπου αγώνα, δηλαδή αγώνα ενάντια στη δεξιά και στην αριστερά είχε σαν αποτέλεσμα την ψήφο διαμαρτυρίας των αριστερών ψηφοφόρων στις δημοτικές εκλογές του 1964. Αλλά και άλλοι αρνητικοί παράγοντες όπως ο εσωκομματικός πόλεμος της Ένωσης Κέντρου, οι δηλώσεις του αρχηγού της ότι δεν αποδίδει πολιτική σημασία στις δημοτικές εκλογές, καθώς και η οργανωτική αδυναμία της Ένωσης Κέντρου σε τοπικό επίπεδο συνέβαλαν στην επικράτηση των αντικυβερνητικών ψηφοδελτίων.

1.1.11. Ο θρίαμβος των συνδυασμών της "Δημοκρατικής Συνεργασίας".

Οι συνδυασμοί της Δημοκρατικής Συνεργασίας πέτυχαν μεγάλη νίκη πανελλήνια. Συνολικά σε 32 Δήμους οι συνδυασμοί της Δημοκρατικής Συνεργασίας απέσπασαν πάνω από το 40% των ψήφων, εξασφαλίζοντας τη δημαρχία. Στην Αθήνα,

στον Πειραιά, στη Θεσσαλονίκη, στο Βόλο, στη Λάρισα, στην Καρδίτσα, στην Λαμία και στις μεγαλύτερες πόλεις η Δημοκρατική Συνεργασία κατήγαγε μεγάλη νίκη. Στον πρώτο δήμο της χώρας στην Αθήνα, στην έμμεσο ψηφοφορία μεταξύ των δημοτικών συμβούλων για την εκλογή του δημάρχου δεν εξελέγη ο Ν. Κιτσίκης υποψήφιος της Αριστεράς αλλά ο Γ. Πλυτάς της ΕΡΕ. Το αποτέλεσμα των εκλογών αυτών μας διδάσκει ότι οι δημοτικές εκλογές έχουν πάντοτε πολιτική σημασία και πάντοτε αντανακλούν σε μεγάλο βαθμό τη δυσαρέσκεια των ψηφοφόρων προς τις κυβερνητικές επιλογές. Η ιστορία μας διδάσκει ότι οι δημοτικές εκλογές έχουν πάντοτε πολιτική σημασία και πάντοτε αντανακλούν σε μεγάλο βαθμό τη δυσαρέσκεια των ψηφοφόρων προς τις κυβερνητικές επιλογές.

Η δικτατορία της 21^{ης} Απριλίου 1967 έπαυσε τους εκλεγμένους δημοκρατικά δημάρχους και δημοτικά συμβούλια και διόρισε άτομα προσκείμενα φιλικά προς το καθεστώς οι οποίοι δυστυχώς χρησιμοποίησαν το καταξιωμένο θεσμό της τοπικής αυτοδιοίκησης για την προβολή των ιδεών και του «έργου» της 21^{ης} Απριλίου. Φυσικά δεν μπορούμε να μιλήσουμε για καμία πρόοδο ούτε οικονομική, ούτε κοινωνική όσον αφορά την εξέλιξη του θεσμού των ΟΤΑ κατά την επτάχρονη δικτατορία.

1.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΒΟΛΟΥ

1.2.1. Εισαγωγή

Βόλος. Μια νέα πόλη με πλούσιο όμως ιστορικό και μυθολογικό παρελθόν. Μια πόλη που διατηρεί φανερά τα σημάδια της συνεχούς παρουσίας της από τη Νεολιθική εποχή έως σήμερα, μια πόλη που αντλεί τη σύγχρονη εικόνα της από τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες όπως άρχισαν να διαμορφώνονται στην περιοχή ήδη από τα μέσα του 18^{ου} αιώνα. Τότε μόνο τούρκικος πληθυσμός κατοικούσε στην περιοχή της σημερινής πόλης στον μαχαλά του κάστρου, στη θέση της αρχαίας Ιωλκού και σημερινή συνοικία των Παλαιών. Η νέα πόλη του Βόλου άρχισε ν' αναπτύσσεται γύρω από το κάστρο των Οθωμανών περίπου από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα με εμπορικό στην αρχή χαρακτήρα και αργότερα μετά την απελευθέρωση από τους Τούρκους και την προσάρτηση στο Ελληνικό κράτος με έντονο βιομηχανικό προσανατολισμό.

1.2.2. Ο Βόλος κατά την Τουρκοκρατία

Ουσιαστικά η πόλη άρχισε να κατοικείται μετά το 1856 όταν άρθηκαν οι απαγορεύσεις του σουλτάνου. Μαρτυρίες του 1874 αναφέρουν ότι περίπου 1000 οικογένειες διέμεναν στην συνοικία ‘‘Νέα Μαγαζιά’’ έξω από το κάστρο κυρίως από Πηλιορείτες και κατοίκους άλλων Θεσσαλικών περιοχών. Από τις πρώτες ημέρες της απελευθέρωσης και με τη προσάρτησή της στο Ελληνικό κράτος στις 2 Νοεμβρίου 1881 η νέα πόλη έγινε πόλος της οικονομικής ζωής της Θεσσαλίας. Η πόλη αρχίζει ν’ ακμάζει Βολιώτες και Πηλιορείτες, έμποροι και επιχειρηματίες αγοράζουν την πόλη από Τούρκους τσιφλικάδες που αποχωρούν. Ο πληθυσμός του Βόλου ένα μήνα μετά την προσάρτηση αριθμούσε 4.983 κατοίκους. Η ευνοϊκή γεωγραφική θέση, το λιμάνι, η πρόσβαση στον θεσσαλικό κάμπο η οποία βελτιώθηκε με την ολοκλήρωση του Θεσσαλικού σιδηροδρομικού δικτύου του 1886, η βιοτεχνική παράδοση κυρίως των Πηλιορειτών και ο δυναμισμός των κατοίκων ήταν σημαντικοί παράγοντες για την προσέλκυση κεφαλαίων και εργατικής δύναμης. Αγροτικός πληθυσμός από το Πήλιο και την Θεσσαλική ενδοχώρα καταφθάνει εδώ δημιουργώντας έτσι πληθώρα φθηνών εργατικών χεριών.

Από τα πρώτα βήματα της πόλης τον 19^ο αιώνα ο Βόλος εξελίχθηκε γρήγορα σε κέντρο εξαγωγικού εμπορίου της Θεσσαλίας και εν συνεχεία σε μια από τις μεγαλύτερες βιομηχανικές πόλεις.¹⁸ Οι πρώτοι επιχειρηματίες του Βόλου είχαν αποκτήσει περιουσία από τη μετανάστευσή τους στην Αίγυπτο και τη Μικρά Ασία και επένδυσαν στη βιομηχανία τα κεφάλαιά τους. Η ύπαρξη κεφαλαίων και εσωτερικής αγοράς, η εύκολη πρόσβαση σε πρώτες ύλες μαζί με την προσφορά εργασίας δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για την βιομηχανοποίησή της πολύ γρήγορα. Κεφαλαιούχοι αλλά και εργατικό δυναμικό έρχονται στο Βόλο στα τέλη του 19^{ου} αιώνα από άλλες περιοχές του Ελληνικού κράτους και της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Οι κλάδοι που αναπτύσσονται είναι οι σιδηροκατασκευές, η βυρσοδεψία, η καπνοβιομηχανία, τα υφαντήρια, η αλευροποιία.

¹⁸ Αντί, Δεκαπενθήμερη Πολιτική και Πολιτιστική Επιθεώρηση, τεύχος: 313-28/3/1986 άρθρο της Ράνιας Κλουτσινιώτη, σελ.28-29.

1.2.3. Η ανάπτυξη του Βόλου στις αρχές του 20^{ου} αιώνα.

Ο πόλεμος του 1897 και η κατοχή του Βόλου για λίγο χρονικό διάστημα από τα Τουρκικά στρατεύματα κατοχής αναστέλλουν τις οικονομικές δραστηριότητες για πολύ λίγο. Η περίοδος από το 1900-1930 χαρακτηρίζεται από μια πραγματική και αλματώδη αύξηση της ντόπιας βιομηχανίας, νέες επιχειρήσεις ιδρύονται, εκσυγχρονίζονται και επεκτείνονται οι παλιές, αρχίζουν οι εξαγωγές, η πόλη αποκτά οικονομική ευρωστία και παίρνει τη μορφή Ευρωπαϊκής πόλης.¹⁹ Η εγκατάσταση στο Βόλο μετά τη Μικρασιατική καταστροφή 12.000 περίπου προσφύγων δημιουργεί προϋποθέσεις για την νέα άνθηση της βιομηχανικής παραγωγής και για περαιτέρω ανάπτυξη του τραπεζικού κεφαλαίου.²⁰ Τότε ιδρύονται το εργοστάσιο τσιμέντων, οι υφαντουργικές βιομηχανίες, τράπεζες, πληνθοκεραμοποιία. Από το 1937 και μετά η βιομηχανία του Βόλου αρχίζει να δέχεται το πρώτο σοβαρό οικονομικό χτύπημα. Ο αναγκαστικός νόμος του 1937 που προέβλεπε την αναστολή εξόφλησης των αγροτικών χρεών, η αύξηση των τιμών των πρώτων υλών στη διεθνή αγορά με την κήρυξη του πολέμου το 1939 αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες στη βιομηχανία. Οι κλάδοι που πληγώθηκαν περισσότερο ήταν η σιδηροβιομηχανία και η υφαντουργία.

1.2.4. Οι κοινωνικές και πολιτικές διεργασίες στο Βόλο στις αρχές του 20^{ου} αιώνα.

Από πολύ νωρίς η βιομηχανική εργατούπολη του Βόλου και η τοπική κοινωνία της εμφάνισε έντονα πολιτικά χαρακτηριστικά και ο Βόλος έγινε πεδίο σημαντικών ιδεολογικών και κοινωνικών διεργασιών πολλές φορές και συγκρούσεων. Πολλά γεγονότα που συνέβησαν στο Βόλο όπως η ίδρυση του πρώτου Εργατικού Κέντρου της χώρας, η λειτουργία του Ανώτερου Παρθεναγωγείου, οι κινητοποιήσεις των καπνεργατών τον Ιούνιο του 1936 αποτέλεσαν σταθμούς στην ελληνική κοινωνική και πολιτική ιστορία. Κατά τη διαδικασία του μετασχηματισμού του Βόλου από άσημο Οθωμανικό οικισμό σε αστική πρωτεύουσα της ελληνικής περιφέρειας μορφώθηκαν νέες κοινωνικές κατηγορίες οι οποίες συγκρότησαν την

¹⁹ Δημοτικό Κέντρο Ιστορίας και Τεκμηρίωσης Βόλου, *Βόλος ένας αιώνας*, Βόλος 1999.

²⁰ Αντί, Δεκαπενθήμερη Πολιτική και Πολιτιστική Επιθεώρηση 313-28/3/1986, άρθρο της Ράνιας Κλουτσειώτη, σελ.28-29.

κοινωνική φυσιογνωμία της πόλης έως και το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Χωρίς να διαμορφωθούν δυο κοινωνικές τάξεις σε διαρκή αντιπαλότητα όπως τις ορίζει η μαρξιστική αντίληψη, σχηματίστηκαν πόλοι συσπείρωσης των κοινωνικών ομάδων οι οποίες λειτούργησαν ως φορείς και εκφραστές των κοινωνικών και ιδεολογικών τάσεων της εποχής τους.

Τις κοινωνικές αντιθέσεις της εποχής πυροδοτούσαν τρεις κύκλοι. Ο πρώτος κύκλος αποτελούνταν από τους πρώτους οικιστές της πόλης μαζί με τους επιχειρηματίες που δρούσαν σ' αυτήν.

Αυτοί θέλοντας να εξασφαλίσουν την κυριαρχία τους σ' όλα τα επίπεδα της πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής ζωής της πόλης διατηρούσαν ισχυρούς δεσμούς με το συντηρητισμό σε ιδεολογικό επίπεδο. Ο δεύτερος κύκλος αποτελούνταν από απογόνους του πρώτου οι οποίοι κατά τη διάρκεια των σπουδών τους στην Ευρώπη επηρεασμένοι από τα ιδεολογικά ρεύματα της εποχής κατήγγειλαν τις κοινωνικές ανισότητες και την εξαθλίωση της εργατικής τάξης. Ηγέτης αυτού του κύκλου ήταν ο γιατρός Δημήτρης Σαράτσης ο οποίος πρωταγωνίστησε στην ίδρυση του Ανώτερου Παρθεναγωγείου και του Εργατικού Κέντρου Βόλου και στα γεγονότα των 'Αθείκων'. Με τις απόψεις του Δημήτρη Σαράτση συμφωνούσαν πολλοί αστοί διανοούμενοι της πόλης όπως ο γιατρός Νικόλαος Σαράτσης, ο δημοσιογράφος Τάκης Οικονομάκης και ο δικηγόρος Κ. Ζάχος. Τον τρίτο κοινωνικό κύκλο συγκροτούσαν κυρίως καπνεργάτες οι οποίοι κινούνταν μεταξύ των αναρχικών, αθεϊστικών και σοσιαλιστικών ιδεών. Από το 1906 βασικός εκφραστής αυτών ήταν ο λόγιος Γεώργιος Αλεξανδράκης του οποίου κύρια στοιχεία της ιδεολογίας του ήταν η αντίθεσή του στη θρησκεία ενώ, ήταν ένθερμος δημοτικιστής. Έτσι κατά την πρώτη δεκαετία του 20^{ου} αιώνα διαμορφώνεται ένα υπόβαθρο για τη δημιουργία κινημάτων και θεσμών στην πόλη ενάντια στην κατεστημένη τάξη πραγμάτων. Σ' αυτό συνέβαλαν η αύξηση του εργατικού δυναμικού της πόλης αλλά και το γενικότερο πολιτικό και κοινωνικό κλίμα της εποχής το οποίο προετοίμαζε το έδαφος για την πολιτική επικράτηση του Βενιζελισμού.

1.2.5. Η συμβολή του Βολιώτικου τύπου στην ανάπτυξη της πόλης.

Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει για τον Βολιώτικο τύπο που επηρέασε σε μεγάλο βαθμό την εξέλιξη, την ανάπτυξη και τη φυσιογνωμία αυτής της πόλης. Γεννήθηκε ιστορικά και άρχισε ν' αναπτύσσεται αμέσως μετά την απελευθέρωση από τον τουρκικό ζυγό. Ν' αναφερθούμε στην εφημερίδα "Εργάτης" η οποία όχι μόνο προμαχούσε υπέρ των δικαίων των εργαζομένων αλλά τους αφύπνιζε και τους διαφώτιζε για ν' αποκτήσουν συνείδηση των εργασιακών και δημοκρατικών τους δικαιωμάτων. Η "Πανθεσσαλική" του δικηγόρου Σοφοκλή Τριανταφυλλίδη υπήρξε η εφημερίδα που αγωνίστηκε κατά των τσιφλικιάδων και προσέφερε πολύτιμη υπηρεσία στην υπόθεση της αγροτικής ιδέας και στα δικαιώματα των κολίγων. Δεσπόζουσα θέση στον Βολιώτικο τύπο με πανελλήνια εμβέλεια κατέχουν οι εφημερίδες "Θεσσαλία" και "Ταχυδρόμος", ενώ δύο σπουδαίοι δημοσιογράφοι-αγωνιστές έμειναν στην ιστορία της τοπικής κοινωνίας: ο Τάκης Οικονομάκης και ο Αλέξανδρος Μέρος. Η σημερινή "Θεσσαλία" αποτελεί συνέχεια των εφημερίδων "Παγασαί" και "Νέα Θεσσαλία". Τη διεύθυνσή της ανέλαβε το 1898 ο Δημοσθένης Ρίζος. Επί των ημερών του η εφημερίδα είχε μεγάλη κυκλοφορία όχι μόνο στο Βόλο αλλά και σ' όλη την Ελλάδα. Ο Τάκης Οικονομάκης, δημοτικιστής, πρωτεργάτης του εργατικού κινήματος και άνθρωπος των γραμμάτων ανέλαβε τη διεύθυνση το 1914. Η προσφορά του στα χρόνια της κατοχής ήταν μεγάλη διότι με τα άρθρα του εναντίον των κατακτητών και των ντόπιων συνεργατών τους εμψύχωνε τον σκλαβωμένο λαό. Η άλλη ιστορική εφημερίδα του Βόλου ο "Ταχυδρόμος" από το 1916 και για μισό περίπου αιώνα υπήρξε ταυτόσημη και συνώνυμη του ιδρυτή της Αλέξανδρου Μέρου και της αγροτικής ιδέας.²¹ Την άνοιξη του 1908 επί Δημάρχου Παγασών Κων/νου Γκλαβάνη η ομάδα Σαράτση πήρε την πρωτοβουλία για την ίδρυση του Πανεργατικού συλλόγου "Η Αδελφότης". Από τις αρχές της ίδιας χρονιάς είχε αρχίσει η κυκλοφορία της εφημερίδας "Εργάτης" η οποία αποτέλεσε το ιδεολογικό όργανο αργότερα του Εργατικού Κέντρου.

²¹ Δημοτικό Κέντρο Ιστορίας και Τεκμηρίωσης Βόλου, *Βόλος ένας αιώνας*, Βόλος 1999.

1.2.6. Η ίδρυση το 1908 στο Βόλο, του πρώτου Εργατικού Κέντρου στην Ελλάδα και του Ανώτερου Παρθεναγωγείου.

Τον Δεκέμβριο του 1908 ιδρύεται το Εργατικό Κέντρο Βόλου το πρώτο στην Ελλάδα. Ο Βόλος ήταν μια από τις πρώτες ελληνικές πόλεις όπου έκανα την εμφάνισή τους οι ιδέες του Μάρξ. Για πρώτη φορά δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα "Εργάτης" το Κομμουνιστικό Μανιφέστο, τη μετάφραση του οποίου είχε κάνει ο Κώστας Χατζόπουλος.

Η ίδρυση το Σεπτέμβριο του 1908 του Ανώτερου Παρθεναγωγείου Βόλου αποτέλεσε σταθμό για εκείνη την εποχή στην εκπαίδευση και υπήρξε αιτία έντονων ιδεολογικών και πνευματικών συγκρούσεων. Ο Δ. Σαράτσης που διάβασε στο Δημοτικό Συμβούλιο την εισήγησή του για τη δημιουργία του Παρθεναγωγείου ήταν γιατρός και ανήσυχο πνεύμα. Εκπροσωπούσε την ανερχόμενη φιλελεύθερη αστική τάξη. Η απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου ήταν ομόφωνη αν και είχαν διατυπωθεί επιφυλάξεις ή και

διαφωνίες. Το
Ανώτερο
Παρθεναγωγείο
είχε στόχο «την
ευρυτέραν
μόρφωσιν των
νεανίδων και
πρακτικήν των

Ο Δημήτριος Σαράτσης που ως δημοτικός σύμβουλος εισηγήθηκε την ίδρυση του Παρθεναγωγείου και την ανάληψη της διεύθυνσης από τον Αλέξανδρο Δελμούζο.

κατάρτισην» ειδικότερα θα πρόσφερε ανώτερη μόρφωση στα κορίτσια των μεσαίων τάξεων που τελείωναν το δημοτικό σχολείο. Η συνάντηση του Δ. Σαράτση με τον Αλέξανδρο Δελμούζο που μόλις είχε επιστρέψει στην Ελλάδα από τη Γερμανία αποτέλεσε ευτυχή συγκυρία. Ο νεαρός παιδαγωγός ηλικίας τότε 28 χρονών είχε αφομοιώσει τις νέες πρωτοποριακές μεθόδους διδασκαλίας και είχε ενστερνιστεί την ιδεολογία του δημοτικισμού. Το απελευθερωμένο πρόγραμμα διδασκαλίας, οι νέες παιδαγωγικοί μέθοδοι και η καθιέρωση του δημοτικισμού στο Ανώτερο Παρθεναγωγείο είχε σαν αποτέλεσμα την αντίδραση των συντηρητικών κύκλων της πόλης οι οποίοι με επικεφαλής τον Μητροπολίτη Δημητριάδος Γερμανό Μαυρομάτη μπόρεσαν να επηρεάσουν το δημοτικό συμβούλιο και να κατηγορήσουν το Παρθεναγωγείο ότι υπονομεύει τα θεμέλια της κοινωνίας και κλονίζει το ίδιο

κράτος.²² Έτσι στις 2 Μαρτίου του 1911 το δημοτικό συμβούλιο συνέρχεται και αποφασίζει το κλείσιμο του Παρθεναγωγείου.

1.2.7. Η δίκη των “Αθεϊκών” το 1914.

Η ίδρυση του Ανώτερου Παρθεναγωγείου και του Εργατικού Κέντρου Βόλου είχε σαν αποτέλεσμα τις αντιδράσεις των πιο συντηρητικών μερών της τοπικής κοινωνίας που οδήγησαν σε κοινή δίκη των πρωτεργατών τους με τις κατηγορίες για αθεϊσμό, μαλλιαρισμό και αντιπατριωτισμό. Η δίκη έγινε το 1914 στο Ναύπλιο αλλά οι κατηγορίες δεν μπόρεσαν τελικά να σταθούν και έτσι οι κατηγορούμενοι αθωώθηκαν η πόλη όμως για τρία χρόνια διαιρέθηκε κοινωνικά σε δυο στρατόπεδα. Στην ιστορία αναφέρεται ως η δίκη των “Αθεϊκών”. Το 1914 εμφανίζεται το σοσιαλιστικό κέντρο Βόλου το οποίο πρωτοστάτησε για την ίδρυση στην Ελλάδα σοσιαλιστικού κόμματος, εγχείρημα το οποίο απέτυχε. Στις 15 Φεβρουαρίου του 1921 διοργανώνεται από την Πανεργατική Ένωση Βόλου συλλαλητήριο διαμαρτυρίας ενάντια στην ακρίβεια και την αισχροκέρδεια το οποίο οδηγεί σε μεγάλες καταστροφές στην πόλη από τους διαδηλωτές. Έτσι αποφασίζεται με εισαγγελική εισήγηση το 1922 η διάλυση της Πανεργατικής Ένωσης. Να σημειωθεί ότι στην περίοδο αυτή η Πανεργατική Ένωση διοικούνταν από αριστερά στοιχεία ενώ το Εργατικό Κέντρο από συντηρητικά στοιχεία.

1.2.8. Οι μεγάλες καπνεργατικές διαδηλώσεις στο Βόλο το 1936 και η περίοδος της δικτατορίας του Ιωάννη Μεταξά.

Κορύφωση των κινητοποιήσεων του Μεσοπολέμου αποτελούν οι διαδηλώσεις των καπνεργατών και άλλων τάξεων εργαζομένων τον Ιούνιο του 1936 στο Βόλο οι οποίες είχαν βίαιο και αιματηρό τέλος. Βασικός παράγοντας των εργατικών διαδηλώσεων στην περίοδο αυτή στην πόλη του Βόλου ήταν η άσχημη κατάσταση των εργαζομένων παρ’ όλη τη μεγάλη πρόοδο στην οικονομία του Βόλου. Να σημειωθεί ότι τα μεροκάματα μειώθηκαν από 20-50% σαν αποτέλεσμα της αύξησης προσφοράς εργασίας μετά την εγκατάσταση των προσφύγων στην πόλη. Ο

²² Ρουμπάνης Θεοδωρής, *Δημοτικές εκλογές: η άγνωστη ιστορία*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2002.

ίδιος παράγοντας ευθύνεται και για τη σημαντική αύξηση της εκλογικής δύναμης του ΚΚΕ.

Η εγκαθίδρυση της δικτατορίας του Μεταξά υπήρξε καίριο πλήγμα για τους κοινωνικούς αγώνες και τις διεκδικήσεις των εργαζομένων. Το καθεστώς διέλυσε τα εργασιακά σωματεία και προσπάθησε να κατευθύνει τους εργατικούς αγώνες μέσα από το Εθνικό Εργατικό Κέντρο.

1.2.9. Η περίοδος της Εθνικής Αντίστασης 1941-1944 στο Βόλο.

Η εγκατάσταση των Γερμανικών αρχών κατοχής τον Απρίλιο του 1941 σηματοδοτεί και τη συμμετοχή των Βολιωτών στην αντιστασιακή εποποιία της περιόδου 1941-1944. Η ίδρυση του ΕΑΜ συσπείρωσε την πλειοψηφία των κατοίκων της πόλης. Χαρακτηριστικό είναι ότι από τους 130.000 κατοίκους του νομού Μαγνησίας οι 60.000 οργανώθηκαν στο ΕΑΜ. Η απελευθέρωση της πόλης στις 19 Οκτωβρίου 1944 σημαίνει και την αρχή μιας νέας εποχής για την κοινωνική και ιδεολογική της φυσιογνωμία. Η άνοδος των μικροαστικών και μεσαίων στρωμάτων αλλάζουν τον κοινωνικό χάρτη.²³

1.2.10. Ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος και η μετέπειτα οικονομική κρίση του Βόλου.

Οι εκπρόσωποι της πολιτικής και κοινωνικής ζωής που δρούσαν κατά την προπολεμική περίοδο και γενικώς η προπολεμική άρχουσα τάξη είτε έχουν αποσυρθεί από την ενεργό δράση είτε έχουν μετεγκατασταθεί στην Αθήνα.. Η πολιτική αποκτά εθνικά χαρακτηριστικά ενώ οι κοινωνικές διεκδικήσεις μετά από μια εκτεταμένη περίοδο διώξεων που ακολούθησε την κήρυξη και τη λήξη του εμφυλίου αποκτούν άλλο χαρακτήρα. Με τη μεταπολεμική κρίση και τη συγκέντρωση της οικονομικής εξουσίας στην Αθήνα το τοπικό κεφάλαιο πέρασε στα χέρια εθνικών ή πολυεθνικών επιχειρήσεων και εταιρειών. Οι βιομήχανοι και τραπεζίτες δεν είναι πια Βολιώτες

²³ Δημοτικό Κέντρο Ιστορίας και Τεκμηρίωσης Βόλου, *Βόλος ένας αιώνας*, Βόλος 1999.

όπως άλλωστε και οι κάτοικοι που δεν είναι πλέον μόνο Βολιώτες ούτε και κατά κύριο λόγο βιομηχανικοί εργάτες.²⁴

Ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος επιδείνωσε τα προβλήματα στην τοπική βιομηχανία άλλες έκλεισαν, άλλες υπολειτουργούσαν αφού δεν υπήρχαν οι πρώτες ύλες, ενώ συγχρόνως έλειπαν και τα κεφάλαια λόγω της εκμηδένισης της αξίας του χρήματος από τον πληθωρισμό. Το αποκορύφωμα έφθασε στη δεκαετία του '60 όταν η βιομηχανία του Βόλου λύγισε από το βάρος των οικονομικών της προβλημάτων και άρχισε να συρρικνώνεται. Η συρρίκνωση της οικονομικής και κοινωνικής εμβέλειας του Βόλου αρχίζει να ξεπερνιέται από τα μέσα της δεκαετίας 1971-1981, δημιουργούνται νέες θέσεις απασχόλησης στη βιομηχανία, αυξάνεται ο πληθυσμός της πόλης λόγω της εγκατάστασης νέων εργατικών χεριών. Ο δείκτης απασχόλησης στη βιομηχανία και στη βιοτεχνία είναι από τους υψηλότερους που παρατηρούνται στη χώρα. Ο πληθυσμός της πόλης αυξάνεται συνεχώς και από 74.139 κατοίκους το 1951, στην απογραφή του 1981 το πολεοδομικό συγκρότημα Βόλου-Νέας Ιωνίας μαζί με τις κοινότητες έχει συνολικό πληθυσμό 107.407 κατοίκους.²⁵

1.2.11. Ο Βόλος στο τέλος του 20^{ου} αιώνα.

Το τέλος του 20^{ου} αιώνα συμπίπτει με τη συμπλήρωση 120 χρόνων από την ένταξη της πόλης του Βόλου στο ελληνικό κράτος. Είναι μια περίοδος που χαρακτηρίζεται από δυναμισμό, ζωντάνια και πρωτοβουλίες πανελλήνιας εμβέλειας στον οικονομικό, κοινωνικό και πνευματικό τομέα, παράγοντες που κατέταξαν τον Βόλο στην πρωτοπορία των ελληνικών αστικών κέντρων της περιφέρειας. Θα πρέπει να τονιστεί ότι ο Βόλος ανήκει σε εκείνες τις πόλεις που οι απαρχές της λειτουργίας του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης ταυτίζονται με εκείνες της συγκρότησής του. Κατά τη διάρκεια των 120 αυτών χρόνων η ΤΑ βρίσκεται σε διαλεκτική σχέση με την ανάπτυξη της πόλης και αποτελεί βασικό συντελεστή της διαμόρφωσης της φυσιογνωμίας της.²⁶

²⁴ Αντί, Δεκαπενθήμερη Πολιτική και Πολιτιστική Επιθεώρηση, τεύχος 313-28/3/1986, άρθρο της Ράνιας Κλουτσινιώτου, σελ.28-29.

²⁵ Αντί, Δεκαπενθήμερη Πολιτική και Πολιτιστική Επιθεώρηση, τεύχος 313-28/3/1986, άρθρο της Ράνιας Κλουτσινιώτου, σελ.28-29.

²⁶ Δημοτικό Κέντρο Ιστορίας και Τεκμηρίωσης Βόλου, *Βόλος ένας αιώνας*, Βόλος 1999.

Σήμερα παρά τις όποιες διακυμάνσεις κατά τη διαδρομή του Βόλου στον 20^ο αιώνα, διακυμάνσεις λόγω πολέμων, κατοχής, σεισμών, η πόλη διατηρεί την εμποροβιομηχανική φυσιογνωμία της και τον κοινωνικά προοδευτικό προσανατολισμό της.

1.3. ΟΙ ΔΗΜΑΡΧΟΙ ΤΟΥ ΒΟΛΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΑΠΟ ΤΟ 1881-1974

1.3.1. Η σύσταση του Δήμου Παγασών το 1833 και ο πρώτος Δήμαρχος Γεώργιος Καρτάλης.

Ο Δήμος Παγασών όπως αρχικά ονομαζόταν ο δήμος Βόλου συστάθηκε με το βασιλικό διάταγμα της 31^{ης} Μαρτίου 1883(ΦΕΚ 126). Η πρώτη αιρετή δημοτική αρχή της πόλης ανέλαβε τα καθήκοντά της τον Ιούνιο της ίδιας χρονιάς. Η πρώτη συνεδρίαση του δημοτικού συμβουλίου πραγματοποιήθηκε στις 17.3.1882, ενώ η πρώτη του απόφαση αφορούσε τον καθορισμό της έμμεσης δημοτικής φορολογίας. Ο Δήμος Παγασών κατατάχθηκε αρχικά, ανάλογα με τον πληθυσμό του, στους δήμους β' τάξεως(όσοι είχαν πάνω από 2.000 κατοίκους). Η δημοτική αρχή αποτελούνταν από το Δήμαρχο, που ήταν εκτελεστική αρχή, και το δημοτικό συμβούλιο, το οποίο ήταν 12μελές και είχε συμβουλευτικό ρόλο. Η δημοτική αρχή εκλέγονταν κάθε τέσσερα χρόνια με άμεση και καθολική ψηφοφορία. Το Δημοτικό Συμβούλιο εξέλεγε μεταξύ των μελών του δυο παρέδρους, οι οποίοι ήταν άμισθοι βοηθοί του Δημάρχου, τον Πρόεδρο και τον Πρωτοκολλητή, ο οποίος είχε την ευθύνη της τήρησης των πρακτικών.

Κατά τη μεταβατική περίοδο που μεσολάβησε από την ένταξη στο ελληνικό κράτος 1881 έως τις πρώτες δημοτικές εκλογές 1883 στη διοίκηση του δήμου παρέμεινε το δημοτικό συμβούλιο που διοικούσε την πόλη από το 1878(νόμος ΠΜ71882) με δήμαρχο τον Γεώργιο Καρτάλη, ισχυρό πολιτικό και οικονομικό παράγοντα της εποχής. Ήταν αρχηγός του πανίσχυρου τοπικού κόμματος που έφερε το όνομά του, οπαδός του Τρικούπη, ο Γεώργιος Καρτάλης ήταν και ο πρώτος αιρετός δήμαρχος στις εκλογές του 1883. Η δημοτική αρχή Παγασών σαν διορισμένη αλλά και αργότερα σαν αιρετή είχε να παίζει ένα ιδιαίτερα σύνθετο ρόλο.

Η μετάβαση από τις δομές που είχε δημιουργήσει η Οθωμανική αυτοκρατορία σε μια κοινωνία σύγχρονη με Ευρωπαϊκά πρότυπα δημιούργησε ένα πολύ δύσκολο πλαίσιο δράσης. Το έργο της συγχρόνως δυσχέρανε, η δυσκολία προσαρμογής των πολιτών στις οργανωτικές απαιτήσεις μιας αστικής κοινωνίας καθώς και η ανάληψη αρμοδιοτήτων και υποχρεώσεων από τον Δήμο που σήμερα δεν έχει. Ο Δήμος σύμφωνα με το νομικό πλαίσιο που ίσχυε τότε ήταν υπεύθυνος για την εκπαίδευση, την αστυνομία, την πυροσβεστική, την δικαιοσύνη, την παροχή υπηρεσιών υγείας καθώς και για την οικονομική ενίσχυση της εκκλησίας.

Πρώτο μέλημα του νεοσύστατου Δήμου ήταν η εξοικονόμηση οικονομικών πόρων και η χάραξη μιας φορολογικής πολιτικής για τη μόνιμη εξασφάλιση των εξόδων του. Επί Δημαρχίας του πραγματοποιήθηκαν μεγάλα έργα υποδομής στην πόλη που μεγάλωνε αλματωδώς. Δημοτικά σχολεία, νηπιαγωγεία, σφαγεία, δημοτικό νεκροταφείο, οι 50 πρώτοι φανοί της πόλης, η υποδομή της νέας παραλίας, το σύστημα υπονόμων καθώς και το σχέδιο πόλεως του Βόλου συγκαταλέγονται στα έργα αυτής της περιόδου. Το 1891 ο Δήμος Παγασών εντάχθηκε στους δήμους α' τάξεως (όσοι είχαν πληθυσμό περισσότερους από 10.000 κατοίκους), το Δημοτικό Συμβούλιο αυξήθηκε κατά έξι μέλη-έγινε 18μελές – και οι πάρεδροι κατά δύο.

1.3.2. Οι Δημοτικές εκλογές της 7^{ης} Ιουλίου 1891 και η δημαρχιακή θητεία του Αλέξανδρου Τοπάλη.

Η δημαρχιακή εξουσία του Γεωργίου Καρτάλη τερματίστηκε στις εκλογές της 7^{ης} Ιουλίου 1891. Δήμαρχος αναδείχτηκε ο Αλέξανδρος Τοπάλης και η δημοτική πλειοψηφία αποτελούνταν από ισχυρούς παράγοντες της ανερχόμενης αστικής τάξης. Στο δημοτικό συμβούλιο συμμετείχαν βιομήχανοι, μεγαλέμποροι, χρηματιστές, όπως ο Κωστής Γκλαβάνης, Νικόλαος Ματσάγγος κ.α. Στην περίοδο αυτή περιλαμβάνονται τα έργα κατασκευής κεντρικής αποβάθρας και διαμόρφωσης του παράλιου χώρου, η κατασκευή εργοστασίου φωταερίου για το φωτισμό της πόλης, η κατασκευή του δημοτικού θεάτρου, η δημιουργία μπάντας δημοτικής μουσικής. Στις εκλογές του 1895 αναδείχθηκε δήμαρχος ο γιατρός Ιωάννης Χατζηαργύρης του οποίου η θητεία σφραγίστηκε από την 13μηνη κατοχή του Βόλου από τα Τουρκικά στρατεύματα ύστερα από τον πόλεμο του 1897. Τότε το δημοτικό ταμείο άδειασε κυριολεκτικά εξαιτίας του ταμείου. Οι Τούρκοι αποχωρούν από το Βόλο στις 25 Μαΐου 1898. Το τέλος του 19^{ου} αιώνα βρήκε το Βόλο και τους κατοίκους του να

προσπαθούν να επουλώσουν τις πληγές της πρόσφατης Τουρκικής κατοχής. Νέες πολιτικές δυνάμεις εμφανίζονται στην Ελλάδα ενώ έχουμε τη δυναμική είσοδο στον πολιτικό στίβο του Ελευθέριου Βενιζέλου. Οι σοσιαλιστικές ιδέες έχουν σημαντική απήχηση κυρίως στις εργατουπόλεις ενώ αρχίζουν να δημιουργούνται οι πρώτες οργανώσεις των εργαζομένων.

1.3.3. Η δημοτική θητεία του Νικόλαου Γεωργιάδη.

Στις δημοτικές εκλογές του 1899 έχουμε την αναμέτρηση του Γεωργίου Λαναρά εκπροσώπου των νέων επενδυτών-βιοτεχνών και του γιατρού Νικόλαου Γεωργιάδη ο οποίος είχε την υποστήριξη των δύο τοπικών κομμάτων του Καρταλικού και του Τοπαλικού. Ο Νικόλαος

Γεωργιάδης ήταν δεμένος με πελατειακές και οικογενειακές σχέσεις με την τάξη των εμπόρων, κέρδισε εύκολα τις εκλογές χωρίς όμως να λείψουν και τα φαινόμενα εξαγοράς ψήφων χαρακτηριστικό της παλαιοκομματικής παράδοσης των εκλογών. Η νέα δημοτική αρχή αξιοποίησε τις ευνοϊκές για την πόλη συνθήκες όπως η αύξηση της εμπορικής και οικονομικής κίνησης και η εξέλιξη του Βόλου στο δεύτερο μετά τον Πειραιά βιομηχανικό και βιοτεχνικό κέντρο της χώρας. Σημαντικός για τη δράση της δημοτικής πολιτικής υπήρξε ο ρόλος της Νομαρχίας Μαγνησίας που συστήθηκε το Ιούλιο του 1899, 10 χρόνια αργότερα η Νομαρχία Μαγνησίας καταργήθηκε.

Η Δημοτική θητεία Γεωργιάδη διήρκεσε από το 1899 έως το 1907. Στη διάρκεια αυτής δόθηκε νέα προώθηση στην εφαρμογή του σχεδίου πόλης. Θεμελιώθηκαν το νοσοκομείο Βόλου, το δικαστικό μέγαρο. Αξιόλογη ήταν η δράση που ανέπτυξε ο Δήμος στον τομέα της εκπαίδευσης κατασκευάζοντας τέσσερα δημοτικά σχολεία. Επίσης ο Δήμος μερίμνησε υπέρ των απόρων μαθητών, συντηρούσε νυχτερινή σχολή και ίδρυσε το 1901 δύο ανώτερες τάξεις παρθεναγωγείου για τα κορίτσια που δεν είχαν την οικονομική δυνατότητα συνέχισης των σπουδών τους μετά το δημοτικό σχολείο.

1.3.4. Η δημορχιακή θητεία του Κων/νου Γκλαβάνη.

Στις δημοτικές εκλογές του 1907 αντιμετώποι είναι ο Κωστής Γκλαβάνης, εκπρόσωπος των βιομηχάνων και των βιοτεχνών, ο Ιωάννης Καρτάλης, αρχηγός του Καρταλικού κόμματος και ο Λαναράς, αρχηγός του Τοπαλικού κόμματος. Δήμαρχος εκλέγεται ο Ιωάννης Καρτάλης αλλά ένα χρόνο μετά έρχεται ο θάνατός του και ο Κωστής Γκλαβάνης ιδρυτής της ομώνυμης μεταλλουργίας γίνεται Δήμαρχος. Σημαντική ήταν για την πόλη η διαθήκη του Ιωάννη Καρτάλη με την οποία παραχώρησε χρήματα και ακίνητη περιουσία για τη στέγαση της εμπορικής σχολής Βόλου και την κατασκευή γυμναστηρίου.

Κατά την περίοδο της δημορχίας Κωστή Γκλαβάνη ιδρύθηκε το Ανώτερο Παρθεναγωγείο Βόλου με πρωτοβουλία του γιατρού Δημητρίου Σαράτση που ήταν και πάρεδρος του δημοτικού συμβουλίου και το Εργατικό Κέντρο του Βόλου. Στο δημοτικό συμβούλιο και στην πόλη έκαναν την εμφάνισή τους νέες ιδέες πρωτοποριακές για την εποχή. Ο Κ. Γκλαβάνης και οι υποστηρικτές του πρόσκεινται ευνοϊκά προς το αναπτυσσόμενο εργατικό κίνημα και τις διεκδικήσεις των καπνεργατών και ενίσχυσαν οικονομικά το Εργατικό Κέντρο το οποίο ήταν ενάντια στην παλιά εμπορική εξουσία της πόλης. Κατά την περίοδο αυτή τα μόνα έργα που προχωρούν είναι το εργοστάσιο του ηλεκτροφωτισμού και το δικαστικό μέγαρο ενώ ο δήμαρχος διαμαρτύρεται στην κεντρική εξουσία γιατί ο Βόλος τρίτη πόλη της χώρας δεν αποτελεί κέντρο διοίκησης αλλά τουναντίον προχωράνε και στην κατάργηση και του Πρωτοδικείου. Ο Κωστής Γκλαβάνης υποστηρίζει την «ιδέα της αποκέντρωσης και της

Ο Κωνσταντίνος Γκλαβάνης, δήμαρχος Παγασών (Βόλου), που επί των ημερών του άνοιξε και έκλεισε το Παρθεναγωγείο.

ολοσχερούς χειραφετήσεως των δήμων από πάσης του κέντρου εξαρτήσεως».

Με το νόμο ΔΝΖ(4057)/1912 «περί συστάσεως δήμων και κοινοτήτων» ο Δήμος Παγασών κατατάχθηκε στους δήμους β' τάξεως (όσοι είχαν περισσότερους από 30.000 κατοίκους). Το Δημοτικό Συμβούλιο ήταν κυρίαρχο όργανο του Δήμου και αποτελούνταν από 24 μέλη. Με μυστική ψηφοφορία εξέλεγε μεταξύ των μελών

του τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο, τον Γραμματέα και 5μελή Δημορχιακή Επιτροπή.

Από το 1914 έως το 1925 περίοδο εθνικών περιπετειών(εθνικός διχασμός, Α' παγκόσμιος πόλεμος, Μικρασιατική εκστρατεία και καταστροφή) δεν έγιναν δημοτικές εκλογές. Την τριετία 1917-1920 διοίκησε το Δήμο φιλοβενιζελική διοικούσα

επιτροπή ενώ παρέμεινε Δήμαρχος ο Κων/νος Γκλαβάνης ο οποίος επανεκλέγηκε στις εκλογές του 1914. Επίσης την περίοδο 1917-1920 διοίκησε το Δήμο Εκτελεστική Επιτροπή , η οποία όπως αναφέρουν οι εφημερίδες της εποχής είχε τη συγκατάθεση του «λαού του Βόλου», παραμένοντας όμως Δήμαρχος ο επανεκλεγείς στις εκλογές του 1914, Κων/νος Γκλαβάνης.²⁷ Τον Νοέμβριο του 1920 και μετά την ήττα του Βενιζέλου στις εθνικές εκλογές υπέβαλε στην κυβέρνηση την παραίτησή του η οποία όμως δεν έγινε αποδεκτή. Άλλοτε με κυβερνητική εντολή και άλλοτε με ανάθεση από το συμβούλιο παρέμεινε Δήμαρχος έως το 1925 με μικρές διακοπές που δημάρχευσαν ο Π. Σαράτσης, ο Ν. Παπαϊωάννου, ο Δημήτριος Κουκιάδης. Ο Κων/νος Γκλαβάνης έμεινε στην ιστορία της Τ.Α. ως ο μακροβιότερος Δήμαρχος Βόλου αφού υπηρέτησε αυτή τη θέση για 17 ολόκληρα χρόνια.

1.3.5. Οι Δημοτικές εκλογές της 25^{ης} Οκτωβρίου 1925 και η δημορχιακή θητεία του Σπύρου Σπυρίδη.

Στις εκλογές της 25^{ης} Οκτωβρίου 1925 τις πρώτες έπειτα από 11 χρόνια διεκδίκησαν τη δημορχία 10 υποψήφιοι δήμαρχοι. Δήμαρχος αναδείχτηκε ο Σπύρος Σπυρίδης, υποψήφιος του

κόμματος των Φιλελευθέρων. Η θητεία του διήρκεσε έως το 1929. Ο Σπύρος Σπυρίδης επιτέλεσε ουσιαστικό έργο στην πόλη του Βόλου παρά τη στενότητα των πόρων και τον περιορισμό των δημοτικών αρμοδιοτήτων. Κατασκευάστηκαν περίπου

²⁷ Δημοτικό Κέντρο Ιστορίας και Τεκμηρίωσης Βόλου, *Βόλος ένας αιώνας*, Βόλος 1999, σελ.252.

40 χιλιόμετρα δρόμοι με άσφαλτο, τελειοποιήθηκε το σύστημα φωτισμού σ' ολόκληρη την πόλη, εκτελούνται λιμενικά έργα, ο συνοικισμός των προσφύγων της Νέας Ιωνίας αποκτά δικό του σύστημα ύδρευσης. Το 1929 τον διαδέχεται στη δημαρχία ο Κωστής Καρτάλης, αρχηγός του Λαϊκού κόμματος στη Θεσσαλία. Ο αιφνίδιος θάνατος του Καρτάλη το 1933 έφερε στη δημαρχία τον μηχανικό Ιωάννη Αντωνόπουλο.

Στις εκλογές του 1934 αντίπαλοι είναι ο Κωστής Σπυρίδης των Φιλελευθέρων που ήταν και υπουργός των Οικονομικών και ο γιος του Κωστή Καρτάλη Γεώργιος 26 ετών ο οποίος πρόβαλε ιδέες σοσιαλιστικές. Ο Κωστής Σπυρίδης αναδείχτηκε Δήμαρχος με διαφορά στήθους αλλά με ενστάσεις δικαστήρια και επεμβάσεις της χωροφυλακής. Την εποχή αυτή οργανώνεται διοικητικά ο δημοτικός οργανισμός και συστήνονται η τεχνική υπηρεσία του δήμου και η υπηρεσία καθαριότητας. Την οκταετία 1928-1936 ανεγέρθηκαν με δημοτική δαπάνη οι ναοί του πολιούχου Αγίου Νικολάου, του Αγίου Κωνσταντίνου, και της Μεταμορφώσεως.

1.3.6. Οι διορισμένοι Δήμαρχοι Βόλου κατά την περίοδο της δικτατορίας Μεταξά.

Η οικονομική κρίση της διετίας 1931-1933 λόγω της άρσης της ισοτιμίας της δραχμής με τη χρυσή αγγλική λίρα επηρέασε αρνητικά το έργο της δημοτικής αρχής. Η θητεία της τελευταίας αιρετής αρχής της προπολεμικής περιόδου παρατάθηκε για έναν χρόνο έως το διορισμό από την κυβέρνηση Μεταξά διοικούσας επιτροπής. Η δικτατορία του Ι. Μεταξά με αναγκαστικό νόμο(15.6.1937) ανέβαλε τις εκλογές «επ'αόριστον». Στο Δήμο Παγασών ανέλαβε επταμελής διοικούσα επιτροπή με δήμαρχο τον Νικόλαο Σαράτση που ανέλαβε τον Ιούλιο του 1938. Ο Νικόλαος Σαράτσης παρέμεινε Δήμαρχος επί κατοχικών κυβερνήσεων και παραιτήθηκε τον Μάιο του 1944. Τον διαδέχθηκε ο Πάνος Χατζηκωνσταντίνου ως δημαρχών και ο Θρασύβουλος Παπασακελλαρίου ο οποίος ανήκε στην οργάνωση ΕΕΕ(Εθνική Ένωση Ελλάδος) και παρέμεινε δήμαρχος έως την απελευθέρωση της πόλης στις 19 Οκτωβρίου 1944. Εναντίον του Δημάρχου αυτού έγιναν δύο απόπειρες δολοφονίας από τις αντιστασιακές οργανώσεις εξαιτίας των υπηρεσιών που πρόσφερε στις δυνάμεις κατοχής και τους συνεργάτες τους.

1.3.7. Οι διατελέσαντες Δήμαρχοι μετά την Απελευθέρωση της πόλης και οι Δημοτικές εκλογές του 1946.

Από τον Οκτωβρίου του 1944 έως τον Φεβρουάριο του 1945 τη διοίκηση του Δήμου ανέλαβε επιτροπή από εκπροσώπους των αντιστασιακών οργανώσεων και φορέων της πόλης, με δήμαρχο το γιατρό Ιωάννη Κονταράτο. Τον Φλεβάρη του 1945 ο Νομάρχης Μαγνησίας διόρισε δήμαρχο τον Νικόλαο Παπαγεωργίου ο οποίος παρέμεινε έως τον Οκτώβριο του 1945.

Από το 1946 έως τις πρώτες δημοτικές εκλογές της μεταπολεμικής περιόδου διορισμένος από την κυβέρνηση δήμαρχος χρημάτισε ο μηχανικός Ζήσης Ζησάκης. Επί δημαρχίας του δημιουργήθηκε ο ραδιοφωνικός σταθμός, διαμορφώθηκε ολοκληρωτικά η πλατεία Ελευθερίας, ενώ αγωνίστηκε για τον έλεγχο της παραλίας ενάντια στο Λιμενικό ταμείο. Με βασιλικό διάταγμα τον Μάιο του 1947 ο συνοικισμός των προσφύγων αποχωρίστηκε από το Δήμο Παγασών και ιδρύθηκε ο Δήμος Νέας Ιωνίας. Το γεγονός αυτό έδρασε ενάντια στην ανάπτυξη του πολεοδομικού συγκροτήματος και εξυπηρετούσε μάλλον πολιτικές σκοπιμότητες. Κατά τη διάρκεια του πολέμου της κατοχής και του εμφυλίου οι παρεμβάσεις των δημοτικών αρχών ήταν περιορισμένες.

1.3.8. Οι Δημοτικές εκλογές της 15^{ης} Απριλίου 1951 και της 21^{ης} Νοεμβρίου 1954.

Πρώτος αιρετός δήμαρχος της μεταπολεμικής περιόδου εκλέχτηκε στις εκλογές της 15^{ης} Απριλίου του 1951 ο Γεώργιος Κοντοστάνος ο οποίος ήταν επιλογή του ισχυρού πολιτικού άντρα του Βόλου εκείνη την εποχή του Γεωργίου Καρτάλη. Κατάφερε να θριαμβεύσει επί του υποψηφίου της δεξιάς Ανδρέα Αποστολίδη, ο οποίος υπήρξε Υπουργός του Ιωάννη Μεταξά και αργότερα Υπουργός του Ελληνικού Συναγερμού και της ΕΡΕ. Το Φεβρουάριο του 1954(αποφ. ΔΣ 109/26.2.1954) ύστερα από εισήγηση του συμβούλου Κίτσου Μακρή αποφασίστηκε η μετονομασία του Δήμου Παγασών σε Δήμο Βόλου.²⁸

Στις δημοτικές εκλογές της 21^{ης} Νοεμβρίου 1954 τρεις ήταν οι διεκδικητές της δημαρχίας του Βόλου: ο Γεώργιος Καρτάλης επικεφαλής του Προοδευτικού Συνδυασμού Βόλου που υποστηριζόταν από ολόκληρη την αντιπολίτευση, ο γιατρός

²⁸ Δημοτικό Κέντρο Ιστορίας και Τεκμηρίωσης Βόλου, *Βόλος ένας αιώνας*, Βόλος 1999.

Ιωάννης Κονταράτος που υποστηριζόταν από το κόμμα του Ελληνικού Συναγερμού και ο Βασίλης Αποστολίδης σαν ανεξάρτητος. Για πρώτη φορά όχι μόνο στο Βόλο αλλά και πανελλήνια έχουμε τη Δημοκρατική Συνεργασία.

1.3.9. Η Δημαρχιακή θητεία του Γεώργιου Καρτάλη.

Ο Γεώργιος Καρτάλης ήταν οικονομολόγος, μέλος μεγάλης οικογένειας του Βόλου που ανέδειξε επιφανείς παράγοντες της οικονομικής και της πολιτικής ζωής του τόπου από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Συνεργάστηκε στενά με τον Νικόλαο Πλαστήρα και διετέλεσε Υπουργός του. Από το 1953 μαζί με τον Αλέξανδρο Σβώλο ηγήθηκε του Δημοκρατικού Κόμματος Εργαζόμενου Λαού.²⁹ Οι αντίπαλοι του Καρτάλη τον πολέμησαν με το σκεπτικό ότι δεν θα μπορούσε ν' ανταποκριθεί στα καθήκοντά του σαν Δήμαρχος διότι σαν αρχηγός κόμματος θα απουσίαζε συχνά. Τον κατηγόρησαν επίσης για τη συνεργασία του με την ΕΔΑ. Παρ' όλο που οι εκλογές αυτές διεξήχθησαν υπό καθεστώς βίας και αστυνομικών προκλήσεων σε βάρος των ψηφοφόρων και υποψηφίων της δημοκρατικής παράταξης, ο Γεώργιος Καρτάλης επεκράτησε με ποσοστό πάνω από 52% παίρνοντας 10.006 ψήφους . Στο δημοτικό συμβούλιο εκλέχτηκαν ο μετέπειτα και επί σειρά ετών Δήμαρχος Θεόδωρος Κλαψόπουλος και ο λαογράφος Κίτσος Μακρής.

Τον Απρίλιο του 1955 οι καταστρεπτικοί σεισμοί μετέτρεψαν τη δημοτική αρχή σε συνεργείο έκτακτης ανάγκης. Όλη η κτιριακή υποδομή της πόλης καταστράφηκε, δημοτικές και δημόσιες περιουσίες βρέθηκαν χωρίς στέγη, η εξάρτηση από το κέντρο ήταν ουσιαστική. Ο Γεώργιος Καρτάλης και ολόκληρη η δημοτική αρχή στάθηκαν στο πλευρό των πληγέντων ενισχύοντας έτσι τους δεσμούς με

τους κατοίκους. Σημαντική πολιτική ενέργεια του Γεωργίου Καρτάλη ήταν ότι τέθηκε επικεφαλής επίσκεψης του δημοτικού συμβουλίου στη Σοβιετική Ένωση τον

²⁹ Ρουμπάνης Θεόδωρος, *Δημοτικές εκλογές: η άγνωστη ιστορία*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2002, σελ.121.

Αύγουστο του 1955 παρ' όλο που ο ψυχρός πόλεμος βρισκόταν σε πλήρη ανάπτυξη. Εκεί ο Γεώργιος Καρτάλης με τον Σοβιετικό Υπουργό Εξωτερικών συζήτησε την κατάσταση στα Βαλκάνια. Τον Φεβρουάριο του 1956 προκηρύσσονται οι βουλευτικές εκλογές και ο Γεώργιος Καρτάλης παραιτείται για να συμμετάσχει σ' αυτές. Πεθαίνει πρόωρα και υπό αδιευκρίνιστες συνθήκες στο Λονδίνο στις 27/9/1957. Ο δημοκρατικός προοδευτικός χώρος έχασε ένα από τα δυναμικότερα στελέχη του και η χώρα ίσως έναν μελλοντικό ηγέτη.

(Ο Γεώργιος Καρτάλης σε επίσκεψή του στο Δημαρχείο Βόλου το 1952. Πλαισιώνεται από δημοτικούς συμβούλους της περιόδου 1951-1954. Μοναδική γυναίκα η Αικατερίνη Παπαζαφείρη, η πρώτη γυναίκα δημοτική σύμβουλος Βόλου, φωτ.ΔΗ.Κ.Ι.)

Στις εκλογές του 1956 επεκράτησε ο Θ. Κλαψόπουλος επικεφαλής των δημοκρατικών δυνάμεων ενάντια στον Ι. Κονταράτο της Δεξιάς παράταξης. Στις εκλογές της 5^{ης} Απριλίου 1959 Δήμαρχος Βόλου εκλέγεται ο Ιωάννης Κονταράτος του Ελληνικού Συναγερμού. Σ' όλη τη διάρκεια του μεταπολέμου η περίοδος από το 1959 μέχρι και τον Ιούλιο του 1964 είναι η μόνη όπου η δεξιά διοίκησε τα δημοτικά πράγματα στο Βόλο.

1.3.10. Οι Δημοτικές εκλογές του 1964 και η δημαρχιακή θητεία του Θεόδωρου Κλαψόπουλου.

Στις εκλογές του Ιουλίου του 1964 οι οποίες διεξήχθησαν μετά την επικράτηση της Ένωσης Κέντρου στις εκλογές της 16^{ης} Φεβρουαρίου 1964, ο Θεόδωρος Κλαψόπουλος επικεφαλής της Δημοκρατικής Συνεργασίας εκλέγεται Δήμαρχος με ευρεία πλειοψηφία ενάντια στη δεξιά παράταξη υπό τον Αργύρη Φιλιππίδη. Σ' αυτές τις εκλογές εισέρχονται για πρώτη φορά στο δημοτικό συμβούλιο Βόλου λαοπρόβλητα άτομα από όλους τους κοινωνικούς και εργασιακούς χώρους της πόλης, συνδικαλιστές, αντιστασιακοί, άτομα με έντονο το στοιχείο της κοινωνικής προσφοράς και δράσης. Το σημαντικό και ουσιαστικό έργο της Δημαρχίας Θ. Κλαψόπουλου για την ανάπτυξη της πόλης του Βόλου έρχεται να διακόψει η δικτατορία της 21^{ης} Απριλίου 1967 η οποία παύει όλους τους εκλεγμένους δημάρχους και τα δημοτικά συμβούλια της χώρας.

Για την ιστορία ν' αναφέρουμε τους διορισμένους από τη δικτατορία δημάρχους του Βόλου: από το 1967-1972 ο Γ. Σάρος, από το 1972-1973 Ι. Καλούσης, από το 1973 έως τη μεταπολίτευση ο Α. Παπαθανασίου. Με την αποκατάσταση της δημοκρατίας έως τις 31/5/1975 που διεξήχθησαν εκλογές, Δήμαρχος Βόλου διορίστηκε ο πρωτοδίκης Δημήτρης Τσιάμης και επανήλθε το προδικτατορικό δημοτικό συμβούλιο με πρόεδρο τον Μιχάλη Κουντούρη.³⁰

³⁰ Βόλος η πόλη μας- Αφιέρωμα στο χθες και στο σήμερα, τριμηνιαία Έκδοση Δήμου Βόλου, τεύχος 18, Δεκέμβριος 1990, άρθρο Βαγγέλη Ζάχου, σελ.24.

1.4. ΟΙ ΔΗΜΑΡΧΟΙ ΠΑΓΑΣΩΝ ΚΑΙ ΒΟΛΟΥ ΑΠΟ ΤΟ 1881 ΕΩΣ ΤΟ 1974

Καρτάλης Γεώργιος	2/11/1881- 30/9/1891	Δήμαρχος
Τοπάλης Αλέξανδρος	1/10/1891- 31/11/1895	Δήμαρχος
Αργύρης Ιωάννης	1/12/1895- 30/11/1899	Δήμαρχος
Γεωργιάδης Νικόλαος	1/12/1899- 30/11/1907	Δήμαρχος
Καρτάλης Ιωάννης	1/10/1907- 31/8/1908	Δήμαρχος(απεβίωσε Δήμαρχος)
Γκλαβάνης Κωνσταντίνος	1/9/1908- 24/10/1925	Δήμαρχος (με δημαρχούντες για ένα διάστημα τους: Π.Σαράτση, Β.Παπαϊωάννου, και Δ.Κουκιάδη).
Σπυρίδης Σπύρος	25/10/1925- 3/8/1929	Δήμαρχος
Καρτάλης Κωνσταντίνος	4/8/1929- 19/3/1933	Δήμαρχος(απεβίωσε Δήμαρχος)
Αντωνόπουλος Ιωάννης	20/3/1933- 12/4/1934	Δήμαρχος
Σπυρίδης Κωνσταντίνος	13/4/1934- 8/7/1938	Δήμαρχος
Σαράτσης Νικόλαος	9/7/1939- 21/4/1944	Δήμαρχος(διορισμένος)
Χατζηκωνσταντίνου Πάνος	22/4/1944- 6/5/1944	Δήμαρχος
Παπασακελλαρίου Θρασύβουλος	7/5/1944- 18/10/1944	Δήμαρχος
Κονταράτος Ιωάννης	19/10/1944- 12/2/1945	Δήμαρχος
Παπαγεωργίου Νικόλαος	13/2/1945- 19/10/1945	Δήμαρχος(διορισμένος)
Κοντοστάνος Γεώργιος	20/10/1945- 25/5/1946	Δήμαρχος
Ζησάκης Ζήσης	26/5/1946- 14/8/1950	Δήμαρχος
Τζίκας Θεόφιλος	15/8/1950- 19/9/1950	Δήμαρχος
Δάρας Κωνσταντίνος	20/9/1950- 15/1/1951	Δήμαρχος
Βούγας Παναγιώτης	16/1/1951- 30/5/1951	Δήμαρχος
Κοντοστάνος Γεώργιος	1/6/1951- 4/2/1955	Δήμαρχος
Καρτάλης Γεώργιος	5/2/1955- 31/1/1956	Δήμαρχος
Στουρνάρας Αριστείδης	1/2/1956- 4/1956	Δήμαρχος
Κλαψόπουλος Θεόδωρος	4/1956- 10/5/1959	Δήμαρχος

Κονταράτος Ιωάννης	11/5/1959- 15/8/1964	Δήμαρχος
Κλαψόπουλος Θεόδωρος	15/8/1964- 17/8/1967	Δήμαρχος
Σάρος Γεώργιος	18/8/1967- 20/8/1972	Δήμαρχος(διορισμένος)
Καλούσης Ιωάννης	21/8/1972- 26/1/1973	Δήμαρχος(διορισμένος)
Παπαθανασίου Απόστολος	27/1/1973- 15/9/1974	Δήμαρχος(διορισμένος)
Τσιάμης Δημήτριος	16/9/1974- 31/5/1975	Δήμαρχος(πρωτοδίκης)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ Τ.Α. ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΕΣ

2.1. ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ Τ.Α. - ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ.

2.1.1. Εισαγωγή- Ορισμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Τυπικά δημοκρατικό πολίτευμα είναι εκείνο όπου ο κυρίαρχος λαός και μόνο αυτός είναι η πηγή εξουσίας. Η λέξη δημοκρατία σημαίνει την εξουσία του δήμου, του λαού. Στη χώρα μας η δημοκρατική αρχή κατοχυρώνεται ρητά στο άρθρο 1 παρ.1 του Συντάγματος : «Το πολίτευμα της Ελλάδας είναι η Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία». Πηγή της κυριαρχίας στα δημοκρατικά πολιτεύματα είναι ο λαός. Η δημοκρατία κατοχυρώνεται με τη λαϊκή κυριαρχία και το αντιπροσωπευτικό σύστημα. Η Τ.Α. είναι θεσμός της δημοκρατίας. Στο πρόσφατα αναθεωρημένο Σύνταγμα του 2001 στο άρθρο 101 ορίζεται ότι « η διοίκηση του κράτους οργανώνεται σύμφωνα με το αποκεντρωτικό σύστημα». Επίσης στο άρθρο 102 παρ.1 αναφέρεται ότι « η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοικήσεως πρώτου και δεύτερου βαθμού. Υπέρ των Ο.Τ.Α. συντρέχει τεκμήριο αρμοδιότητας για τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων». Στην παρ.2 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι «οι Ο.Τ.Α. έχουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Οι αρχές τους εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία, όπως νόμος ορίζει».¹

Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (νομικά πρόσωπα που ασκούν εξουσία), που διοικούν τις τοπικές υποθέσεις, διευθύνονται από αιρετά (εκλεγμένα) όργανα και έχουν διοικητική αυτοτέλεια (αυτονομία). Οι τοπικές υποθέσεις αποτελούν τις αρμοδιότητες τους. Πρώτο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης αποτελούν οι δήμοι και οι κοινότητες, ενώ οι υπόλοιποι βαθμοί ορίζονται με νόμο (νομαρχιακή αυτοδιοίκηση). Η τοπική αυτοδιοίκηση είναι:

¹ Κουντούρη Δήμητρα, *Η λειτουργία των Δήμων και Κοινοτήτων*, ΑΣΔΑ-ΠΟΕ-ΟΤΑ, Αθήνα 2003, Γ' Έκδοση, σελ.7.

Πολιτικός θεσμός, γιατί διαθέτει εκλεγμένα όργανα με τυπικές και ουσιαστικές εξουσίες, τα οποία παίρνουν και υλοποιούν αποφάσεις για όλες τις πλευρές της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής (τοπικές υποθέσεις) των κατοίκων και των δημοτών).

Διοικητικός θεσμός γιατί έχει αρμοδιότητες, παρέχει υπηρεσίες και διαθέτει τα μέσα να τις υλοποιεί (οργάνωση, προσωπικό, οικονομικούς πόρους).

Αναπτυξιακός θεσμός γιατί παίρνει αποφάσεις που επηρεάζουν την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής του, συμμετέχει στις διαδικασίες του εθνικού προγραμματισμού, κατασκευάζει έργα και παρέχει υπηρεσίες (τοπικά αναπτυξιακά προγράμματα).²

Άρα η τοπική αυτοδιοίκηση είναι ένας θεσμός του δημοκρατικού πολιτεύματος στις τοπικές κοινωνίες. Είναι ένας θεσμός που σύμφωνα μ' αυτόν οι κάτοικοι μιας πόλης ή χωριού οργανώνονται και εκλέγουν τοπικούς άρχοντες, δήμαρχο, πρόεδρο κοινότητας ή νομάρχη για να ρυθμίζουν τα τοπικά προβλήματά τους (δρόμους, ύδρευση, φωτισμό, καθαριότητα, σχολεία κλπ.) Αλλά τι είναι άραγε η Τ.Α. στην Ελλάδα; Η Τ.Α. είναι η έκφραση της λαϊκής βούλησης στον τόπο κατοικίας των δημοτών ή των κατοίκων της κοινότητας για τις τοπικές υποθέσεις, που υλοποιείται από τα κατά τόπους συμβούλια που εκλέγονται απευθείας από το λαό. Η Τ.Α. είναι πρωτογενές κύτταρο της δημοκρατίας. Άμεση λαϊκή έκφραση στο χώρο της δημόσιας διοίκησης.³

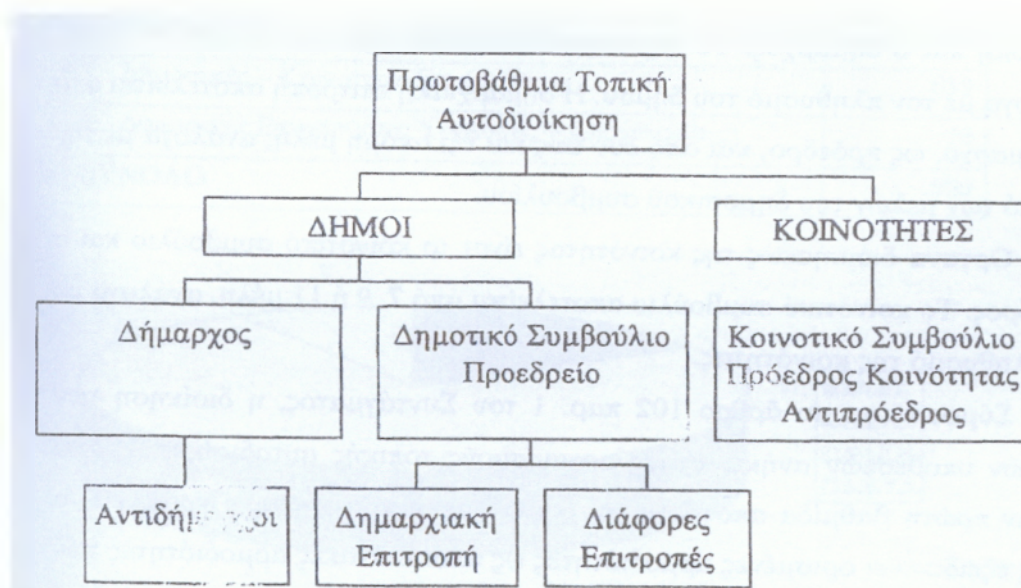
2.1.2. Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των Ο.Τ.Α.

Τα βασικά γνωρίσματα των Δήμων και Κοινοτήτων ως Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης από τα λοιπά Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου είναι ότι έχουν τη δική τους εδαφική περιφέρεια και το λαό τους, τον πληθυσμό τους. Ακόμη, ότι ασκούν δημόσια εξουσία μέσα στην εδαφική τους περιφέρεια, καθώς και ότι ασκούν τη διοίκηση με δικά τους όργανα και δική τους ευθύνη. Πυρήνας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι ο Δήμος ή η Κοινότητα. Όλοι οι κάτοικοι που είναι γραμμένοι στο δήμο της πόλης ή στην κοινότητα του χωριού λέγονται δημότες. Έχουν δικαίωμα να μετέχουν στη διαχείριση των θεμάτων του τόπου τους και να εκλέγουν, στις

² Μπιτσάνη Ευγενία, Βασικές Σημειώσεις Αρχές Διοίκησης Δημοσίων Οργανισμών- Δημόσιο Management, ΤΕΙ Καλαμάτας 2002,σελ.107.

³ Δουατζής Γιώργος, *Τοπική Αυτοδιοίκηση*, Εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα 1986,σελ.12.

δημοτικές εκλογές, τους τοπικούς άρχοντες. Οι δημότες είναι γραμμένοι στο δημοτολόγιο (καταγραφή κατά οικογένειες). Οι άνδρες εγγράφονται και στο μητρώο αρρένων με σειρά χρονολογική, της γέννησης τους. Συνήθως οι πολίτες είναι γραμμένοι στην κοινότητα ή στο δήμο, όπου γεννήθηκαν και όπου τους δήλωσαν οι γονείς τους. Μπορούν όμως με αίτηση τους να κάνουν μεταδημότευση και να εγγραφούν σε άλλο δήμο ή κοινότητα, εφόσον συντρέχουν λόγοι, όπως π.χ. μόνιμη εγκατάσταση και εργασία σε άλλο μέρος. Για να αναγνωριστεί μια κοινότητα χρειάζονται ορισμένες προϋποθέσεις. Κυριότερες είναι: να ζουν σε ορισμένο συνοικισμό, ανεξάρτητο και χωριστό, 500 κάτοικοι και άνω. Για να αναγνωριστεί ένας συνοικισμός σε δήμο πρέπει να έχει 10.000 κατοίκους και άνω. Όταν όμως πρόκειται για πρωτεύουσα νομού ή επαρχίας ή αν συντρέχουν λόγοι ιστορικοί, μπορεί να αποτελεί δήμο ένας συνοικισμός με λιγότερους από 10.000 κατοίκους (π.χ. Ύδρα, Μεσολόγγι).⁴

(Το σχέδιο των οργάνων της πρωτοβάθμιας Τ.Α. είναι από τις σημειώσεις της Ευγενίας Μπιτσάνη, σελ.110).

⁴ Πετρίτσόπουλος Β., Γιαννακόπουλος Π., Καραλής Α., *Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος*, σχολικό Γ' Γυμνασίου, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1988.

2.1.3. Η λειτουργία των θεσμικών οργάνων της Πρωτοβάθμιας Αυτοδιοίκησης

Η κοινότητα έχει διοικητικά όργανα : τον Πρόεδρο και το κοινοτικό συμβούλιο. Ο Δήμος: το δήμαρχο, το δημοτικό συμβούλιο και τη δημορχιακή επιτροπή, που απαρτίζεται από μέλη του δημοτικού συμβουλίου (2 ή 4) και προεδρεύετε από το Δήμαρχο. Ο δήμαρχος ή ο πρόεδρος είναι ο πρώτος πολίτης του Δήμου ή της Κοινότητας. Οι συνεδριάσεις του δημοτικού ή του κοινοτικού συμβουλίου είναι δημόσιες. Οι τοπικοί άρχοντες εκλέγονται συγχρόνως σ' όλη τη χώρα με τοπικές εκλογές κάθε 4 χρόνια. Οι υποψήφιοι μετέχουν σε συνδυασμούς που συνήθως αντιπροσωπεύουν ομάδες με διαφορετική αντίληψη για τα τοπικά ζητήματα. Η εκλογή γίνεται κάθε τέταρτο έτος, την πρώτη Κυριακή μετά τις 10 του μηνός Οκτωβρίου του έτους αυτού. Η εγκατάστασή τους γίνεται την 1^η Ιανουαρίου του επόμενου έτους και η θητεία τους αρχίζει με την εγκατάσταση και λήγει την 31^η Δεκεμβρίου του τέταρτου έτους(άρθρο 41 Π.Δ. 410/1995). Οι ανωτέρω εκλέγονται για τα αξιώματα του Δημάρχου, του Προέδρου Κοινότητας και των μελών Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων, με άμεση εκλογή, απευθείας από το λαό. Η θητεία των άλλων οργάνων των Δήμων και Κοινοτήτων διαφέρει μεταξύ τους. Για παράδειγμα του αντιπροέδρου της Κοινότητας είναι διετής. Του προεδρείου του Δημοτικού Συμβουλίου είναι διετής και της Δημορχιακής Επιτροπής διετής. Η εκλογή αυτών των οργάνων είναι έμμεση γιατί εκλέγονται όχι απευθείας από το λαό, αλλά από τα συλλογικά όργανα τα οποία και εκλέγονται άμεσα από το λαό(Δημοτικά και Κοινοτικά Συμβούλια). Η θητεία τους αρχίζει αμέσως μετά την εκλογή τους και λήγει την 31^η Δεκεμβρίου του δεύτερου έτους της δημοτικής και κοινοτικής περιόδου για την πρώτη διετία αυτής και την 31^η Δεκεμβρίου του τέταρτου έτους της δημοτικής και κοινοτικής περιόδου για τη δεύτερη διετία αυτής.⁵

Τα **Δημοτικά Συμβούλια** είναι τα κυρίαρχα όργανα διοίκησης των Δήμων, δηλαδή βουλευόμενα όργανα. Αποφασίζουν για κάθε θέμα σχετικά με τις αρμοδιότητες των Δήμων, εκτός από τα θέματα τα οποία ανήκουν στην αρμοδιότητα του Δημάρχου ή της Δημορχιακής Επιτροπής. Η Δημορχιακή Επιτροπή είναι βουλευόμενο και εκτελεστικό όργανο, ενώ ο Δήμαρχος είναι εκτελεστικό όργανο.

⁵ Κουτσούρη Δήμητρα, *Η λειτουργία των Δήμων και Κοινοτήτων*, ΑΣΔΑ-ΠΟΕ-ΟΤΑ, Αθήνα 2003, Γ' Έκδοση, σελ.25.

Δηλαδή, το τεκμήριο αρμοδιότητας ανήκει στα Δημοτικά Συμβούλια, με συνέπεια, ότι κάθε θέμα αρμοδιότητας του Δήμου, για το οποίο δεν καθίσταται αρμόδιος ο Δήμαρχος ή η Δημαρχιακή Επιτροπή με ρητή διάταξη, υπάγεται στην αρμοδιότητα του Δημοτικού Συμβουλίου(άρθρο 106. παρ.1 Π.Δ. 410/1995). Το Δημοτικό Συμβούλιο αποτελείται από αιρετά μέλη των οποίων ο αριθμός καθορίζεται για κάθε Δήμο ανάλογα με τον πληθυσμό του, από έντεκα μέλη σε δήμους με πληθυσμό έως 5.000 κατοίκους, έως σαράντα ένα μέλη σε δήμους με πληθυσμό από 500.001 κατοίκους και άνω(άρθρο 40 Π.Δ.410/1995). Ο Δήμαρχος δεν είναι μέλος του Δημοτικού Συμβουλίου. Σαν πληθυσμός λαμβάνεται υπόψη ο πραγματικός πληθυσμός κάθε Δήμου, ο οποίος προκύπτει από τους επίσημους πίνακες των αποτελεσμάτων της τελευταίας απογραφής του πληθυσμού της χώρας, όπως αυτό δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η τελευταία απογραφή της χώρας έγινε στις 18 Μαρτίου 2001. Από αυτήν προκύπτει ότι ο Νομός Μαγνησίας περιλαμβάνει 206.995 κατοίκους. Οι Δήμοι ανέρχονται σε 22 και οι Κοινότητες σε 4. Με την εφαρμογή του προγράμματος «Ι. Καποδίστριας» και την υλοποίηση του νόμου 2539/1997 καθώς και την απογραφή του πληθυσμού της 18^{ης} Μαρτίου 2001, η δομή της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης διαμορφώνεται ως εξής: Δήμοι 901, Κοινότητες 130, σύνολο πρωτοβάθμιων ΟΤΑ 1.031(μείωση 82% περίπου). Πριν την εφαρμογή του Καποδίστρια οι Δήμοι ανέρχονταν σε 437 και οι Κοινότητες σε 5.388.

Τα **Κοινοτικά Συμβούλια** είναι τα κυρίαρχα όργανα διοίκησης των Κοινοτήτων. Είναι βουλευόμενα και εκτελεστικά όργανα των Κοινοτήτων. Αποφασίζουν για κάθε θέμα σχετικά με τις αρμοδιότητες των Κοινοτήτων εκτός από τα θέματα τα οποία ανήκουν στην αρμοδιότητα του Προέδρου. Το τεκμήριο της αρμοδιότητας ανήκει στα Κοινοτικά Συμβούλια, με συνέπεια ότι κάθε θέμα αρμοδιότητας της Κοινότητας, για το οποίο με ρητή διάταξη δεν καθίσταται αρμόδιος ο Πρόεδρος της Κοινότητας, υπάγεται στην αρμοδιότητα του Κοινοτικού Συμβουλίου(άρθρο 93 παρ.1 Π.Δ.410/1995). Το Κοινοτικό Συμβούλιο αποτελείται από αιρετά μέλη των οποίων ο αριθμός ορίζεται για κάθε κοινότητα, ανάλογα με τον πληθυσμό της. Από επτά μέλη σε κοινότητες με πληθυσμό έως 2.000 κατοίκους, εννέα μέλη σε κοινότητες από 2.001 έως 5.000 κατοίκους και έντεκα μέλη σε κοινότητες με πληθυσμό 5.001 κατοίκους και άνω(άρθρο 39 Π.Δ. 410/1995). Για τον πληθυσμό που λαμβάνεται υπόψη ισχύουν τα ίδια που ισχύουν και για τα Δημοτικά

Συμβούλια. Ο Πρόεδρος της Κοινότητας είναι και Πρόεδρος και μέλος του Κοινοτικού Συμβουλίου.⁶

Οι Δήμοι και οι Κοινότητες για την εκπλήρωση της αποστολής τους καλύτερα και πιο αποδοτικά, μπορούν να συνιστούν Δημοτικούς και Κοινοτικούς αυτόνομους οργανισμούς με τη μορφή των Νομικών Προσώπων Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου. Οι αυτόνομοι αυτοί οργανισμοί διακρίνονται σε:

- Τοπικά Συμβούλια
- Δημοτικά και Κοινοτικά Νομικά Πρόσωπα
- Δημοτικές και Κοινοτικές Επιχειρήσεις

Η σύσταση των ανωτέρω, εκτός των Τοπικών Συμβουλίων εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων. Εκτός από τους Δήμους και τις Κοινότητες έχουν θεσμοθετηθεί και όργανα που βοηθούν τη λειτουργία τους όπως τα Δημοτικά Διαμερίσματα, οι Συνοικίες Δήμων και Κοινοτήτων και τα Τοπικά Συμβούλια. Τα **Δημοτικά Διαμερίσματα** δημιουργούνται σε Δήμους με πληθυσμό πάνω από 150.000 κατοίκους. Στο Δήμο Αθηναίων επτά, στο Δήμο Πειραιώς πέντε, στο Δήμο Θεσσαλονίκης πέντε και στο Δήμο Πατρών πέντε (άρθρα 120 και 135 -156 Π.Δ. 410/1995).

Τα όργανα των Δημοτικών Διαμερισμάτων είναι:
το Συμβούλιο του Διαμερίσματος,
ο Πρόεδρος του Συμβουλίου του Διαμερίσματος.

Το Συμβούλιο του Διαμερίσματος εκλέγεται άμεσα από το λαό για περίοδο τεσσάρων ετών και η θητεία του ακολουθεί σε κάθε περίπτωση τη θητεία του Δημοτικού Συμβουλίου. Είναι όργανο που εκφράζει γνώμες και προτείνει για τα θέματα αρμοδιότητας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης που ενδιαφέρουν την περιφέρεια και τους κατοίκους του διαμερίσματος (ως άρθρο 143 Π.Δ. 410/1995).

Αποτελείται από δεκαπέντε (15) αιρετά μέλη στα οποία συμμετέχουν κατά τα 3/5 από τον πλειοψηφήσαντα συνδυασμό του Δημάρχου και κατά τα 2/5 από τους επιλαχόντες συνδυασμούς.

Στον αριθμό των Συμβούλων του Διαμερίσματος περιλαμβάνεται και ο Πρόεδρος. Οι αποφάσεις του Συμβουλίου διαβιβάζονται μέσω του Δημάρχου στη Δημαρχιακή Επιτροπή για τις παραπέρα ενέργειες που πρέπει να γίνουν.⁷

⁶ Κουτσούρη Δήμητρα, *Η λειτουργία των Δήμων και Κοινοτήτων*, ΑΣΔΑ-ΠΟΕ-ΟΤΑ, Αθήνα 2003, Γ' Έκδοση, σελ.26.

Για την προώθηση της λαϊκής συμμετοχής στις τοπικές υποθέσεις κάθε Δημοτικό ή Κοινοτικό Συμβούλιο με απόφαση του μπορεί να διαιρέσει την περιοχή του Δήμου ή της Κοινότητας σε Συνοικίες και να συγκροτήσει αντίστοιχα **Συνοικιακά Συμβούλια** με κριτήρια γεωγραφικά, διοικητικά, πληθυσμιακά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά (άρθρα 169 -1 72 Π.Δ. 410/1995). **Όργανα της Συνοικίας** είναι:

- η Συνέλευση των κατοίκων,
- το Συνοικιακό Συμβούλιο,
- ο Πρόεδρος του Συνοικιακού Συμβουλίου.

Συνέλευση των κατοίκων: Ο τρόπος σύγκλησης και λειτουργίας της Συνέλευσης των κατοίκων της συνοικίας καθορίζεται με απόφαση του Δημοτικού Κοινοτικού Συμβουλίου.

Συνοικιακό Συμβούλιο: Ο αριθμός των μελών, ο τρόπος, ο χρόνος και η διαδικασία εκλογής των μελών, ο τρόπος σύγκλησης και λειτουργίας καθώς και οι σχέσεις τους με όλα τα όργανα του Δήμου ή της Κοινότητας ορίζονται με απόφαση του Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου.

Πρόεδρος Συνοικιακού Συμβουλίου: Ο τρόπος της εκλογής, τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες του ορίζονται με απόφαση του Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου.

Με το άρθρο 4 του Π.Δ.410/1995 σε κάθε Δημοτικό Διαμέρισμα συγκροτείται **Τοπικό Συμβούλιο** που έχει την ονομασία του Δήμου ή της Κοινότητας που καταργήθηκε με τη συνένωση. Το Τοπικό Συμβούλιο, ανάλογα με τον πληθυσμό, είναι: τριμελές (έως 300 κάτοικοι), πενταμελές (300 έως 1.500 κάτοικοι) και επταμελές (1.500 κάτοικοι και άνω).

2.1.4. Βασικά στοιχεία για τη διενέργεια των εκλογών και τη συγκρότηση των Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων

Κάθε Δημοτική και Κοινοτική περίοδος(τετραετία) και συνεπώς και κάθε θητεία των αιρετών Δημοτικών και Κοινοτικών αρχών, που αρχίζουν μετά τη διενέργεια των γενικών Δημοτικών και Κοινοτικών εκλογών είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη από κάθε άλλη. Όλοι οι δημότες του Δήμου ή της Κοινότητας που

⁷ Κουτσούρη Δήμητρα, *Η λειτουργία των Δήμων και Κοινοτήτων*, ΑΣΔΑ-ΠΟΕ-ΟΤΑ, Αθήνα 2003, Γ' Έκδοση,σελ.233.

συμπλήρωσαν το 18^ο έτος της ηλικίας τους και είναι γραμμένοι στον εκλογικό κατάλογο του Δήμου ή της Κοινότητας έχουν δικαίωμα να εκλέγουν τις Δημοτικές και Κοινοτικές αρχές (άρθρα 43 και 44 Π.Δ. 410/1995). Για πρώτη φορά το δικαίωμα των νέων να ψηφίζουν από το 18^ο έτος της ηλικίας τους δόθηκε από την πρώτη κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ με το νόμο 1224/1981. *«Με τον νόμο αυτόν, που ψηφίσθηκε αμέσως μετά τις εκλογές του 1981, παρέχεται το δικαίωμα ψήφου στους νέους και στις νέες που έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους, για όλες τις περιπτώσεις άμεσης προσφυγής στη λαϊκή ετυμηγορία, σύμφωνα με τις προγραμματικές εξαγγελίες της κυβέρνησης».*⁸

Οι εκλογικοί κατάλογοι που ισχύουν για τις βουλευτικές εκλογές ισχύουν και για τις εκλογές των Δημοτικών και Κοινοτικών αρχών. Σύμφωνα με το άρθρο 44 παρ.2 του Π.Δ. 410/1995 η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος είναι υποχρεωτική. Μπορεί να εκλεγεί Δήμαρχος, Πρόεδρος Κοινότητας, Δημοτικός ή Κοινοτικός Σύμβουλος ο δημότης που έχει την ικανότητα να εκλέγει και έχει συμπληρώσει το 21^ο έτος της ηλικίας του κατά την ημέρα διενέργειας των εκλογών.(άρθρο 46 Π.Δ. 410/1995).

Η εκλογή των δημοτικών και κοινοτικών αρχών γίνεται κατά συνδυασμούς. Αποκλείονται υποψηφιότητες εκτός συνδυασμών. Ο αριθμός των υποψηφίων συμβούλων πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσος με τον αριθμό των μελών του συμβουλίου και μπορεί να αυξηθεί έως το 50% του αριθμού των συμβούλων. Ο υποψήφιος Δήμαρχος δεν περιλαμβάνεται σ' αυτόν τον αριθμό γιατί δεν είναι μέλος του Δημοτικού Συμβουλίου. Αντίθετα, ο υποψήφιος Πρόεδρος της Κοινότητας περιλαμβάνεται σ' αυτό τον αριθμό γιατί είναι και μέλος του Κοινοτικού Συμβουλίου. Ο συνδυασμός καταρτίζεται με γραπτή δήλωση που υπογράφουν όλοι οι υποψήφιοι που τον αποτελούν. Στη δήλωση του συνδυασμού επισυνάπτονται για κάθε υποψήφιο τα εξής:

1. Πιστοποιητικό εγγραφής στο δημοτολόγιο ή στον εκλογικό κατάλογο του Δήμου ή της Κοινότητας όπου είναι υποψήφιος.

2. Υπεύθυνη δήλωση του υποψήφιου, ότι δεν έχει στερηθεί κανένα πολιτικό του δικαίωμα, ή ότι έληξε η πρόσκαιρη αποστέρηση των δικαιωμάτων αυτών ή θα έχει λήξει την ημέρα της εκλογής κατά την οποία θέτει υποψηφιότητα.

⁸ Οι νόμοι της Αλλαγής -το νομοθετικό έργο της Βουλής 1981-1985, Γενική Γραμματεία Τύπου και Πληροφοριών, Αθήνα 1985, σελ.273.

3. Γραμματίο Δημόσιου Ταμείου που βεβαιώνει ότι έχει καταθέσει το ποσό των ευρώ: 58,70 για τον υποψήφιο Δήμαρχο, 29,35 για τον υποψήφιο Δημοτικό Σύμβουλο, 29,35 για τον υποψήφιο Πρόεδρο Κοινότητας και 14,68 για τον υποψήφιο Κοινοτικό Σύμβουλο.⁹

Για τους υποψήφιους στις Κοινότητες που έχουν έως 1.000 κατοίκους δεν γίνεται χρηματική κατάθεση. Στη δήλωση μπορεί να ορίζεται όνομα και έμβλημα του συνδυασμού.

Απαγορεύεται να ορίζεται ή να χρησιμοποιείται ως όνομα ή ως έμβλημα ένα σύμβολο θρησκευτικής λατρείας, η σημαία ή άλλο παρόμοιο σύμβολο κράτους ή σημείο ιδιαίτερης ευλάβειας, στέμμα, όνομα ή έμβλημα πολιτικής οργάνωσης, φωτογραφία προσώπου που περιλαμβάνεται στο συνδυασμό και κάθε έμβλημα κράτους που ίσχυε παλιότερα ή ισχύει ακόμη(άρθρο 55 Π.Δ. 410/1995). Ποτέ στη μακρά ιστορία των ελληνικών δημοτικών εκλογών δεν υπήρξε κόμμα, που να διεκδίκησε τη νίκη με το όνομα και το έμβλημά του. Πρόκειται για φαινόμενο ίσως μοναδικό στη σύγχρονη Ευρώπη. Όμως αυτού του είδους την παράξενη συμπεριφορά την υπαγορεύει ο ίδιος ο νόμος. Ο Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων στην παράγραφο 5 του άρθρου 55 είναι σαφής: Επιστρέφεται ως απαράδεκτη κάθε δήλωση συμμετοχής στις δημοτικές εκλογές, αν χρησιμοποιείται «όνομα ή έμβλημα πολιτικής οργανώσεως». Με άλλα λόγια όποιος επιμένει να εμφανιστεί με τη γνήσια ταυτότητα του και το πραγματικό χρώμα της σημαίας του, αποβάλλεται από τον εκλογικό αγώνα. Είναι ένας κανόνας που ισχύει από το 1835. Επαναστάσεις έγιναν, πολιτειακές μεταβολές συντελέστηκαν, πολιτικές αλλαγές σημειώθηκαν, αλλά αυτή η ρύθμιση εκεί, άθικτη και ακλόνητη.¹⁰

Ο αριθμός των υποψηφίων συμβούλων από κάθε φύλο πρέπει να ανέρχεται σε ποσοστό ίσο τουλάχιστο με το 1/3 του συνολικού αριθμού των υποψηφίων κάθε συνδυασμού. Τυχόν δεκαδικός αριθμός στρογγυλοποιείται στην επόμενη ακέραιη μονάδα εφόσον το κλάσμα είναι ίσο με το μισό της μονάδας και άνω(άρθρο 54 Π.Δ.410/1995 & άρθρο 75 Ν.2910/2001). Το 1/3 από κάθε φύλο απαιτείται να υπάρχει: α) στο συνδυασμό για το Δημοτικό Συμβούλιο και β) συνολικά, χωρίς να

⁹ Κουτσούρη Δήμητρα, *Η λειτουργία των Δήμων και Κοινοτήτων*, ΑΣΔΑ-ΠΟΕ-ΟΤΑ, Αθήνα 2003, Γ' Έκδοση,σελ.33.

¹⁰ Ρουμπάνης Θεοδωρής, *Δημοτικές εκλογές: η άγνωστη ιστορία*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2002,σελ.155.

απαιτείται ισομερής κατανομή, για τους συνδυασμούς των τοπικών συμβουλίων ή δημοτικών διαμερισμάτων.

Κανένας δεν μπορεί να μετέχει σε περισσότερους από έναν συνδυασμούς. Δηλαδή δεν μπορεί να είναι ταυτόχρονα και υποψήφιος δημοτικός σύμβουλος και υποψήφιο μέλος τοπικού συμβουλίου. Τα Δημοτικά και τα Κοινοτικά Συμβούλια είναι συλλογικά όργανα, δηλαδή, αποτελούνται από πολλά φυσικά πρόσωπα (τους συμβούλους) τα οποία δρουν ως σύνολο, συλλογικά, και όχι μεμονωμένα το κάθε ένα φυσικό πρόσωπο, δηλαδή ο κάθε Δημοτικός ή Κοινοτικός Σύμβουλος χωριστά.

Τα Δημοτικά Συμβούλια αποτελούνται σύμφωνα με το άρθρο 40 του Π.Δ. 410/1995 :

Δήμοι με πληθυσμό	Μέλη δημοτικών συμβουλίων
Έως 5.000κατ.	11
από 5.001 έως 10.000κατ.	15
από 10.001 έως 30.000κατ.	19
από 30.001 έως 60.000κατ.	25
από 60.001 έως 100.000κατ.	31
από 100.001 έως 150.000κατ.	35
από 150.001 έως 500.000κατ.	39
από 500.001 και άνω κατ.	41

Στον αριθμό αυτό των συμβούλων δεν περιλαμβάνεται ο Δήμαρχος.

Τα Κοινοτικά Συμβούλια αποτελούνται, σύμφωνα με το άρθρο 39 του Π.Δ. 410/1995:

Κοινότητες με πληθυσμό	Μέλη κοινοτικών συμβουλίων
έως 2.000 κατ	7
από 2.001 έως 5.000 κατ.	9
από 5.001 κατ. και άνω	11

Στον αριθμό αυτών των συμβούλων περιλαμβάνεται και ο Πρόεδρος της Κοινότητας.

Για την ολοκλήρωση της συγκρότησης του Δημοτικού Συμβουλίου πρέπει αυτό να συγκροτηθεί και σε σώμα, δηλαδή, να προβεί στην εκλογή του προεδρείου του. Να αποκτήσει Πρόεδρο, Αντιπρόεδρο και Γραμματέα, Χωρίς την εκλογή του προεδρείου δεν έχει συγκροτηθεί ως συλλογικό όργανο και δεν μπορεί να λειτουργήσει ως σώμα με συνέπεια οι αποφάσεις που τυχόν θα ληφθούν να μην είναι νόμιμες. Το προεδρείο εκλέγεται την πρώτη Κυριακή του Ιανουαρίου του πρώτου και του τρίτου χρόνου της δημοτικής περιόδου. Το προεδρείο εκλέγεται με μυστική ψηφοφορία από τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου, χωριστά για το κάθε αξίωμα

στην ίδια πάντα συνεδρίαση. Εκλέγεται όποιος συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων. Η παραίτηση από το αξίωμα του Προέδρου, Αντιπροέδρου, και του Γραμματέα του Δημοτικού Συμβουλίου, υποβάλλεται στο Δημοτικό Συμβούλιο και γίνεται οριστική αότου το Δημοτικό Συμβούλιο την αποδεχθεί. Ο Δήμαρχος, ο Πρόεδρος της κοινότητας και οι Δημοτικοί και Κοινοτικοί Σύμβουλοι μπορούν να παραιτηθούν από το αξίωμά τους, δηλαδή να μην ασκούν τα καθήκοντά τους. Η παραίτηση γίνεται με έγγραφη αίτηση. Η παραίτηση του Δημάρχου και του Προέδρου της Κοινότητας υποβάλλεται στον οικείο Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας και γίνεται οριστική αότου αυτός την αποδεχθεί. Με την απόφαση της αποδοχής της παραίτησης ο Δήμαρχος και ο Πρόεδρος της Κοινότητας καλούν τον επόμενο αναπληρωματικό του ίδιου συνδυασμού. Ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας μετά την αποδοχή του Δημάρχου ή του Προέδρου της Κοινότητας φροντίζει για την εκλογή του νέου Δημάρχου ή Προέδρου Κοινότητας από τους συμβούλους του επιτυχόντος συνδυασμού ενός από αυτούς σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 103 και 118 του Π.Δ. 410/1995.

2.2. ΤΟ ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ Τ.Α.

2.2.1. Εισαγωγή

Το εκλογικό σύστημα αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την εκλογή των αιρετών οργάνων στην Τ.Α. και όχι μόνο. Έχει μεγάλη σημασία το εκλογικό σύστημα με το οποίο διενεργούνται οι εκλογές, γιατί μπορεί να αλλοιώσει την αρχή της ισότητας της ψήφου κατά τη μετατροπή των ψήφων σε έδρες. Η παρούσα εργασία προσεγγίζει το εκλογικό σύστημα ως ένα *sui generis* πολιτικό θεσμό. Το εκλογικό σύστημα κατανοείται ως αναπόσπαστο στοιχείο του ευρύτερου πολιτικού συστήματος στο οποίο ισχύει και σε στενή σχέση αλληλεξάρτησης και συνάφειας με τους υπόλοιπους πολιτικούς θεσμούς του συστήματος.

Για το χαρακτηρισμό του ως «ιδιότυπου» πολιτικού θεσμού συνηγορεί η θέση του στο πολιτικό σύστημα και τρεις κύριες ιδιότητες-λειτουργίες που εμφανίζει. Η πρώτη, προκύπτει από την προσέγγισή του ως «συνθήκης-σύμβασης» μεταξύ των πολιτικών θεσμών του συστήματος για τη στήριξη της λειτουργίας τους. Η δεύτερη αφορά τη λειτουργία του ως «ρυθμιστή-συντονιστή» των σχέσεων τόσο μεταξύ των θεσμών όσο και μεταξύ των θεσμών και του πολιτικού τους συστήματος. Τέλος, η

Τρίτη, αναφέρεται στη λειτουργία του ως φορέα « αλλαγής και /ή αναπαραγωγής» του συστήματος σχέσεων, αλλά και των θεσμών στο πλαίσιο της διαδικασίας εξέλιξης και προσαρμογής του πολιτικού συστήματος. Σε ένα πολιτικό θεσμό και ιδιαίτερα και ιδιαίτερα στην περίπτωση των εκλογικών συστημάτων, η επιλογή της αλλαγής ή της διατήρησης, καθώς και το εύρος των αλλαγών που ενδέχεται να αναληφθούν εξαρτάται από τις εξελίξεις στο πολιτικό σύστημα, από τις σχέσεις και τις ισορροπίες μεταξύ των επιμέρους πολιτικών θεσμών και από το βαθμό ρίσκου που είναι διατεθειμένοι να αναλάβουν οι θεσμοί αυτοί. Κατά συνέπεια, ως θεσμός το εκλογικό σύστημα είναι ενσωματωμένο στο πολιτικό σύστημα στο οποίο ισχύει.¹¹

2.2.2. Ορισμός και είδη εκλογικών συστημάτων

Τι είναι όμως εκλογικό σύστημα; **Εκλογικό σύστημα** είναι η μέθοδος με την οποία κατανέμονται οι βουλευτικές έδρες μεταξύ των πολιτικών κομμάτων με βάση τις ψήφους που πήραν στην εκλογική αναμέτρηση.

Υπάρχουν διάφορα εκλογικά συστήματα. Τα δυο βασικότερα είναι:

α. Το **αναλογικό**, που σημαίνει ότι κάθε παράταξη κερδίζει έδρες σε αριθμό ανάλογο προς τις ψήφους που πήρε από το λαό (αν πήρε 40% ψήφους κερδίζει και 40% από τις έδρες στο συμβούλιο στην ιδανική περίπτωση).

β. Το **πλειοψηφικό**, που σημαίνει ότι τις έδρες τις κερδίζει όλες η παράταξη που πήρε τις περισσότερες ψήφους. Με το σύστημα αυτό είναι π.χ. δυνατό αν υπάρχουν 4 συνδυασμοί, μια παράταξη με ψήφους 28% να κερδίσει όλες τις έδρες, αν οι υπόλοιποι συνδυασμοί πάρουν 24% το καθένα ($24 \times 3 = 72\%$). Μπορεί να συμβεί δηλαδή με 28% ψήφους ένας συνδυασμός να κερδίσει 100% έδρες.¹²

Το πρώτο σύστημα (αναλογικό) είναι το πιο δίκαιο, το δεύτερο (πλειοψηφικό) δίνει ισχυρές πλειοψηφίες και συνεπώς σταθερότερες δημαρχιακές θητείες, που όμως δεν αντιπροσωπεύουν την ανάλογη πλειοψηφία του λαού.

¹¹ Μενδρινού Μαρία, *Η εκλογική πολιτική στο ελληνικό πολιτικό σύστημα-εσωτερικές και Ευρωπαϊκές παράμετροι 1974-2000*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2000, σελ.23,25.

¹² Πετρίτσόπουλος Β., Γιαννακόπουλος Π., Καραλής Α., *Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος*, σχολικό Γ'Γυμνασίου, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1988, σελ.70.

2.2.3. Το ισχύον εκλογικό σύστημα στην Τ.Α. - Π.Δ.410/1995

Το σύστημα εκλογής των δημοτικών και κοινοτικών αρχών καθορίζεται στα άρθρα 71 έως και 77 του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (Π.Δ. 410/ 1995) όπως αυτά έχουν τροποποιηθεί και προσαρμοσθεί μετά άρθρα 2,3,5 και 7 του Ν. 2539/1997 και το άρθρο 9 του Ν. 2623/1998. Με αυτό το εκλογικό σύστημα επιτυγχάνεται η ευρύτερη αναλογική εκπροσώπηση και η πολυφωνία μέσα στο δημοτικό και κοινοτικό συμβούλιο και δίνεται η δυνατότητα για την έκφραση όλων των απόψεων και τάσεων που επικρατούν στον κοινωνικό σχηματισμό, πράγμα απαραίτητο για την προώθηση του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ταυτόχρονα εξασφαλίζεται δυνατότητα άσκησης διοίκησης από το συνδυασμό που θα εκλέξει το Δήμαρχο ή τον πρόεδρο της Κοινότητας. Αυτό κρίνεται απαραίτητο για να μπορέσουν οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού να αντεπεξέλθουν στις αυξημένες απαιτήσεις του θεσμού.

Η εκλογή των δημάρχων, των προέδρων Κοινοτήτων και των δημοτικών και κοινοτικών συμβούλων γίνεται άμεσα από το λαό. Ειδικότερα, όσον αφορά τους Δήμους με δημοτικά διαμερίσματα έχει καθιερωθεί, με τις διατάξεις του Ν. 2539/97, η αρχή της ελάχιστης, της εγγυημένης αντιπροσώπευσης των δημοτικών διαμερισμάτων. Προς τούτο, διευρύνεται αριθμητικά το δημοτικό συμβούλιο (το οποίο είναι το κατ' εξοχήν αντιπροσωπευτικό σώμα του Δήμου) με την προσαύξηση του αριθμού των μελών κάθε δημοτικού συμβουλίου, όπως αυτός προσδιορίζεται κατ' αναλογία του πληθυσμού του, κατά μια μονάδα για κάθε ένα δημοτικό διαμέρισμα με πληθυσμό 300 κατοίκους και άνω, εκτός από το δημοτικό διαμέρισμα του οποίου ο οικισμός ορίζεται έδρα του Δήμου, εφόσον αυτό έχει πληθυσμό άνω των 1.000 κατοίκων. Τις επιπλέον αυτές έδρες του δημοτικού συμβουλίου καταλαμβάνουν οι πρόεδροι των τοπικών συμβουλίων των ανωτέρω δημοτικών διαμερισμάτων, κατά τις διατάξεις του άρθρου 3 παρ. 1 του Ν. 2539/1997. Στα πλαίσια αυτά, σε όλους γενικά τους Δήμους, επιτυχών συνδυασμός θεωρείται αυτός που συγκεντρώνει την απόλυτη πλειοψηφία ολόκληρου του αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων δηλαδή το 50% συν ένα. Οι υπόλοιποι συνδυασμοί, αν πάρουν έστω και μία έδρα, είναι επιλαχόντες και θα αποτελέσουν τη μειοψηφία του δημοτικού συμβουλίου.¹³

¹³ Οδηγίες για τη διενέργεια των εκλογών της 13^{ης} Οκτωβρίου 2002, Έκδοση Εθνικό Τυπογραφείο, Ιούλιος 2002, σελ.67.

Στις Κοινότητες επιτυχών συνδυασμός θεωρείται αυτός που συγκεντρώνει τουλάχιστον τη σχετική πλειοψηφία και επιλαχόντες όσοι έλαβαν έστω και μία έδρα. Δήμαρχος ή Πρόεδρος της Κοινότητας εκλέγεται ο υποψήφιος του επιτυχόντος συνδυασμού. Για την εξαγωγή και δημοσίευση των αποτελεσμάτων της εκλογής εφαρμογή έχουν οι διατάξεις του άρθρου 75 του Π.Δ. 410/1995. Σύμφωνα με τον αριθμό των μελών των δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων που ορίζεται στα άρθρα 39 και 40 του Π.Δ. 410/1995 σε συνδυασμό με το άρθρο 3 παρ. 3 του Ν. 2539/1997, οι έδρες που αναλογούν στα 3/5 και στα 2/5 των εδρών κάθε δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, έχουν αντίστοιχα ως εξής:

Στα 7μελή	5 και 2
Στα 9μελή	6 και 3
Στα 11μελή	7 και 4
Στα 13μελή	8 και 5
Στα 15μελή	9 και 6
Στα 17μελή	11 και 6
Στα 19μελή	12 και 7
Στα 21μελή	13 και 8
Στα 23μελή	14 και 9
Στα 25μελή	15 και 10
Στα 27μελή	17 και 10
Στα 29μελή	18 και 11
Στα 31μελή	19 και 12
Στα 33μελή	20 και 13
Στα 35μελή	21 και 14
Στα 37μελή	23 και 14
Στα 39μελή	24 και 15
Στα 41μελή	25 και 16
Στα 43μελή	26 και 17
Στα 45μελή	27 και 18

2.2.4. Το εκλογικό σύστημα για την εκλογή σε Δήμους

Για την εκλογή των δημοτικών αρχών (δημάρχων και δημοτικών συμβούλων) εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 71 έως και 76 του Π.Δ. 410/1995 και 3 του Ν. 2539/1997. Σύμφωνα με αυτό, ο επιτυχών συνδυασμός παίρνει τα τρία πέμπτα (3/5) του συνόλου των εδρών του δημοτικού συμβουλίου και τα δύο πέμπτα (2/5) κατανέμονται στους επιλαχόντες συνδυασμούς αναλογικά (άρθρο 72 παρ. 3 Π.Δ. 410/1995, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 Ν: 2539/1997). Επιτυχών συνδυασμός θεωρείται ο συνδυασμός που συγκεντρώνει την απόλυτη πλειοψηφία ολόκληρου του αριθμού των εγκύρων ψηφοδελτίων, δηλαδή το 50% συν ένα. Οι υπόλοιποι συνδυασμοί, αν πάρουν έστω και μια έδρα, είναι επιλαχόντες και αποτελούν

τη μειοψηφία του δημοτικού συμβουλίου. Συνδυασμός που δεν συγκεντρώνει αριθμό έγκυρων ψηφοδελτίων, όσο είναι το εκλογικό μέτρο, δεν παίρνει έδρα.¹⁴

Η αναλογική κατανομή των δύο πέμπτων (2/5) των εδρών στους επιλαχόντες συνδυασμούς, γίνεται ως εξής:

Το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν σε όλα τα εκλογικά τμήματα του Δήμου όλοι μαζί οι συνδυασμοί που συμμετείχαν στις εκλογές, εκτός από τον επιτυχόντα, διαιρείται με τον αριθμό των εδρών που αντιστοιχεί στα 2/5, αυξημένο κατά μία μονάδα. Το πηλίκο που προκύπτει, παραλειπομένου του κλάσματος, αποτελείτο εκλογικό μέτρο. Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε συνδυασμού διαιρείται στη συνέχεια με το εκλογικό μέτρο και κάθε συνδυασμός παίρνει τόσες έδρες όσο το ακέραιο πηλίκο αυτής της διαίρεσης, (άρθρο 72 παρ. 4 Π.Δ. 410/95) Δήμαρχος εκλέγεται άμεσα από το λαό ο υποψήφιος Δήμαρχος του επιτυχόντος συνδυασμού.

Αναλογική κατανομή όλων των Εδρών (60%)

Αν ο πρώτος συνδυασμός συγκεντρώσει ποσοστό έγκυρων ψηφοδελτίων **πάνω από 60%** η κατανομή όλων των εδρών του δημοτικού συμβουλίου γίνεται **αναλογικά**, ανάμεσα σε όλους τους συνδυασμούς που συμμετέχουν στις εκλογές, εφόσον βέβαια οι υπόλοιποι συνδυασμοί λάβουν το εκλογικό μέτρο. Στην περίπτωση αυτή, ο επιτυχών συνδυασμός μπορεί να πάρει αριθμό εδρών που να ξεπερνά τα τρία πέμπτα (3/5) του όλου αριθμού τους, ανάλογα με την εκλογική του δύναμη (άρθρο 72 παρ. 2 και 5 Π.Δ. 410/1995).

Τακτικοί και Αναπληρωματικοί Δημοτικοί Σύμβουλοι

Μετά την κατανομή των εδρών στον επιτυχόντα και στους επιλαχόντες συνδυασμούς, τακτικοί δημοτικοί σύμβουλοι εκλέγονται, από τους υποψήφιους καθενός συνδυασμού, κατά σειρά αυτοί που έλαβαν τους περισσότερους ψήφους προτίμησης.

Οι υποψήφιοι Δήμαρχοι των επιλαχόντων συνδυασμών θεωρούνται πρώτοι επιτυγχόντες σύμβουλοι των συνδυασμών τους.

¹⁴ Οδηγίες για τη διενέργεια των εκλογών της 13^{ης} Οκτωβρίου 2002, Έκδοση Εθνικό Τυπογραφείο, Ιούλιος 2002,σελ.69.

Οι λοιποί υποψήφιοι δημοτικοί σύμβουλοι του επιτυχόντος και των επιλαχόντων συνδυασμών είναι αναπληρωματικοί των τακτικών συμβούλων τους, με τη σειρά των ψήφων προτίμησης (άρθρο 73 Π.Δ. 410/1995).

Επαναληπτική Ψηφοφορία

Αν κανένας συνδυασμός δεν συγκεντρώνει την απόλυτη πλειοψηφία ολόκληρου του αριθμού των εγκύρων ψηφοδελτίων, δηλαδή, το 50% συν ένα κατά την πρώτη ψηφοφορία, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται την επομένη Κυριακή, ανάμεσα μόνο στους υποψήφιους δημάρχους των δύο συνδυασμών που έλαβαν τις περισσότερες ψήφους.

Επιτυχών θεωρείται ο υποψήφιος Δήμαρχος και ο συνδυασμός του που συγκέντρωσε στην επαναληπτική ψηφοφορία την απόλυτη πλειοψηφία ολόκληρου του αριθμού των εγκύρων ψηφοδελτίων, δηλαδή, το 50% συν ένα.

Αν στην αρχική ψηφοφορία ισοψηφίσουν στην πρώτη θέση δύο ή περισσότεροι συνδυασμοί, στην επαναληπτική ψηφοφορία θα πάρουν μέρος οι υποψήφιοι Δήμαρχοι όλων των συνδυασμών που ισοψήφισαν.

Αν στην αρχική ψηφοφορία ισοψηφίσουν στη δεύτερη θέση δυο ή περισσότεροι συνδυασμοί, στην επαναληπτική ψηφοφορία θα πάρουν μέρος ο υποψήφιος του πρώτου σε αριθμό εγκύρων ψηφοδελτίων συνδυασμού και οι υποψήφιοι Δήμαρχοι των συνδυασμών που ισοψήφισαν στη δεύτερη θέση, (άρθρο 76 Π.Δ. 410/1995, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 9 παρ. 6 του Ν. 2623/1998).

Στην επαναληπτική ψηφοφορία δεν σημειώνεται σταυρός προτίμησης σε κανέναν αφού η εκλογή γίνεται ανάμεσα στους υποψήφιους δημάρχους μόνον.

Κατανομή Εδρών μετά την Επαναληπτική Ψηφοφορία

Όταν γίνεται επαναληπτική ψηφοφορία οι έδρες των δημοτικών συμβουλίων κατανέμονται στους συνδυασμούς σε δύο φάσεις που λέγονται κατανομές:

Πρώτη κατανομή

Στην πρώτη (Α) κατανομή κατανέμονται οι μισές έδρες αναλογικά σε όλους τους συνδυασμούς, που πήραν μέρος στις εκλογές, με βάση τον αριθμό των εγκύρων ψηφοδελτίων που έλαβαν στην πρώτη ψηφοφορία, εφόσον έλαβαν το εκλογικό μέτρο της Α' κατανομής. Το κλάσμα που προκύπτει στρογγυλοποιείται στην αμέσως μεγαλύτερη μονάδα.

Δεύτερη κατανομή

Στη δεύτερη (Β) κατανομή κατανέμονται οι υπόλοιπες έδρες μόνο ανάμεσα σε δύο συνδυασμούς από αυτούς που πήραν μέρος στην επαναληπτική ψηφοφορία.

Στο τελευταίο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 76 του Π.Δ. 410/1995, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 5 του άρθρου 3 του Ν. 2539/1997 αναγράφεται πόσες έδρες αναλογούν σε κάθε μία από τις δύο αυτές κατανομές.¹⁵

Έδρες Α' κατανομής

Οι έδρες της Α' κατανομής κατανέμονται αναλογικά στους συνδυασμούς που συμμετέχουν στις εκλογές ως εξής:

Το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν σε όλα τα εκλογικά τμήματα του Δήμου όλοι μαζί οι συνδυασμοί που συμμετείχαν στις εκλογές στην αρχική ψηφοφορία, διαιρείται με τον αριθμό των εδρών της Α' κατανομής αυξημένο κατά μία μονάδα. Το πηλίκο που προκύπτει, παραλειπομένου του κλάσματος, αποτελεί το εκλογικό μέτρο της Α' κατανομής.

Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε συνδυασμού διαιρείται με το εκλογικό μέτρο και κάθε συνδυασμός παίρνει τόσες έδρες όσο είναι το ακέραιο πηλίκο αυτής της διαίρεσης.

Έδρες Β' κατανομής

Οι έδρες που αναλογούν στη Β' κατανομή κατανέμονται μόνο ανάμεσα σε δύο συνδυασμούς από αυτούς που πήραν μέρος στην επαναληπτική ψηφοφορία, δηλαδή, στον πρώτο και στο δεύτερο, ως εξής:

Αρχικά υπολογίζεται πόσες από τις έδρες της Β' κατανομής πρέπει να προσκυρωθούν στον πρώτο συνδυασμό, δηλαδή στον επιτυχόντα συνδυασμό προκειμένου αυτός να λάβει συνολικά, συνυπολογιζομένων και των εδρών που του απονεμήθηκαν από την Α' κατανομή, τα τρία πέμπτα (3/5) του όλου αριθμού των εδρών. Οι υπόλοιπες έδρες παραχωρούνται στο δεύτερο συνδυασμό που πήρε μέρος στην επαναληπτική ψηφοφορία. Αν παραστεί ανάγκη μπορεί να προσκυρωθούν και όλες οι έδρες της Β' κατανομής στον πρώτο (επιτυχόντα) συνδυασμό προκειμένου αυτός να λάβει τα 3/5 του συνόλου των εδρών και δεν γίνεται καμία μεταβολή στην απονομή των εδρών της Α' κατανομής (άρθρο 76 παρ. 4 Π.Δ. 410/1995).

¹⁵ Οδηγίες για τη διενέργεια των εκλογών της 13^{ης} Οκτωβρίου 2002, Έκδοση Εθνικό Τυπογραφείο, Ιούλιος 2002.

Τακτικοί και αναπληρωματικοί δημοτικοί σύμβουλοι

Μετά την κατανομή των εδρών στον επιτυχόντα και στους επλαχόντες συνδυασμούς, οι τακτικοί και οι αναπληρωματικοί δημοτικοί σύμβουλοι εκλέγονται με βάση την πρώτη ψηφοφορία σύμφωνα με τους σταυρούς προτίμησης που έλαβε καθένας στην ψηφοφορία αυτή, όπως ορίζεται στις διατάξεις των άρθρων 72 παρ. 3, 73 και 76 παρ. 9 του Π.Δ. 410/1995 και του άρθρου 3 του Ν. 2539/1997.

Δήμοι που προέρχονται από αναγνώριση Κοινότητας σε Δήμο με το νόμο 2539/1997

Όλα όσα αναγράφονται ανωτέρω, για τους Δήμους χωρίς μεταβολή, εφαρμόζονται και για τους Δήμους οι οποίοι προήλθαν από αναγνώριση Κοινότητας σε Δήμο με το νόμο 2539/1997, δεδομένου ότι σ' αυτούς δεν έχουν γίνει συνενώσεις άλλων Ο.Τ.Α. με συνέπεια να μη λειτουργούν τοπικά συμβούλια κ.λ.π.

2.2.5. Εκλογή σε Δήμους που προέρχονται από συνένωση Ο.Τ.Α. (με δημοτικά διαμερίσματα)**Εκλογικό Σύστημα**

Και στους Δήμους αυτούς εφαρμόζεται το εκλογικό σύστημα που ισχύει ήδη και το οποίο εφαρμόζεται στους Δήμους χωρίς καμία μεταβολή και χωρίς δημοτικά διαμερίσματα, με τις τροποποιήσεις και τις προσθήκες που επήλθαν με το Ν. 2539/1997 και αφορούν την εκλογή τοπικών συμβουλίων, δεδομένου ότι, οι πρόεδροι αυτών των τοπικών συμβουλίων που έχουν πληθυσμό 300 κατοίκους και άνω είναι και δημοτικοί σύμβουλοι.

Συνεπώς, ισχύουν οι διατάξεις των άρθρων 71 έως 76 του Π.Δ. 410/1995, όπως έχουν τροποποιηθεί και προσαρμοσθεί με τα άρθρα 2, 3 και 5 του Ν. 2539/1997 και το άρθρο 9 του Ν. 2623/1998.¹⁶

Κατανομή εδρών στους συνδυασμούς

Σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις και στους Δήμους με δημοτικά διαμερίσματα ο επιτυχών συνδυασμός παίρνει τα 3/5 του συνόλου των εδρών του δημοτικού συμβουλίου και τα υπόλοιπα 2/5 κατανέμονται στους επλαχόντες συνδυασμούς αναλογικά (άρθρο 72 παρ. 3 ΠΑ 410/1995 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 3 του Ν. 2539/1997).

¹⁶ Οδηγίες για τη διενέργεια των εκλογών της 13^{ης} Οκτωβρίου 2002, Έκδοση Εθνικό Τυπογραφείο, Ιούλιος 2002, σελ. 72.

Επιτυχών συνδυασμός θεωρείται ο συνδυασμός που συγκεντρώνει την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου του αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων σε ολόκληρη την περιφέρεια του Δήμου, δηλαδή, το 50% συν ένα. Οι υπόλοιποι συνδυασμοί, αν πάρουν έστω και μία έδρα, θεωρούνται επιλαχόντες. Συνδυασμός που δεν συγκεντρώνει αριθμό εγκύρων ψηφοδελτίων, όσο είναι το εκλογικό μέτρο, δεν παίρνει έδρα.

Τα όσα ισχύουν για την κατανομή των εδρών στους Δήμους ισχύουν και για τα Δημοτικά Διαμερίσματα. Εκείνο που αλλάζει είναι η διάθεση των εδρών στη β' κατανομή μετά την επαναληπτική ψηφοφορία.

Έδρες Β' κατανομής

Οι έδρες που αναλογούν στη Β' κατανομή κατανέμονται μόνο ανάμεσα σε δύο συνδυασμούς, από αυτούς που πήραν μέρος στην επαναληπτική ψηφοφορία, δηλαδή, στον πρώτο σε αριθμό έγκυρων ψηφοδελτίων, στον επιτυχόντα, και στο δεύτερο συνδυασμό ως εξής: Αρχικά υπολογίζεται πόσες από τις έδρες της Β' κατανομής πρέπει να προσκυρωθούν στον πρώτο συνδυασμό, δηλαδή στον επιτυχόντα, έτσι ώστε να λάβει συνολικά, μαζί με τις έδρες που του απονεμήθηκαν από την Α' κατανομή, τα 3/5 του όλου αριθμού των εδρών. Όσες έδρες απομείνουν από τη Β' κατανομή παραχωρούνται στο δεύτερο συνδυασμό που πήρε μέρος στην επαναληπτική ψηφοφορία. Λεπτομέρειες στο άρθρο 76 παρ. 4 και επόμενα του Π.Δ. 410/1995. Με βάση τον αριθμό των εδρών των συμβουλίων οι έδρες που αναλογούν σε κάθε μία από τις δύο αυτές κατανομές έχουν ως εξής:

Για τα 11 μελή συμβούλια οι έδρες της Α' κατανομής είναι 6 και της Β' κατανομής είναι 5, για τα 13μελή συμβούλια 7 και 6 αντίστοιχα, για τα 15μελή 8 και 7 αντίστοιχα, για τα 17μελή 9 και 8 αντίστοιχα, για τα 19μελή 10 και 9 αντίστοιχα, για τα 21 μελή 11 και 10 αντίστοιχα, για τα 23μελή 12 και 11 αντίστοιχα, για τα 25μελή 13 και 12 αντίστοιχα, για τα 27μελή 14 και 13 αντίστοιχα, για τα 29μελή 15 και 14 αντίστοιχα, για τα 31 μελή 16 και 15 αντίστοιχα, για τα 33μελή 17 και 16 αντίστοιχα, για τα 35μελή 18 και 17 αντίστοιχα, για τα 37με-λή 19 και 18 αντίστοιχα, για τα 39μελή 20 και 19 αντίστοιχα, για 41 μελή 21 και 20 αντίστοιχα, για τα 43μελή 22 και 21 αντίστοιχα, για τα 45μελή συμβούλια 23 και 22 αντίστοιχα (άρθρο 76 παρ. 2 Π.Δ. 410/1995 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 παρ. 5 Ν. 2539/1997).¹⁷

¹⁷ Οδηγίες για τη διενέργεια των εκλογών της 13^{ης} Οκτωβρίου 2002, Έκδοση Εθνικό Τυπογραφείο, Ιούλιος 2002,σελ.76.

2.2.6. Εκλογή Τοπικών Συμβουλίων

Στις εκλογές των τοπικών συμβουλίων, σε κάθε δημοτικό διαμέρισμα η κατανομή των εδρών γίνεται αναλογικά μεταξύ όλων των συνδυασμών που συμμετέχουν στις εκλογές και έχουν υποψήφιους για το τοπικό συμβούλιο του δημοτικού διαμερίσματος άσχετα αν στην εκλογική περιφέρεια του Δήμου ανήκουν στον επιτυχόντα ή στους επιλαχόντες συνδυασμούς.

Η κατανομή των εδρών για το τοπικό συμβούλιο σε κάθε δημοτικό διαμέρισμα δεν γίνεται με το ίδιο σύστημα που γίνεται η κατανομή των εδρών στους συνδυασμούς σε όλη την εκλογική περιφέρεια του Δήμου και κατά την οποία ο επιτυχών συνδυασμός παίρνει τα τρία πέμπτα (3/5) του συνόλου των εδρών του δημοτικού συμβουλίου και τα δύο πέμπτα (2/5) αυτών κατανέμονται στους επιλαχόντες συνδυασμούς αναλογικά, δηλαδή, ανάλογα με τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβε καθένας από αυτούς.

Η αναλογική κατανομή των εδρών του τοπικού συμβουλίου σε κάθε δημοτικό διαμέρισμα γίνεται ως εξής:

Το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν σε όλο το δημοτικό διαμέρισμα, όλοι μαζί οι συνδυασμοί, που συμμετέχουν στις εκλογές και έχουν υποψήφιους για το τοπικό συμβούλιο του δημοτικού διαμερίσματος διαιρείται με τον αριθμό των εδρών του τοπικού συμβουλίου, αυξημένο κατά μία μονάδα. Το πηλίκο που προκύπτει αποτελεί το εκλογικό μέτρο. Το κλάσμα που τυχόν προκύπτει παραλείπεται. Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβε κάθε συνδυασμός στο δημοτικό διαμέρισμα διαιρείται στη συνέχεια με το εκλογικό μέτρο και κάθε συνδυασμός παίρνει τόσες έδρες όσο είναι το ακέραιο πηλίκο αυτής της διαίρεσης. Συνδυασμός που δεν συγκεντρώνει το εκλογικό μέτρο δεν παίρνει έδρα. Αν οι έδρες που παίρνουν οι συνδυασμοί με την προηγούμενη διαδικασία είναι λιγότερες από τις προς διάθεση, οι έδρες που απομένουν διανέμονται ανά μία μεταξύ όλων αυτών των συνδυασμών ανάλογα με τα αξιοποιήσιμα υπόλοιπα που έχουν. Αν οι συνδυασμοί αυτοί ή μερικοί από αυτούς έχουν ίσο αριθμό αξιοποιήσιμων υπολοίπων γίνεται κλήρωση. Αν και μετά τη διανομή των εδρών με βάση τα αξιοποιήσιμα υπόλοιπα παραμένουν αδιάθετες έδρες, αυτές κατανέμονται ανά μία, ανάλογα με το συνολικό αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβε κάθε συνδυασμός.

2.2.7. Εκλογή Συμβουλίων Δημοτικών Διαμερισμάτων

Για την εκλογή των συμβούλων των δημοτικών διαμερισμάτων εφαρμόζονται ανάλογα, σύμφωνα με το άρθρο 141 του Π.Δ. 410/1995, οι διατάξεις των άρθρων 71 και 77 του ίδιου Διατάγματος. Βάση για την εκλογή των συμβούλων των δημοτικών διαμερισμάτων, θα αποτελέσει το αποτέλεσμα των εκλογών των δημοτικών αρχών (δημάρχου και δημοτικών συμβούλων) στους αντίστοιχους Δήμους.

Δηλαδή, ο συνδυασμός του επιτυχόντος δημάρχου στις δημοτικές εκλογές θα εκλέξει τα 3/5 των συμβούλων σε κάθε δημοτικό διαμέρισμα του αντίστοιχου Δήμου. Τα υπόλοιπα 2/5 των συμβούλων σε κάθε δημοτικό διαμέρισμα θα εκλεγούν ανάμεσα στους επιλαχόντες συνδυασμούς, σύμφωνα πάλι με την εκλογική τους δύναμη στις εκλογές των δημοτικών αρχών στο σύνολο των εκλογικών τμημάτων του Δήμου. Ο αριθμός των εδρών συμβούλων δημοτικών διαμερισμάτων, είναι ο ίδιος σε όλα τα διαμερίσματα του Δήμου. Σύμβουλοι των δημοτικών διαμερισμάτων θα εκλεγούν εκείνοι οι υποψήφιοι καθενός από τους συνδυασμούς των υποψηφίων δημάρχων που θα λάβουν, κατά σειρά, τους περισσότερους ψήφους προτίμησης, μέχρι να συμπληρωθεί ο αριθμός των συμβούλων δημοτικών διαμερισμάτων που αναλογεί, σύμφωνα με τα παραπάνω, σε κάθε συνδυασμό. Οι υπόλοιποι είναι αναπληρωματικοί.

2.2.8. Το εκλογικό σύστημα για την εκλογή σε Κοινότητες

Για την εκλογή των αρχών των Κοινοτήτων (προέδρων και κοινοτικών συμβούλων) εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 71 έως και 77 του Π.Δ 410/1995 όπως έχουν τροποποιηθεί και προσαρμοσθεί με τα άρθρα 2, 3 και 7 του Ν. 2539/1997 και 9 παρ.6 του Ν.2623/1998. Σύμφωνα όμως με τις ανωτέρω διατάξεις, στις Κοινότητες, θεωρείται επιτυχών ο συνδυασμός που συγκέντρωσε τη σχετική πλειοψηφία ολόκληρου του αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων, δηλαδή ο συνδυασμός που έλαβε τα περισσότερα έγκυρα ψηφοδέλτια από κάθε άλλον και επιλαχόντες όσοι έλαβαν έστω και μία έδρα. Στην εφαρμογή των ανωτέρω δεν ασκεί καμία επίδραση το ότι ορισμένες Κοινότητες έχουν κοινοτικά διαμερίσματα, δεδομένου ότι για την εφαρμογή του εκλογικού συστήματος για όλες τις Κοινότητες λαμβάνεται υπόψη μόνον ο συνολικός πληθυσμός κάθε μιας.

Σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις, ο επιτυχών συνδυασμός παίρνει τα τρία πέμπτα (3/5) του συνόλου των εδρών του κοινοτικού συμβουλίου και τα δύο πέμπτα

(2/5) κατανέμονται στους επιλαχόντες συνδυασμούς αναλογικά (άρθρο 72 παρ. 3 και 4 Π.Δ. 410/1995). Η αναλογική κατανομή των δύο πέμπτων (2/5) των εδρών στους επιλαχόντες συνδυασμούς γίνεται ως εξής: Το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν σε όλα τα εκλογικά τμήματα της Κοινότητας όλοι μαζί οι συνδυασμοί που συμμετείχαν στις εκλογές, εκτός από τον επιτυχόντα, διαιρείται με τον αριθμό των εδρών που αντιστοιχεί στα 2/5 αυξημένο κατά μία μονάδα. Το πηλίκο που προκύπτει, παραλειπομένου του κλάσματος, αποτελεί το εκλογικό μέτρο.¹⁸ Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε συνδυασμού διαιρείται στη συνέχεια με το εκλογικό μέτρο και κάθε συνδυασμός παίρνει τόσες έδρες όσο το ακέραιο πηλίκο αυτής της διαίρεσης (άρθρο 72 παρ. 4 Π.Δ. 410/1995). Πρόεδρος Κοινότητας εκλέγεται άμεσα από το λαό ο υποψήφιος πρόεδρος του επιτυχόντος συνδυασμού.

Αναλογική κατανομή όλων των εδρών (60%)

Στις Κοινότητες, που έχουν περισσότερους από πέντε χιλιάδες (5.000) κατοίκους, αν ο πρώτος σε έγκυρα ψηφοδέλτια συνδυασμός, συγκεντρώσει ποσοστό έγκυρων ψηφοδελτίων πάνω από 60%, η κατανομή όλων των εδρών του κοινοτικού συμβουλίου γίνεται αναλογικά, ανάμεσα σε όλους τους συνδυασμούς που συμμετέχουν στις εκλογές, εφόσον βέβαια οι υπόλοιποι συνδυασμοί λάβουν το εκλογικό μέτρο. Σ' αυτήν την περίπτωση, ο επιτυχών συνδυασμός μπορεί να λάβει αριθμό εδρών μεγαλύτερο από τα τρία πέμπτα (3/5) του όλου αριθμού τους, ανάλογα με την εκλογική του δύναμη (άρθρο 72 παρ. 2 και 5 Π.Δ. 410/1995).

Εκλογή Παρέδρων.

Στα κοινοτικά διαμερίσματα εκλέγονται Πρόεδροι οι υποψήφιοι του επιτυχόντος συνδυασμού υποψήφιου προέδρου Κοινότητας και κοινοτικών συμβούλων που συμμετείχε στις κοινοτικές εκλογές. Αν ο επιτυχών συνδυασμός δεν έχει υποψήφιο Πρόεδρο σε κάποιο κοινοτικό διαμέρισμα, Πρόεδρος εκλέγεται ο υποψήφιος Πρόεδρος που πλειοψήφησε έναντι του αμέσως επομένου, από άποψη εκλογικής δύναμης, συνδυασμού. Από τους υποψήφιους του επιτυχόντος συνδυασμού Πρόεδρος εκλέγεται σε κάθε κοινοτικό διαμέρισμα εκείνος που έλαβε τις περισσότερες ψήφους προτίμησης, (άρθρο 7 παρ. 14, 15 Ν. 2539/1997).

¹⁸ Οδηγίες για τη διενέργεια των εκλογών της 13^{ης} Οκτωβρίου 2002, Έκδοση Εθνικό Τυπογραφείο, Ιούλιος 2002, σελ. 82.

2.3. ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΛΟΓΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ.

2.3.1.Αλλαγές στην εκλογική νομοθεσία από τις Δημοτικές και Κοινοτικές Εκλογές του 1998.

Από τις Δημοτικές και Κοινοτικές εκλογές του 1998 και μετά έχουν γίνει αλλαγές στην εκλογική νομοθεσία και στον τρόπο ψηφοφορίας. Αυτές είναι:

- ✓ Το ωράριο ψηφοφορίας θα διαρκεί πλέον σ' όλες τις εκλογικές αναμετρήσεις, από τις 7π.μ. έως τις 7 μ.μ., ανεξάρτητα από τις ώρες ανατολής και δύσης του ηλίου.
- ✓ Την ευθύνη για τη φύλαξη των εκλογικών τμημάτων δεν την έχουν πια οι στρατιώτες αλλά η αστυνομία.
- ✓ Οι ξύλινες παραδοσιακές κάλπες αντικαθίστανται σταδιακά με πλαστικές και διαφανής.
- ✓ Οι ψηφοφόροι πρώην κοινοτήτων που συνενώθηκαν σε Δήμους ψηφίζουν και για Τοπικά συμβούλια.
- ✓ Μόνο για τις δημοτικές-κοινοτικές εκλογές ψηφίζουν, εξάλλου, για πρώτη φορά και 1.468 πολίτες άλλων κρατών –μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι γραμμένοι σε ειδικούς εκλογικούς καταλόγους δήμου ή κοινότητας της χώρας μας.

2.3.2. Νεότερες αλλαγές στην εκλογική νομοθεσία στις Δημοτικές και Κοινοτικές Εκλογές του 2002.

Από τις τελευταίες Δημοτικές και Κοινοτικές εκλογές του 2002 έχουν επέλθει και άλλες σημαντικές αλλαγές στην εκλογική διαδικασία:

- ✓ Το εκλογικό βιβλιário καταργήθηκε και οι πολίτες ασκούν το εκλογικό δικαίωμα μόνο με την επίδειξη της αστυνομικής τους ταυτότητας ή του διαβατηρίου. Αντί του εκλογικού βιβλιαρίου κάθε ψηφοφόρος είναι καταχωρημένος στους εκλογικούς καταλόγους μ' έναν ειδικό εκλογικό αριθμό. Δεν απαιτείται να τον θυμάται την ημέρα της ψηφοφορίας.
- ✓ Οι εκλογικοί κατάλογοι ανασυντάσσονται και ξεκαθαρίζονται από τις διπλοεγγραφές. Από εδώ και στο εξής κάθε πολίτης-ψηφοφόρος είναι

γραμμένος στους εκλογικούς καταλόγους του Δήμου που διαμένει. Δεν μπορεί κάποιος να είναι δημότης ενός Δήμου και να ψηφίζει αλλού.

- ✓ Οι ετεροδημότες μπορούν να ψηφίζουν τους υποψήφιους του δήμου που είναι εγγεγραμμένοι εκεί που κατοικούν αντί στο δήμο τους. Για να γίνει αυτό χρειάζεται να υποβάλλουν εγκαίρως αίτηση και να συγκεντρωθούν τουλάχιστον 40 ίδιες αιτήσεις, αλλιώς ψηφίζουν στο δήμο που είναι εγγεγραμμένοι.
- ✓ Οι ενορίες καταργήθηκαν και δημιουργήθηκαν τα εκλογικά διαμερίσματα. Σε αρκετούς Δήμους πρώην ενορίες συνενώθηκαν σε εκλογικά διαμερίσματα.
- ✓ Τα εκλογικά τμήματα δε διακρίνονται πια σε ανδρών και γυναικών, είναι όλα ενιαία. Αυτό διευκολύνει κατά πολύ την εκλογική διαδικασία και το χρόνο μετάδοσης των αποτελεσμάτων.

Όλες αυτές οι τροποποιήσεις στην εκλογική διαδικασία που συντελέστηκαν την τελευταία πενταετία ισχύουν και για τις Εθνικές βουλευτικές εκλογές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΒΟΛΟΥ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ ΩΣ ΣΗΜΕΡΑ.

3.1. Οι εκλογές της 30^{ης} Μαρτίου 1975

Οι πρώτες μεταπολιτευτικές εκλογές στην Ελλάδα (δηλαδή από τον Ιούλιο του 1974 που εγκαθιδρύθηκε η Γ' κοινοβουλευτική δημοκρατία) όσον αφορά την Τοπική Αυτοδιοίκηση έγιναν την Κυριακή 30 Μαρτίου 1975. Πριν τη δικτατορία δήμαρχος του Βόλου ήταν ο Θεόδωρος Κλαψόπουλος που είχε εκλεγεί από ένα ευρύ φάσμα προοδευτικών και δημοκρατικών δυνάμεων με τη στήριξη της Ένωσης Κέντρου και της ΕΔΑ, επικεφαλής της παράταξης "Δημοκρατική Συνεργασία".

Στις εκλογές της 30^{ης} Μαρτίου 1975 οι υποψήφιοι δήμαρχοι ήταν 5. Σ'εκείνες τις εκλογές τέθηκαν οι πιο πολλές υποψηφιότητες από κάθε άλλη εκλογική αναμέτρηση μέχρι και σήμερα. Οι συνδυασμοί που διεκδίκησαν την ψήφο των Βολιωτών ήταν οι εξής: 1) "Πανδημοκρατική Συνεργασία" με επικεφαλής τον μέχρι πρότινος δήμαρχο Θεόδωρο Κλαψόπουλο, επικεφαλής ξανά μιας ευρύτατης προοδευτικής και δημοκρατικής συσπείρωσης με την υποστήριξη της Ένωσης Κέντρου –Νέες Δυνάμεις, ΚΚΕ, ΠΑΣΟΚ και ανένταχτων προοδευτικών πολιτών.

2) "Βόλος-Έργα-Πολιτισμός" με επικεφαλής τον Βίκτωρα Αναγνώστου-πολιτικός μηχανικός, γνωστός επιχειρηματίας του Βόλου(Οινοπνευματική Εταιρεία Βόλου) από το χώρο της συντηρητικής παράταξης υποστηριζόμενος από τη Νέα Δημοκρατία.

3) "Προοδευτική Ένωση" με επικεφαλής τον Κων.Καπουρνιώτη, βιομήχανο, ανεξάρτητη υποψηφιότητα..

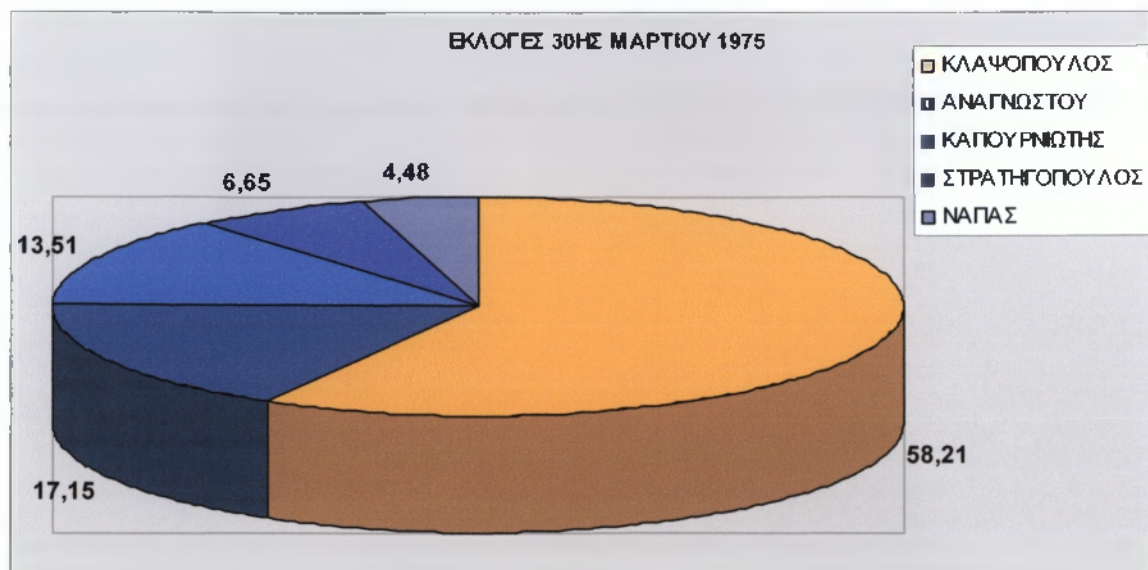
4) "Δημοκρατική Εξόρμησης Τοπικής Αναγεννήσεως" με επικεφαλής τον Τάσο Στρατηγόπουλο, ανεξάρτητο από το χώρο της Νέας Δημοκρατίας.

5) "Πανδημοκρατική Ένωση" με επικεφαλής τον γιατρό Νικ. Νάπα, ακροδεξιό.

Τελευταία στιγμή δεν κατέθεσε συνδυασμό ο Σ.Πορφύρης. Η Πανδημοκρατική Συνεργασία συνεχίζοντας την παράδοση της "Δημοκρατικής Συνεργασίας" κέρδισε άνετα από την Α'Κυριακή τις εκλογές με ποσοστό 58,21%. Τα έγκυρα ψηφοδέλτια είναι 28.027.

Αναλυτικά τα αποτελέσματα:

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%	ΨΗΦΟΙ	ΕΔΡΕΣ
ΚΛΑΨΟΠΟΥΛΟΣ	58,21	16.316	18
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ	17,15	4.806	8
ΚΑΠΟΥΡΝΙΩΤΗΣ	13,51	3.786	0
ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΣ	6,65	1.864	0
ΝΑΠΑΣ	4,48	1255	0

Οι υποψήφιοι δημοτικοί σύμβουλοι καθώς και οι σταυροί που έλαβαν από τον συνδυασμό της'' Πανδημοκρατικής Συνεργασίας''(Ο Θεόδωρος Κλαψόπουλος εκλέγεται ως επικεφαλής) είναι οι παρακάτω:

1. Κουντούρης Μιχάλης -2045	16. Ζούμπος Κ.-655
2. Βαϊτσης Αντώνης-1605	17. Θεοδώρου Χρ.-623
3. Κυριάκου Α.-1490	18. Γανωτής Ιωαν.-603
4. Πατσιαντάς Α.-1466	19. Φαφίτης Οδ.-592
5. Σαλτικής Δαμιανός -1228	20. Παπαδόπουλος Ι.-588
6. Ρήγας Δημήτριος- 1139	21. Ρέππου Ελένη-528
7. Οικονόμου Γιώργος -1116	22. Δουμπιώτη Αικ.-497
8. Ανδρεόπουλος Ανδρέας-941	23. Γκέσκος Αχιλ.-480
9. Αθηναίος Μιχάλης-895	24. Καρκαγιάννης Ι.-474
10. Πούλιος Ευαγ.-882	25. Λιβιτσάνος-444
11. Παππάς Ευαγ.-858	26. Κορφιάτης Αντων.-412
12. Ματσάγγος Βαρθ.-823	27. Χριστοδούλου Σ.-402
13. Παπαϊωάννου Δημ.-748	28. Σγουρής Παναγ.-393
14. Ζαβαλιάγκος Αθ.-737	29. Σκαμάγκας Κ.-386
15. Τέντζερης Γιάννης-660	30. Καλαφάτης Νίκος-382

(Οι δημοτικοί σύμβουλοι της "Πανδημοκρατικής Συνεργασίας" που εκλέχτηκαν στις εκλογές της 30^{ης} Μαρτίου 1975).

Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι από τους υποψήφιους της Πανδημοκρατικής Συνεργασίας αυτοί που στηρίζονταν από το ΠΑΣΟΚ ήταν οι: Τέντζερης Γιάννης, Αθηναίος Μιχάλης, Παπαϊωάννου Μίμης και Παππάς Βαγγέλης. Εκλέχτηκαν και οι τέσσερις αλλά μόνο ο Τέντζερης Γιάννης έχει διατελέσει και προδικτατορικά δημοτικός σύμβουλος με τη "Δημοκρατική Συνεργασία" την περίοδο 1964-1967 με Δήμαρχο πάλι τον Θεόδωρο Κλαψόπουλο.

Από το συνδυασμό του **Βίκτωρα Αναγνώστου**(εκλέγεται ως επικεφαλής) οι εκλεγέντες δημοτικοί σύμβουλοι και οι σταυροί είναι οι παρακάτω:

1. Αλπάκης Δημ.-502	4. Τσιμπούκης Ε.-378
2. Παναγής Νεοκλής-495	5. Καλοκαιρινού Ελ.-322
3. Κουτσός Αθ.-401	6. Μητσικώστας Στ.-320
	7. Καλτσογιάννης Ν.-265

Ο συνδυασμός του **Κων. Καπουρνιώτη** δεν έλαβε καμία έδρα. Η πρώτη σε σταυρούς είναι η Παντή Μίνα με 640 ψήφους.

Ο συνδυασμός του **Αν. Στρατηγόπουλου** δεν έλαβε καμία έδρα. Ο πρώτος σε σταυρούς είναι ο Ζαπαντούλης Ιωάννης με 165 ψήφους.

Τέλος ο συνδυασμός του **Νικ. Νάπα** δεν έλαβε καμία έδρα. Ο πρώτος σε σταυρούς είναι ο Τσουβάκας Ν. με 335 ψήφους.

3.2. Οι εκλογές της 15^{ης} Οκτωβρίου 1978

Οι επόμενες δημοτικές εκλογές έγιναν στις 15 Οκτωβρίου 1978. Αυτή τη φορά οι υποψήφιοι δήμαρχοι είναι 2. Ο ένας είναι ο Μιχάλης Κουντούρης, επικεφαλής της “**Δημοκρατικής Συνεργασίας**” η οποία εμφανίζεται ξανά μετά τη δικτατορία. Πρώτος πλειοψηφών σύμβουλος από το συνδυασμό του Θ. Κλαψόπουλου στις εκλογές του 1975. Υποστηρίζεται από δυνάμεις του ΚΚΕ, του ΠΑΣΟΚ, της ΕΔΗΚ και από ανένταχτους προοδευτικούς και δημοκρατικούς πολίτες. Ο άλλος είναι ο Βίκτωρας Αναγνώστου επικεφαλής της “**Δημοτικής Αναγέννησης**” υποστηριζόμενος από τη Νέα Δημοκρατία, ο οποίος θέτει υποψηφιότητα για 2^η συνεχή φορά.

Οι υποψήφιοι της Δημοκρατικής Συνεργασίας που στηρίζονταν από το ΠΑΣΟΚ ήταν οι: Αθηναίος Μιχ. –συνδικαλιστής- δημοτικός συμβ, Καΐσαρλής,

(οι Δήμαρχοι Βόλου Θεόδωρος Κλαψόπουλος και Μιχάλης Κουντούρης)

Παπαγιάννης Θαν-τραπ.υπάλληλος., Παππάς Ευαγ.-γιατρός., Αραχωβίτης Αντώνης-έμπορος, Κότσιρας Στάυρος-φιλόλογος, Παπατόλιας Γιάννης-δικηγόρος, Πέτσιος Αντων.-πολ.μηχανικός, Θεοδώρου Μάκης-Ηλεκτρολόγος και Τέντζερης Γιάννης-συνταξιούχος ΑΓΕΤ-δημοτ.σύμβουλος.

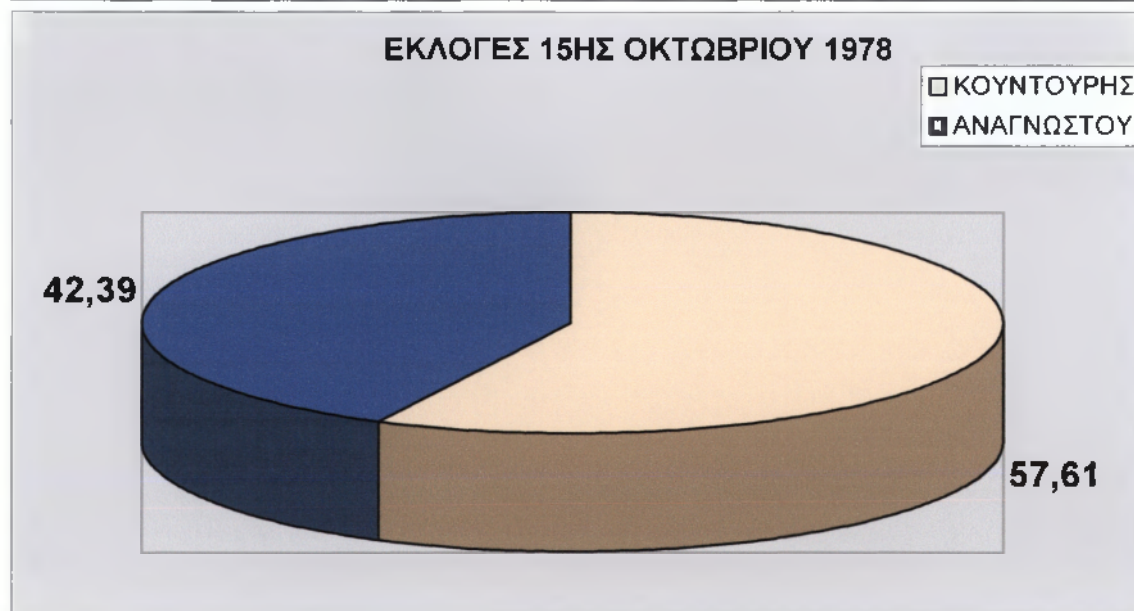
Οι υποψήφιοι της Δημοκρατικής Συνεργασίας που στηρίζονταν από το ΚΚΕ ήταν οι: Βαΐτσης Αντων, Πατσιαντάς Μαργ.-δικηγόρος, Ρέππου Ελένη, Ζαβαλιάγκος Αθ., Πούλιος Ευαγ.

Εκείνη την εποχή ψηφίζεται διάταξη η οποία ορίζει ότι σε πόλεις από 20.000-100.000 κατοίκους θα υπάρχει δισταυρία για τις δημοτικές εκλογές. Έτσι στο δήμο Βόλου υπήρχε σ'εκείνες τις εκλογές δισταυρία, δηλαδή σε κάθε ψηφοδέλτιο μπορούσαν να ψηφιστούν μέχρι 2 υποψήφιοι. Επίσης την 1/1/79 στον κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων που ψηφίζεται από την τότε κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας ορίζεται η σύσταση διαμερισμάτων με επικεφαλής βοηθούς δημάρχους.

Ο Μιχάλης Κουντούρης εξελέγη από την Α' Κυριακή δήμαρχος με ποσοστό 57,61% έναντι 42,39% του Βίκτωρ Αναγνώστου. Δεν επανεξελέγησαν από τη "Δημοκρατική Συνεργασία" ο γιατρός Α.Ανδρεόπουλος, ο Κ.Ζούμπος και ο Τέντζερης Γιάννης¹. Ο γιατρός Αθ. Κυριάκος δεν έβαλε υποψηφιότητα σ' αυτές τις εκλογές. Από το συνδυασμό "Δημοτική Αναγέννηση" δεν επανεξελέγησαν οι: Ν.Καλτσογιάννης, Αθ.Κουτσός, Ν.Παναγής και Ε.Τσιμπούκης. Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου την 1/1/1978 εξελέγη ο Ζαβαλιάγκος Αθ.-λογιστής προερχόμενος από το ΚΚΕ, αντιπρόεδρος διετέλεσε ο Αντώνης Βαϊτσης-οικοδόμος από το χώρο του ΚΚΕ και γραμματέας ο Μαργαρίτης Πατσιαντάς-δικηγόρος από τον ίδιο χώρο.

Τα αποτελέσματα έχουν ως εξής:

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%	ΨΗΦΟΙ	ΕΔΡΕΣ
ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ		45.360	
ΨΗΦΙΣΑΝΤΕΣ		30.609	
ΚΟΥΝΤΟΥΡΗΣ	57,61	17.302	18
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ	42,39	12.734	8

¹ Η εφημερίδα "Θεσσαλία" της εποχής αναφέρει τον Τέντζερη Γιάννη ως 1^ο επιλαχών όπως φαίνεται και από τους σταυρούς. Είναι γνωστό όμως ότι ο Γιάννης Τέντζερης εκλέγονταν δημοτικός σύμβουλος ανελλιπώς από το 1964 έως το 1990. Προφανώς θα πρόκειται περι λάθους ή ελλιπή έκδοση αποτελεσμάτων.

Οι υποψήφιοι δημοτικοί σύμβουλοι καθώς και οι σταυροί που έλαβαν από τον συνδυασμό της “Δημοκρατικής Συνεργασίας” είναι οι παρακάτω:

1. Βαΐτσης Αντών -1759	11.Φραγκουδάκη-1063
2. Σαλτικής Δαμ.-1475	12.Ματσάγγος Βαρθ.-1047
3. Πατσιαντάς Μαργ.-1472	13.Ρήγας-967
4. Ρέππου Ελένη-1404	14.Αθηναίος Μιχ.-958
5. Παππάς Βαγ.-1297	15.Πατσιαντάς Αντών-944
6. Ζαβαλιάγκος Αθ.-1213	16.Θεοδώρου-832
7. Δουμπιώτης Απ.-1180	17.Κότσιρας Στ.-797
8.Πούλιος Ευαγ. -1174	18.Πρωτοσύγγελος Φ.-784
9.Οικονόμου Γ.-1107	19.Τέντζερης Ι.-742
10.Παπαϊωάννου Δημ.-1074	20.Νικολάου-732

Οι δημοτικοί σύμβουλοι που εξελέγησαν καθώς και οι σταυροί που έλαβαν από τον συνδυασμό της “Δημοτικής Αναγέννησης”(Ο Βίκτωρ Αναγνώστου εκλέγεται ως επικεφαλής) είναι οι παρακάτω:

1. Στρατηγόπουλος Αν.-1446	5. Παπαμιχαήλ Αχιλ.-736
2. Παπαγεωργίου Ιωαν.-1030	6. Βανέξης Μιχ.-734
3. Μητσικώστας Στ.-794	7. Πολύζου Μαρία-732
4. Καραθανάσης Ευθ.-751	8. Σακκάς-696
	9. Μπεχλιβάνης-674

3.3. Οι εκλογές της 17^{ης} Οκτωβρίου 1982

Το 1982 οι εκλογές έγιναν στις **17 Οκτωβρίου 1982**. Ήταν οι πρώτες εκλογές που τα αποτελέσματα και η επεξεργασία τους έγιναν με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών οι οποίοι ήταν εγκατεστημένοι στο Υπουργείο Εσωτερικών. Η χρησιμότητα του υπολογιστή έγκειται στο ότι θα συγκέντρωνε και θα διοχέτευε τους ψήφους του κάθε συνδυασμού όχι όμως και τους σταυρούς προτίμησης των υποψηφίων συμβούλων. Όσον αφορά τη Νομαρχία Μαγνησίας η οποία έχει τοπικά την ευθύνη για τη διενέργεια των εκλογών, από το 1987 έχουν εγκατασταθεί οι 5 πρώτοι ηλεκτρονικοί υπολογιστές στο τμήμα Πληροφορικής. Όμως η χρησιμοποίησή

τους για τη επεξεργασία των εκλογικών αποτελεσμάτων ξεκίνησε από τις Δημοτικές και Νομαρχιακές εκλογές του 1994.

Οι υποψήφιοι δήμαρχοι είναι και αυτή τη φορά 2. Ο Μιχάλης Κουντούρης ο οποίος έχει κλείσει ήδη μια τετραετία δήμαρχος Βόλου, επικεφαλής και πάλι της "Δημοκρατικής Συνεργασίας", υποστηριζόμενος από το ΠΑΣΟΚ, το ΚΚΕ, το ΚΚΕ εσωτ., την ΕΔΑ και το ΚΟΔΗΣΟ. Ο δεύτερος ήταν ο Τάσος Στρατηγόπουλος επικεφαλής του συνδυασμού "Δημοκρατικός Συναγερμός", υποστηριζόμενος από τη Νέα Δημοκρατία. Στις εκλογές του 1978 ήταν πλειοψηφών δημοτικός σύμβουλος από πλευράς της μείζονος αντιπολίτευσης.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
 υποψήφιος Δήμαρχος ΚΟΥΝΤΟΥΡΗΣ ΜΙΧΑΛΗΣ

ΔΗΜΟΤΙΣΣΑ, ΔΗΜΟΤΗ ΤΟΥ ΒΟΛΟΥ

- ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ
- ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ
- ΓΙΑ ΤΗ ΣΩΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΔΕΡΒΕΝΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ (ΚΕΒΗ)	ΧΗΜΙΚΟΣ Ε.Τ.Β.
ΚΑΪΣΑΡΛΗΣ ΜΙΧΑΛΗΣ	ΕΜΠΟΡΟΣ
ΚΑΛΤΣΑΣ ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ	ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ
ΚΟΤΣΙΡΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
ΠΑΠΑΤΟΛΙΑΣ ΓΙΑΝΝΗΣ	ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ
ΠΑΠΠΑΣ ΒΑΓΓΕΛΗΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΠΛΙΑΚΩΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ	ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ
ΠΟΛΙΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ	ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ Δ.
ΣΤΑΜΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑΣ
ΤΕΝΤΖΕΡΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΤΑΓΟΓΟΣ

Να σημειώσουμε εδώ ότι το ΠΑΣΟΚ έχει γίνει ήδη κυβέρνηση με την λεγόμενη "αλλαγή" στις εκλογές του 1981. Στις δημοτικές του 1982 το ΠΑΣΟΚ είχε προσελκύσει όλες τις αριστερές δυνάμεις και κυρίως το ΚΚΕ με το μέρος του, γι' αυτό και τη νύχτα της μετάδοσης των αποτελεσμάτων η τότε ΕΡΤ παρουσίαζε τα ποσοστά που έπαιρνε το ΠΑΣΟΚ στις καρτέλες με τον τίτλο "ΠΑΣΟΚ και λοιπές δημοκρατικές δυνάμεις". Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα οι δυνάμεις του

(Αφίσσα του ΠΑΣΟΚ στο Βόλο για τις Δημοτικές του 1982) ΚΚΕ και της υπόλοιπης Αριστεράς να μη φαίνονται αφού ενσωματώνονταν στο ΠΑΣΟΚ.

Σ' αυτές τις εκλογές ψήφισαν για πρώτη φορά νέοι ηλικίας 18 χρόνων αφού τους έδινε το δικαίωμα ο νόμος που είχε θεσπιστεί τότε από την νεοεκλεγείσα κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ. Για την ιστορία στις δημοτικές του Βόλου το 8% που ψήφισαν ήτανε νέοι που είχαν κλείσει τα 18 χρόνια από τα 21 που ίσχυε πριν. Επίσης για το δήμο Βόλου υπήρχε μονοσταυρία στα ψηφοδέλτια για τους υποψηφίους συμβούλους.

Το δημοτικό συμβούλιο θ' αποτελούνταν από 31 άτομα.

Από πλευράς “Δημοκρατικής Συνεργασίας” οι υποψήφιοι που υποστηρίχθηκαν από το ΠΑΣΟΚ ήτανε 10 και εξελέγησαν οι 7. Από το ΚΚΕ εξελέγησαν και οι 8 υποψήφιοι που είχε. Από το ΚΚΕεσωτ. εξελέγησαν 2, από το την ΕΔΑ 1, από το ΚΟΔΗΣΟ 1 και 3 Ανεξάρτητοι.

Αναλυτικά από το ΠΑΣΟΚ εξελέγησαν οι: Δερβένη Κέβη, Κότσιρας Στ., Παππάς Ευαγ., Στάμος Ιωαν., Τέντζερης Γιάννης που προμοδοτήθηκαν επίσημα και οι Ζούμπος, Κρομμύδας συμμετείχαν με το ΠΑΣΟΚ σαν ανεξάρτητες υποψηφιότητες.

Από το ΚΚΕ εξελέγησαν οι: Αποστολάκης Α., Γκατζής Ν., Ζαβαλιάγκος Αθ., Μελισσάκη Αντιγόνη, Πατσιαντάς Μαργαρίτης, Πούλιος Ευαγ., Ρέππου Ελένη και Σκοτινιώτης Πάνος.

Από το ΚΚΕεσωτ. εξελέγησαν οι : Ρήγας Δ., Πρωτοσύγγελος Φίλιος.

Από την ΕΔΑ εξελέγη ο Πατσιαντάς Αντώνης.

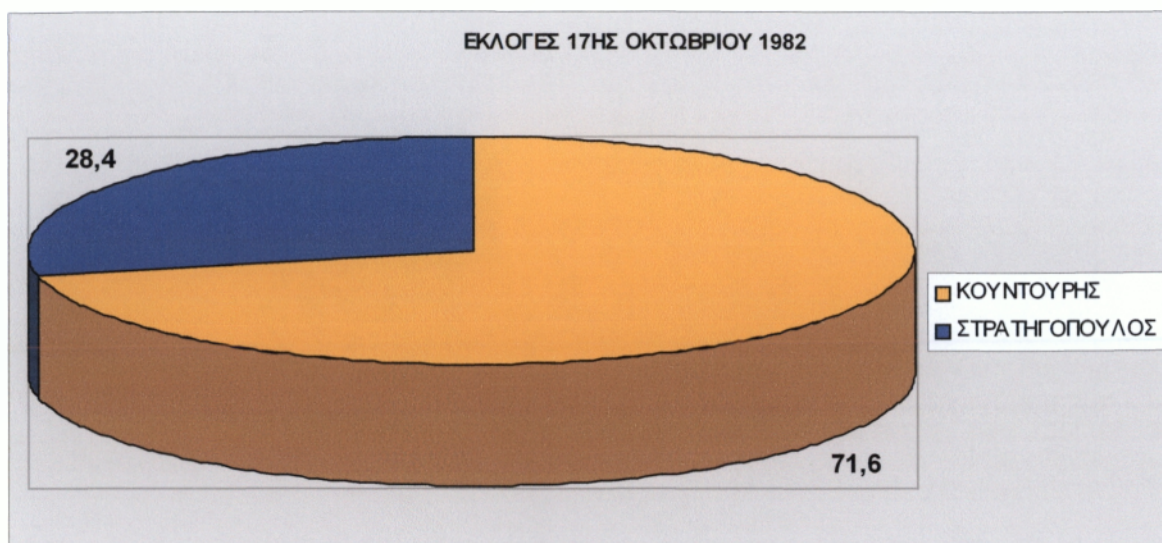
Από το ΚΟΔΗΣΟ εξελέγη ο Σαλτικής Δαμιανός. Επίσης οι Ακριβόπουλος, Οικονόμου και Γαϊτανίδης Ντάνος εξελέγησαν ως Ανεξάρτητοι.

Ο Μιχάλης Κουντούρης εξελέγη και πάλι δήμαρχος από την Α΄Κυριακή με το εκπληκτικό ποσοστό 71,6% έναντι 28,4% του αντιπάλου του Τάσου Στρατηγόπουλου. Η “Δημοκρατική Συνεργασία” εξέλεξε 22 συμβούλους συμπεριλαμβανομένου του Μιχ. Κουντούρη ως επικεφαλής, ενώ ο “Δημοκρατικός Συναγερμός” εξέλεξε 9 συμβούλους μαζί με τον Τ.Στρατηγόπουλο ως επικεφαλής.

Την 1/1/1983 πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου εξελέγη ο Ευαγ. Πούλιος προερχόμενος από το ΚΚΕ, ενώ την 1/1/1985 εξελέγη ο Τέντζερης Γιάννης, αντιστασιακός, συνδικαλιστής και συνταξιούχος της ΑΓΕΤ προερχόμενος από το ΠΑΣΟΚ

Αναλυτικά τα αποτελέσματα:

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%	ΨΗΦΟΙ	ΕΔΡΕΣ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	71,6	24.458	22
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΣ	28,4	9.754	9
ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ	48.172		
ΨΗΦΙΣΑΝ	34.662		
ΕΓΚΥΡΑ	34.203		

Οι δημωτικοί σύμβουλοι που εξελέγησαν από το συνδυασμό της “Δημωκρατικής Συνεργασίας” και οι σταυροί που έλαβαν είναι οι εξής:

1. Ρέππου Ελένη-1218	12. Πατσιαντάς Αντ.-801
2. Οικονόμου Γιώργος-1185	13. Μελλισάκη Αντιγ.-792
3. Σκοτινιώτης Πάνος-1168	14. Γκατζής Νίκος-766
4. Πατσιαντάς Μαργ.-1098	15. Πούλιος Ευαγ.-746
5. Κότσιρας Στ.-1041	16. Πρωτοσύγγελος Φίλιος-739
6. Ζαβαλιάγκος Αθ.-1004	17. Κρομμύδας Ευστρ.-684
7. Αποστολάκης Απ.-938	18. Δερβένη Κέβη-681
8. Παππάς Ευαγ.-907	19. Στάμος Ιωαν.-665
9. Σαλτίκης Δαμ.-857	20. Ζούμπος Κων.-655
10. Τέντζερης Γιάννης-849	21. Ακριβόπουλος-620
11. Γαϊτανίδης Ντάνος-808	22. Ρήγας Δημ.-616

Οι δημωτικοί σύμβουλοι που εξελέγησαν από το συνδυασμό του “Δημωκρατικού Συναγερμού” του Τάσου Στρατηγόπουλου (εκλέγεται ως επικεφαλής) είναι οι παρακάτω:

1. Μπεχλιβάνης Δημ.-810	5. Παπαμιχαήλ Αχ.-463
2. Μητσικώστας Στ.-804	6. Γεωργίου Χρ.-417
3. Κουτανίτης Μην.-647	7. Χατζησταμούλης Απ.-393
4. Γούσιος Ευαγ.-608	8. Μπαλασκώνης Παν.-385

3.4. Οι εκλογές της 12^{ης} Οκτωβρίου 1986 – Α' Γύρος.

Οι επόμενες εκλογές έγιναν στις 12 Οκτωβρίου 1986. Στις εκλογές αυτές το ΠΑΣΟΚ "πλήρωσε" με το ίδιο νόμισμα τη στάση που κράτησε έναντι του ΚΚΕ με το περιβόητο σύνθημα "ΠΑΣΟΚ και λοιπές δημοκρατικές δυνάμεις". Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα στις εκλογές του 1986 η Κ.Ε. του ΚΚΕ να αποφασίσει για πρώτη φορά από τη μεταπολίτευση αυτόνομη κάθοδο σ' όλους τους δήμους της χώρας ανατρέποντας όλα τα δεδομένα. Όπως έλεγε ο ΓΓ της ΚΕ του ΚΚΕ Χαρίλαος Φλωράκης "για να δοθεί ένα γερό χαστούκι στο ΠΑΣΟΚ". Η στάση του ΚΚΕ στη Β' Κυριακή όσον αφορά το Δήμο της Αθήνας ήταν: «κατηγορηματικό μήνυμα αντίστασης στα ουσιαστικά διλήμματα στον πρώτο δήμο της χώρας που έχει τη μεγαλύτερη

(Πολιτική τρίλιζα δημοτικών εκλογών 1986, ΑΝΤΙ)

πολιτική σημασία. Γι' αυτό το ΚΚΕ αποδεσμεύει τους οπαδούς και φίλους του κόμματος και τους καλεί να εκφράσουν την αντίθεσή τους αυτή με την ψήφο τους στο δεύτερο γύρω των εκλογών στο δήμο της Αθήνας, με όποιο τρόπο θεωρούν πιο πρόσφορο».¹

Για την υπόλοιπη Ελλάδα το ΚΚΕ στήριζε στο β' γύρο τους υποψηφίους του ΠΑΣΟΚ στο πλαίσιο της "δημοκρατικής προσδευτικής συμπαράταξης" και το ΠΑΣΟΚ το ίδιο από την πλευρά του. Έτσι και στο Βόλο το ΚΚΕ συγκρότησε δικό του ψηφοδέλτιο τη "Δημοτική Κίνηση Βόλου" με υποψήφιο δήμαρχο τον αξιόλογο γνωστό λαογράφο Κίτσο Μακρή.

¹ Ανακοίνωση της Κ.Ε. του ΚΚΕ για τη στάση του κόμματος στο β' γύρο των δημοτικών εκλογών. Από το περιοδικό ΑΝΤΙ, τεύχος 330, 23/10/1986, σελ.23.

Στο ψηφοδέλτιο αυτό συσπειρώθηκαν σημαντικά πρόσωπα από το χώρο της Αριστεράς, αλλά και ανένταχτοι προοδευτικοί πολίτες του Βόλου. Για την ιστορία μερικοί από αυτούς είναι :

Σκοτινιώτης Πάνος	Δικηγόρος, αντιδήμαρχος Β
Γκατζής Νίκος	Δημοτικός Σύμβουλος Βόλου
Δουμπιώτης Απόστολος	Πολιτ.Μηχαν.-αντιδήμαρχος Β.
Πατσιαντάς Μαργαρίτης	Δικηγόρος-Δημοτικός Σύμβ. Β.
Ζαβαλιάγκος Θανάσης	Δημοτικός Σύμβουλος Βόλου
Ρέππου Ελένη	Δημοτικός Σύμβουλος Βόλου
Πούλιος Ευαγγελος	Δημοτικός Σύμβουλος Βόλου
Σταμόπουλος Ευάγγελος	Ιατρός δερματολόγος
Κυριάκος Θανάσης	Ιατρός ψυχίατρος
Ντάσιου-Πλακίδα Δήμ.	Ιατρός δερματολόγος
Παρθένης Νίκος	Καθηγητής φιλόλογος
Παχής Θανάσης	Πολιτικός Μηχανικός
Καραγιάννης Κώστας	Μέλος Ε.Κ.Β.
Καπογιαννάκης Δημ.	Ζωγράφος
Κερενίδης Στέφανος	Έμπορος
Αρκάς Κολέτσος Δημ.	Υπάλληλος ΟΤΕ
Μουτσινάς Αργύρης	Οδοντίατρος
Μήτσιος Στέφανος	τ.Διευθυντής εφημ.Θεσσαλία
Αποστολάκης Απ.	Φαρμακοποιός-δημοτικός συμβ.
Τσουμπέκου Ευαγγελία	Βιολόγος

Ο λαογράφος και υποψήφιος Δήμαρχος Βόλου Κίτσος Μακρής

Στο χώρο του ΠΑΣΟΚ υπήρχαν και εκεί εξελίξεις. Στις 3 Μαρτίου 1986 ο “τσάρος της οικονομίας” Γεράσιμος Αρσένης “έθεσε εαντόν εκτός κινήματος” όπως έλεγε τότε ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ Ανδρέας Παπανδρέου. Έτσι δημιούργησε την κίνηση ΣΣΕΚ η οποία συνεργάστηκε στις δημοτικές με το ΚΚΕ.

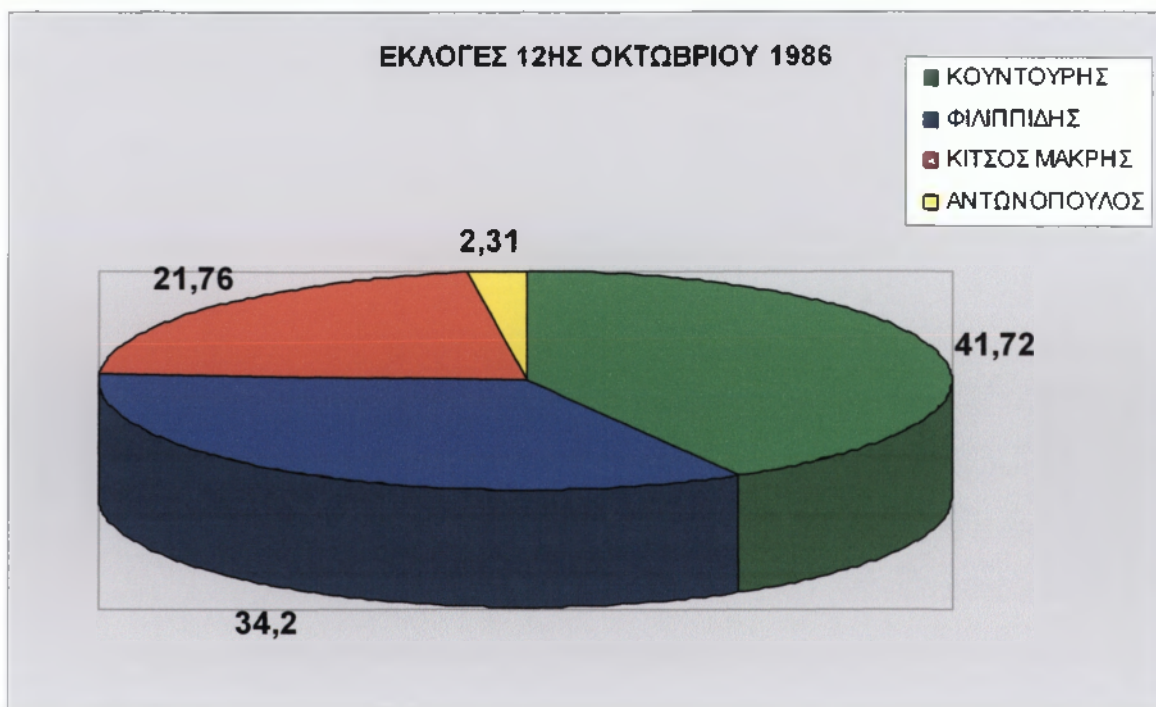
Το ΠΑΣΟΚ στήριξε ξανά τη “Δημοκρατική Συνεργασία” με υποψήφιο δήμαρχο τον Μιχάλη Κουντούρη ο οποίος είχε συμπληρώσει ήδη 2 τετραετίες στο δημαρχιακό θώκο. Ο συνδυασμός της “Δημοκρατικής Συνεργασίας” στηρίχτηκε και από το ΚΚΕεσωτ. Στη Νέα Δημοκρατία έχουν προηγηθεί οι εξελίξεις του

Σεπτεμβρίου του 1985 με την αποχώρηση του βουλευτή της Κωστή Στεφανόπουλου και τη δημιουργία της ΔΗ.ΑΝΑ.(Δημοκρατική Ανανέωση).

Η Νέα Δημοκρατία στήριξε στο Βόλο τον αρχιτέκτονα (πρώην βουλευτή της Ένωσης Κέντρου-Νέες Δυνάμεις το 1974 και υποψήφιο βουλευτή της ΝΔ στις βουλευτικές του 1985) Άργη Φίλιππιδη, επικεφαλής του συνδυασμού **“Λαϊκό Δημοτικό Κίνημα”**. Η ΔΗΑΝΑ στήριξε τον Αντωνόπουλο Ιωάννη(πρώην βουλευτή της Νέας Δημοκρατίας την περίοδο 1974-1981), επικεφαλής του συνδυασμού **“Δημοτική Ανανεωτική Κίνηση”**.

Την Α΄Κυριακή 12 Οκτωβρίου 1986 τα αποτελέσματα είχαν ως εξής:

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%	ΨΗΦΟΙ	ΕΔΡΕΣ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	41,72	15.428	7
ΛΑΪΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ	34,20	12.653	6
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΒΟΛΟΥ	21,76	8.046	3
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΝΑΝ.ΚΙΝΗΣΗ	2,31	855	0
ΨΗΦΙΣΑΝΤΕΣ	37.773		
ΕΓΚΥΡΑ	36.982		
ΑΚΥΡΑ	791		

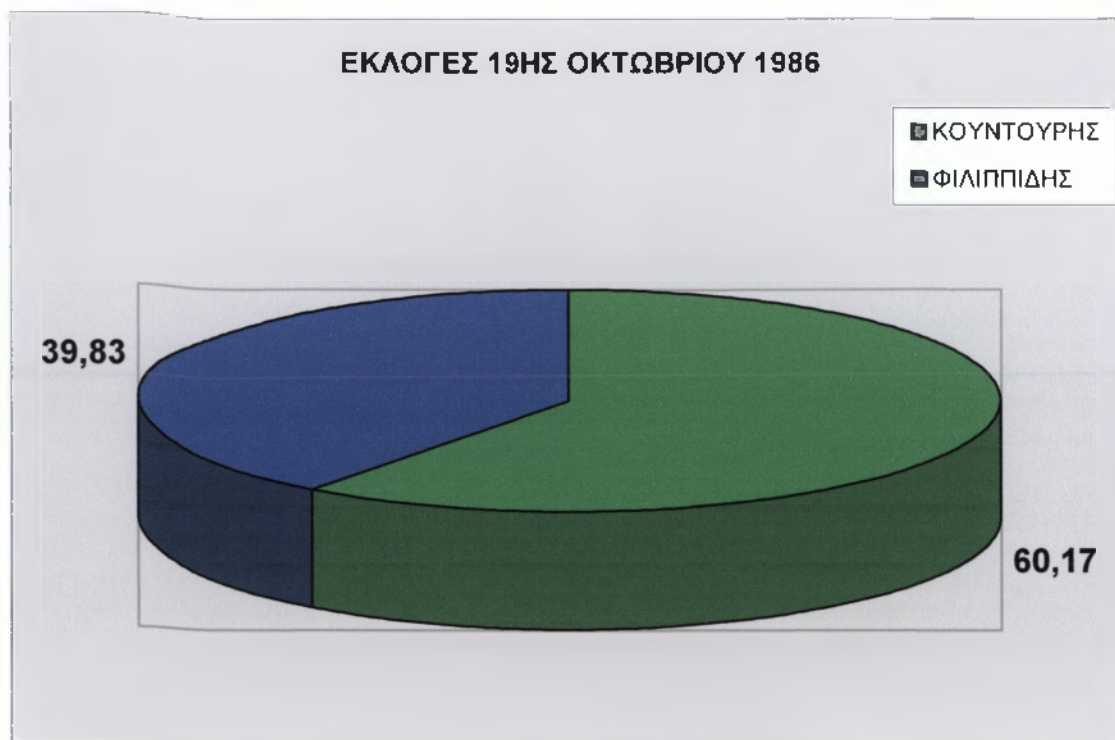
Αυτές οι εκλογές είχαν μια εκλογική ιδιαιτερότητα: Χρειάστηκε και δεύτερη αναμέτρηση γιατί δεν εξελέγη δήμαρχος από την Α' Κυριακή καθώς ο εκλογικός νόμος απαιτεί για την εκλογή δημάρχου από την Α' Κυριακή την απόλυτη πλειοψηφία του 50%+1 των έγκυρων ψήφων. Το δημοτικό συμβούλιο θα απαρτιζόνταν από 31 άτομα. Επίσης με εγκύκλιό του το Υπουργείο Εσωτερικών απαγόρευσε τη συμμετοχή λευκών ψηφοδελτίων για τις επαναληπτικές εκλογές. Ακόμη τα ψηφοδέλτια δεν χρειαζόνταν σταυρό για τη Β' Κυριακή. Στο δεύτερο γύρο το ΚΚΕ στο Βόλο στήριξε, αν όχι όλο στη πλειοψηφία του, τον υποψήφιο της "Δημοκρατικής Συνεργασίας", Μιχάλη Κουντούρη όπως έκανε και παλιότερα. Ομοίως η ΔΗΑΝΑ στήριξε τον υποψήφιο της Νέας Δημοκρατίας, Άργη Φιλίππιδη.

3.5. Οι επαναληπτικές εκλογές της 19^{ης} Οκτωβρίου 1986

Οι επαναληπτικές εκλογές έγιναν στις 19 Οκτωβρίου 1986. Ο Μιχάλης Κουντούρης εξελέγη για τρίτη συνεχή φορά Δήμαρχος Βόλου με ποσοστό 60,17% έναντι 39,83% του αντιπάλου του Άργη Φιλίππιδη. Ο συνδυασμός της "Δημοκρατικής Συνεργασίας" εξέλεξε συνολικά 19 συμβούλους (7 έδρες στον α' γύρο), ενώ το "Λαϊκό Δημοτικό Κίνημα" του Άργη Φιλίππιδη 9 συμβούλους (6 έδρες στον α' γύρο). Ο συνδυασμός του Κίτσου Μακρή έλαβε στον α' γύρο 21,76% και 3 έδρες (Κίτσος Μακρής, Σκοτινιώτης Πάνος-999 και Γκατζής Νίκος-542). Ο συνδυασμός του Ι.Αντωνόπουλου έλαβε 2,31% και δεν εξέλεξε σύμβουλο. Η αποχή κυμάνθηκε στον α' γύρο στο 27% ενώ στο β' γύρο στο 30,60%.

Τ' αποτελέσματα είναι τα παρακάτω:

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%	ΨΗΦΟΙ	ΕΔΡΕΣ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	60,17	20.589	19
ΛΑΪΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ	39,83	13.626	9
ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ	51.700		
ΨΗΦΙΣΑΝΤΕΣ	35.883		
ΕΓΚΥΡΑ	34.215		
ΑΚΥΡΑ	1668		

Οι 15 πρώτοι εκλεγέντες δημωτικοί σύμβουλοι και οι σταυροί που έλαβαν από την πλευρά της "Δημωκρατικής Συνεργασίας" (πλειωψηφία) έχουν ως εξής:

1. Γαϊτανίδης Ντάνος-767	9. Σταθάκης Ιωάννης-484
2. Οικονόμου Αθ.-684	10. Στάμος Ιωάννης-450
3. Κρομμύδας Στρατ-631	11. Πιτσιώρης Ιωαν-Ανδρ-415
4. Καρακάνας Ιωαν-608	12. Πατσαντάς Νίκος-412
5. Ανδρεόπουλος Γεωργ-573	13. Οικονόμου Γεώργιος-461
6. Σακελλαρίου Κώστας-557	14. Ξηρακιάς Ηλιάς-419
7. Τέντζερης Ιωάννης-502	15. Κότσιρας Στάυρος-409
8. Τσιάντου Διονυσία-Αυρηλιώνη-455	

Οι 6 πρώτοι εκλεγέντες δημωτικοί σύμβουλοι της μείζονος μειωψηφίας και οι σταυροί που έλαβαν με το συνδυασμό "Λαϊκό Δημωτικό Κίνημα" (Ο Άργης Φιλιππίδης εκλέγεται ως επικεφαλής) είναι οι παρακάτω:

1. Μπεχλιβάνης Δημ.-1008	4. Νάκος Αθ.-642
2. Μήτρου Κυριάκος-887	5. Μητσικώστας Σταύρος-610
3. Πατσάς Απόστολος-696	6. Στρατηγόπουλος Τάσος-547

Το 1990 είναι μια χρονιά που έχουν προηγηθεί συγκλονιστικά γεγονότα στον πλανήτη όπως η πτώση του "τείχους του Βερολίνου" τον Νοέμβριο του 1989 και των υπολοίπων καθεστώτων του σοσιαλιστικού "ανατολικού μπλοκ". Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να υπάρξουν αλυσιδωτές αντιδράσεις και στις χώρες της Ευρώπης, των Βαλκανίων καθώς και στα κομμουνιστικά κόμματα και κινήματα των χωρών αυτών.

Στην Ελλάδα γίνεται Ειδικό Δικαστήριο για το "σκάνδαλο Κοσκωτά" για το οποίο κατηγορείται και ο Ανδρέας Παπανδρέου μαζί με στελέχη του ΠΑΣΟΚ. Στο όνομα της "κάθαρσης" της πολιτικής ζωής του τόπου η Νέα Δημοκρατία με αρχηγό τον Κώστα Μητσοτάκη γίνεται κυβέρνηση. Ήδη από τον Απρίλιο του 1989 έχει συγκροτηθεί ο ενιαίος "Συνασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου" (ΚΚΕ-ΕΑΡ) με πρόεδρο τον Χαρίλαο Φλωράκη και γραμματέα τον Λεωνίδα Κύρκο. Με τη βοήθεια του Συνασπισμού το καλοκαίρι του 1989 γίνεται η "συγκυβέρνηση" Συνασπισμού και Νέας Δημοκρατίας, με πρωθυπουργό τον Τζανή Τζαννετάκη. Τον Νοέμβριο του 1989 σχηματίζεται "οικουμενική κυβέρνηση" υπό την πρωθυπουργία του Ξενοφών Ζολώτα.

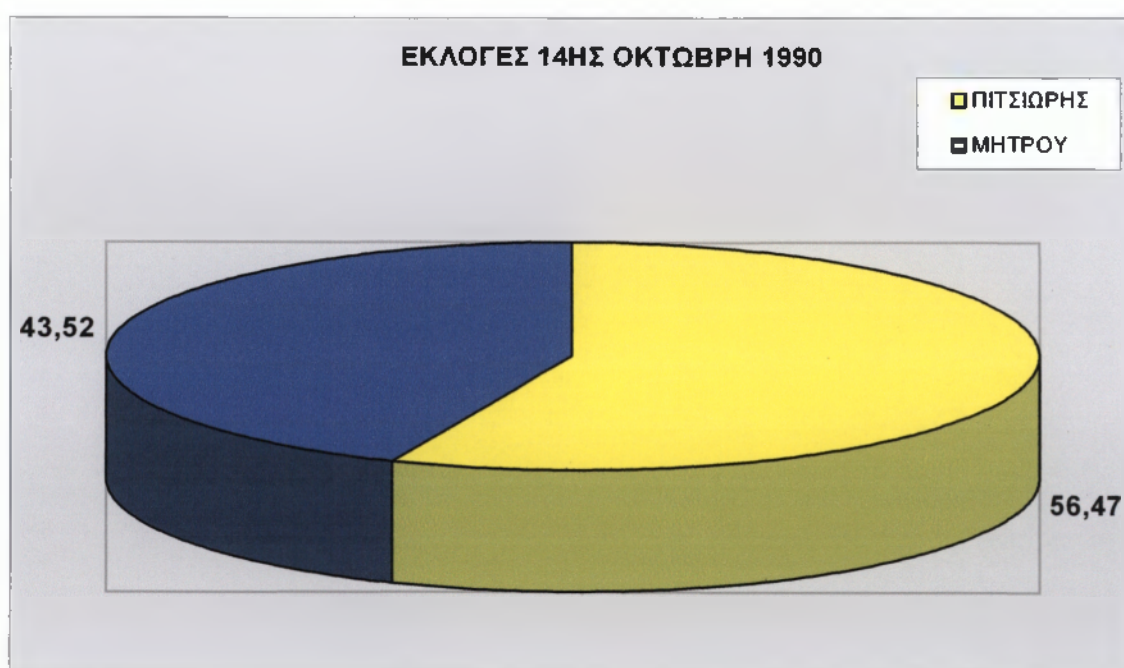
3.6. Οι εκλογές της 14^{ης} Οκτωβρίου 1990

Το 1990 οι δημοτικές εκλογές έγιναν στις **14 Οκτωβρίου**. Σ' αυτές τις εκλογές υπήρχε συμφωνία για πανελλαδική συνεργασία ΠΑΣΟΚ και ενιαίου Συνασπισμού. Για τη δημαρχία του Δήμου Βόλου υπήρξαν 2 μόνο υποψηφιότητες: η μια με υποψήφιο τον **Δημήτρη Πιτσιώρη**, επικεφαλής του συνδυασμού "**Δημοκρατική Συνεργασία**". Υποστηρίζονταν από ΠΑΣΟΚ και Συνασπισμό. Ήταν το σχήμα που ηγούνταν ο Μιχάλης Κουντούρης και για 3 συνεχόμενες τετραετίες εκλέγονταν δήμαρχος. Ο Δημήτρης Πιτσιώρης βουλευτής του ΠΑΣΟΚ από το 1977-1989 έχει χρηματίσει την οκταετία '81-'89 υφυπουργός Βιομηχανίας και υφυπουργός Γεωργίας των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ. Η άλλη υποψηφιότητα είναι του Θανάση Νάκου, πολιτικού μηχανικού, επικεφαλής του συνδυασμού "**Βόλος-Δημιουργία**". Υποστηρίζονταν από τη Νέα Δημοκρατία. Όπως ήταν αναμενόμενο από την Α' Κυριακή εκλέχτηκε δήμαρχος ο Δημήτρης Πιτσιώρης με ποσοστό 56,47% έναντι 43,52% του Θανάση Νάκου. Οι δημοτικοί σύμβουλοι που θα εκλέγονταν ήταν 31.

Εκλέχτηκαν 19 σύμβουλοι της "Δημοκρατικής Συνεργασίας" εκ των οποίων 9 υποστηρίχτηκαν από το ΠΑΣΟΚ, 7 από τον Συνασπισμό (4 ΚΚΕ και 3 ΕΑΡ) και 3 Ανεξάρτητοι. Από το συνδυασμό του Θανάση Νάκου εκλέχτηκαν 12.

Αναλυτικά τα αποτελέσματα των εκλογών της 14^{ης} Οκτωβρίου 1990.

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%	ΨΗΦΟΙ	ΕΔΡΕΣ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	56,47	20.815	19
ΒΟΛΟΣ- ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ	43,52	16.031	9
ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ	51.437		
ΨΗΦΙΣΑΝΤΕΣ	38.035		
ΑΚΥΡΑ	1169		

Οι εκλεγέντες δημοτικοί σύμβουλοι και οι σταυροί που έλαβαν από το συνδυασμό της "Δημοκρατικής Συνεργασίας" είναι οι παρακάτω:

1. Λαζαρίδης Παντελής-4216	10. Κλείτσας Γιάννης-1055
2. Στάμος Ιωάννης-3296	11. Οικονόμου Γιώργος-1046
3. Αδαμάκης Κώστας-1631	12. Γαϊτανίδης Ντάνος-1032
4. Κρομούδας Ευστρ.-1485	13. Μουντούλιας Οδ.-953
5. Πατσιαντάς Μαργ.-1361	14. Μπαξεβανίδου Ελένη-936
6. Καλογερόπουλος Μιχ.-1284	15. Αποστολάκης Αποστ.-929
7. Ζήση Ροδούλα-1284	16. Βλιώρας Μιχ.-897

8. Σταφυλάς Νίκος-1163	17. Νιζάμης Αριστ.-858
9. Ζιάκας Μιλτιάδης-1099	18.Κιουτσοκιοζογλου Άννα-816
	19. Γκατζής Νίκος-787
	Επλαχόντες:
	20.Κοντονίνας Θανάσης-754,
	21.Σωτηρόπουλος Δημ.-739,
	22.Ανδρεόπουλος Γιώργος-714

Οι εκλεγέντες σύμβουλοι και οι σταυροί που έλαβαν από το συνδυασμό **“Βόλος-Δημιουργία”** (Ο Θανάσης Νάκος εκλέγεται ως επικεφαλής) είναι οι παρακάτω:

1. Μήτρου Κυριάκος-1605	7. Μητσικώστας Στ.-982
2. Τσιώλης Γιάννης-1449	8. Μαρκάκης Παύλος -979
3. Πατσάς Απ.-1407	9. Καπούλας Ευαγ.-927
4. Κρεμαστάς Απ.-1017	10. Μιχαλόπουλος Δημ.-906
5. Αλεξόπουλος Δημ.-1010	11. Χατζησταματίου Στ.-856
6. Στρατηγόπουλος Τάσος-988	

Το 1994 είναι μια χρονιά ορόσημο για την Τοπική Αυτοδιοίκηση ευρύτερα. Θεσμοθετήθηκε από την 3^η και τελευταία κυβέρνηση υπό την πρωθυπουργία του Ανδρέα Παπανδρέου, ο β' βαθμός αυτοδιοίκησης, η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση. Αυτός ο θεσμός δημιουργήθηκε με πολλές φιλοδοξίες για την αποκέντρωση και την ουσιαστική μεταφορά αρμοδιοτήτων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Στον πολιτικό χώρο έχει προηγηθεί τον Ιούνιο του 1991 η οριστική διάσπαση της Αριστεράς και συγκεκριμένα του ενιαίου Συνασπισμού και την αποχώρηση αρκετών σημαντικών στελεχών του ΚΚΕ και της ΚΝΕ. Τοπικά από το ΚΚΕ αποχωρεί ένα προβεβλημένο στέλεχος του ο Πάνος Σκοτινιώτης: δικηγόρος, πρώην Αντιδήμαρχος Βόλου, πρώην μέλος της ΚΕ του ΚΚΕ, πρώην γραμματέας της ΝΕ Μαγνησίας του ΚΚΕ, βουλευτής του ενιαίου ΣΥΝ. Ο Πάνος Σκοτινιώτης έγινε ο πρώτος αιρετός Νομάρχης Μαγνησίας με ποσοστό 55,6%.

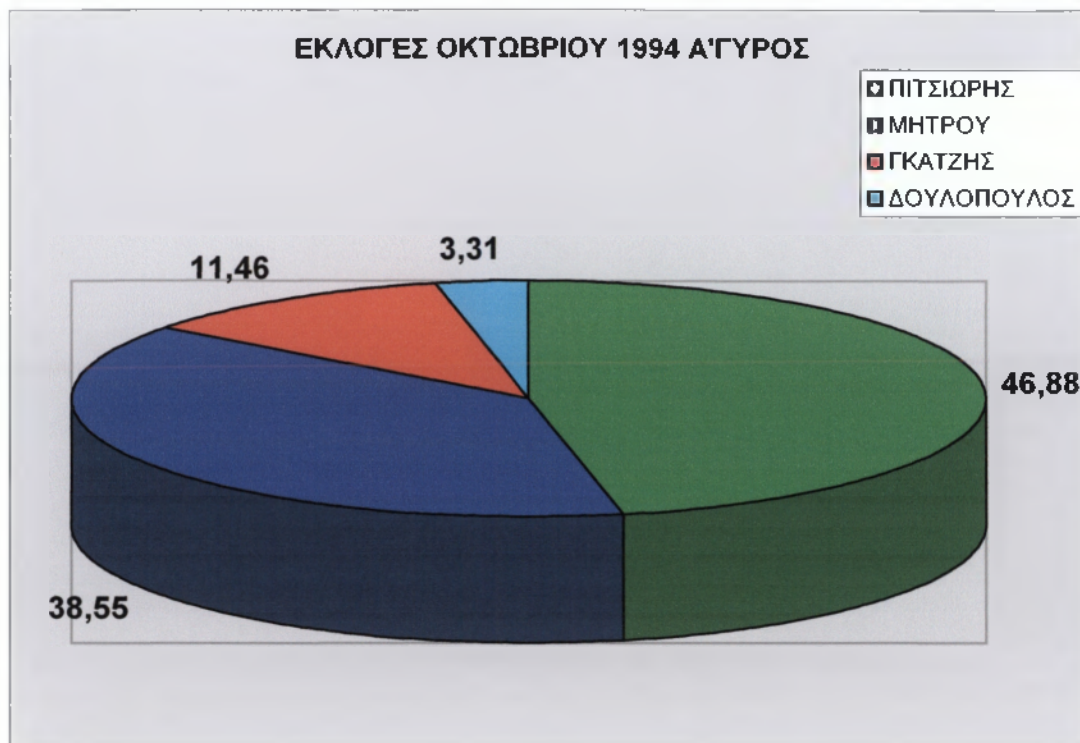
(ο πρώτος αιρετός Νομάρχης Πάνος Σκοτινιώτης)

3.7. Οι εκλογές της 16^{ης} Οκτωβρίου 1994- Α' Γύρος.

Σ' εκείνες τις δημοτικές εκλογές της 16^{ης} Οκτώβρη του 1994 θέτει υποψηφιότητα ο μέχρι τότε δήμαρχος Δημήτρης Πιτσιώρης, επικεφαλής της "Δημοκρατικής Συνεργασίας" που στηρίζεται από ΠΑΣΟΚ και ΣΥΝ. Η Νέα Δημοκρατία στηρίζει τον ιατρό-πνευμονολόγο Κυριάκο Μήτρου, επικεφαλής του σχήματος "Βόλος 2000". Το ΚΚΕ στηρίζει την υποψηφιότητα του Νίκου Γκατζή, επικεφαλής της "Δημοτικής Κίνησης Βόλου". Υπήρξε και 4^η υποψηφιότητα εκ μέρους της ΠΟΛ.ΑΝ αυτή του Τέλη Δουλόπουλου-αρχιτέκτων μηχανικού. Η Πολιτική Άνοιξη είχε δημιουργηθεί από την αποχώρηση του πρώην υπουργού της Νέας Δημοκρατίας και Μεσσήνιου βουλευτή της, Αντώνη Σαμαρά.

Αναλυτικά τ'αποτελέσματα των εκλογών της 16^{ης} Οκτωβρίου 1994:

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%	ΨΗΦΟΙ	ΕΔΡΕΣ
ΠΙΤΣΙΩΡΗΣ	46,88	16.156	19
ΜΗΤΡΟΥ	38,55	13.344	10
ΓΚΑΤΖΗΣ	11,46	3967	2
ΔΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ	3,31	1146	0
ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ	52.884		
ΨΗΦΙΣΑΝΤΕΣ	38.320		
ΑΚΥΡΑ -ΛΕΥΚΑ	3001		

3.8. Οι επαναληπτικές εκλογές της 23^{ης} Οκτωβρίου 1994.

Ο πρώτος γύρος δεν βγάξει δήμαρχο. Την δεύτερη Κυριακή, στις 23 Οκτωβρίου, θα αναμετρηθούν για τη δημαρχία ο Δημήτρης Πιτσιώρης και ο Κυριάκος Μήτρον. Το ΚΚΕ δηλώνει ότι για το β' γύρο δεν πρόκειται να στηρίξει "τους διαχειριστές της εξουσίας και του δικομματισμού". Καλεί τα μέλη και τους οπαδούς του να "ρίξουν" λευκό ή άκυρο. Η ΠΟΛΑΝ του Αντώνη Σαμαρά, παροτρύνει τους οπαδούς της να ψηφίσουν κατά συνείδηση. Τα εκλογικά τμήματα των εκλογών ανέρχονται σε 118. Ένα πρώτο συμπέρασμα των επαναληπτικών εκλογών είναι ο χαμηλότερος αριθμός ψηφοφόρων (μόλις 35644 Βολιώτες ψήφισαν στον β' γύρο) απ' όλες τις εκλογικές αναμετρήσεις από το 1986 και μετά στο Δήμο Βόλου. Ο Δημήτρης Πιτσιώρης εκλέγεται δήμαρχος για δεύτερη τετραετία με ποσοστό 54,56% έναντι 45,44% του αντιπάλου του.

Η "Δημοκρατική Συνεργασία" εκλέγει 19 συμβούλους. Οι 3 πρώτοι από αυτούς είναι: η βουλευτής του ΠΑΣΟΚ Ροδούλα Ζήση-2506, Αδαμάκης Κώστας-1456 και Σταφυλάς Νίκος-1429. Ο συνδυασμός "Βόλος 2000" εξέλεξε 10 οι 3 πρώτοι: Κουτσός Δημ.-1146, Καπούλας Ευαγ.-1082 και Στρατηγόπουλος Αν.-1047. Η "Δημοτική Κίνηση Βόλου" 2 (Γκατζής Νίκος- επικεφαλής, και η Ρέππου Ελένη-631). Ο συνδυασμός του Τέλη Δουλόπουλου δεν εξέλεξε σύμβουλο.

Αναλυτικά τ'αποτελέσματα του Β'γύρου της 23^{ης} Οκτώβρη 1994:

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%	ΨΗΦΟΙ
ΠΙΤΣΙΩΡΗΣ	54,56	17016
ΜΗΤΡΟΥ	45,44	14173
ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ	52.784	
ΨΗΦΙΣΑΝΤΕΣ	35.644	
ΑΚΥΡΑ-ΛΕΥΚΑ	4455	
ΕΓΚΥΡΑ	31.169	

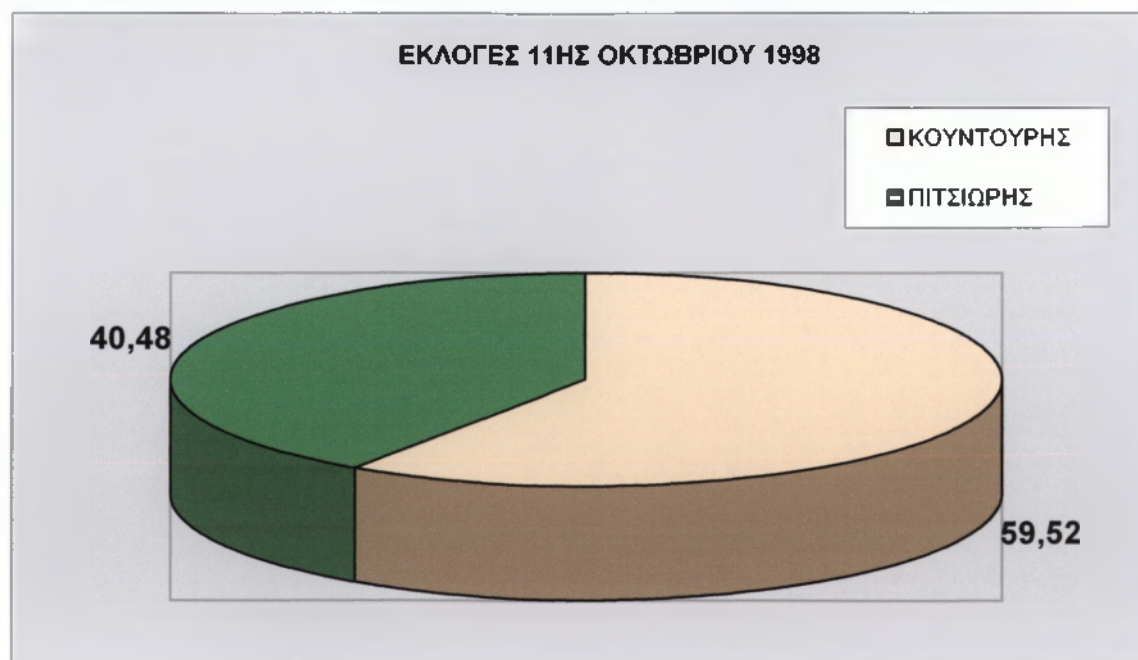
Στις 23 Ιουνίου 1996 πεθαίνει ο ιδρυτής του ΠΑΣΟΚ και πρόεδρός του, πρωθυπουργός της Ελλάδας, Ανδρέας Παπανδρέου. Έχει ήδη εκλεγεί τον Ιανουάριο του 1996 από την Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΠΑΣΟΚ πρωθυπουργός ο καθηγητής και πρώην υπουργός Γεωργίας του ΠΑΣΟΚ Κώστας Σημίτης . Στις 23 Απριλίου 1998 πεθαίνει άλλος μεγάλος σε μέγεθος πολιτικός: ο Κωνσταντίνος Καραμανλής(1907-1998), πολιτικός από το 1956, πρωθυπουργός για πολλά χρόνια, ιδρυτής της ΕΡΕ και της Νέας Δημοκρατίας, Πρόεδρος της Δημοκρατίας(1980-1985&1990-1995). Τον Μάρτιο του 1996 ιδρύεται το ΔΗΚΚΙ(Δημοκρατικό Κοινωνικό Κίνημα) από τον Δημήτρη Τσοβόλα , πρώην στέλεχος του ΠΑΣΟΚ και υπουργός Οικονομικών στις κυβερνήσεις του Ανδρέα Παπανδρέου την περίοδο '81-'89.

3.9. Οι εκλογές της 11^{ης} Οκτωβρίου 1998

Το 1998 οι δημοτικές εκλογές γίνονται στις 11 Οκτωβρίου. Στις εκλογές αυτές για πρώτη φορά από την μεταπολίτευση η Νέα Δημοκρατία κερδίζει την πλειοψηφία στο Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Βόλου. Αυτό συνέβη με τη στήριξη της στο ψηφοδέλτιο "Δημοτική Συμμαχία" του επικεφαλής - παλιό Δήμαρχο για τρεις τετραετίες - Μιχάλη Κουντούρη. Στο ψηφοδέλτιο αυτό συμμετέχουν εκτός της Νέας Δημοκρατίας το ΚΚΕ, το ΔΗΚΚΙ και η ΠΟΛΑΝ. Ο Μιχάλης Κουντούρης πέτυχε ευρεία νίκη από την Α' Κυριακή και εκλέχτηκε δήμαρχος με ποσοστό 59,52% έναντι 40,48% του αντιπάλου του Δημήτρη Πιτσιώρη που στηρίχτηκε από το ΠΑΣΟΚ και τον ΣΥΝ. Η αποχή έφθασε το 28,63%.

Σε 118 εκλογικά τμήματα τ' αποτελέσματα είναι τα εξής:

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%	ΨΗΦΟΙ	ΕΔΡΕΣ
ΚΟΥΝΤΟΥΡΗΣ	59,52	20.891	19
ΠΙΤΣΙΩΡΗΣ	40,48	14.210	12
ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ	54345		
ΨΗΦΙΣΑΝΤΕΣ	38804		
ΕΓΚΥΡΑ	35102		
ΛΕΥΚΑ -ΑΚΥΡΑ	3703/9,54%		

Οι σύμβουλοι που εκλέχτηκαν από το συνδυασμό **“Δημοτική Συμμαχία”** (πλειοψηφία) καθώς και οι σταυροί που έλαβαν είναι:

1. Μήτρου Κυριάκος-3025	11. Δουλόπουλος Α.-1020
2. Μουλάς Γ.-1679	12. Σαλτίκης Δαμ.-846
3. Παππός Αντ.-1398	13. Πρωτοσύγγελος Τ.-844
4. Καπούλας Ευαγ.-1391	14. Μαρκάκης Π.-820
5. Τσιώλης Ι.-1383	15. Χατζής Ι.-811
6. Γούσιος Ε.-1288	16. Πατελοδήμος Γ.-753
7. Κουτσός Δημ.-1179	17. Πατσιαντάς Ν.-736
8. Στρατηγόπουλος Αν.-1097	18. Μπαρμπουδάκη Α.-714
9. Ζαρκάδα Ε.-1061	19. Βλαχάκης Μιχ.-712
10. Δουμπιώτης Απ.-1043	

Οι σύμβουλοι που εκλέχτηκαν από το συνδυασμό **“Δημοκρατική Συνεργασία-Συνεργαζόμενοι”** (Ο Δημ.Πιτσιώρης εκλέγεται ως επικεφαλής) καθώς και οι σταυροί που έλαβαν είναι:

1. Βαρδούλης Ι.-1616	7. Γαϊτανίδης Ι.-730
2. Σιάτρας Α.-1579	8. Καφρίτσας Α.-700
3. Σταφυλάς Ν.-991	9. Κουντουράς Α.-685
4. Παπαδημητρίου Ε.-824	10. Τιλελής Δημ.-682
5. Ζιάκας Μ.-780	11. Καλογερόπουλος-677
6. Κουρτίνας Ι.-741	12. Κρεμαστάς Α.-639

Τέλη του 2000 ξέσπασε κρίση ανάμεσα στο πλειοψηφών συνδυασμό ανάμεσα στους συμβούλους που προέρχονται από τη Νέα Δημοκρατία και την ομάδα συμβούλων που στηρίζει τον δήμαρχο Μιχάλη Κουντούρη μ’ αποτέλεσμα ο ίδιος να οδηγηθεί σε παραίτηση. Νέος Δήμαρχος αναδείχθηκε από το δημοτικό συμβούλιο ο Κυριάκος Μήτρου, πλειοψηφών σύμβουλος από το συνδυασμό **“Δημοτική Συμμαχία”**. Στο διάστημα μέχρι τις εκλογές υπήρχαν διαξιφισμοί και αντεγκλήσεις μεταξύ των συμβούλων της πλειοψηφίας, πράγμα πρωτόγνωρο για τα δημοτικά χρονικά. Κάτω από αυτές τις συνθήκες φθάσαμε στις τελευταίες χρονικά εκλογές του 2002.

3.10. Οι εκλογές της 13^{ης} Οκτωβρίου 2002- Α' Γύρος

Αυτές γίνονται στις 13 Οκτωβρίου. Αυτή τη φορά το τοπίο είναι ξεκάθαρο πολιτικά. Στις εκλογές κατεβαίνουν τέσσερις υποψηφιότητες. Ο νυν δήμαρχος Κυριάκος Μήτρου στηριζόμενος από τη Νέα Δημοκρατία, επικεφαλής του συνδυασμού "Η πόλη μας". Το ΠΑΣΟΚ στηρίζει για υποψήφιο δήμαρχο τον Φοινικόπουλο Απόστολο, επικεφαλής του συνδυασμού "Δημοκρατική Συνεργασία-Νέο Ξεκίνημα". Πριν θέσει για υποψηφιότητα παραιτήθηκε από γραμματέας της Ν.Ε Μαγνησίας, του ΠΑΣΟΚ. Το ΚΚΕ στηρίζει για υποψήφιο δήμαρχο τον Νίκο Γκατζή, βουλευτή του κόμματος για 2^η τετραετία και δημοτικό σύμβουλο από το 1982. Ο συνδυασμός του Γκατζή στηρίζεται και από το ΔΗΚΚΙ.

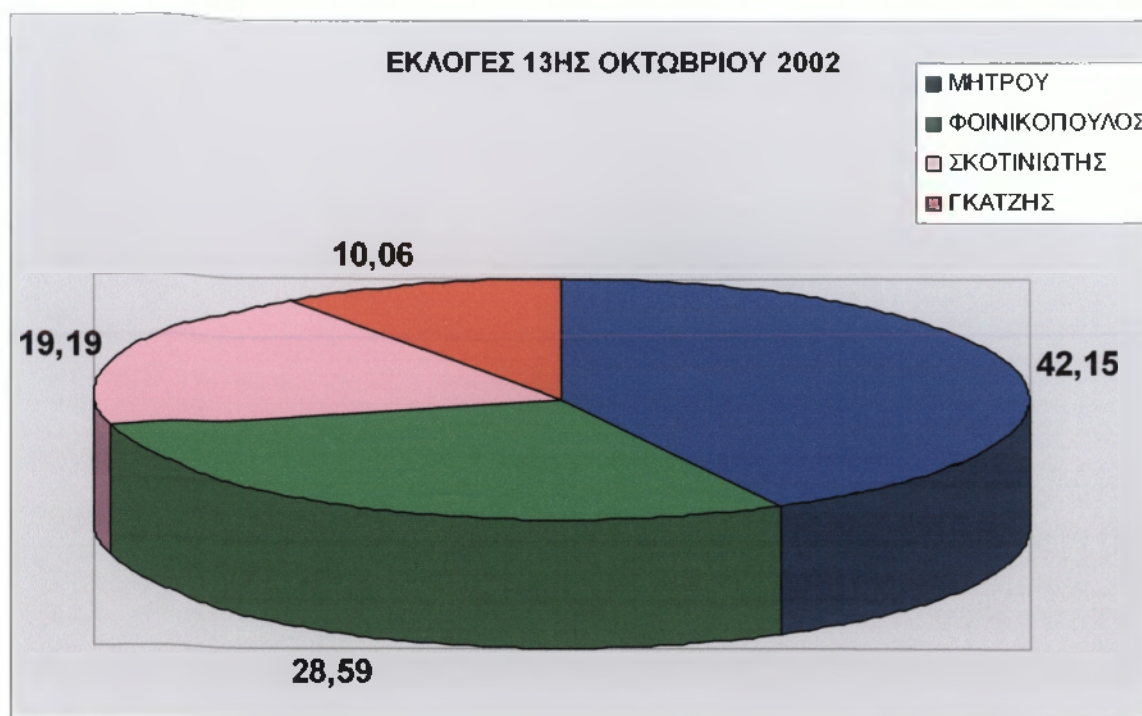
Ο Πάνος Σκοτινιώτης συγκροτεί ψηφοδέλτιο, με την ονομασία "Βόλος-Ανοιχτοί Ορίζοντες" με την στήριξη του ΣΥΝ, ορισμένων δυνάμεων του ΠΑΣΟΚ και ανεξάρτητων πολιτών.

Η αποχή κυμάνθηκε στο 24,5%.Ο συνδυασμός του Μήτρου συγκεντρώνει 42,15% έναντι 28,59% του Απ.Φοινικόπουλου. Έτσι δήμαρχος δεν εκλέγεται από την Α' Κυριακή.

Σε υψηλό ποσοστό έφθασαν τα λευκά και τα άκυρα 7,74%.

Αναλυτικά τ' αποτελέσματα:

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%	ΨΗΦΟΙ	ΕΔΡΕΣ
ΜΗΤΡΟΥ	42,15	17471	19
ΦΟΙΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ	28,59	11852	8
ΣΚΟΤΙΝΙΩΤΗΣ	19,19	7956	3
ΓΚΑΤΖΗΣ	10,06	4170	1
ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ	59499		
ΨΗΦΙΣΑΝΤΕΣ	44931		
ΕΓΚΥΡΑ	41449		
ΑΚΥΡΑ-ΛΕΥΚΑ	3482		

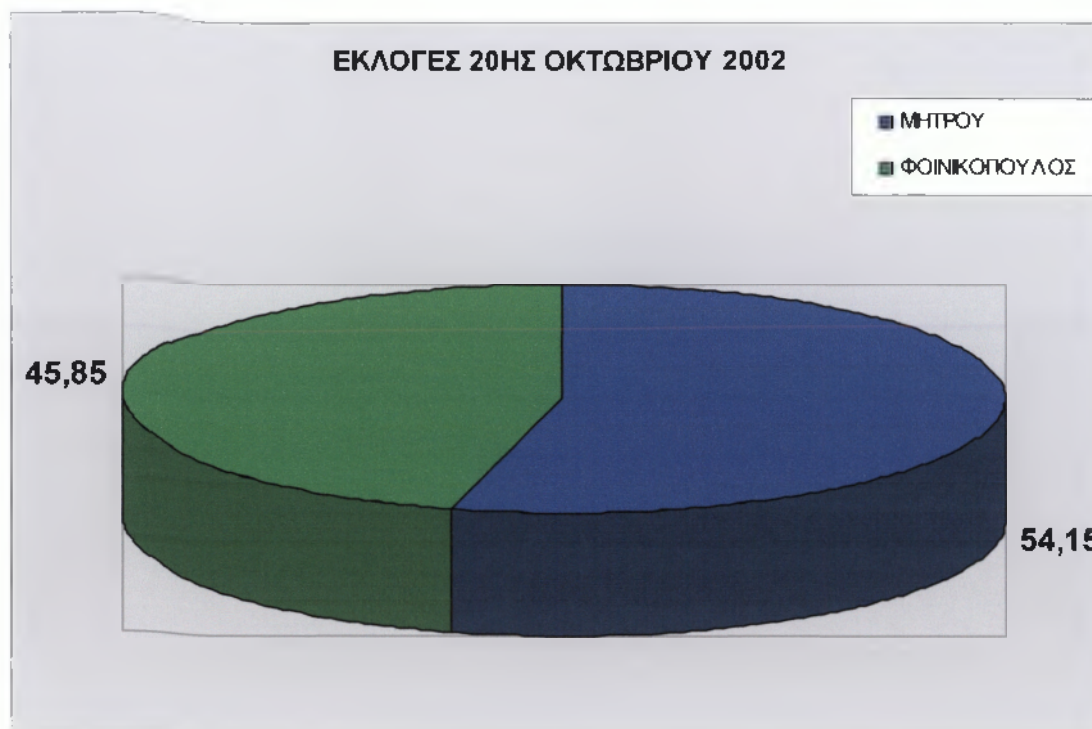

3.11. Οι επαναληπτικές εκλογές της 20^{ης} Οκτωβρίου 2002.

Οι επαναληπτικές εκλογές έγιναν στις 20 Οκτωβρίου 2002. Ο Κυριάκος Μήτρου εκλέγεται θριαμβευτικά δήμαρχος με ποσοστό 54,15% έναντι 45,85% του αντιπάλου του Φοινικόπουλου. Η εκλογή του Κ. Μήτρου ως δημάρχου λαμβάνεται ως απάντηση και προσωπική και του συνδυασμού του σχετικά με τα όσα διαδραματίστηκαν με την παραίτηση του τότε εκλεγμένου δημάρχου Μιχ.Κουντούρη.

Σε 131 εκλογικά τμήματα αναλυτικά τ' αποτελέσματα έχουν ως εξής:

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ%	ΨΗΦΟΙ	ΕΔΡΕΣ
ΜΗΤΡΟΥ	54,15	20900	
ΦΟΙΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ	45,85	17698	
ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ	59810		
ΨΗΦΙΣΑΝΤΕΣ	45.224		
ΕΓΚΥΡΑ	38.598		
ΑΚΥΡΑ-ΛΕΥΚΑ	3.626		

Οι εκλεγέντες δημωτικοί σύμβουλοι της πλειοψηφίας και οι σταυροί που έλαβαν από το συνδυασμό "Η Πόλη μας" είναι :

1. Καπούλας Ευαγ.-3098	10. Μπαρμπουδάκη Αικ.-835
2. Ζαρκάδα Ελευθερία-2243	11. Πουλτσίδης Α.-825
3. Μαρκάκης Παύλος-1926	12. Μπατζιάκας Α.-712
4. Γούσιος. Ε.-1363	13. Μητσικώστας Στ.-700
5. Κουτσός Δημ.-1234	14. Μαρινάγης Α.-633
6. Δουλόπουλος Α.-1183	15. Καράβας Οδ.-633
7. Σταθόπουλος Χ.-912	16. Πατελοδήμος Γ.625
8. Στρατηγόπουλος Α.-894	17. Σαλτίκης Δαμ.617
9. Τσιώλης Γ.-890	18. Κοπάνας Αργ.-616
	19. Παπαδρόσος Β.-578

Οι εκλεγέντες δημοτικοί σύμβουλοι της μείζονος μειοψηφίας και οι σταυροί που έλαβαν από το συνδυασμό **“Δημοκρατική Συνεργασία-Νέο ξεκίνημα”**(ο Απ. Φοινικόπουλος εκλέγεται ως επικεφαλής):

1. Βούλγαρης Αλ.-2593	5. Ζιάκας Μ.-691
2. Καφρίτσας-850	6. Τσαμπρινός Χρ.-647
3. Κουρτίνας Γ.-787	7. Δανηλόπουλος Γ.-612
4. Κρομμύδας Ε.-728	

Από την ελάχιστονα μειοψηφία και το συνδυασμό **“ Βόλος-Ανοιχτοί Ορίζοντες”** εκλέγεται ο **Πάνος Σκοτινιώτης** ως επικεφαλής καθώς και οι: **Αδαμάκης Κ.-980** και ο **Λαζαρίδης Π.-698**

Από την ήσσονα μειοψηφία και το συνδυασμό **“Δημοτική Αγωνιστική Συμπαρατάξη”** εκλέγεται ο επικεφαλής της **Νίκος Γκατζής**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

4.1. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΕΚΛΟΓΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

4.1.1. Εισαγωγή

Η συγκριτική μελέτη των εκλογικών δεδομένων αποτελεί βασικό στοιχείο για την εξαγωγή πολιτικών και κοινωνικών συμπερασμάτων. Έχει σημασία να μελετήσουμε την τάση του εκλογικού σώματος μεταξύ των εκλογικών αναμετρήσεων. Επέλεξα να γίνει εκλογική ανάλυση σε 4 εκλογικές αναμετρήσεις από τη μεταπολίτευση ως σήμερα. Αυτές είναι οι αναμετρήσεις του 1975, 1986(2 γύρους), 1998 και του 2002(2 γύρους). Το 1975 το επέλεξα διότι είναι η πρώτη εκλογική αναμέτρηση της μεταπολίτευσης και μας δείχνει την εκλογική συμπεριφορά των πολιτών για το πώς ψήφιζαν και πριν τη δικτατορία. Η δεύτερη του 1986 είναι σημαντική διότι η Αριστερά και συγκεκριμένα το ΚΚΕ κατεβαίνει αυτόνομα στον α' γύρο και αποτέλεσε έκπληξη για εκείνη την περίοδο καθώς η στάση του επηρέασε σημαντικά το εκλογικό αποτέλεσμα τόσο στον α' όσο και στον β' γύρο. Η εκλογική αναμέτρηση του 1998 έχει μια ιδιαιτερότητα διότι σ' αυτήν για πρώτη φορά στα χρονικά του Δήμου Βόλου συνεργάζονται η συντηρητική παράταξη, δηλαδή η Νέα Δημοκρατία με το ΚΚΕ και την ΠΟΛΑΝ έχοντας ως επικεφαλής τον κεντροαριστερό πρώην δήμαρχο Βόλου Μιχάλη Κουντούρη. Τέλος συγκρίνω τα τελευταία εκλογικά αποτελέσματα των εκλογών του 2002 λόγω της χρησιμότητάς τους.

4.1.2.Οι εκλογές της 30^{ης} Μαρτίου 1975

Κατά την εκλογική αναμέτρηση της 30^{ης} Μαρτίου 1975 υπήρξαν 5 υποψηφιότητες, οι μεγαλύτερες σε αριθμό από ποτέ. Η Πανδημοκρατική Συνεργασία κατακτά άνετα την πλειοψηφία με ποσοστό 58,21% και 18 έδρες. Τα μεγαλύτερα ποσοστά τα έλαβε όσον αφορά τις ενορίες των ανδρών στην ενορία Αγ. Δημητρίου- 67,12 %, ακολουθεί η ενορία Αναλήψεως με 64,90% και 3^η η ενορία Μεταμορφώσεως με 61,17%. Στις ενορίες των γυναικών ακολουθεί η ίδια σειρά αλλά με διαφορετικά

ποσοστά. Στην ενορία Αγ. Δημητρίου-64,96%, η ενορία Αναλήψεως με 62% και 3^η η ενορία Μεταμορφώσεως με 58,10%.

Από πλευράς του συνδυασμού του Βίκτωρα Αναγνώστου **“Βόλος- Έργα- Πολιτισμός”** στις ενορίες των ανδρών προηγείται αυτή των Αγ. Θεοδώρων με 24,84%, ακολουθεί η ενορία Αγ. Νικολάου με 23,76% και η ενορία Αγ. Γεωργίου με 20,58%. Στις γυναίκες όμως τα πράγματα είναι διαφορετικά. Πρώτη έρχεται η **“παραδοσιακή”** για τη δεξιά ενορία του Αγ. Νικολάου με 29,34%, ακολουθεί η ενορία Αγ. Γεωργίου με 20,39% και η παραδοσιακή πάλι ενορία του Αγ. Κων/νου με ποσοστό 19,72%. Η ενορία των Αγ.Θεοδώρων που στους άνδρες έρχεται 1^η στις γυναίκες είναι 4^η στην κατάταξη των ποσοστών. Στην ενορία Παγασών στα τμήματα των ανδρών παρατηρούμε ότι το ποσοστό της Δεξιάς είναι διασκορπισμένο από τη στιγμή που συμμετέχουν ξεχωριστές παρατάξεις. Στην ενορία αυτή, ο συνδυασμός του κ.Στρατηγόπουλου συγκεντρώνει το υψηλότερο ποσοστό του(27,45%) και καταλαμβάνει τη δεύτερη θέση. Επίσης παρατηρούμε ότι στην ενορία των Αγ.Αναργύρων, η οποία είναι μια εργατική συνοικία, ο συνδυασμός του ακροδεξιού υποψήφιου Ν.Νάπα, όχι μόνο συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό του συνδυασμού του και στους άνδρες(16,8%) και στις γυναίκες(18,37%), αλλά καταλαμβάνει και τη δεύτερη θέση μετά τη Πανδημοκρατική Συνεργασία.

4.1.3.Οι εκλογές της 12^{ης} Οκτωβρίου 1986 – Α' Γύρος

Η εκλογική αναμέτρηση του 1986 είχε δυο γύρους. **Στον α' γύρο, στις 12 Οκτωβρίου 1986**, η **“Δημοκρατική Συνεργασία”** δεν κατάφερε να συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία και το ποσοστό της έφθασε στο 41,72% και 7 έδρες στην α'κατανομή. Σ' αυτήν την αναμέτρηση είναι η μοναδική φορά που ο συνδυασμός που στηρίζει η Νέα Δημοκρατία, το Λαϊκό Δημοσικό Κίνημα έρχεται πρώτος σε δυο ενορίες στα τμήματα των ανδρών: στην ενορία του Αγ.Νικολάου(47,85%) και στην ενορία της Αγ.Παρασκευής(37,16%). Στην ίδια ενορία στα τμήματα των γυναικών, έρχεται δεύτερος αφού την κερδίζει η Δημοκρατική Συνεργασία.

Τα μεγαλύτερα ποσοστά για τις ενορίες των ανδρών η **“Δημοκρατική Συνεργασία”** τα έλαβε στην ενορίες: Αγ.Δημητρίου-44,82%, Αγ.Γεωργίου-43,18% και Αναλήψεως-42,12%. Στις ενορίες των γυναικών η σειρά κατάταξης είναι η ίδια. Στην ενορία Αγ.Δημητρίου-46,89%, Αγ.Γεωργίου 46,80% και Αναλήψεως-46,75%. Εδώ να σημειώσουμε ότι ενώ στους άνδρες η ενορία Αγ.Παρασκευής αποτελεί το

χαμηλότερο ποσοστό για τη Δημοκρατική Συνεργασία(31,78%), στις γυναίκες η ενορία Αγ.Παρασκευής συγκεντρώνει ποσοστό 34,66%. Και αυτή τη χρονιά στην ενορία του Αγ.Νικολάου τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες η Δημοκρατική Συνεργασία συγκεντρώνει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά της.

Ο συνδυασμός **“Λαϊκό Δημοτικό Κίνημα”** στις ενορίες των ανδρών τα μεγαλύτερα ποσοστά λαμβάνει στην ενορία Αγ.Νικολάου-47,85%, στην Αγ.Παρασκευή-37,16% και στην ενορία Αγ.Κων/νου 37,02%. Στις ενορίες των γυναικών αλλάζει λίγο η σειρά όσον αφορά την ενορία της Αγ.Παρασκευής. Ενώ στους άνδρες έρχεται 2^η με 37,16% στις γυναίκες περνά στην 5^η θέση με 32,57%. Από αυτό συμπεραίνουμε ότι για τη Δημοκρατική Συνεργασία στην ενορία αυτή οι γυναίκες ψηφίζουν καλύτερα, ενώ για το Λαϊκό Δημοτικό Κίνημα οι άντρες ψηφίζουν περισσότερο το συνδυασμό αυτό. Τα μεγαλύτερα ποσοστά στις γυναίκες λαμβάνονται στην ενορία Αγ.Νικολάου-50,91%, Παγασών-43,02% και Αγ. Κων/νου-37,34%. Στην ενορία Αγ.Νικολάου και στους άνδρες και στις γυναίκες το Λαϊκό Δημοτικό Κίνημα συγκεντρώνει τα μεγαλύτερα ποσοστά του και τα χαμηλότερα στην ενορία των Αγ.Αναργύρων. Στην ενορία Παγασών στα τμήματα των γυναικών ο συνδυασμός έρχεται πρώτος και περνά τη Δημοκρατική Συνεργασία.

Η Δημοτική Κίνηση Βόλου είναι η παράταξη που στηρίχτηκε από το ΚΚΕ και συμμετείχε στις εκλογές για πρώτη φορά αυτόνομα, χωρίς τη **“Δημοκρατική Συνεργασία”**. Στις παραδοσιακές αριστερές συνοικίες όπως των Αγ.Αναργύρων και των Αγ.Θεοδώρων ο συνδυασμός λαμβάνει εκεί τα μεγαλύτερα ποσοστά του τόσο στους άντρες όσο και στις γυναίκες. Συγκεκριμένα στις ενορίες των ανδρών η κατάταξη είναι: Αγ.Αναργύρων-30,29%, Αγ.Θεοδώρων-26,07% και Αγ.Παρασκευής. Στις ενορίες των γυναικών η σειρά είναι: πρώτη σε ποσοστό έρχεται η ενορία Αγ.Παρασκευής με 28,60% και ακολουθούν η Αγ.Αναργύρων-27,84% και Αγ. Θεοδώρων-22,89%. Το χαμηλότερο ποσοστό όπως και στη Δημοκρατική Συνεργασία, σημειώθηκε στην ενορία Αγ.Νικολάου τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες. Η ενορία της Αγ.Παρασκευής φαίνεται ότι παρουσιάζει αξιοσημείωτες μεταβολές σ’ όλους τους συνδυασμούς. Η Δημοτική Κίνηση Βόλου στην ενορία αυτή στους άνδρες έρχεται 3^η στη σειρά κατάταξης(25,43%) ενώ στις γυναίκες έρχεται πρώτη! με ποσοστό 28,60%. Εξάγουμε το συμπέρασμα ότι στις δημοκρατικές και προοδευτικές παρατάξεις όπως στη Δημοκρατική Συνεργασία και στη Δημοτική Κίνηση Βόλου στην ενορία Αγ.Παρασκευής οι γυναίκες ψηφίζουν καλύτερα για την παράταξή τους, ενώ στο συνδυασμό που στηρίζει η Νέα Δημοκρατία οι άντρες ψήφισαν περισσότερο την

παράταξή τους. Το μεγαλύτερο ποσοστό στην ενορία αυτή συνολικά το καρπώνεται το Λαϊκό Δημοτικό Κίνημα και ο συνδυασμός Δημοτική Κίνηση Βόλου.

4.1.4. Οι επαναληπτικές εκλογές της 19^{ης} Οκτωβρίου 1986.

Στη δεύτερη Κυριακή των εκλογών που έγιναν στις 19 Οκτωβρίου 1986 η Δημοκρατική Συνεργασία πήρε την αυτοδυναμία συγκεντρώνοντας ποσοστό 60,17% και 19 έδρες στο Δημοτικό Συμβούλιο. Οι ψήφοι που έλαβε ήταν 20.589 ενώ στον α' γύρο 15.428. Αυξήθηκε δηλαδή κατά 5.000 ψήφοι. Ο συνδυασμός που στήριζε το ΚΚΕ, η Δημοτική Κίνηση Βόλου στον α' γύρο που συμμετείχε έλαβε 8046 ψήφους 21,76% και εξέλεξε 3 συμβούλους. Τα άκυρα-λευκά αυξήθηκαν σε 1668 από 791. Οι ψηφίσαντες μειώθηκαν στο β' γύρο από 37.773 σε 35.883. Από αυτό καταλαβαίνουμε ότι ένα μεγάλο κομμάτι ψηφοφόρων της Δημοτικής Κίνησης Βόλου, περίπου 5.000, όσο και η αύξηση των ψήφων της Δημοκρατικής Συνεργασίας, πήγαν σ' αυτήν.

Όσον αφορά τη σειρά κατάταξης κατά ενορίες για τη **Δημοκρατική Συνεργασία** φαίνεται η στήριξή της και από τους ψηφοφόρους που πρόσκεινται κατά κύριο λόγο στο ΚΚΕ και στον α' γύρο ψήφισαν το συνδυασμό της Δημοτικής Κίνησης Βόλου. Συγκεκριμένα στις ενορίες των ανδρών πρώτη έρχεται η ενορία Αναλήψεως-63,67%, ακολουθεί η ενορία Αγ.Αναργύρων-62,79% στην οποία υπερέχει το ΚΚΕ και τρίτη η ενορία Αγ.Δημητρίου-62,38%, μια παραδοσιακή ενορία για το ΠΑΣΟΚ. Για τις ενορίες των γυναικών υπάρχει μια μικρή διαφοροποίηση, η ενορία Αγ.Δημητρίου έρχεται πρώτη με 67,02%, δεύτερη η αριστερή ενορία των Αγ.Αναργύρων με 66,62% και τρίτη η ενορία του Αγ.Γεωργίου με 64,19% άλλη μια παραδοσιακή ενορία για το ΠΑΣΟΚ. Η ενορία Αναλήψεως που στους άντρες ήταν στην 1η θέση στις γυναίκες πέφτει στην 4η με 63,53%.

Ο συνδυασμός **Λαϊκό Δημοτικό Κίνημα** τα μεγαλύτερα ποσοστά στον β' γύρο τα λαμβάνει όσον αφορά τους άνδρες στην παραδοσιακή για τη δεξιά ενορία του Αγ.Νικολάου με 55,20% με δεύτερη την ενορία Παγασών με 46,87% και τρίτη την ενορία Αγ.Παρασκευής με 44,10%. Στις γυναίκες η σειρά κατάταξης είναι η ίδια εκτός της τρίτης θέσης που τη λαμβάνει η ενορία Αγ.Κων/νου, παραδοσιακή ενορία της δεξιάς, αντί της Αγ.Παρασκευής στους άντρες. Πρώτη είναι η ενορία Αγ.Νικολάου με 53,33%, δεύτερη η ενορία Παγασών με 45,56% και τρίτη η ενορία Αγ.Κων/νου με 41,94%.

4.1.5.Οι εκλογές της 11^{ης} Οκτωβρίου 1998

Στις εκλογές της 11ης Οκτωβρίου 1998 η Δημοτική Συμμαχία Βόλου κερδίζει τις εκλογές από την Α' Κυριακή με ποσοστό 59,52%, 20.891 ψήφους και 19 έδρες στο δημοτικό συμβούλιο, ενώ η Δημοκρατική Συνεργασία –Συνεργαζόμενοι συγκεντρώνει 40,48%, 14.210 ψήφους και 12 έδρες ως μείζονα μειοψηφία στο δημοτικό συμβούλιο. Η **Δημοτική Συμμαχία Βόλου** στις ενορίες των ανδρών τα μεγαλύτερα ποσοστά συγκεντρώνει στην ενορία Παγασών-64,49%, Αγ.Παρασκευής-61,41% και Αγ.Αναργύρων-61,10%. Η ενορία των Αγ.Αναργύρων είναι μια παραδοσιακή ενορία της Αριστεράς γι' αυτό και εμφανίζεται αυτό το υψηλό ποσοστό στο συνδυασμό όπως και η ενορία των Αγ. Θεοδώρων στην τέταρτη θέση με ποσοστό 60,90%. Στις ενορίες των γυναικών πρώτη έρχεται πάλι η ενορία των Παγασών με ποσοστό 64,78%, όπου στις εκλογές του 1986 επικράτησε κυρίως ο συνδυασμός που υποστήριζε η Νέα Δημοκρατία. Στη δεύτερη θέση και τρίτη θέση αντίστοιχα στην κατάταξη έρχονται οι παραδοσιακές ενορίες της Αριστεράς, οι Αγ.θεόδωροι με 60,10% και οι Αγ.Ανάργυροι με 60,08%. Στην τέταρτη θέση έρχεται η ενορία Μεταμορφώσεως με 59,95%, παραδοσιακή ενορία της δεξιάς. Αυτά τα αποτελέσματα εξηγούνται λόγω της εκλογικής σύμπραξης της Νέας Δημοκρατίας με το ΚΚΕ έχοντας ως κοινό συνδυασμό τη Δημοτική Συμμαχία Βόλου.

Η **Δημοκρατική Συνεργασία- Συνεργαζόμενοι** στις ενορίες των ανδρών την πρώτη θέση καταλαμβάνει η ενορία Αναλήψεως (παραδοσιακή ενορία του ΠΑΣΟΚ) με ποσοστό 42,42% Δεύτερη είναι η ενορία Αγ.Γεωργίου –και αυτή παραδοσιακή ενορία για το ΠΑΣΟΚ- με ποσοστό 40,99% και στην τρίτη θέση κάνει την έκπληξη η ενορία του Αγ.Νικολάου με ποσοστό 40,47%, παραδοσιακή ενορία της δεξιάς. Στην τέταρτη θέση ακολουθεί άλλη μια ενορία της Δεξιάς, η Μεταμόρφωση με ποσοστό 40,08%. Τα αποτελέσματα αυτά στην κατάταξη μπορεί να ξαφνιάζουν αρχικώς αλλά δικαιολογούνται απόλυτα λόγω των πολιτικών ανακατατάξεων της εποχής εκείνης και αυτό θα επαληθευτεί στην πολιτική ανάλυση που θα ακολουθήσει παρακάτω. Στις ενορίες των γυναικών για τη Δημοκρατική Συνεργασία επαληθεύεται η εκτίμηση που έκανα για την ενορία της Αγ.Παρασκευής και την αυξημένη προτίμηση των γυναικών στους δημοκρατικούς συνδυασμούς σε αντίθεση με τους άνδρες. Πρώτη στη σειρά έρχεται η ενορία Αναλήψεως με ποσοστό 42,93%, δεύτερη η ενορία Αγ.Γεωργίου με ποσοστό 42,34% και τρίτη η ενορία Αγ.Παρασκευής με 41,62%. Ακολουθούν οι “δεξιές” ενορίες του Αγ.Κων/νου-41,41% και του Αγ. Νικολάου-40,97%.

4.1.6. Οι εκλογές της 13^{ης} Οκτωβρίου 2002- Α' Γύρος

Οι τελευταίες χρονικά δημοτικές εκλογές έγιναν στις 13 Οκτωβρίου 2002. Από αυτήν την εκλογική αναμέτρηση έχουμε μια σημαντική αλλαγή στο νόμο καθώς καταργούνται οι παλιές ενορίες και αντικαθίστανται από τα εκλογικά διαμερίσματα. Ακόμη καταργήθηκε ο διαχωρισμός των εκλογικών τμημάτων σε ανδρών και γυναικών και όλα είναι πια ενιαία. Αρκετές ενορίες στο Δήμο Βόλου που μας ενδιαφέρει συγχωνεύθηκαν σε εκλογικά διαμερίσματα. Έτσι από 10 ενορίες που υπήρχαν, τώρα δημιουργήθηκαν 7 εκλογικά διαμερίσματα. Για να μπορούμε να καταλάβουμε τη συγκριτική ανάλυση και για να ερμηνεύσουμε τα εκλογικά στοιχεία είναι χρήσιμη η χωροταξική αντιστοιχία των παλιών ενοριών με τα καινούργια εκλογικά διαμερίσματα.

ΕΝΟΡΙΕΣ	ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΔΙΑΜ.
ΑΓ.ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ	7
ΑΓ.ΓΕΩΡΓΙΟΥ	4
ΑΓ.ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	1
ΑΓ.ΘΕΟΔΩΡΩΝ	6
ΑΓ.ΚΩΝ/ΝΟΥ	1
ΑΓ.ΝΙΚΟΛΑΟΥ	2
ΑΓ.ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	4
ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ	5
ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ	3
ΠΑΓΑΣΩΝ	4

Στις δημοτικές εκλογές του 2002 έγιναν δυο εκλογικές αναμετρήσεις. Στον α' γύρο ο συνδυασμός "Η πόλη μας" έλαβε 42,15% και 17.471 ψήφους, ο συνδυασμός της Δημοκρατικής Συνεργασίας έλαβε 28,59% και 11.852 ψήφους, οι Ανοιχτοί Ορίζοντες 19,19% και 7956 ψήφους και η ΔΑΣ που πρόσκεινται στο ΚΚΕ 10,06% και 4170 ψήφους. Από το συνδυασμό του υποψήφιου Δημάρχου Κυριάκου Μήτρου "Η πόλη μας", το υψηλότερο ποσοστό σημειώνεται στο 2ο εκλογικό διαμέρισμα με ποσοστό 47,24% όπου ανήκε η παλιά ενορία Αγ.Νικολάου, παραδοσιακό "κάστρο της Δεξιάς". Δεύτερο στη σειρά έρχεται το 3ο διαμέρισμα όπου αντιστοιχεί στην ενορία Μεταμορφώσεως με ποσοστό 44,24%, παραδοσιακή ενορία της δεξιάς. Στην τρίτη θέση βρίσκεται το 7ο διαμέρισμα με ποσοστό 43,54% και είναι η παλιά ενορία Αγ.Αναργύρων που θεωρείται αριστερή συνοικία. Έχουμε δηλαδή μια σχετική μετατόπιση του εκλογικού σώματος λόγω και της αλλαγής των ορίων έκτασης των

συννοικιών. Ακολουθεί το 1ο διαμέρισμα, δηλαδή η πρώην ενορία Αγ.Κων/νου και Αγ.Δημητρίου με ποσοστό 40,36%.

Η **“Δημοκρατική Συνεργασία”** συνεχίζοντας την εκλογική παράδοση του ΠΑΣΟΚ στις συννοικίες του Αγ.Γεωργίου, παίρνει την πρωτιά στο 4ο διαμέρισμα με ποσοστό 32,22%. Ακολουθεί το 6ο διαμέρισμα, δηλαδή των Αγ. Θεοδώρων, μια καθαρά αριστερή συννοικία, με ποσοστό 30,79% και τρίτο το 1ο διαμέρισμα με ποσοστό 29,44% που αντιστοιχεί στις ενορίες του Αγ.Δημητρίου και του Αγ.Κων/νου.

Από την πλευρά του υποψήφιου Δημάρχου και πρώην Νομάρχη Μαγνησίας Πάνου Σκοτινιώτη, οι **“Ανοιχτοί Ορίζοντες”** παίρνουν την πρωτιά στο 2ο διαμέρισμα με ποσοστό 21,25%. Το 2ο διαμέρισμα αντιστοιχεί στην ενορία Αγ.Νικολάου, παραδοσιακό κάστρο της δεξιάς. Το δεύτερη θέση στα ποσοστά του συνδυασμού παίρνει το 5ο διαμέρισμα, η παλιά ενορία Αναλήψεως με ποσοστό 19,96%. Στην τρίτη θέση βρίσκεται το 7ο διαμέρισμα, δηλαδή η ενορία Αγ.Αναργύρων με ποσοστό 19,21%. Στην τέταρτη θέση έρχεται το 1ο διαμέρισμα στις παλιές ενορίες του Αγ.Δημητρίου και του Αγ.Κων/νου με ποσοστό 19,17%. Μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η σειρά κατάταξης είναι περίπου ίδια με τα αποτελέσματα του συνδυασμού του κ.Μήτρου που στηρίζεται από τη Νέα Δημοκρατία, εκτός από τη δεύτερη θέση, την παλιά ενορία Αναλήψεως μια συννοικία καθαρά κεντροαριστερής προέλευσης.

Η **“Δημοτική Αγωνιστική Συμπαράταξη”** συμμετέχει στις δημοτικές εκλογές για τρίτη φορά συνολικά και δεύτερη φορά μετά τη διάσπαση του ΚΚΕ το 1991.Τις προηγούμενες δυο φορές συμμετείχε με την ονομασία “Δημοτική Κίνηση Βόλου”. Στις εκλογές του 1994 η ΔΑΣ πήρε 11,46% και 3967 ψήφους και 2 έδρες. Στις εκλογές του 2002 υπάρχει διακριτή άνοδος σε ψήφους(4170) η οποία δεν εκφράζεται και σε ποσοστό(10.06%) λόγω της αύξησης των ψηφισάντων. Προφανώς τους νέους ψηφοφόρους τους καρπώθηκαν περισσότερο οι πρώτοι συνδυασμοί. Αναλυτικά στη σειρά κατάταξης του συνδυασμού πρώτο έρχεται το 6ο εκλογικό διαμέρισμα με 12,53%, δηλαδή, το παραδοσιακό κάστρο της Αριστεράς που είναι η συννοικία των Αγ.Θεοδώρων. Δεύτερο είναι το 4ο διαμέρισμα με ποσοστό 11,86% και περιλαμβάνει τις ενορίες Αγ.Παρασκευής και Αγ.Γεωργίου. Στην ενορία της Αγ. Παρασκευής πάντοτε είχε δύναμη η Αριστερά. Ακολουθεί το 1ο εκλογικό διαμέρισμα με ποσοστό 11,03%, δηλαδή, οι ενορίες του Αγ.Δημητρίου και του Αγ.Κων/νου που χωροταξικά μπορεί να συνορεύουν, αλλά πολιτικά και κοινωνικά είναι εντελώς διαφορετικές. Εδώ παρουσιάζεται αύξηση της δύναμης της ΔΑΣ που παλιότερα δεν υπήρχε και χάνει σε δύναμη στο 7ο διαμέρισμα των Αγ.Αναργύρων(10,87%) στο οποίο

είχε παραδοσιακά δύναμη. Αυτή η μείωση οφείλεται και στην αύξηση των χωροταξικών ορίων του διαμερίσματος. Τελευταίο σε δύναμη για τη ΔΑΣ είναι όπως πάντα το “κάστρο της Δεξιάς” η ενορία του Αγ.Νικολάου, δηλαδή, το 2ο εκλογικό διαμέρισμα με ποσοστό 6,64%.

4.1.7. Οι επαναληπτικές εκλογές της 20^{ης} Οκτωβρίου 2002.

Την δεύτερη Κυριακή των εκλογών στις 20 Οκτωβρίου 2002, ο συνδυασμός “Η πόλη μας” με υποψήφιο Δήμαρχο τον Κυριάκο Μήτρου παίρνει την πλειοψηφία με ποσοστό 54,15% και 20.900 ψήφους εκλέγοντας 19 συμβούλους. Ο συνδυασμός της Δημοκρατικής Συνεργασίας συγκεντρώνει ποσοστό 45,85% και 17.698 ψήφους εκλέγοντας 8 συμβούλους. Η σειρά κατάταξης των ποσοστών του συνδυασμού “η πόλη μας” είναι ακριβώς ίδια με τον α’ γύρο. Πρώτο έρχεται το 2ο εκλογικό διαμέρισμα με ποσοστό 59,42%, δηλαδή, η ενορία του Αγ.Νικολάου. Ακολουθεί το 3ο εκλογικό διαμέρισμα, η πρώην ενορία Μεταμορφώσεως, με ποσοστό 56,40% και τρίτο έρχεται το 7ο διαμέρισμα που όπως είδαμε και πιο πάνω αποτελεί την καινούργια διεύθυνση της Νέας Δημοκρατίας με απήχηση στις λαϊκές συνοικίες. Τελευταία διαμερίσματα είναι φυσιολογικά το 6ο και το 4ο τα οποία είναι τα “απόρθητα κάστρα” της Αριστεράς και της Κεντροαριστεράς.

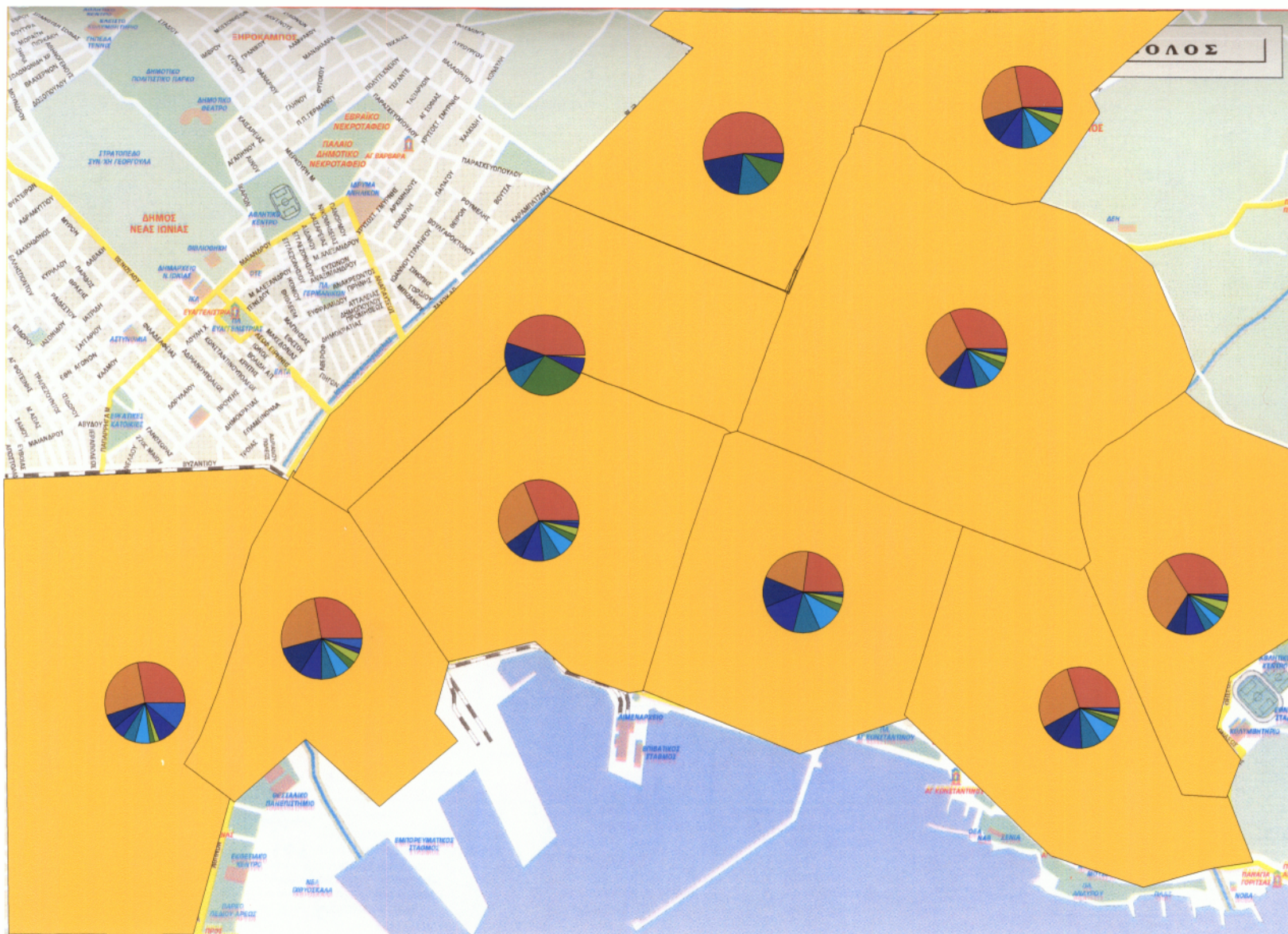
Από την πλευρά της Δημοκρατικής Συνεργασίας η σειρά των μεγαλύτερων ποσοστών είναι η ίδια εκτός από την τρίτη θέση που τώρα καταλαμβάνει το 5ο διαμέρισμα αντί του 1ου διαμερίσματος. Πρώτο έρχεται το 4ο διαμέρισμα με ποσοστό 49,27%, ακολουθεί το 6ο διαμέρισμα με ποσοστό 48,72%, τρίτο είναι το 5ο διαμέρισμα με ποσοστό 48,46% και τέταρτο το 1ο διαμέρισμα με ποσοστό 47,51%. Στις τελευταίες θέσεις βρίσκονται και πάλι οι παραδοσιακές συνοικίες της Δεξιάς, δηλαδή, το 3ο και 2ο εκλογικό διαμέρισμα.

4.1.8. Εκλογική μελέτη με τη βοήθεια του προγράμματος Arc View-G.I.S.(Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών).

Με τη βοήθεια του προγράμματος Arc View-GIS(έκδοση 3.2), μπορούμε στον εκλογικό χάρτη των εκλογικών διαμερισμάτων της κάθε παράταξης να εξάγουμε κάποια χρήσιμα και σοβαρά πολιτικά και κοινωνικά συμπεράσματα. Αποτελούν επιβεβαίωση της σύγκρισης των εκλογικών ποσοστών που έγινε παραπάνω. Αν αναλύσουμε εκλογικά τον κάθε χάρτη από τον α’ γύρο των εκλογών του 2002 θα

δούμε ότι: ο χάρτης του συνδυασμού Ανοιχτών Οριζόντων είναι πανομοιότυπος, όσον αφορά την εκλογική δύναμη των διαμερισμάτων, μ' αυτόν του συνδυασμού που στήριζε η Νέα Δημοκρατία(Η Πόλη μας). Αν λάβουμε υπόψη μας ότι επικεφαλής των Ανοιχτών Οριζόντων ήταν ο υποψήφιος Δήμαρχος Πάνος Σκοτινιώτης, στέλεχος του Συνασπισμού και παλιότερα του ΚΚΕ, θα συμπεράνουμε ότι έχει γίνει μετατόπιση μιας μερίδας του εκλογικού σώματος της κεντροαριστεράς- της οποίας βασικός εκφραστής είναι ο ΣΥΝ- προς κεντροδεξιές επιλογές, αφού έχει εισχωρήσει δυναμικά πλέον σε παραδοσιακές "αριστοκρατικές συνοικίες" που ήλεγχε από παλιά η Δεξιά. Αυτό οφείλεται και στο ότι συμμετείχαν στο ψηφοδέλτιο και άτομα που πρόσκεινται στη Νέα Δημοκρατία. Επίσης αν αναλογιστούμε τις τελευταίες προεκλογικές πολιτικές εξελίξεις των βουλευτικών εκλογών του 2004, με το "πείραμα" της αμφίπλευρης διεύρυνσης και την σύμπλευση στο ΠΑΣΟΚ δυο νεοφιλελεύθερων στελεχών (Μάνος, Ανδριανόπουλος) και 2 κεντροαριστερών ιστορικών στελεχών (Δαμανάκη, Ανδρουλάκης), βλέπουμε ότι ένα κομμάτι της ανανεωτικής Αριστεράς έχει κάνει μια καθαρά κεντροδεξιά στροφή. Να σημειώσουμε εδώ ότι και ο Πάνος Σκοτινιώτης έχει ταχθεί υπέρ της προσχώρησης στο ΠΑΣΟΚ, στα νέα δεδομένα που διαμορφώθηκαν και στο πολιτικό πλαίσιο που συμφωνήθηκε με τα παραπάνω στελέχη. Ο χάρτης της παράταξης που υποστηρίζει το ΠΑΣΟΚ(Δημοκρατική Συνεργασία) κινείται περίπου ως προς την εκλογική του διαμόρφωση με το χάρτη που αντιπροσωπεύει την παράταξη που πρόσκεινται στο ΚΚΕ, τη ΔΑΣ. Η διαφορά φαίνεται μόνο σε δυο εκλογικά διαμερίσματα: στο 3^ο διαμέρισμα(πρώην ενορία Μεταμορφώσεως) στο οποίο η Δημοκρατική Συνεργασία πηγαίνει καλύτερα σε σύγκριση με το 7^ο διαμέρισμα(πρώην ενορία Αγ.Αναργύρων) στο οποίο η παράταξη που πρόσκεινται στο ΚΚΕ είχε από παλιά σημαντική εκλογική επιρροή η οποία παραμένει με μια ελαφρά πτώση. Στα υπόλοιπα διαμερίσματα η εκλογική δύναμη των δυο συνδυασμών είναι ακριβώς ίδια ανάλογα με το ποσοστό τους. Συγκεκριμένα, τα δυο πρώτα σε εκλογική επιρροή διαμερίσματα και για τους δυο συνδυασμούς είναι: το 4^ο(πρώην Αγ.Παρασκευής-Αγ.Γεωργίου) και το 6^ο(πρώην Αγ.Θεόδωροι). Επίσης, το τελευταίο σε εκλογική δύναμη διαμέρισμα είναι το 2^ο(πρώην Αγ.Νικολάου).

ΕΚΛΟΓΕΣ 30ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ 1975

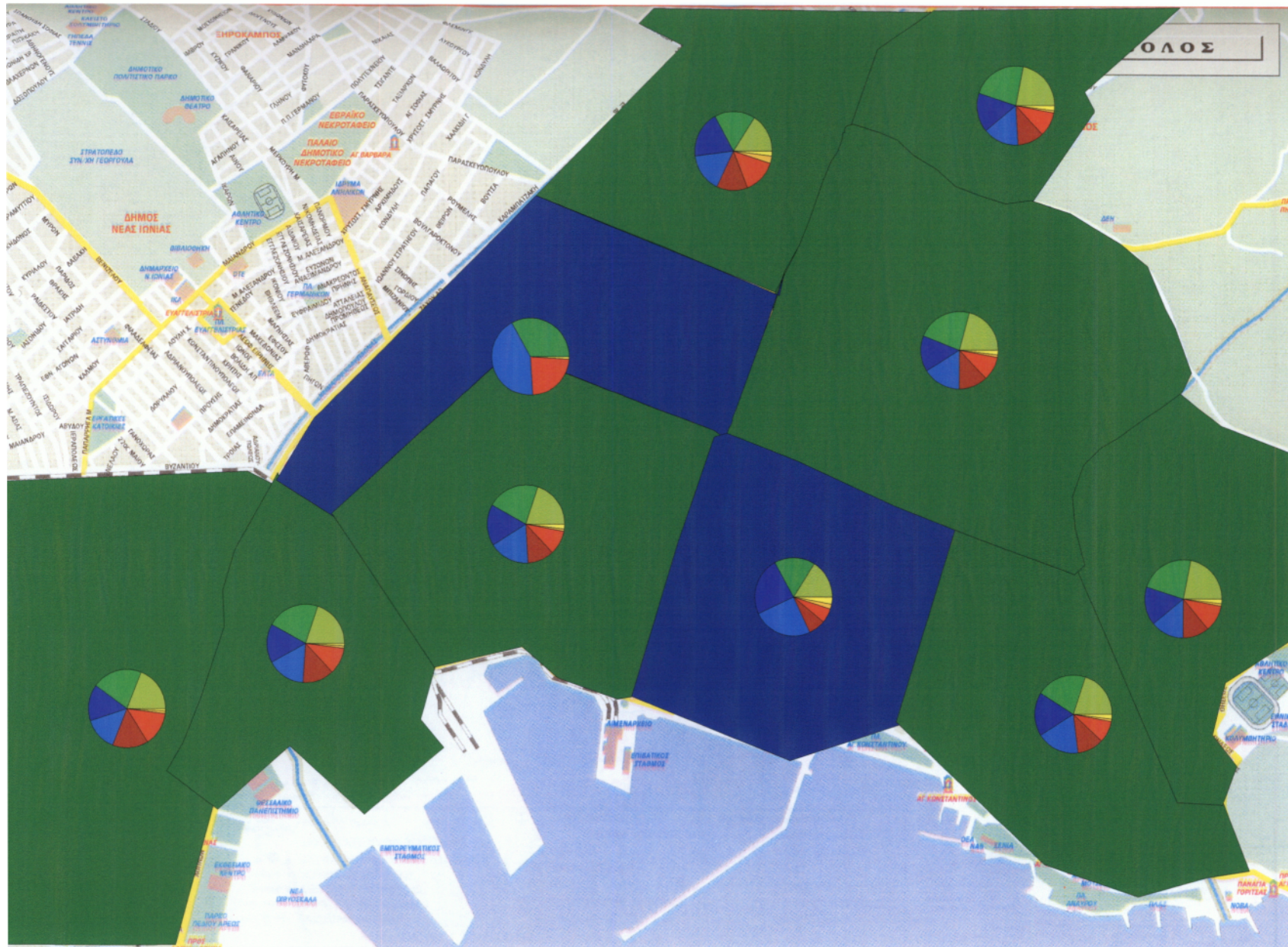
Theme1975εε.shp

Theme1975ε.shp

ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΩΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1986

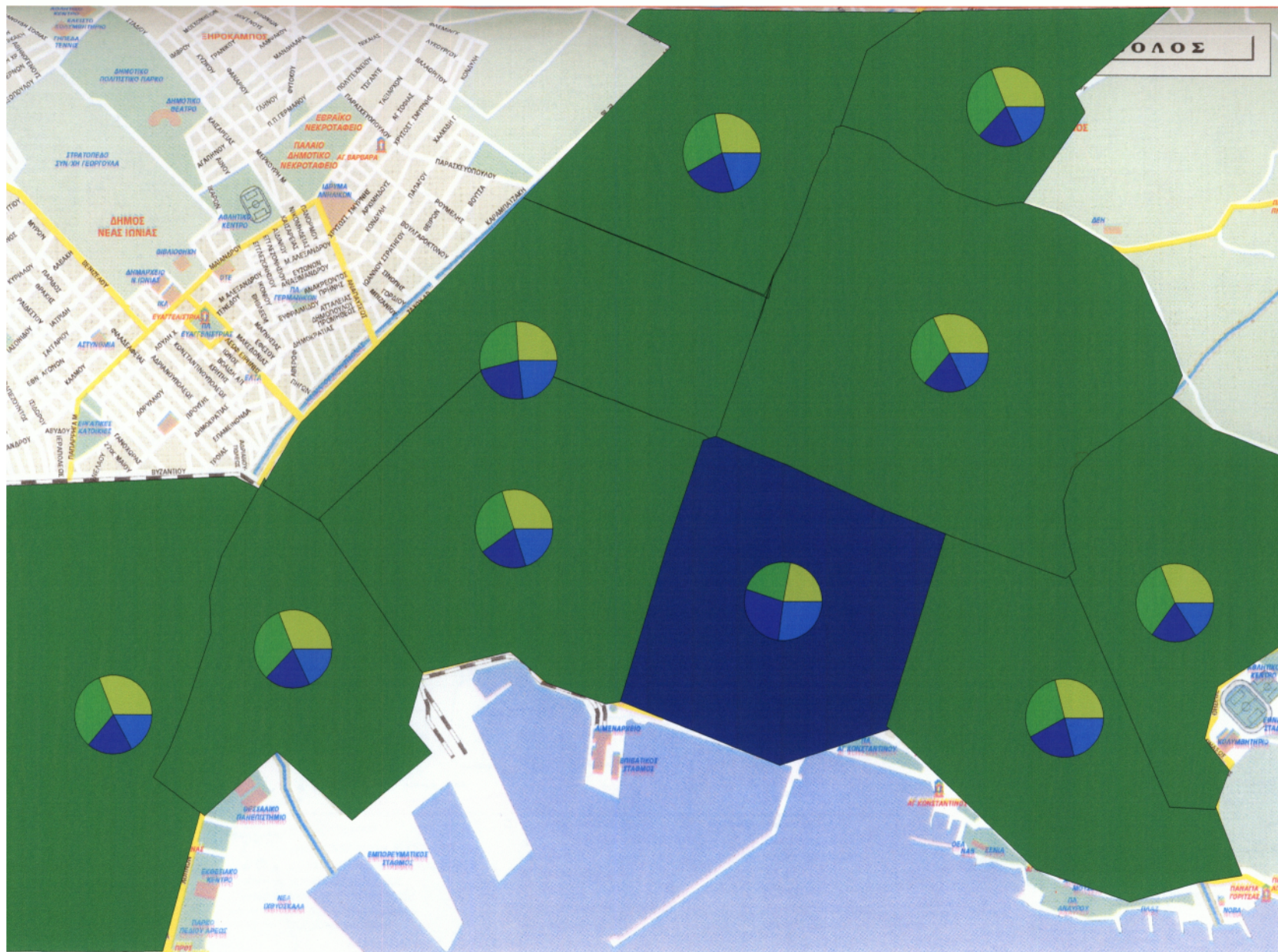
Theme1986neo.shp

- ΔΗΜ/ΣΥΝ ΑΝΔΡ
- ΔΗΜ ΣΥΝ ΓΥΝ
- ΛΑΪΚΟ ΚΙΝ ΑΝΔΡ
- ΛΑΪΚΟ ΚΙΝ ΓΥΝ
- ΔΗΜ/ΚΙΝ Α
- ΔΗΜ/ΚΙΝ Γ
- ΔΗΜ/ΑΝΑΝ Α
- ΔΗΜ/ΑΝΑΝ Γ

Theme1986a.shp

- ΛΑΪΚΟ ΔΗΜΟΤ. ΚΙΝ.
- ΔΗΜΟΚΡΑΤ. ΣΥΝΕΡ

ΕΚΛΟΓΕΣ 19ΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1986

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ 1990

1998neo.shp

ΔΗΜ/ΣΥΜ ΑΝΔΡ

ΔΗΜ/ΣΥΜ ΓΥΝ

ΔΗΜ/ΣΥΝ ΑΝΔΡ

ΔΗΜ/ΣΥΝ ΓΥΝ

Theme1998.shp

ΔΗΜΟΤ. ΣΥΜΜ.

ΔΗΜΟΚΡΑΤ.ΣΥΝΕΡΓ

ΕΚΛΟΓΕΣ 13ΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2002

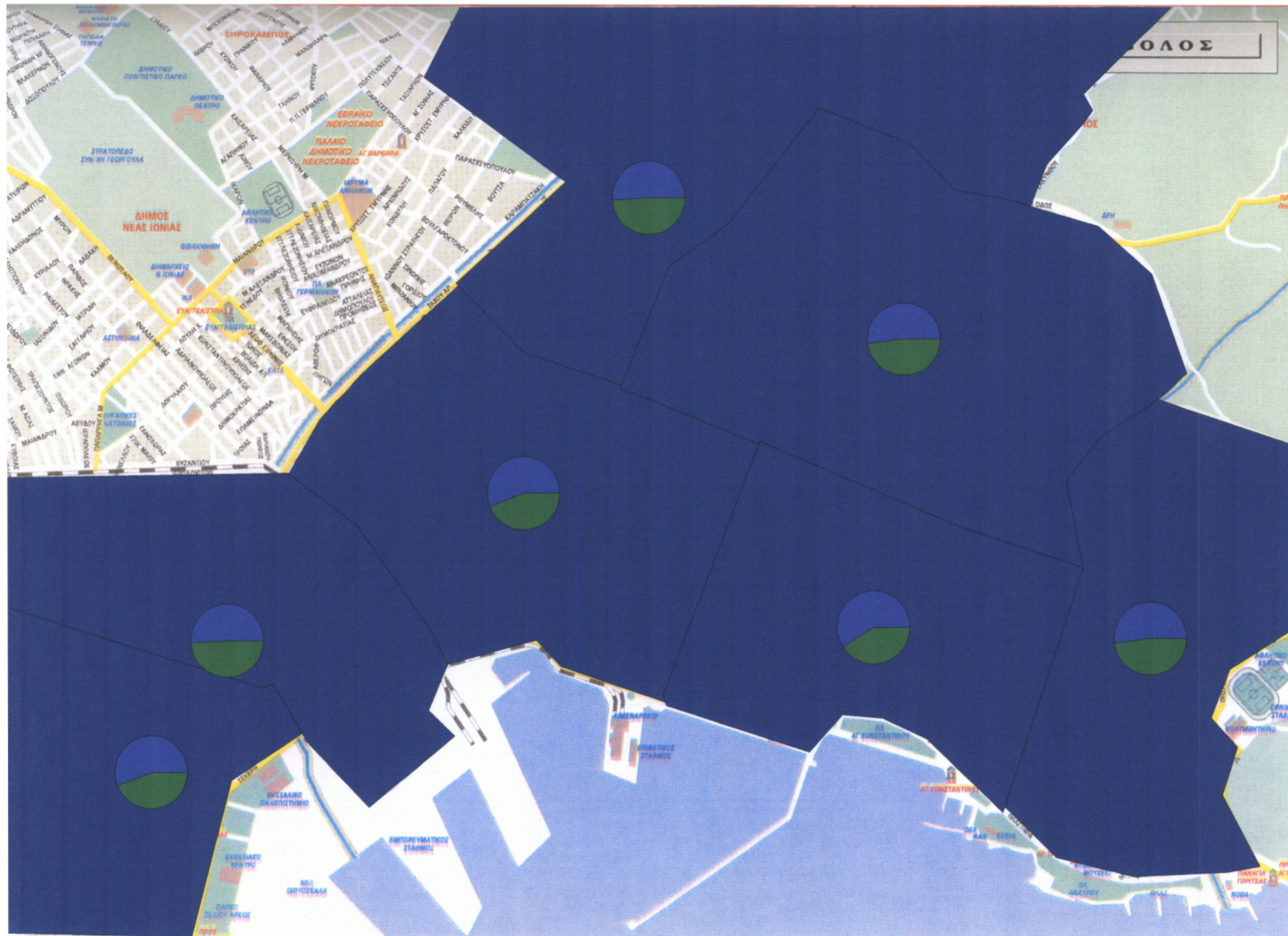
Theme2002α.shp

- Η ΠΟΛΗ ΜΑΣ
- ΔΗΜΟΚ.ΣΥΝ
- ΑΝΟΙΧΤΟΙ ΟΡ
- ΔΑΣ

2002 eklogika oria.sh

- Η ΠΟΛΗ ΜΑΣ
- ΔΗΜΟΚΡ. ΣΥΝ

ΕΚΛΟΓΕΣ 20ΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2002

2002b.shp

■ Η ΠΟΛΗ ΜΑΣ

■ ΔΗΜΟΚΡ. ΣΥΝ

Theme2002bb.shp

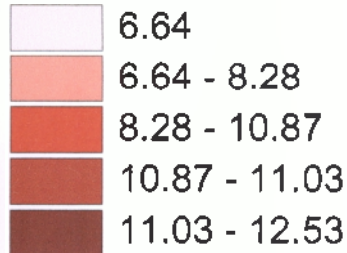
■ Η ΠΟΛΗ ΜΑΣ

■ ΔΗΜΟΚΡ. ΣΥΝ

13ΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2002

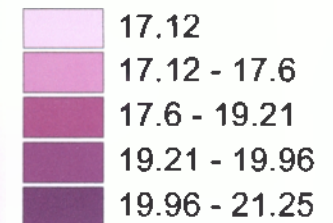
Theme2002αδασ.sh

13ΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2002

Theme2002α σκoτιν.sl

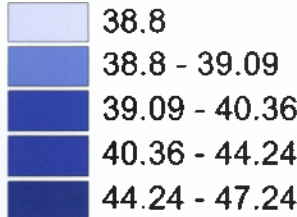

	24.87
	24.87 - 26.37
	26.37 - 29.44
	29.44 - 30.79
	30.79 - 32.22

13ΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2002

Theme2002α μητρου.ε

4.2. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΚΛΟΓΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

4.2.1. Ανάλυση των εκλογών της 30^{ης} Μαρτίου 1975

Τις δημοτικές εκλογές της 30^{ης} Μαρτίου 1975 κέρδισε ο συνδυασμός της Πανδημοκρατικής Συνεργασίας με επικεφαλής τον Θεόδωρο Κλαψόπουλο, συγκεντρώνοντας το υψηλό ποσοστό του 58,21%. Αυτές ήταν οι πρώτες εκλογές μετά τη μεταπολίτευση. Ο συνδυασμός αυτός στηρίχτηκε από όλες τις δυνάμεις του κεντροαριστερού χώρου, δηλαδή από το τότε ανερχόμενο κόμμα εξουσίας το ΠΑΣΟΚ, το ΚΚΕ, το ΚΚΕ εσωτ., την ΕΔΑ, την Ένωση Κέντρου – Νέες Δυνάμεις και ανένταχτους αριστερούς και προοδευτικούς πολίτες. Η Πανδημοκρατική Συνεργασία αποτελεί την συνέχεια της Δημοκρατικής Συνεργασίας, της παράταξης που στις εκλογές του 1964 πάλι με επικεφαλής τον Θεόδωρο Κλαψόπουλο είχε κερδίσει τις εκλογές, υποστηριζόμενη από την Ένωση Κέντρου και την ΕΔΑ. Η δικτατορία όμως της 21^{ης} Απριλίου του 1967 δεν άφησε τη δημαρχιακή αρχή να ολοκληρώσει το έργο της και καθαίρεσε τον αιρετό δήμαρχο και το δημοτικό συμβούλιο.

Το αποτέλεσμα αυτό του 1975 ήταν λίγο πολύ αναμενόμενο καθώς ο συνδυασμός αυτός συσπείρωνε πολλούς πολίτες που δεν ανήκαν όλοι στον ίδιο κομματικό χώρο, αλλά είχαν το μεράκι και τη θέληση για προσφορά στο θεσμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Αποτελούνταν από στελέχη τα οποία ήταν συνδεδεμένα με το θεσμό αυτό και είχαν ζυμωθεί, μέσα από την Εθνική Αντίσταση του λαού μας, τους λαϊκούς αγώνες και κατακτήσεις της δεκαετίας του '60, την αντιστασιακή τους δράση την περίοδο της δικτατορίας. Τα στελέχη αυτά με επικεφαλής τον μετέπειτα καταξιωμένο Δήμαρχο Μιχάλη Κουντούρη αποτέλεσαν τη μαγιά των ανθρώπων που έδωσαν νέα πνοή δημιουργίας και ανάπτυξης στο Δήμο Βόλου την επόμενη δεκαετία μέσα από το συνδυασμό της Δημοκρατικής Συνεργασίας. Από την άλλη, ο συνδυασμός που στηρίζονταν από το δεξιό χώρο ήταν ξεκομμένος από τα λαϊκά προβλήματα και εξέφραζε περισσότερο την τότε άρχουσα τάξη της χώρας. Τρανταχτό παράδειγμα ο επικεφαλής του συνδυασμού, υποψήφιος Δήμαρχος, Βίκτωρας Αναγνώστου ο οποίος ήταν γνωστός επιχειρηματίας του Βόλου. Επίσης στις πρώτες αυτές εκλογές της μεταπολίτευσης η δεξιά παράταξη εμφανίστηκε για πρώτη φορά διασπασμένη με τρεις διαφορετικούς συνδυασμούς και αυτό συνέβαλε καθοριστικά στην εκλογική της ήττα.

4.2.2. Ανάλυση των εκλογών της 12^{ης} και 19^{ης} Οκτωβρίου 1986

Οι δημοτικές εκλογές του 1986 έγιναν σε κλίμα έντονων πολιτικών διεργασιών σ' όλα τα κόμματα και ιδίως στα κόμματα της Αριστεράς, το ΚΚΕ και το ΚΚΕ εσωτερικού. Εδώ πρέπει να προσέξουμε τη στάση του ΚΚΕ, όταν με απόφαση της Κ.Ε. του κόμματος, αποφάσισε για πρώτη φορά να αποδεσμεύσει τα μέλη και τους οπαδούς του και τους παρότρυνε στον β' γύρο να ψηφίσουν κατά συνείδηση μόνο για το Δήμο της Αθήνας. Για τους άλλους δήμους της χώρας το ΚΚΕ καλούσε σε στήριξη για την εκλογή προοδευτικών και δημοκρατικών δημάρχων στα πλαίσια μιας αμοιβαίας σιωπηρής συμφωνίας με το ΠΑΣΟΚ. Για τον πρώτο γύρο υποστήριξε δικούς του υποψήφιους δημάρχους, σε αντίθεση με άλλες χρονιές που συνεργάζονταν με το ΠΑΣΟΚ με κοινούς υποψήφιους της Δημοκρατικής Συνεργασίας σε πολλούς δήμους της χώρας. Το ΚΚΕ εσωτ. στον α' γύρο, στην Αθήνα, υποστήριξε δικό του υποψήφιο, το στέλεχός του, Κώστα Φιλίνη, ενώ στους άλλους δήμους της χώρας συνεργάστηκε με το ΠΑΣΟΚ με κοινούς υποψήφιους.

Έτσι έγινε και στο Δήμο Βόλου όπου για πρώτη φορά το ΚΚΕ στήριξε δικό του υποψήφιο, το γνωστό λαογράφο Κίτσο Μακρή, επικεφαλής της Δημοτικής Κίνησης Βόλου. Συγκεντρώνοντας μια πλειάδα αξιολόγων αριστερών και προοδευτικών πολιτών και στελεχών που προέρχονταν από τις τάξεις του ΠΑΣΟΚ, απέσπασε το αξιόλογο ποσοστό του 21,76%. Το αξιοσημείωτο είναι ότι στις εκλογές αυτές, με δεδομένη τη στάση Αριστεράς, και το ΠΑΣΟΚ και η Νέα Δημοκρατία δεν μπόρεσαν να στηρίξουν συγκροτημένα ψηφοδέλτια καθώς στο εσωτερικό των κομμάτων τους επήλθε μια μικρή διάσπαση. Από το χώρο του ΠΑΣΟΚ είχε προηγηθεί το Μάρτιο του 1986 η αποχώρηση του πρώην υπουργού Οικονομικών, Γεράσιμου Αρσένη και η ίδρυση δικού του κόμματος, το ΣΕΚ(Σοσιαλιστικό Ελληνικό Κόμμα). Η κίνηση αυτή, στις δημοτικές εκλογές του 1986 συνεργάστηκε με τους συνδυασμούς που κατέβαζε το ΚΚΕ. Από το χώρο της Νέας Δημοκρατίας, τον Σεπτέμβριο του 1985, αποχώρησε ο νυν Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Κωστής Στεφανόπουλος και δημιούργησε τη ΔΗ.ΑΝΑ.(Δημοκρατική Ανανέωση). Αυτό συνέβη λόγω της διαφωνίας του με την εκλογή στην αρχηγία του κόμματος την 1/9/1984, του μετέπειτα Πρωθυπουργού, Κωνσταντίνου Μητσοτάκη. Στις δημοτικές εκλογές του 1986 η ΔΗ.ΑΝΑ. συγκρότησε δικά της ψηφοδέλτια. Στο Δήμο Βόλου υποψήφιος Δήμαρχος με τη στήριξη της ΔΗΑΝΑ ήταν ο Ιωάννης Αντωνόπουλος, πρώην βουλευτής της Νέας Δημοκρατίας.

Στο β' γύρο ο συνδυασμός του Ι.Αντωνόπουλου στήριξε τον υποψήφιο Δήμαρχο, Άργη Φιλιππίδη, προερχόμενο από το χώρο της Νέας Δημοκρατίας.

Όπως ήταν αναμενόμενο, ο συνδυασμός του ΚΚΕ, η Δημοτική Κίνηση Βόλου, στο β' γύρο στήριξε τον υποψήφιο της Δημοκρατικής Συνεργασίας, Μιχάλη Κουντούρη, ο οποίος επανεκλέγηκε με ποσοστό 60,17%. Η Νέα Δημοκρατία είχε επικεφαλής του συνδυασμού της, τον πρώην βουλευτή της Ένωσης Κέντρου-Νέες Δυνάμεις, Άργη Φιλιππίδη. Η κίνηση αυτή της Νέας Δημοκρατίας ήταν συμβολική και θέλησε να δείξει την κεντρώα στροφή της παράταξης με αφορμή την αναμέτρηση των δημοτικών εκλογών. Όμως η δυναμική του συνδυασμού δεν είχε μεγάλη απήχηση στον κόσμο και τη δεύτερη Κυριακή συγκέντρωσε ποσοστό 39,83%.

4.2.3. Ανάλυση των εκλογών της 11^{ης} Οκτωβρίου 1998.

Στην εκλογική αναμέτρηση της 11^{ης} Οκτωβρίου 1998 για πρώτη φορά στην τοπική ιστορία των Δημοτικών εκλογών ένας κεντροαριστερός υποψήφιος Δήμαρχος, ο Μιχάλης Κουντούρης, στηρίζεται και από τη Δεξιά. Ο Μιχάλης Κουντούρης είχε ήδη καταξιωθεί σαν Δήμαρχος Βόλου τρεις τετραετίες εκλεγμένος με τη Δημοκρατική Συνεργασία. Σ' εκείνες τις εκλογές έγινε συνεργασία της Νέας Δημοκρατίας με το ΚΚΕ και την Πολιτική Άνοιξη του Αντώνη Σαμαρά. Η Δημοτική Συμμαχία όπως ονομάστηκε ο συνδυασμός κέρδισε άνετα τις εκλογές συγκεντρώνοντας ποσοστό 59,52%. Αυτή η συνεργασία αποδείχθηκε ότι ήταν ανεφάρμοστη πολιτικά και χρονικά. Θα μπορούσε να είχε γίνει στις Δημοτικές του 1990 συμβαδίζοντας με το όλο πολιτικό κλίμα της εποχής. Είναι ξεκάθαρο όμως ότι αποσκοπούσε στην εκπλήρωση προσωπικών πολιτικών φιλοδοξιών ορισμένων προσώπων ανεξάρτητα από τις καλοπροαίρετες διαθέσεις των συμβαλλόμενων παρατάξεων για την επίλυση των τοπικών προβλημάτων. Αποδεικνύεται περίτρανα ότι όταν στην τοπική αυτοδιοίκηση μπαίνουν μικροπολιτικές σκοπιμότητες εκείνος που χάνει είναι ο πολίτης και μόνο. Οι καθημερινές αντιπαραθέσεις και οι τριβές που δημιουργούνταν ανάμεσα στους δημοτικούς συμβούλους της πλειοψηφίας και τον Δήμαρχο οδήγησε τον ίδιο σε παραίτηση από το δημαρχιακό του αξίωμα. Νέα καθήκοντα ανέλαβε όπως ο νόμος ορίζει ο πρώτος πλειοψηφών σύμβουλος του ίδιου συνδυασμού, ο ιατρός Κυριάκος Μήτρου. Έτσι η συνεργασία αυτή τελείωσε άδοξα. Για πρώτη φορά ύστερα από 40 χρόνια εκπρόσωπος της συντηρητικής παράταξης αναλαμβάνει Δήμαρχος και μάλιστα με τέτοιο τρόπο. Το κυριότερο όμως είναι ότι ζημιώθηκε ο ίδιος ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

4.2.4. Ανάλυση των εκλογών της 13^{ης} Οκτωβρίου 2002

Στις επόμενες και τελευταίες εκλογές της 13^{ης} Οκτωβρίου 2002 οι υποψηφιότητες για το δημαρχιακό αξίωμα ήταν τέσσερις. Ο Κυριάκος Μήτρου υποστηρίχθηκε από τη Νέα Δημοκρατία με το συνδυασμό "Η πόλη μας", έχοντας ως ατού τη δίχρονη δημαρχιακή του θητεία και ζητώντας την ανανέωσή της. Το ΠΑΣΟΚ στήριξε για υποψήφιο Δήμαρχο τον μέχρι πρότινος γραμματέα της Νομαρχιακής του Επιτροπής, Απόστολο Φοινικόπουλο. Αυτό επικοινωνιακά "βάρυνε" τη στήριξη της υποψηφιότητάς του, με αποτέλεσμα η πάλαι ποτέ ισχυρή "Δημοκρατική Συνεργασία" να λάβει το χαμηλότερο ποσοστό στην ιστορία της: 28,59%. Η έκπληξη έρχονταν από το χώρο του Συνασπισμού με την υποψηφιότητα του Πάνου Σκοτινιώτη ο οποίος ήδη είχε συμπληρώσει δυο τετραετίες ως Νομάρχης Μαγνησίας. Ο νόμος απαγορεύει στους Νομάρχες να υπηρετήσουν το θεσμό πάνω από δυο τετραετίες. Ο συνδυασμός του Πάνου Σκοτινιώτη, "Βόλος Ανοιχτοί Ορίζοντες" συσπείρωνε στελέχη όχι μόνο από το χώρο του Συνασπισμού, αλλά και από το ΠΑΣΟΚ και τη Νέα Δημοκρατία. Για το τελευταίο όμως σε λιγότερο βαθμό διότι η Νέα Δημοκρατία είχε δώσει επίσημη στήριξη στον υποψήφιο του συνδυασμού "Η πόλη μας", Κυριάκο Μήτρου. Ο συνδυασμός του Πάνου Σκοτινιώτη ήρθε τρίτος συγκεντρώνοντας 19,19%. Το ΚΚΕ στήριξε για άλλη μια φορά για υποψήφιο Δήμαρχο τον βουλευτή του Νίκο Γκατζή ο οποίος έχει διατελέσει χρόνια δημοτικός σύμβουλος. Ο συνδυασμός που ήταν επικεφαλής, η Δημοτική Αγωνιστική Συμπράταξη έλαβε ποσοστό 10,06%, χαμηλότερο από αυτό των εκλογών του 1994. Δήμαρχος εξελέγη ο ιατρός Κυριάκος Μήτρου, τη δεύτερη Κυριακή, στις 20 Οκτωβρίου 2002 με ποσοστό 54,15% έναντι 45,85% του υποψήφιου της Δημοκρατικής Συνεργασίας, Απόστολου Φοινικόπουλου. Η τελευταία φορά που είχε εκλεγεί Δήμαρχος Βόλου με τη στήριξη τη Δεξιάς ήταν στις εκλογές του Απριλίου του 1959. Το ποσοστό αυτό(54,15%) που συγκέντρωσε ο υποψήφιος του συνδυασμού "Η πόλη μας" είναι το μεγαλύτερο που έχει λάβει ποτέ συνδυασμός από το χώρο της συντηρητικής παράταξης.

4.2.5. Συμπεράσματα πολιτικής και κοινωνικής ανάλυσης

Μετά από αυτήν την κριτική ανάλυση των εκλογικών στοιχείων μπορούμε να συμπεράνουμε ότι ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης παρά τα όποια πισωγυρίσματα που έγιναν λόγω των πολιτικών συγκυριών της εποχής, προχώρησε πολλά βήματα μπροστά. Από τα μετεμφυλιακά χρόνια έως τα τέλη της δεκαετίας του '70 ο ρόλος της ΤΑ περιοριζόταν στα πλαίσια της γραφειοκρατικής διαχείρισης τρεχόντων θεμάτων, ενώ ο πολίτης βρισκόταν στο περιθώριο της συμμετοχής και των εξελίξεων. Ο Βόλος μαζί με την Καλαμάτα και κάποιες άλλες πόλεις, αποτέλεσε τον πόλο της ανεξάρτητης, στο βαθμό του εφικτού, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης από τον ασφυκτικό εναγκαλισμό της κεντρικής εξουσίας.

Ο Δήμος του Βόλου άρχισε να διαθέτει φωνή, να αντιστέκεται στις κεντρικές επιλογές, να ορθώνει το ανάστημά του και να διεκδικεί ό,τι του ανήκει, χωρίς μικροκομματικές σκοπιμότητες. Μπορεί κανείς να πει ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση αναγεννήθηκε μέσα από τις στάχτες της. Σ' αυτήν την προσπάθεια η αναγεννητική προσπάθεια για την ανόρθωση της ΤΑ συνδέθηκε με τη 12ετή θητεία(1978-1990) των καταξιωμένων Δημάρχων Βόλου και Καλαμάτας, Μιχάλη Κουντούρη και Σταύρου Μπένου αντίστοιχα. Στην περίοδο αυτή της αναδημιουργίας αυτών των πόλεων οι πολίτες εγκατέλειψαν την παθητικότητα και την αδιαφορία για τα κοινά. Άρχισαν να συμμετέχουν σε επιτροπές, σε κάθε μορφής διαδικασίες και ο λόγος τους αποκτούσε την εμβέλεια που απαιτούσαν οι περιστάσεις. Δεν πρέπει όμως να δούμε ξεκομμένα την προσωπική συμβολή των Δημάρχων, αλλά να τη συνδέσουμε με το γενικότερο προοδευτικό και δημοκρατικό πλαίσιο της εποχής. Η παράταξη που ήταν επικεφαλής οι πρώην Δήμαρχοι Βόλου και Καλαμάτας, η "Δημοκρατική Συνεργασία" δεν απαρτιζόταν μόνο από το ΠΑΣΟΚ αλλά και από τα κόμματα της Αριστεράς(ΚΚΕ, ΚΚΕεσωτ., ΕΔΑ) καθώς και από ευρύτερους ανένταχτους προοδευτικούς πολίτες. Μόνο με τη συσπείρωση αυτή των προοδευτικών και δημοκρατικών πολιτών μπόρεσε η Τοπική Αυτοδιοίκηση να κάνει άλματα δημιουργίας και προόδου.

Σήμερα, η πλειοψηφία των Δημοτικών Αρχών είναι εξαρτημένη από τα συμφέροντα της εκάστοτε κεντρικής εξουσίας ανήμπορη να ορθώσει ανάστημα σε αντιλαϊκές επιλογές. Πολλοί Δήμαρχοι και Δημοτικοί Σύμβουλοι βλέπουν την ΤΑ ως επάγγελμα για να μπορέσουν ν' ανέλθουν οικονομικά. Τώρα, ο Δήμαρχος και οι υπεύθυνοι τομέων Δημοτικοί Σύμβουλοι της πλειοψηφίας αμείβονται επαρκώς για τις

υπηρεσίες που προσφέρουν. Τότε όμως η ενασχόληση με τα κοινά της ΤΑ γίνονταν για λόγους ιδεολογίας, από ανάγκη για ανιδιοτελή προσφορά στον δημότη και τον θεσμό.

Και το 1982 το εκλογικό σύστημα της ΤΑ ήταν η υπερενισχυμένη αναλογική, αλλά η πλειοψηφία και η θέληση του λαού στην επιλογή του για τους τοπικούς άρχοντες, ήταν τόσο μεγάλη που διέλυσε τα ψευτοδιλήμματα και τις αγκυλώσεις του εκλογικού συστήματος. Αυτό δε σημαίνει ότι δεν χρειάζεται να αλλάξει το εκλογικό σύστημα. Αντιθέτως, είναι επιτακτική η ανάγκη για την καθιέρωση της απλής και άδολης αναλογικής ως πάγιου εκλογικού συστήματος. Δεν φτάνει όμως μόνο αυτό, χρειάζεται αφύπνιση της συνείδησης του λαού ώστε να αγωνιστεί και να διεκδικήσει μια ΤΑ προς όφελος των αναγκών του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ –ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

5.1. ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΣΜΟ ΤΗΣ Τ.Α.

Αυτή η εργασία μου έδωσε την ευκαιρία να ερευνήσω βαθύτερα τον τρόπο λειτουργίας του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης, τη συμπεριφορά του εκλογικού της σώματος και τον τρόπο λειτουργίας του εκλογικού συστήματος που διέπει αυτήν.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι ένας θεσμός γνήσια δημοκρατικός και βαθιά ριζωμένος στη συνείδηση του ελληνικού λαού. Τις δυο τελευταίες δεκαετίες έχουν γίνει σημαντικά βήματα για ενδυνάμωση και την ανάπτυξη του θεσμού. Οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ κυρίως τη δεκαετία του '80 αντιλαμβάνοντας το αίτημα για ριζικές αλλαγές στην κοινωνία προχώρησαν σε καινοτομίες σημαντικές για το χώρο της Τ.Α. ο οποίος μέχρι τότε ήταν περιθωριοποιημένος από της κυβερνήσεις της Δεξιάς. Θα αναφέρω μερικές ιστορικές πλέον θεσμοθετήσεις όπως: το νόμο 1235/1982 με τη δημιουργία των Νομαρχιακών και Περιφερειακών συμβουλίων, τα συνοικιακά συμβούλια με το νόμο 1270/1982, τις επιτροπές γειτονιάς με το νόμο 133/1983 και τις λαϊκές συνελεύσεις. Έπειτα, ψηφίσθηκε ο νόμος 1622/1986 « για την τοπική αυτοδιοίκηση, την περιφερειακή ανάπτυξη και το δημοκρατικό προγραμματισμό». Κύρια κατεύθυνση αυτών των αλλαγών ήταν η προώθηση της λαϊκής συμμετοχής και της αποκέντρωσης της πολιτικής εξουσίας από το κέντρο προς την περιφέρεια. Αυτή η πνοή αναγέννησης της τοπικής αυτοδιοίκησης διήρκησε δυστυχώς ως τα μέσα της δεκαετίας του '90 με τη θεσμοθέτηση πάλι από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ του δεύτερου βαθμού αυτοδιοίκησης, την αιρετή Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση με τους νόμους 2218/1994 και 2240/1994.

Η τοπική δημοκρατία παίρνει σάρκα και οστά με την ενεργό ανάληψη εκ μέρους των ΟΤΑ των λειτουργιών εκείνων που συνδέονται με την προώθηση της τοπικής κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης. Μόνο η πολιτική υπόσταση της ΤΑ δεν επαρκεί για να προσδώσει στο θεσμό ουσιαστική εξουσία. Στην Ελλάδα η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι θεσμός με έντονο πολιτικό ρόλο, είχε, ωστόσο, στερηθεί ουσιαστικών λειτουργιών ιδιαίτερα κατά τη μετεμφυλιακή περίοδο, οπότε είχε περιοριστεί κυρίως στις πράξεις διαμαρτυρίας των αιρετών κατά του αυταρχισμού και του συγκεντρωτισμού της εξουσίας. Δυστυχώς ενυπάρχει στους κόλπους της δημόσιας διοίκησης η παραδοσιακή συγκεντρωτική διοικητική κουλτούρα η οποία θεωρεί την ΤΑ ως θεσμό υποδεέστερο και

επικουρικό και κυρίως εκφράζει δυσπιστία για τη σκοπιμότητα μεταβίβασης ουσιαστικών λειτουργιών στους ΟΤΑ.¹ Ο θεσμός της ΤΑ αποτελεί ήδη με το πέρασμα του χρόνου, ένα διαμορφωμένο σύστημα αρχών που έχει επικυρωθεί κοινωνικά στη συνείδηση του λαού. Παρά την επικύρωση αυτή που καταξιώνει ουσιαστικά το θεσμό στο επίπεδο μιας πρακτικής έκφρασης στην καθημερινή αντιμετώπιση των προβλημάτων, δεν άλλαξε τίποτα από πλευράς λαϊκής συμμετοχής στις λειτουργίες της εξουσίας.

Παρά τα όσα θετικά βήματα έγιναν για την ανάπτυξη του θεσμού της ΤΑ την τελευταία δεκαετία προωθούνται νόμοι και διατάξεις που επιβραδύνουν την πραγματική αποκέντρωση και ανεξαρτησία του θεσμού. Έτσι στο θεσμικό πλαίσιο περιορίζεται ο ρόλος των Δημοτικών Συμβουλίων με το διορισμό των managers. Οι δείκτες αποδοτικότητας στη λειτουργία της ΤΑ σαν ανώνυμη εταιρεία ολοκληρώνει την απομάκρυνσή της από το κοινωνικό της περιεχόμενο. Με νέα μέτρα εμποδίζεται η αντιπροσώπευση ακόμη και η συμμετοχή στις εκλογές των οργάνων της ΤΑ. Είναι οι διατάξεις με τις "Συμπολιτείες" και οι προτάσεις της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ για την αλλαγή του τρόπου εκλογής και συμμετοχής των διαμερισμάτων των Καποδιστριακών Δήμων στα Δημοτικά Συμβούλια. Δεν εφαρμόζεται η απλή αναλογική και διαφαίνονται γενικότερα μέτρα για τον περιορισμό της αντιπροσώπευσης όλων των απόψεων. Άλλωστε και γραπτά η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ είχε δηλώσει ότι η αντιπροσώπευση υποτάσσεται στην αποτελεσματικότητα όπως ονόμαζε την εφαρμογή της πολιτικής της. Με την πρόσφατη Συνταγματική Αναθεώρηση που δεν ήταν ομόφωνη όπως λέγεται, προωθήθηκαν ρυθμίσεις που εξυπηρετούν σκοπιμότητες. Η διαγραφή των Δήμων και Κοινοτήτων ως πρώτου βαθμού ΤΑ που αναφέρονταν στο προηγούμενο σύνταγμα δίνει τη δυνατότητα κατάργησης και όσων κοινοτήτων έχουν απομείνει. Η μη αναφορά στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση διευκολύνει την κατάργησή της. Δέκα χρόνια μετά τη λειτουργία του θεσμού που έγινε με τόσες μεγαλόστομες διακηρύξεις.

Σήμερα, κρίνεται επιτακτική η ανάγκη για μια γενναία αποκέντρωση της κεντρικής πολιτικής εξουσίας και η ενίσχυση του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Οποιαδήποτε προσπάθεια για ανάπτυξη του θεσμού προϋποθέτει σχεδιασμό και προγραμματισμό. Η αποκέντρωση και ο προγραμματισμός έχουν κατ' αρχήν αντίρροπες κατευθύνσεις. Έτσι το κρίσιμο πρόβλημα δεν είναι αν χρειάζεται η αποκέντρωση και ο

¹ Σταματοπούλος Δημήτρης, Σημειώσεις στο μάθημα Θεωρητικές Προσεγγίσεις στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, ΤΕΙ Καλαμάτας Οκτώβριος 2001, σελ.94,95.

προγραμματισμός, αλλά το πόση αυτονομία και αποκέντρωση, σε ποιους φορείς και πόσος προγραμματισμός και από ποιους θα γίνεται. Η ανάγκη αυτή για το συγκερασμό και τη σύνθεση αποκέντρωσης και προγραμματισμού οδηγεί στο δημοκρατικό προγραμματισμό.

5.1.1. Το βασικό συμπέρασμα της εργασίας

Το βασικό συμπέρασμα από αυτήν την εργασία είναι ότι μέσα από τις εκλογές της ΤΑ παραχαράσσεται η λαϊκή βούληση και η θέληση των πολιτών εξαιτίας του εκλογικού συστήματος. Στο 3^ο κεφάλαιο της εργασίας είδαμε μέσα από τις εκλογικές αναμετρήσεις που έγιναν μετά τη μεταπολίτευση ως σήμερα ότι το εκλογικό σύστημα που ίσχυε κάθε φορά αλλοίωνε την πραγματική δύναμη των συνδυασμών. Εξασφαλίζει την πλειοψηφία στον πρώτο συνδυασμό αφαιρώντας έδρες που δικαιούνται άλλοι μικρότεροι σε ποσοστό συνδυασμοί. Επίσης επιτρέπει τη συμμετοχή στη δεύτερη Κυριακή μόνο στους δυο πρώτους συνδυασμούς αποκλείοντας τους άλλους σ' αυτή. Το σύστημα που ισχύει στην εκλογή των οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης από τη Μεταπολίτευση μέχρι σήμερα είναι η υπερενισχυμένη αναλογική – μια παραλλαγή του πλειοψηφικού- με το εκβιαστικό σύστημα των δυο γύρων. Σε σύγκριση με το σύστημα που ίσχυε το 1980 οι διαφορές είναι ασήμαντες όσον αφορά την αναλογικότητα της σχέσης ψήφου-εδρών. Δηλαδή η αναλογικότητα στην κατανομή των εδρών των επιλαχόντων συνδυασμών αυξήθηκε από 1/3(33,3%) σε 2/5(40%). Από όλες τις εκλογικές αναμετρήσεις η πιο πολυφωνική εκπροσώπηση παρ' όλη την αδικία του εκλογικού συστήματος, επιτεύχθηκε στις τελευταίες Δημοτικές εκλογές της 13^{ης} Οκτωβρίου 2002. Στο τωρινό Δημοτικό Συμβούλιο συμμετέχουν οι Δημοτικοί Σύμβουλοι και των τεσσάρων συνδυασμών που συμμετείχαν στις εκλογές.

5.1.2. Ανάλυση των πινάκων που απεικονίζουν τις διαφορές μεταξύ απλής και ενισχυμένης αναλογικής.

Οι παρακάτω πίνακες εμφανίζουν ξεκάθαρα την καλπονοθεία που συντελείται σε βάρος των μικρότερων παρατάξεων και περιλαμβάνουν όλες τις εκλογικές αναμετρήσεις μετά τη μεταπολίτευση εκτός αυτής του 1982 που συμπτωματικά οι έδρες που πήραν οι δυο συνδυασμοί είναι οι ίδιες όπως με την απλή αναλογική. Εκείνο που παρατηρούμε σ' όλες τις εκλογικές αναμετρήσεις είναι ότι ο πρώτος συνδυασμός αφαιρεί έδρες από όλους τους άλλους συνδυασμούς και κυρίως από τις μικρότερες παρατάξεις. Από τους πίνακες φαίνεται ότι όπου αναμετρούνται δυο συνδυασμοί ο πρώτος αφαιρεί τόσες έδρες από το δεύτερο για να μπορέσει να έχει την πλειοψηφία στο Δημοτικό Συμβούλιο. Εξαίρεση

υπάρχει στην αναμέτρηση του 1975 όπου ο δεύτερος συνδυασμός ευνοείται από την ενισχυμένη και αφαιρεί τόσες έδρες όσες θα έπαιρνε ο τρίτος στην κατάταξη σχηματισμός. Ο πρώτος συνδυασμός αφαιρεί τις έδρες των δυο τελευταίων συνδυασμών. Στις υπόλοιπες αναμετρήσεις που συμμετέχουν και άλλοι μικρότεροι συνδυασμοί η καλπονοθεία στις έδρες είναι μεγαλύτερη σε βάρος των μικρότερων συνδυασμών.

ΕΚΛΟΓΕΣ 1975				
ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΨΗΦΟΙ	ΕΔΡΕΣ ΜΕ ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΗ	ΕΔΡΕΣ ΜΕ ΑΠΛΗ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ	ΕΔΡΕΣ ΠΟΥ ΔΙΝΕΙ ή ΠΑΙΡΝΕΙ Η ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΗ
ΚΛΑΥΔΟΠΟΥΛΟΣ	16.316	18	15	+3
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ	4.806	8	4	+4
ΚΑΠΟΥΡΝΙΣΤΗΣ	3.786	0	4	-4
ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛ ΟΣ	1.864	0	2	-2
ΝΑΠΑΣ	1255	0	1	-1

ΕΚΛΟΓΕΣ 1978				
ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΨΗΦΟΙ	ΕΔΡΕΣ ΜΕ ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΗ	ΕΔΡΕΣ ΜΕ ΑΠΛΗ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ	ΕΔΡΕΣ ΠΟΥ ΔΙΝΕΙ ή ΠΑΙΡΝΕΙ Η ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΗ
ΚΟΥΝΤΟΥΡΗΣ	17.302	18	15	+3
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ	12.734	8	11	-3

ΕΚΛΟΓΕΣ 1986				
ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΨΗΦΟΙ	ΕΔΡΕΣ ΜΕ ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΗ	ΕΔΡΕΣ ΜΕ ΑΠΛΗ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ	ΕΔΡΕΣ ΠΟΥ ΔΙΝΕΙ ή ΠΑΙΡΝΕΙ Η ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	15.428	19	13	+6
ΛΑΪΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ	12.653	9	10	-1
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΒΟΛΟΥ	8.046	3	7	-4
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΝΑΝ.ΚΙΝΗΣΗ	855	0	1	-1

ΕΚΛΟΓΕΣ 1990				
ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΨΗΦΟΙ	ΕΔΡΕΣ ΜΕ ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΗ	ΕΔΡΕΣ ΜΕ ΑΠΛΗ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ	ΕΔΡΕΣ ΠΟΥ ΔΙΝΕΙ ή ΠΑΙΡΝΕΙ Η ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	20.815	19	16	+3
ΒΟΛΟΣ- ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ	16.031	9	12	-3

ΕΚΛΟΓΕΣ 1994				
ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΨΗΦΟΙ	ΕΔΡΕΣ ΜΕ ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΗ	ΕΔΡΕΣ ΜΕ ΑΠΛΗ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ	ΕΔΡΕΣ ΠΟΥ ΔΙΝΕΙ ή ΠΑΙΡΝΕΙ Η ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΗ
ΠΙΤΣΙΩΡΗΣ	16.156	19	14	+5
ΜΗΤΡΟΥ	13.344	10	12	-2
ΓΚΑΤΖΗΣ	3967	2	4	-2
ΔΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ	1146	0	1	-1

ΕΚΛΟΓΕΣ 1998				
ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΨΗΦΟΙ	ΕΔΡΕΣ ΜΕ ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΗ	ΕΔΡΕΣ ΜΕ ΑΠΛΗ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ	ΕΔΡΕΣ ΠΟΥ ΔΙΝΕΙ ή ΠΑΙΡΝΕΙ Η ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΗ
ΚΟΥΝΤΟΥΡΗΣ	20.891	19	18	+1
ΠΙΤΣΙΩΡΗΣ	14.210	12	13	-1

ΕΚΛΟΓΕΣ 2002				
ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΨΗΦΟΙ	ΕΔΡΕΣ ΜΕ ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΗ	ΕΔΡΕΣ ΜΕ ΑΠΛΗ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ	ΕΔΡΕΣ ΠΟΥ ΔΙΝΕΙ ή ΠΑΙΡΝΕΙ Η ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΗ
ΜΗΤΡΟΥ	17471	19	13	+6
ΦΟΙΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ	11852	8	9	-1
ΣΚΟΤΙΝΙΩΤΗΣ	7956	3	6	-3
ΓΚΑΤΖΗΣ	4170	1	3	-2

5.2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ:**Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΠΛΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗΣ ΩΣ ΠΑΓΙΟΥ ΕΚΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΤΗΣ Τ.Α.****5.2.1. Εισαγωγή**

Για να εφαρμοστεί η δημοκρατική διαδικασία στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και για να υπάρχει δίκαια εκπροσώπηση όλων των παρατάξεων στα Δημοτικά και Κοινοτικά Συμβούλια είναι αναγκαία και απαραίτητη η θεσμοθέτηση της απλής και άδολης αναλογικής. Όχι μόνο στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, αλλά και στις βουλευτικές εκλογές που διεξάγονται κάθε τέσσερα χρόνια για την ανάδειξη των εκπροσώπων του λαού στο Κοινοβούλιο. Η απλή αναλογική εφαρμόζεται με επιτυχία σαν εκλογικό σύστημα για την ανάδειξη βουλευτών και οργάνων στις εκλογές για το Ευρωκοινοβούλιο, καθώς και στις φοιτητικές - σπουδαστικές εκλογές και για την εκλογή συνδικαλιστικών οργάνων στα συνδικάτα, σωματεία και συλλόγους.

Η καθιέρωση, όμως, της απλής αναλογικής δεν είναι καινούργιο αίτημα. Έχει μια μακρόχρονη ιστορία γεμάτη από αγώνες και θυσίες του λαού. Αγώνες και θυσίες που έφτασε η ώρα να δικαιωθούν. Είναι το μοναδικό εκλογικό σύστημα που δίνει τη δυνατότητα στο κάθε κόμμα ή συνδυασμό να εκπροσωπείται στα θεσμοθετημένα όργανα της πολιτείας ανάλογα με τη δύναμή του στο λαό. Η απλή αναλογική, κατά συνέπεια, κατοχυρώνει τη λαϊκή κυριαρχία, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 1, παρ. 2 του Συντάγματος, "είναι το θεμέλιο του Πολιτεύματος". Και το άρθρο αυτό, σύμφωνα με το άρθρο 110, παρ. 1 του Συντάγματος, δεν υπόκειται σε αναθεώρηση. Η απλή αναλογική δεν παραχαράσσει τη λαϊκή κυριαρχία αφού, με αυτήν, εκφράζεται η βούληση του κυρίαρχου λαού και όχι οι διαστρεβλωτικοί κανόνες καλπονοθευτικών και ληστρικών εκλογικών συστημάτων. Η καθιέρωσή της είναι, επομένως, θέμα αρχής.

5.2.2.Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗΣ ΑΠΛΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗΣ ΣΤΟ ΘΕΣΜΟ ΤΗΣ ΤΑ

Επειδή αυτή η εργασία αφορά την Τοπική Αυτοδιοίκηση θα παρουσιάσω παρακάτω τη λειτουργία που θα έχει η εφαρμογή της απλής και άδολης αναλογικής συγκεκριμένα στο θεσμό της Τ.Α.

Η θεσμοθέτηση της απλής αναλογικής περιλαμβάνει τη διεξαγωγή ενός και μοναδικού γύρου εκλογών. Δηλαδή καταργείται η δεύτερη Κυριακή του συστήματος που ισχύει τώρα το οποίο θέτει εκβιαστικά διλήμματα στους ψηφοφόρους. Με την απλή αναλογική, η κάθε παράταξη έχει επικεφαλής, τον υποψήφιο δήμαρχο ο οποίος εκλέγεται χωρίς "σταυρό προτίμησης". Από την κάθε παράταξη εκλέγονται τόσοι σύμβουλοι όσοι αναλογούν στις ψήφους που πήρε στον πρώτο και μοναδικό γύρο. Αν η πρώτη παράταξη πάρει το 50%+1 των ψήφων, εκλέγει τον Δήμαρχο και έχει και την πλειοψηφία στο Δημοτικό Συμβούλιο. Αν καμιά παράταξη δεν συγκεντρώσει το 50% των ψήφων, ο Δήμαρχος εκλέγεται έμμεσα από το Δημοτικό Συμβούλιο. Αυτό σημαίνει, ότι Δήμαρχος εκλέγεται ο επικεφαλής μιας από τις προοδευτικές παρατάξεις οι οποίες θα αποφασίσουν, με βάση ένα κοινό πρόγραμμα για το συγκεκριμένο Δήμο, να συνεργαστούν για να υπηρετήσουν τους συνδημότες τους. Με το σύστημα αυτό ο Δήμαρχος αντιμετωπίζεται ίσος μεταξύ ίσων σε αντίθεση με σήμερα που η θέση του τον προσδιορίζει σαν έναν "μικρό πρωθυπουργό". Ακόμη, το Προεδρείο του Δημοτικού Συμβουλίου και τα μέλη της Δημαρχιακής Επιτροπής πρέπει να ορίζονται με βάση το αναλογικό-αντιπροσωπευτικό σύστημα εκπροσώπησης των παρατάξεων.

Είναι γνωστά τα επιχειρήματα εναντίον της έμμεσης εκλογής δημάρχου. Ότι, δηλαδή, ο τρόπος αυτός εκλογής συνεπάγεται διάφορες "συναλλαγές" (και με τη λέξη αυτή υπονοούνται "ανίερες συμμαχίες", ή ακόμα και "απαράδεκτα παζάρια" κ.ο.κ.). Στα επιχειρήματα αυτά υπάρχουν πολλές απαντήσεις:

- Η πρώτη είναι ότι οι απαιτήσεις των καιρών καθιστούν αναγκαία τη συλλογική δουλειά, τους Δήμους. Κατά συνέπεια ο ρόλος του Δημάρχου είναι σήμερα πολύ διαφορετικός απ' ό,τι ήταν πριν από μερικά χρόνια. Επομένως ένας Δήμαρχος (αλλά και ένας Πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου), που στηρίζεται σε συμβούλους που αποτελούν τουλάχιστον το 60% του συνόλου του Δημοτικού Συμβουλίου είναι καταλληλότερος από εκείνον που υφαρπάζει το αξίωμα με τον εκβιασμό του δεύτερου γύρου (που έχει θεσμοθετηθεί με το ληστρικό και

καλπονοθευτικό σύστημα του 1982 και παραμένει μέχρι σήμερα) και ο οποίος διαθέτει μια εντελώς πλαστή πλειοψηφία στο δημοτικό συμβούλιο.

- Η δεύτερη είναι ότι ο Λαός σπάνια δίνει - κάτω από κανονικές συνθήκες και όταν υπάρχουν πολλές παρατάξεις - το 50%+1 των ψήφων σε μια παράταξη. Αυτό σημαίνει ότι ο Λαός έχει εκφράσει την επιθυμία του για μια πολυπαραταξιακή δημοτική αρχή. Είναι απόλυτα φυσικό λοιπόν να συνεργαστούν εκείνες οι παρατάξεις οι οποίες συμφωνούν σε ένα κοινό πρόγραμμα για το συγκεκριμένο Δήμο και να εκλέξουν Δήμαρχο τον επικεφαλής μιας από τις συνεργαζόμενες παρατάξεις που είναι ο καταλληλότερος για την εφαρμογή του προγράμματος αυτού.
- Μια τρίτη απάντηση είναι ότι με την έμμεση εκλογή Δημάρχου καταργείται ο "μονομαχικός" χαρακτήρας του προεκλογικού αγώνα, ο λαός ψηφίζει απόλυτα σύμφωνα με τις προτιμήσεις του, καμιά ψήφος δεν πάει χαμένη και η προεκλογική μάχη κρίνεται στον κάθε Δήμο με βάση το πρόγραμμα που η κάθε παράταξη παρουσιάζει για την αντιμετώπιση και τη λύση των προβλημάτων του Δήμου.²

5.2.3. Η ΑΠΛΗ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ ΣΤΗΝ Τ.Α. ΣΕ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Σε αρκετές χώρες της Ευρώπης, το εκλογικό σύστημα που ισχύει στις εκλογές όλων των βαθμίδων και όλων των οργάνων της αυτοδιοίκησης, είναι η απλή αναλογική. Μερικές από αυτές είναι η Πορτογαλία, η Ιταλία, η Γερμανία, η Ισπανία κ.α.

«Στην Πορτογαλία, το οργανωτικό σχήμα των τοπικών Αρχών, εξισώνοντας όλους τους φορείς εκπροσώπησης περιλαμβάνει μια Συνέλευση(η οποία εκλέγεται με άμεση, μυστική και καθολική ψηφοφορία των κατοίκων, σύμφωνα με το αναλογικό σύστημα). Η Συνέλευση έχει τη δυνατότητα λήψης αποφάσεων και ικανότητα προς δικαιοπραξία μέσα στα πλαίσια του Συντάγματος, των νόμων και των κανονισμών των Τοπικών ανωτέρου επιπέδου ή μέσα στα όρια που θέτουν οι Αρχές που ακούν εποπτεία και ένα συλλογικό εκτελεστικό φορέα που είναι υπεύθυνος ενώπιον της Συνέλευσης. Η διοικητική περιφέρεια και ο Δήμος διαθέτουν ένα συμβουλευτικό όργανο – το Συμβούλιο. Η επιθυμία ενδυνάμωσης των τοπικών και περιφερειακών αρχών είναι στοιχείο κοινό για όλες τις

² Δρεττάκης Μανόλης, *Η πορεία του τόπου και η απλή αναλογική*, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 1988, σελ.86-87.

Ευρωπαϊκές χώρες που δοκιμάστηκαν από τον φασισμό(Γερμανία, Ιταλία και Ισπανία). Θεωρείται μια από τις βασικές αρχές για τη διαφύλαξη και την ενδυνάμωση ενός Δημοκρατικού κράτους».³

Στην Αγγλία γίνονται προσπάθειες από διάφορα πολιτικά κόμματα – όχι μόνο της Αριστεράς- ώστε να εφαρμοστεί η απλή αναλογική ως εκλογικό σύστημα στην Τ.Α. Σ' αυτήν την κατεύθυνση κινείται και η παρακάτω άποψη ενός πρώην βουλευτή του κόμματος των Φιλελευθέρων: « Η βασική προτεραιότητα για τους Φιλελεύθερους είναι να μπορέσουν οι άνθρωποι να συμμετάσχουν ενεργητικά στη ζωή της κοινότητας και δεύτερο να μεταβληθεί η δομή της τοπικής αυτοδιοίκησης, για να μπορέσει να γίνει περισσότερο ευαίσθητη. **Η υιοθέτηση του αναλογικού συστήματος** εκλογικού συστήματος για τις εκλογές της τοπικής αυτοδιοίκησης, είναι ένα βασικό βήμα προς την κατεύθυνση αυτών στόχων, αλλά παράλληλα οι Φιλελεύθεροι δίνουν σημασία στο θέμα της "συμμετοχής στα κοινά". Η ανάγκη που υπάρχει για συμμετοχή των κατοίκων στα κοινά σε επίπεδο τοπικό έχει πολύ ευρύτερη επίπτωση για τον έλεγχο και την κατανομή της εξουσίας σε όλη την κοινωνία».⁴

Οι παραπάνω απόψεις είναι ενδεικτικές του θετικού κλίματος που επικρατεί στις χώρες της Ευρώπης για την απλή αναλογική και την ανάγκη καθιέρωσής της και στη χώρα μας.

5.2.4. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Είναι επομένως σαφές, ότι με την καθιέρωση απλής αναλογικής παύουν να υπάρχουν νικητές και ηττημένοι μονομάχοι. Σ' όλους τους Δήμους νικητής θα είναι ο λαός, που θα δώσει την απόλυτη πλειοψηφία σ' εκείνες τις δυνάμεις του τόπου, που τον αντιπροσωπεύουν καλύτερα. Αν γίνει το νέο αυτό ξεκίνημα είναι βέβαιο ότι θα ακολουθήσουν και άλλα γενναϊότερα βήματα στην πορεία για την παραπέρα διεύρυνση της δημοκρατίας και την εδραίωση της λαϊκής κυριαρχίας. Το πρώτο βήμα θα περιλαμβάνει τη θεσμοθέτηση της απλής αναλογικής ως πάγιου συστήματος διεξαγωγής των βουλευτικών εκλογών στη χώρα μας. Το δεύτερο βήμα θα είναι η εκλογή όλων των

³ Πρακτικά συμποσίου: *Τοπική Αυτοδιοίκηση - μια σύγχρονη ευρωπαϊκή έκφραση*, Εκδόσεις Ταμασος, Αθήνα 1983, εισήγηση Dr Carlor Encarnacao, υφυπουργού Εσωτερικών Πορτογαλίας, σελ.101.

⁴ Πρακτικά συμποσίου: *Τοπική Αυτοδιοίκηση - μια σύγχρονη ευρωπαϊκή έκφραση*, Εκδόσεις Ταμασος, Αθήνα 1983, εισήγηση Dr. David Alton, μέλος του Αγγλικού Κοινοβουλίου, σελ.76.

μελών του Νομαρχιακών Συμβουλίων από το λαό με την απλή αναλογική και με Πρόεδρο του Νομαρχιακού Συμβουλίου που θα εκλέγεται από τους νομαρχιακούς συμβούλους.

Η επιμονή στη διατήρηση του καλπονοθευτικού εκλογικού συστήματος και των βασικών δομών του αντιδραστικού θεσμικού πλαισίου, που είχε καθιερώσει η Δεξιά και συνέχισαν οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ, επιβεβαιώνει ότι θέλουν μια Τ.Α. στήριγμα και προπαγανδιστή της κυβερνητικής πολιτικής, μακριά από τα πραγματικά συμφέροντα του λαού και του θεσμού. Περισσότερο στο παρελθόν αλλά και σήμερα η θεσμοθέτηση της απλής αναλογικής έχει χρησιμοποιηθεί κυρίως από τις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ ως το κίνητρο προς τα κόμματα της Αριστεράς για τη συγκρότηση μιας υποτιθέμενης “κεντροαριστεράς”. Συνήθως τίθεται από το ΠΑΣΟΚ προεκλογικά όταν έχει ανάγκη τη “δεξαμενή” των ψηφοφόρων της Αριστεράς για να εκπληρώσει καθαρά μικροκομματικές σκοπιμότητες προς όφελός του. Τον τελευταίο καιρό ακούγονται προτάσεις από την κυβέρνηση για αναλογικότητα του σημερινού συστήματος της υπερενισχυμένης αναλογικής. Αυτό έχει μεγάλη διαφορά. Άλλο σημαίνει αναλογικότητα του συστήματος και άλλο απλή αναλογική. Η θεσμοθέτηση της απλής και άδολης αναλογικής σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να χρησιμοποιηθεί από τα κόμματα-ιδίως της Αριστεράς- για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους στην προσπάθεια να ανέλθουν στην εξουσία. Η απλή αναλογική σαν εκλογικό σύστημα δεν παζαρεύεται. Είναι απαίτηση της πλειοψηφίας του λαού και συνταγματική επιταγή σαν γνήσια έκφραση της βούλησής του.

Με τη θεσμοθέτηση της απλής αναλογικής, η Τοπική Αυτοδιοίκηση θα αναβαθμιστεί σε όλα τα επίπεδά της και με την ουσιαστική συμμετοχή και πάλη, μπορεί και πρέπει να συμβάλλει αποφασιστικά στη λύση των σημερινών προβλημάτων της ελληνικής κοινωνίας. Ο αγώνας είναι δύσκολος, αλλά αξίζει η προσπάθεια και επιβάλλεται η συμμετοχή. Απαιτεί οράματα και ιδέες, σχέδιο και προτάσεις, προτεραιότητες και δεσμεύσεις για μια Τοπική Αυτοδιοίκηση των ανοιχτών και των μεγάλων οριζόντων, ισχυρή και δημιουργική. Μπορεί να αποτελέσει τον πόλο συσπείρωσης όλων εκείνων των ριζοσπαστικών και δημοκρατικών δυνάμεων που παλεύουν για μια Τοπική Αυτοδιοίκηση αγωνιστική, διεκδικητική, ανεξάρτητη από την κυβερνητική πολιτική, υποταγμένη στις ανάγκες του λαού και της χώρας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

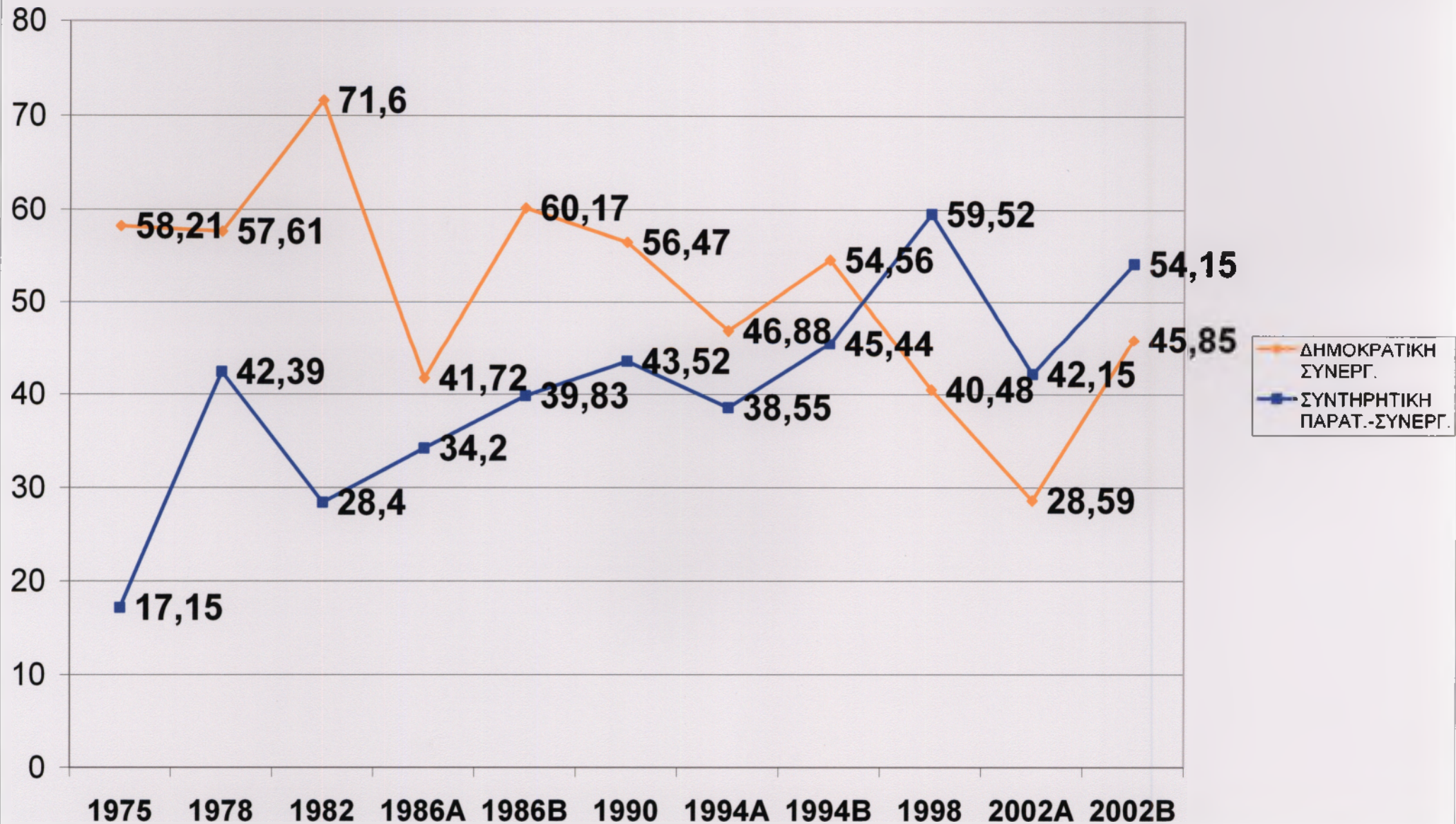
Το παράρτημα αυτό, στην αρχή, περιλαμβάνει πίνακες που απεικονίζονται τα ποσοστά των δυο κυρίαρχων συνδυασμών, συνολικά από το 1975-2002 και συγκριτικά μεταξύ τους: α) της “Δημοκρατικής Συνεργασίας” η οποία συμμετείχε στις εκλογές από το 1975 έως το 1998 με αυτήν την ονομασία και συσπείρωνε πολίτες της ευρύτερης δημοκρατικής και προοδευτικής παράταξης (ΠΑΣΟΚ, ΚΚΕ, ΣΥΝ) και β) της λεγόμενης “Συντηρητικής παράταξης”. Την ονομάζω έτσι διότι σε καμία εκλογική αναμέτρηση δεν συμμετείχε με την ίδια ονομασία και επιπλέον οι υποψήφιοι που συμμετέχουν σ’ αυτήν ανήκουν κατά πλειοψηφία κυρίως στο χώρο της Νέας Δημοκρατίας.

Από την ανάλυση της καρτέλας με τα συγκριτικά ποσοστά των δυο παρατάξεων, συμπεραίνουμε ότι η Δημοκρατική Συνεργασία το μεγαλύτερο ποσοστό της το έλαβε στις Δημοτικές εκλογές του 1982, δηλαδή 71,6%, όταν υποψήφιος Δήμαρχος του συνδυασμού ήταν για δεύτερη φορά ο Μιχάλης Κουντούρης. Το χαμηλότερο ποσοστό το έλαβε στις Δημοτικές εκλογές της 13^{ης} Οκτωβρίου του 2002, δηλαδή, 28,59%, όταν υποψήφιος Δήμαρχος του συνδυασμού ήταν ο Απόστολος Φοινικόπουλος. Από την πλευρά της Συντηρητικής παράταξης το μεγαλύτερο ποσοστό το έλαβε όταν συνεργάστηκε με το ΚΚΕ και την ΠΟΛ.ΑΝ. και υποψήφιος Δήμαρχος από το συνδυασμό ήταν ο πρώην Δήμαρχος Βόλου Μιχάλης Κουντούρης. Τότε συγκέντρωσε το 59,52% των ψήφων. Όμως, το μεγαλύτερο ποσοστό που συγκέντρωσε όταν συμμετείχε με την επίσημη στήριξη της Νέας Δημοκρατίας, ήταν στις επαναληπτικές εκλογές της 20^{ης} Οκτωβρίου 2002. Τότε έλαβε 54,15% και υποψήφιος Δήμαρχος του συνδυασμού ήταν ο Κυριάκος Μήτρου. Το χαμηλότερο ποσοστό της παράταξης σημειώθηκε στις πρώτες εκλογές της Μεταπολίτευσης, το 1975-λόγω του κατακερματισμού της- συγκεντρώνοντας 17,15%.

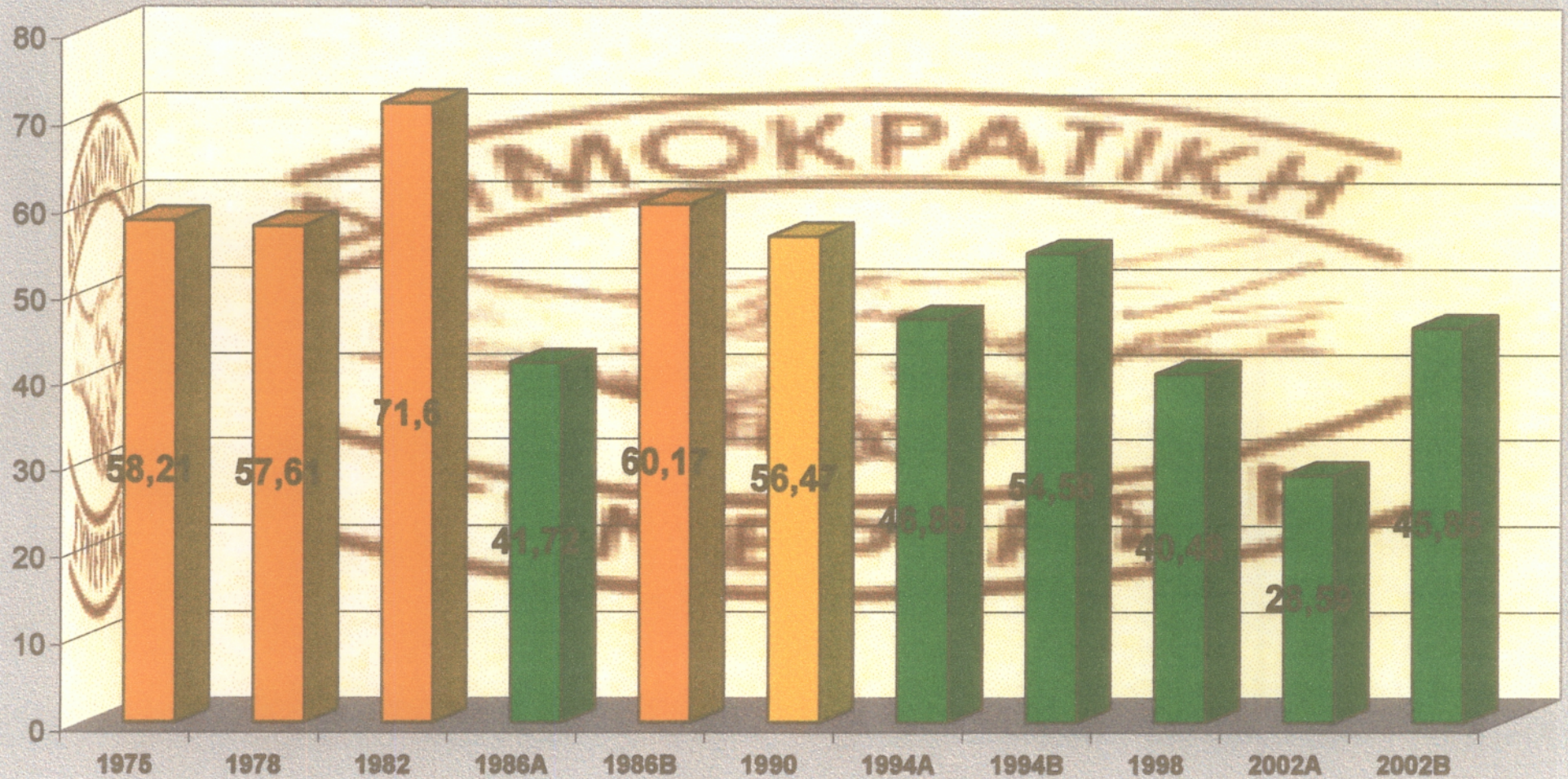
Έπειτα, παρουσιάζονται οι θέσεις των κομμάτων όσον αφορά τις προτάσεις για το εκλογικό σύστημα στην ΤΑ και τον τρόπο εκλογής των συλλογικών τους οργάνων. Ακολουθούν, οι προηγούμενοι Κώδικες Δήμων και Κοινοτήτων και το εκλογικό σύστημα που ίσχυε για την Τ.Α. από τη Μεταπολίτευση και μετά.

Τέλος, παρουσιάζονται τα βιογραφικά στοιχεία όσων διετέλεσαν Δήμαρχοι Βόλου από τη Μεταπολίτευση ως σήμερα, καθώς και μερικές ιστορικές φωτογραφίες από παλιότερα Δημοτικά Συμβούλια και διάφορες εκδηλώσεις.

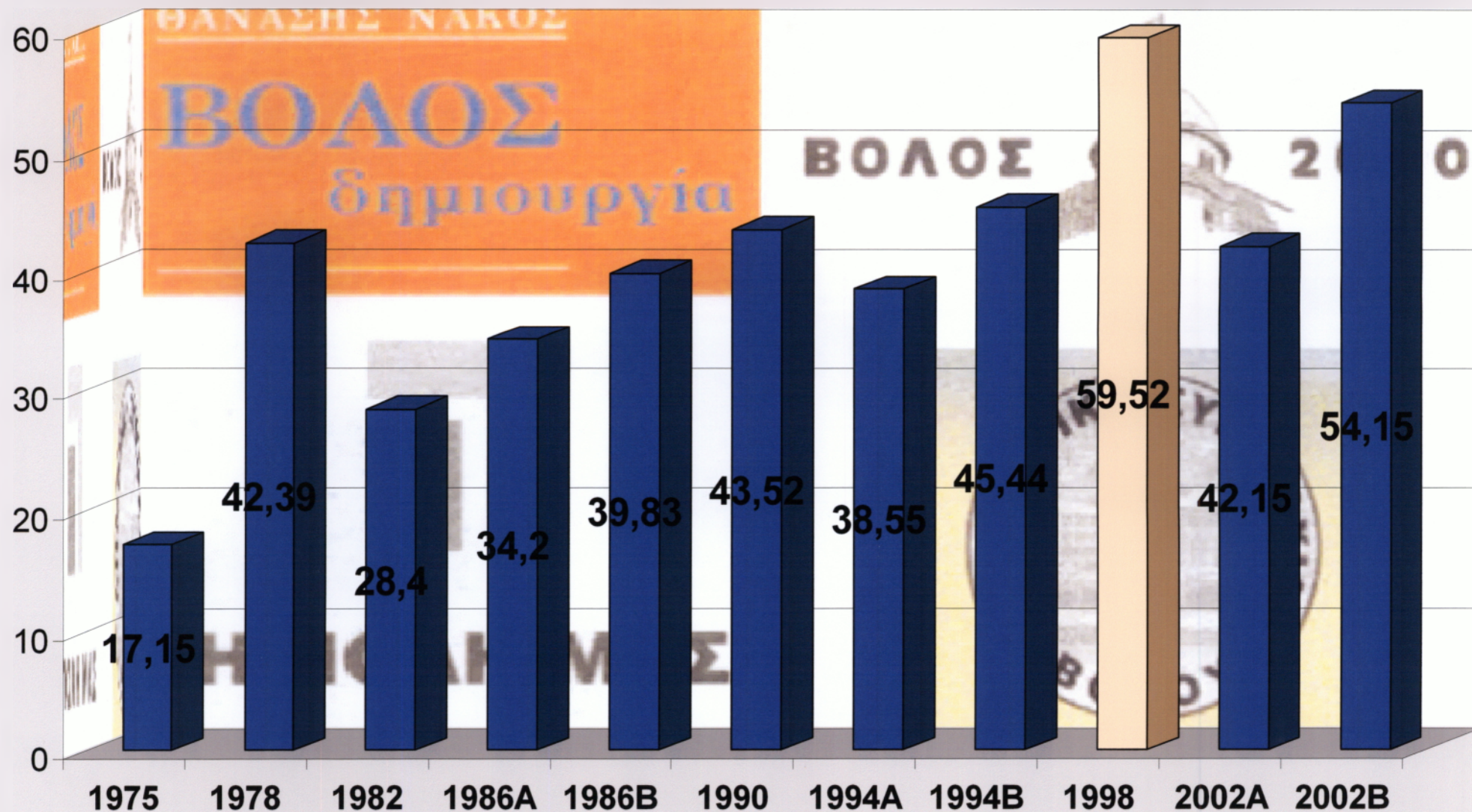
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΠΟΣΟΣΤΑ 1975-2002

ΠΟΣΟΣΤΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ 1975-2002

ΠΟΣΟΣΤΑ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΤΑΞΗΣ -ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ 1975- 2002

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΚΛΟΓΗΣ ΤΩΝ ΑΙΡΕΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΤΗΣ Τ.Α.

Σ' αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται οι θέσεις όλων των κομμάτων, για το σύστημα εκλογής των αιρετών και συλλογικών οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Το ΠΑΣΟΚ δεν έχει κάποιες συγκεκριμένες θέσεις στο πρόγραμμά του για το εκλογικό σύστημα που προτείνει να εφαρμόζεται στην Τ.Α. Επομένως η θέση του κρίνεται από τους νόμους που εφάρμοσε όταν ήταν κυβέρνηση. Η Νέα Δημοκρατία στο προεκλογικό της πρόγραμμα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση αναφέρεται ξεκάθαρα για το σύστημα που προτείνει όταν γίνει κυβέρνηση και γίνεται επιμέρους κριτική ανάλυσή του. Επίσης γίνεται μια κριτική ανάλυση των νόμων και των προτάσεων των δυο μεγάλων κομμάτων λόγω της σημασίας τους. Στις θέσεις των υπόλοιπων κομμάτων της αντιπολίτευσης, εντός και εκτός Βουλής, παρουσιάζονται αυτούσιες οι θέσεις τους όπως έχουν κατά καιρούς δημοσιευτεί.

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ ΠΑ.ΣΟ.Κ.

Το ΠΑΣΟΚ όταν ήταν στην αντιπολίτευση από το 1974-1981, είχε ταχθεί υπέρ της θεσμοθέτησης της απλής και άδοξης αναλογικής όχι μόνο στο θεσμό της ΤΑ αλλά και για τις Βουλευτικές εκλογές. Συγκεκριμένα, όταν το 1975, η κυβέρνηση Καραμανλή κατέθεσε το σχέδιο του νέου Συντάγματος, το ΠΑΣΟΚ ανέθεσε σε μια ομάδα με επικεφαλής, τον Κώστα Σημίτη(πρώην Πρωθυπουργό και Πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ) να ετοιμάσει ένα «αντισχέδιο», μια μελέτη δηλαδή και κριτική του κυβερνητικού σχεδίου. Στο κείμενο αυτό που είχε τίτλο «Σύνταγμα για μια Ελλάδα Δημοκρατική» στο προτεινόμενο κείμενο για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, στο άρθρο 2 αναφέρεται ότι: « η διάταξη της δεύτερης περιόδου της παραγράφου 2, που επιτρέπει να εισάγονται δια νόμου παρεκκλίσεις από την εκλογή με καθολική και μυστική ψηφοφορία προκειμένου για Κοινότητες πληθυσμού μέχρι 1.000 κατοίκων είναι επικίνδυνη. Με την παρέκκλιση αυτή ένας σημαντικός αριθμός Κοινοτήτων θα κινδυνέψει να μην έχει ποτέ Κοινοτικό Συμβούλιο, που να αντιπροσωπεύει τη θέληση των κατοίκων του χωριού. Το όλο σύστημα εκλογής και διοίκησης που προτείνει το κυβερνητικό σχέδιο Συντάγματος χρειάζεται όμως αναθεώρηση. Για την εξύψωση του θεσμού της ΤΑ θα ήταν σκόπιμο να καθιερωθεί σαν κυρίαρχο όργανο των Κοινοτήτων μέχρι 1500 κατοίκων η γενική συνέλευση των πολιτών, που έχουν δικαίωμα ψήφου. Η συνέλευση είναι σώμα που ανταποκρίνεται στην ελληνική

παράδοση της άμεσης δημοκρατίας και που μπορεί να κινητοποιήσει μεγάλο αριθμό από δημότες για το συμφέρον του συνόλου. Οι Δήμοι με πολλές συνοικίες μπορούν επίσης να οργανωθούν με βάση τις συνελεύσεις των πολιτών. Η συνέλευση να γίνεται κατά συνοικίες, να εκλέγει συνοικιακό συμβούλιο και τα συνοικιακά συμβούλια να αποτελούν τη συνέλευση της πόλης, που θα εκλέγει το Δημοτικό Συμβούλιο. Είναι σύστημα που υπήρχε σε ελληνικά χωριά, το αναφέρει το Σύνταγμα του 1927 και προβλέπεται από το Σύνταγμα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας».¹

Από αυτό το κείμενο καταλαβαίνουμε ότι οι θέσεις του ΠΑΣΟΚ για την ΤΑ δεν ήταν μόνο μια απλή συγκαταβατικότητα για την καθιέρωση της απλής αναλογικής, αλλά προχωρούσε πολλά βήματα μπροστά προτείνοντας ένα διαφορετικό στη φιλοσοφία σύστημα ΤΑ το οποίο διέφερε από τότε μοντέλο της εποχής εκείνης. Λίγο πριν γίνει το ΠΑΣΟΚ για πρώτη φορά κυβέρνηση, τον Οκτώβριο του 1981, στο προεκλογικό του πρόγραμμα: «Διακήρυξη Κυβερνητικής Πολιτικής –Συμβόλαιο με το Λαό», στη σελίδα 40, δεσμευόταν ότι: « Με την άνοδό του στην κυβέρνηση, το ΠΑΣΟΚ θα προωθήσει την καθιέρωση της απλής αναλογικής για να καταγράφεται η λαϊκή βούληση χωρίς παραμορφώσεις». Ένας από τους πρώτους νόμους που ψήφισε το ΠΑΣΟΚ όταν έγινε κυβέρνηση ήταν ο νόμος 1270/1982 που αφορά την τροποποίηση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Ο Κώδικας του 1982 όσον αφορά το εκλογικό σύστημα δεν διέφερε κατά πολύ από τον προηγούμενο του 1980. Το σύστημα της υπερενισχυμένης αναλογικής για την εκλογή των οργάνων της ΤΑ παρέμεινε.

Ο τελευταίος Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων που ισχύει με το Π.Δ.410/1995 καθώς και οι συμπληρωματικές διατάξεις των νόμων 2539/1997 και 2623/1998 διατηρούν το ίδιο πλειοψηφικό σύστημα με ελάχιστες διαφοροποιήσεις από αυτό του 1982. Η διαφορά έγκειται στην αναλογικότητα της κατανομής των εδρών των επιλαχόντων συνδυασμών που από το 1/3(33,3%) που ίσχυε αυξήθηκε σε 2/3(40%).

Παρ' όλες τις υποσχέσεις και τις διακηρύξεις του το ΠΑΣΟΚ δεν θεσμοθέτησε ποτέ την απλή αναλογική. Αντί γι' αυτό ψήφισε ακόμη πιο ληστρικά και καλπονοθευτικά εκλογικά συστήματα τόσο για τις Βουλευτικές εκλογές όσο και για την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

¹ Το Σύνταγμα της Ελλάδας, Εκδόσεις Το Ποντίκι, 14^η έκδοση,σελ.293.

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η Νέα Δημοκρατία όταν ήταν κυβέρνηση από το 1974-1981 και την τριετία 1990-1993 ψήφισε νόμους που ήταν στην κατεύθυνση της υπερενισχυμένης αναλογικής. Το πρώτο εκλογικό σύστημα που ψήφισε ίσχυε με το Π.Δ. 933/1975. Ύστερα ψηφίστηκε ο Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων με το νόμο 1065/1980 με τα άρθρα 28-81 που καθιέρωσε το εκβιαστικό σύστημα εκλογής με τους δύο γύρους.

Η Νέα Δημοκρατία στο σημερινό της Πρόγραμμα Διακυβέρνησης όχι μόνο επιμένει στο ληστρικό σύστημα της υπερενισχυμένης αναλογικής αλλά στοχεύει στην περισσότερο αποδυνάμωση των μικρότερων συνδυασμών. Συγκεκριμένα στο «Κυβερνητικό Πρόγραμμα για τη Δημόσια Διοίκηση και την Τοπική Αυτοδιοίκηση» στη σελίδα 25 αναφέρει: « Την αλλαγή του εκλογικού νόμου που αφορά την Τοπική Αυτοδιοίκηση, ώστε τα αιρετά μέλη της να εκλέγονται από την πρώτη Κυριακή με ένα σύστημα εκλογής που να εξασφαλίζει αντιπροσωπευτικό σχήμα διοίκησης, πλην όμως σταθερό και βιώσιμο, με την προϋπόθεση για τον πλειοψηφούντα συνδυασμό, τουλάχιστον 42% των ψήφων». Είναι φανερό ότι η Νέα Δημοκρατία προσπαθεί να βαφτίσει την μειοψηφία σε πλειοψηφία νομιμοποιώντας την μόνο με το 42% των ψήφων.

Ο εκλογικός νόμος που προτείνει καθιστά αποτρεπτική για τις συνεργασίες των μικρότερων παρατάξεων με μια από τις δυο πρώτες όπως γίνονταν μέχρι σήμερα. Αυτή η ρύθμιση της κατάργησης της δεύτερης Κυριακής φανερώνει μικροκομματική σκοπιμότητα διότι μέχρι τώρα συνήθως οι Αριστερές παρατάξεις και οι ψηφοφόροι τους στήριζαν υποψήφιο του ΠΑΣΟΚ στο δεύτερο γύρο και το αντίστροφο. Επιπλέον η εκλογική ιστορία έχει δείξει ότι σπάνια η Νέα Δημοκρατία εξέλεγε Δημάρχους στο δεύτερο γύρο. Όσο ποσοστό έπαιρνε το έπαιρνε από την πρώτη Κυριακή αφού οι συνεργάσιμοι προς αυτήν συνδυασμοί ήταν λιγστοί. Το ότι καταργεί την δεύτερη Κυριακή αυτό καθ' αυτό δεν είναι κακό. Κακό είναι ότι η ρύθμιση αυτή δεν συνοδεύεται με την καθιέρωση της απλής και άδολης αναλογικής. Από τη στιγμή όμως που δεν το κάνει σκοπεύει στην γενικότερη αποδυνάμωση των μικρότερων συνδυασμών. Μ' αυτόν τον τρόπο η Νέα Δημοκρατία θέλει να καταστήσει τους υποψηφίους της, Δημάρχους από την πρώτη Κυριακή, νομιμοποιώντας την μειοψηφία τους.

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Το ΚΚΕ στη μακρόχρονη ιστορία και δράση του, πάλεψε με συνέπεια για μια Τ.Α. στην υπηρεσία των λαϊκών συμφερόντων. Έχει καταξιωθεί στη συνείδηση του λαού ως σημαντικός παράγοντας στην πάλη για τη δημοκρατική ανόρθωση και ανάπτυξη του θεσμού. Ορόσημο στην ιστορία του θεσμού αποτελεί η καθοριστική συμβολή του ΚΚΕ στη δημιουργία της λαϊκής αυτοδιοίκησης, ως οργάνου πραγματικής λαϊκής εξουσίας, κατά την περίοδο της Εθνικής Αντίστασης.

Το ΚΚΕ θεωρεί ότι ο αγώνας για τη δημοκρατική ανόρθωση και ανάπτυξη του θεσμού της Τ.Α. συμβάλλει στον εκδημοκρατισμό της δημόσιας ζωής της χώρας και δημιουργεί καλύτερες προϋποθέσεις στην πάλη του λαού μας για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής στις πόλεις και στα χωριά, για την ενεργό συμμετοχή του λαού στη λύση των κοινωνικών και εθνικών προβλημάτων. Στην κατεύθυνση αυτή το ΚΚΕ αγωνίζεται ειδικότερα να αποκτήσουν οι Δήμοι και οι Κοινότητες ένα νέο δημοκρατικό θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας τους με την ψήφιση ενός δημοκρατικού κώδικα ο οποίος:

- Θα θεσμοθετεί το εκλογικό σύστημα της απλής αναλογικής- σ' ένα και μόνο γύρο- για την ανάδειξη όλων των εκλεγμένων οργάνων όλων των βαθμίδων της Τ.Α. και η εκλογή του Δημάρχου και Νομάρχη να γίνεται απευθείας από τα αντίστοιχα συμβούλια όπως περίπου η Βουλή αναδεικνύει την κυβέρνηση με βάση την υπάρχουσες σ' αυτήν πλειοψηφίες.
- Θα προσφέρει τη δυνατότητα ανάπτυξης της συμμετοχής και εκλογής των γυναικών, αλλά και θα εναντιώνεται σε μέτρα διοικητικού χαρακτήρα(π.χ. ποσόστωση) που υποβαθμίζουν το ρόλο τους και κρύβουν τα πραγματικά προβλήματα ενώ από την άλλη δημιουργούν ανισότιμους όρους συμμετοχής των παρατάξεων στις εκλογές.
- Κατάργηση μιας σειράς αναχρονιστικών και αντιδημοκρατικών νόμων, που αφορούν στην εκλογή, στη δομή και λειτουργία των συλλογικών της οργάνων, όπως ΤΕΔΚ-ΚΕΔΚΕ-ΕΝΑΕ.
- Θα αναβαθμίζει τα Συνοικιακά Συμβούλια με την κατοχύρωση ουσιαστικών και αποφασιστικών αρμοδιοτήτων, με την πρόβλεψη ιδιαίτερου προϋπολογισμού.

- Θα κατοχυρώνει την ανάγκη προώθησης θεσμών λαϊκής νομοθετικής πρωτοβουλίας, πανεθνικών και τοπικών δημοψηφισμάτων(με λαϊκή πρωτοβουλία) που θα έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα, για τις κυβερνήσεις.

Το ΚΚΕ θα συνεχίσει να καλεί το λαό, τη νεολαία να αγωνιστεί για να επιβάλλει την απλή αναλογική και θα συνεχίσει από κοινού με όσες δυνάμεις υποστηρίζουν την απλή, άδολη αναλογική γενικότερα την πάλη όχι μόνο να μην περιορίσουν, συρρικνωθούν, λαϊκές κατακτήσεις, αλλά για να αποκτήσουν ουσιαστικό περιεχόμενο τα δημοκρατικά δικαιώματα και η λαϊκή κυριαρχία.

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ ΤΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

Η υπόθεση απλή αναλογική για την αυτοδιοίκηση είναι μείζον ζήτημα. Ο ελληνικός λαός μέσα από τις τηλεοράσεις την πρώτη και δεύτερη Κυριακή των εκλογών είδε χάρτες της ελληνικής επικράτειας όπου απεικονίζονταν με πολιτικά χρώματα οι νομοί της χώρας. Είδαν όλοι και όλες ότι διαφορές συν-πλην 1,5% μεταξύ των συνδυασμών προκαλούσαν αλλαγές καθοριστικές στα χρώματα του αυτοδιοικητικού χάρτη και στον β' γύρο κυρίως από πράσινοι οι νομοί γίνονταν γαλάζιοι. Και όμως οι συνδυασμοί που είχαν υποστηριχθεί από την ΝΔ, ή και από το ΠΑΣΟΚ πολλές φορές στον α' γύρο δεν ξεπερνούσαν σε ποσοστό το 30 ή το 35% των ψήφων. Γι' αυτό ακριβώς και επιμένουμε ότι τώρα, στη βάση και αυτών των εικόνων και της εμπειρίας των πολιτών, η συζήτηση για την ΑΠΛΗ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ στην Αυτοδιοίκηση είναι περισσότερο αναγκαία από ποτέ. Η υπόθεση της απλής αναλογικής και της αρχής της ισότητας της ψήφου για τις εκλογές της αυτοδιοίκησης πρέπει να γίνει και ο προπομπός και για την αναγωγή της και στην κεντρική πολιτική σκηνή. Πυκνώνουν άλλωστε οι φωνές και στις γραμμές του ΠΑΣΟΚ που τουλάχιστον για την αυτοδιοίκηση την προτείνουν.

Ο Συνασπισμός, στην “Ημέρα Αυτοδιοίκησης”, εξέφρασε τις σκέψεις και τις αναζητήσεις του. Εξέτασε την αντίστοιχη εμπειρία των άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Πάμε ένα βήμα παραπέρα τον προβληματισμό μας. Έχουμε ξεκάθαρο ότι ομιλούμε για την εκλογή των Δημοτικών-Κοινοτικών και Νομαρχιακών Συμβουλίων με απλή αναλογική. Το ζήτημα της άμεσης – απευθείας εκλογής του δημάρχου-νομάρχη απ’

το εκλογικό σώμα ή της έμμεσης, από το δημοτικό-νομαρχιακό συμβούλιο, είναι ανοικτό με ένθεν και ένθεν επιχειρήματα. Όπως επίσης και το θέμα του ενός γύρου ή της συνέχισης ισχύος των δύο γύρων που συνδέεται με τα προηγούμενα.

Για τη συμμετοχή του πολίτη και της κοινωνίας στην εφαρμογή και τη συνδιαμόρφωση των θεσμών της Τ.Α., ο Συνασπισμός προτείνει: Ένα δίκτυο μορφών κοινωνικής και πολιτικής συμμετοχής, στις λειτουργίες της Αυτοδιοίκησης κατά τις τοπικές συνθήκες, με ένα “κανονισμό” που θα εκπονηθεί με συμμετοχικές διαδικασίες και θα ψηφισθεί από τα Δημοτικά Συμβούλια. Την ενεργοποίηση των θεσμικών διατάξεων, με την ενίσχυση των Δημοτικών Διαμερισμάτων στις μεγάλες πόλεις, την μεταφορά σ’ αυτά του δικαιώματος να αποφασίζουν για τις υποθέσεις του διαμερίσματος καθώς και τη δυνατότητα για δικό τους προϋπολογισμό. Τοπικά ή ειδικά Δημοψηφίσματα, με πρωτοβουλία των τοπικών αρχών ή των πολιτών και έρευνες διαβούλευσης. Την συγκρότηση αντιπροσωπευτικών επιτροπών κοινωνικής & οικονομικής ανάπτυξης και προγραμματισμού. Την συμμετοχική αναβάθμιση των “Τοπικών Συμβουλίων” “εκείθεν των νομικών διατάξεων” του Ν.2539/97 για τους “νέους Δήμους.

Πέραν των ιδιαίτερων λεπτομερειών, πολιτικά, ως ΣΥΝ, θέλουμε να επισημάνουμε ότι το Προεδρικό Διάταγμα για το νέο Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων πρέπει να καλύπτει τις εξής βασικές αρχές:

- Καθιέρωση του συστήματος της απλής αναλογικής για την εκλογή των εκπροσώπων στις συνελεύσεις και για την εκλογή των οργάνων των Τοπικών Ενώσεων. Αυτό θα πρέπει να αφορά όλους τους συνδυασμούς και όχι να αποτελεί αποκλειστική υπόθεση εκπροσώπησης των δύο πρώτων.
- Διασφάλιση ότι ουδείς αιρετός μπορεί να εκπροσωπείται αριστίνδην σε συλλογικά όργανα, ούτε *ex officio* να συμμετέχει σε εκλεγμένα όργανα. Ο πρόεδρος της ΚΕΔΚΕ θα πρέπει να εκλέγεται από το Δ.Σ., όπως προτείνει και το Σχέδιο, αλλά προφανώς στη βάση πολιτικών-αυτοδιοικητικών κριτηρίων και θέσεων.
- Κατοχύρωση της αυτονομίας των Ενώσεων έναντι της κρατικής διοίκησης.
- Αποσαφήνιση και ενίσχυση του χαρακτήρα των Τοπικών Ενώσεων, ως η συλλογική έκφραση της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης στο επίπεδο του νομού, της περιφέρειας (όπου ένας θεσμοθετημένος λειτουργικός συντονισμός των ΤΕΔΚ απέναντι στην Περιφερειακή Κρατική Διοίκηση είναι αναγκαίος) και στο εθνικό επίπεδο.

Το ΔΗΚΚΙ επιδιώκει τον σχηματισμό μιας πολυκεντρικής κοινωνίας με ισόρροπη λειτουργία, κοινωνική δικαιοσύνη και εθνική συνοχή. Γι' αυτό θεωρεί, ότι η πάλη για ουσιαστική αυτοδιοίκηση είναι θεμελιώδης διαδικασία ενός εναλλακτικού προοδευτικού και ανθρώπινου τρόπου ανάπτυξης. Η ουσιαστική αυτοδιοίκηση είναι το βάθρο της Δημοκρατίας και μοχλός ανάπτυξης και προόδου. Έτσι το ΔΗΚΚΙ με εντοιμότητα διακηρύσσει ότι δεν επαγγέλλεται την εκ βάθρων αλλαγή της δομής και λειτουργίας του θεσμού της αυτοδιοίκησης, όπως δυστυχώς γίνεται κάθε φορά που αλλάζει η κυβέρνηση ή ο αρμόδιος υπουργός, αλλά επιδιώκει να επιφέρει τις αναγκαίες τροποποιήσεις και συμπληρώσεις στο ισχύον νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο, σύμφωνα με τις δικές του διακηρυγμένες θέσεις και πολιτικές. Γι' αυτό το ΔΗΚΚΙ προτείνει με συνέπεια, τις παρακάτω βασικές ρυθμίσεις στο ισχύον νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο που εναρμονίζονται με τη δική του ιδεολογία και πολιτική πρακτική:

- Καθιερώνεται ως πάγιο εκλογικό σύστημα, η απλή αναλογική για την εκλογή των κοινοτικών και δημοτικών συμβουλίων. Ο Πρόεδρος της Κοινότητας εκλέγεται με σχετική πλειοψηφία και ο Δήμαρχος με απόλυτη πλειοψηφία, ένα ανάγκη σε δυο γύρους.
- Καθιερώνεται η αναλογική εκπροσώπηση στα Διοικητικά Συμβούλια της ΚΕΔΚΕ και των ΤΕΔΚ, όλων των περιοχών και η εκλογή του Προέδρου της ΚΕΔΚΕ από το συνέδριό της.
- Θεσμοθετείται η εκπροσώπηση όλων των παρατάξεων στα όργανα του Δήμου, των δημοσυντήρητων νομικών προσώπων και των επιχειρήσεων των ΟΤΑ.
- Καθιερώνονται οι αρμοδιότητες των Συνοικιακών Συμβουλίων και των Λαϊκών Συνελεύσεων και οι αποφάσεις τους είναι δεσμευτικές για τον Δήμαρχο και τον Κοινοτάρχη, εφ' όσον λαμβάνονται με αυξημένη πλειοψηφία των 2/3.
- Επαναφέρονται τα Συμβούλια Περιοχής και επαναπροσδιορίζονται οι αρμοδιότητές τους και η νέα σύνθεσή τους με βάση τα νέα δεδομένα.
- Καθιερώνεται ο θεσμός των τοπικών δημοψηφισμάτων για μείζονος σημασίας θέματα.

ΟΙ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΟΥ ΙΣΧΥΕ

Αφού στο δεύτερο κεφάλαιο είδαμε πως λειτουργεί το σημερινό θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας και εκλογής των οργάνων της Α'βάθμιας Αυτοδιοίκησης, εδώ, θα εξετάσουμε του προηγούμενους κώδικες Δήμων και Κοινοτήτων και το εκλογικό σύστημα που ίσχυε τότε.

Το πρώτο εκλογικό σύστημα της Μεταπολίτευσης ίσχυε με το Π.Δ.933/1975, με το οποίο έγιναν οι Δημοτικές και Κοινοτικές εκλογές της 15^{ης} Οκτωβρίου 1978. Ύστερα από αυτό, την εκλογή των Δημοτικών και Κοινοτικών Αρχών ρύθμιζε ο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας του νόμου 1065/1980, αρθρ.28-81. Ο κώδικας του 1980 αποτελεί επανάληψη του προηγούμενου όσον αφορά τις διατάξεις για την εκλογή των οργάνων της ΤΑ. Προέβλεπε πολυάριθμα Συμβούλια, ανάλογα με τον πληθυσμό, που αρχίζουν από 5μελή σε Κοινότητες με πληθυσμό έως 1.000 κατοίκων και μπορεί να έφθανε τα 61 μέλη σε Δήμους 500.001 κατοίκων και πάνω. Ο κώδικας αυτός απαγόρευε τις υποψηφιότητες εκτός συνδυασμών. Οι έδρες κατανέμονταν όπως και στον κώδικα του 1975, αποκλειστικά μεταξύ του πρώτου(επιτυχόντος) και δεύτερου(επιλαχόντος) συνδυασμού με αναλογία 2/3 και 1/3 αντίστοιχα.

Σ' αυτό το σημείο παραθέτω ένα απόσπασμα από την εισήγηση της Κας Βιργινίας Τσουδερού σχετικά με το εκλογικό σύστημα της ΤΑ στην Ελλάδα που παρουσιάστηκε σε συμπόσιο για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, στην Κρήτη το 1982:

«Όλοι οι υπόλοιποι συνδυασμοί υποψηφίων είναι αποτυχόντες και εκτός «μοιρασιάς». Και παρουσιάζεται το απαράδεκτο φαινόμενο: να εκλέγεται ένας υποψήφιος του επιτυχόντος ή επιλαχόντος συνδυασμού που έχει λάβει έστω και ένα σταυρό προτίμησης και από την άλλη να αποτυχαίνει υποψήφιος αποτυχόντος συνδυασμού που έλαβε εκατοντάδες ή χιλιάδες προσωπικούς σταυρούς προτίμησης από τους συμπολίτες του!!! Μ' αυτό το ιδιόρρυθμο πλειοψηφικό σύστημα ευνοείται η πόλωση. Και μένουν απ' έξω δραστήρια μέλη της Κοινότητας ή του Δήμου που πολλά θα μπορούσαν να προσφέρουν στα κοινά, αλλά, μη έχοντας το δικαίωμα να παραμείνουν ανεξάρτητοι, είναι υποχρεωμένοι να επιδιώκουν το χρίσμα για ένα συνδυασμό μεγαλοκομματικά πατρонаρισμένο. Το άδικο και κοινωνικοπολιτικά

ζημιογόνο του εκλογικού συστήματος ανάδειξης Δημοτικών και Κοινοτικών Αρχών και ιδιαίτερα της κατανομής των εδρών, είναι προφανές».²

Ο επόμενος Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων ψηφίσθηκε από την νεοεκλεγείσα κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ το 1981 με το νόμο 1270/1982 και αφορούσε τροποποιήσεις του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα για το εκλογικό σύστημα, τη δημοτική αποκέντρωση, τη λαϊκή συμμετοχή και τη διοικητική αυτοτέλεια των ΟΤΑ. Στην εισήγηση της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ για το νομοσχέδιο αναφέρονταν ότι: « οι τροποποιήσεις που συντελούνται με αυτό το νόμο, στον ισχύοντα Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, αποβλέπουν σ' ένα δημοκρατικό εκλογικό σύστημα προσαρμοσμένο στις σημερινές θεσμικές δυνατότητες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αλλά και στις απαιτήσεις ανάπτυξης του θεσμού στη δημιουργία νέων μορφών δημοτικής αποκέντρωσης, καθώς και στην καθιέρωση της Λαϊκής Συμμετοχής μέσα από τη συγκρότηση των Συμβουλίων των Διαμερισμάτων, των συνοικιακών Συμβουλίων και των παρέδρων των συνοικισμών».³ Παρ' όλες τις εξαγγελίες του, το ΠΑΣΟΚ δεν θεσμοθέτησε την απλή και άδοξη αναλογική, τουλάχιστον για την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Το 1989 ψηφίσθηκε ο επόμενος Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων που ίσχυε με το Π.Δ.323/1989 και είναι ο τελευταίος πριν το ισχύοντα κώδικα. Το εκλογικό σύστημα που όριζε την εκλογή των αιρετών οργάνων της ΤΑ ήταν για άλλη μια φορά η υπερενισχυμένη αναλογική με το σύστημα των δυο γύρων. Σε ό,τι αφορά τα συνοικιακά συμβούλια πρέπει να σημειωθεί ότι στην ουσία είναι συμβουλευτικά όργανα του Δημάρχου ή του Προέδρου της Κοινότητας, στους οποίους διαβιβάζονται οι αποφάσεις οι οποίοι «μερμινούν για την επεξεργασία κάθε απόφασης από την αρμόδια υπηρεσία»(άρθρ.158 παρ.1). Με την παρ.3 του άρθρου 158, προβλέπεται η δυνατότητα μετάβασης αρμοδιοτήτων από τα δημοτικά και κοινοτικά συμβούλια στα συνοικιακά, αλλά είναι αμφίβολο αν μέχρι τώρα υπάρχει τέτοια απόφαση.⁴

² Πρακτικά συμποσίου: *Τοπική Αυτοδιοίκηση - μια σύγχρονη ευρωπαϊκή έκφραση*, Εκδόσεις Ταμασος, Αθήνα 1983,σελ. 37-38.

³ Οι νόμοι της Αλλαγής -το νομοθετικό έργο της Βουλής 1981-1985, Γενική Γραμματεία Τύπου και Πληροφοριών, Αθήνα 1985, σελ.27.

⁴ Παπαγαρυφάλου Π., *Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στα πλαίσια του Συντάγματος*, ΚΕΔΚΕ, Αθήνα 1995, σελ.139.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΤΩΝ ΔΗΜΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΒΟΛΟΥ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ ΩΣ ΣΗΜΕΡΑ.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΛΑΨΟΠΟΥΛΟΣ

4/1956-10/5/1959, 15/8/1964-17/8/1967 & 1/6/1975-31/12/1978

Ο Θεόδωρος Κλαψόπουλος διετέλεσε Δήμαρχος Βόλου για τρεις τετραετίες. Θεωρείται από τους σημαντικότερους δημάρχους που πέρασαν στην ιστορία του Βόλου. Ο ίδιος βαθιά προοδευτικός ηγήθηκε το 1964 του συνδυασμού "Δημοκρατική Συνεργασία" η οποία συσπείρωνε δυνάμεις της Ένωσης Κέντρου και της Ενιαίας Δημοκρατικής Αριστεράς(το ΚΚΕ βρισκονταν στην παρανομία). Η Δημοκρατική Συνεργασία κέρδισε τις εκλογές του 1964 και

Θ. Κλαψόπουλος έγινε Δήμαρχος. Επί Δημαρχίας του έγιναν έργα πνοής για την πόλη του Βόλου. Όμως σημαντικό ήταν και το πολιτιστικό έργο που άφησε. Η δικτατορία της 21^{ης} Απριλίου τον καθαίρεσε από Δήμαρχο. Στη μεταπολίτευση ήταν ξανά υποψήφιος Δήμαρχος με το συνδυασμό "Πανδημοκρατική Συνεργασία". Στις εκλογές του Μαρτίου του 1975 εκλέγεται για τρίτη φορά Δήμαρχος Βόλου συγκεντρώνοντας το υψηλό ποσοστό του 58%. Η ιστορική Δημοκρατική Συνεργασία συνέχισε το πετυχημένο έργο του Θ. Κλαψόπουλου έχοντας στις τάξεις της μια πλειάδα άξιων στελεχών που υπηρέτησαν το θεσμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΗΣ**1/1/1979-31/12/1990 & 1/1/1999-2000.**

Ο Μιχάλης Δ. Κουντούρης προέρχεται από μια δημοκρατική οικογένεια. Ο πατέρας του υπήρξε μαχητής των αγροτικών και προοδευτικών ιδεών, εκλέχτηκε βουλευτής του κόμματος φιλελευθέρων με τον Ελευθέριο Βενιζέλο, πήρε μέρος στην Αντίσταση και στην διάρκεια του εμφύλιου πολέμου διώχθηκε επανειλημμένα.

Γεννήθηκε στο Βελεστίνο, την πατρίδα του Ρήγα, το 1931. Τελείωσε το γυμνάσιο στο Βόλο και σπούδασε νομικά στο πανεπιστήμιο Αθηνών και αρχικά δικηγόρησε στο Βόλο. Γαλουχήθηκε από μικρός με τα ιδανικά της Αντίστασης και της κοινωνικής δικαιοσύνης και έζησε έντονα το κλίμα των διώξεων της οικογένειάς του. Από φοιτητής πήρε ενεργό μέρος στους αγώνες της δημοκρατικής Αριστεράς και για τους αγώνες του αυτού πολλές φορές διώχθηκε.

Στις δημοτικές εκλογές του 1964 συμμετέχει στο ψηφοδέλτιο της Δημοκρατικής Συνεργασίας με επί κεφαλής τον Θεόδωρο Κλαψόπουλο που συγκροτήθηκε από τις δυνάμεις της Κεντροαριστεράς και της Ε.Δ.Α.. Εκλέγεται πλειοψηφών σύμβουλος και κατά τον τότε νόμο Αντιδήμαρχος. Την 21η Απριλίου συλλαμβάνεται και εκτοπίζεται αρχικά στη Γυάρο και στη συνέχεια στη Λέρο. Απολύεται τέσσερα χρόνια μετά, τον Απρίλιο του 1971, με την διάλυση του στρατοπέδου και ασκεί το επάγγελμα του δικηγόρου στην Αθήνα, γιατί το δικτατορικό καθεστώς παρεμπόδιζε την επάνοδό του στο Βόλο.

Στη μεταπολίτευση ορίζεται Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Βόλου και στις δημοτικές εκλογές του 1975, πάλι με τον συνδυασμό της Δημοκρατικής Συνεργασίας του Θεόδωρου Κλαψόπουλου, εκλέγεται για δεύτερη φορά πρώτος πλειοψηφών σύμβουλος.

Το 1978 εκλέγεται Δήμαρχος της Δημοκρατικής Συνεργασίας με 58%. Στις δημοτικές εκλογές του 1982 εκλέγεται και πάλι Δήμαρχος, με 72% από ένα ευρύτατο φάσμα πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων.

Το 1986 είναι ξανά υποψήφιος Δήμαρχος με το συνδυασμό της Δημοκρατικής Συνεργασίας υποστηριζόμενος από το ΠΑΣΟΚ και εκλέγεται Δήμαρχος στο β' γύρο με ποσοστό 60% για μια τρίτη περίοδο δημιουργίας. Τελειώνει επιτυχημένα τη θητεία του και παραδίδει τη δημαρχία στις 31/12/1990 στο νέο Δήμαρχο Δ. Πιτσιώρη.

Το 1994 στις πρώτες αιρετές εκλογές της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης είναι υποψήφιος Νομάρχης με το συνδυασμό "Ένωτική Πρωτοβουλία Μαγνησίας" υποστηριζόμενος από ΚΚΕ-ΠΟΛΑΝ-Χριστιανικής Δημοκρατίας και ανεξάρτητων πολιτών αλλά δεν καταφέρνει να περάσει στο β' γύρο συγκεντρώνοντας 24,1%. Το 1998 συγκροτεί τη "Δημοτική Συμμαχία Βόλου" υποστηριζόμενος από ΝΔ-ΚΚΕ-ΔΗΚΚΙ-ΠΟΛΑΝ και εκλέγεται δήμαρχος Βόλου για 4^η φορά συγκεντρώνοντας 60% από την Α' Κυριακή. Ήταν η "ρεβάνς" ενάντια του υποψήφιου αντιπάλου του Δημήτρη Πιτσιώρη ο οποίος στηρίζονταν από ΠΑΣΟΚ και ΣΥΝ. Το τέλος όμως ήταν άδοξο για τον Μιχάλη Κουντούρη καθώς τέλη του 2000 αποφάσισε να παραιτηθεί από δήμαρχος λόγω πολιτικών επιθέσεων που δέχονταν από μέλη του συνδυασμού του. Τον Μιχάλη Κουντούρη δικαιολογημένα θα τον χαρακτηρίσαμε "πρύτανη της αυτοδιοίκησης" της πόλης του Βόλου. Ο Βόλος και οι δημότες του έχουν να θυμούνται έναν καταξιωμένο Δήμαρχο.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΙΤΣΙΩΡΗΣ

1/1/1991-31/12/1998

Γόνος μεγάλης αστικής οικογένειας του Βόλου γεννήθηκε το 1942. Σπούδασε μηχανολόγος-μηχανικός στη Γερμανία. Μέλος αρχικά της Σ.Δ.Ε., προσχώρησε το 1963 στην νεολαία της Ένωσης Κέντρου και στη συνέχεια στην ΕΣΔΗΝ. Ιδρυτικό μέλος του ΠΑΣΟΚ το 1974 και υποψήφιος του. Το 1977 εκλέγεται βουλευτής Μαγνησίας του ΠΑΣΟΚ. Έκτοτε επανεκλέγεται συνεχώς μέχρι το 1990. Στις δημοτικές εκλογές τον Οκτώβριο του 1990 είναι υποψήφιος δήμαρχος Βόλου με τη "Δημοκρατική Συνεργασία" υποστηριζόμενος από το ΠΑΣΟΚ και τον τότε ενιαίο Συνασπισμό της Αριστεράς. Εκλέγεται δήμαρχος από την Α' Κυριακή με ποσοστό 57%. Το 1994 εκλέγεται για 2^η τετραετία δήμαρχος Βόλου με τη "Δημοκρατική Συνεργασία" με ποσοστό 55% με τη συνεργασία ΠΑΣΟΚ και ΣΥΝ. Στις δημοτικές του 1998 χάνει από τον αντίπαλό του Μιχάλη Κουντούρη και η "Δημοκρατική Συνεργασία" είναι για πρώτη φορά αντιπολίτευση στο δημοτικό συμβούλιο. Έχει διατελέσει υφυπουργός Βιομηχανίας και Ενέργειας και υφυπουργός Γεωργίας στις κυβερνήσεις του Ανδρέα Παπανδρέου από το 1981-1989.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΗΤΡΟΥ

2000-31/12/2002 & 1/1/2003 έως σήμερα.

Γεννήθηκε στο Βόλο το 1946. Είναι ιατρός πνευμονολόγος. Ανήκει στο χώρο της Νέας Δημοκρατίας. Ασχολείται ενεργά με την τοπική αυτοδιοίκηση από τις δημοτικές εκλογές του 1986. Σ' αυτές εκλέγεται δεύτερος κατά σειρά Δημοτικός Σύμβουλος από τη μείζονα μειοψηφία που είχε επικεφαλής τότε τον αρχιτέκτονα Άργη Φιλιππίδη.

Στις δημοτικές του 1990 εκλέγεται πρώτος πλειοψηφών σύμβουλος με το συνδυασμό "Βόλος-Δημιουργία" και υποψήφιο δήμαρχο τον βουλευτή της ΝΔ Θανάση Νάκο. Στις δημοτικές του 1994 ηγείται του συνδυασμού "Βόλος 2000", αλλά χάνει από τον αντίπαλό του Δημ.Πιτσιώρη. Το 1998 εκλέγεται ξανά πρώτος πλειοψηφών σύμβουλος με το συνδυασμό "Δημοτική Συμμαχία Βόλου" με υποψήφιο Δήμαρχο τον Μιχάλη Κουντούρη. Το 2000 ξεσπά κρίση στους κόλπους της Δημοτικής Συμμαχίας και ο εκλεγμένος Δήμαρχος Μιχ.Κουντούρης παραιτείται από το αξίωμα. Σύμφωνα με τη νομοθεσία καθήκοντα Δημάρχου αναλαμβάνει ο πρώτος πλειοψηφών σύμβουλος του επιτυχόντος συνδυασμού. Έτσι, Δήμαρχος Βόλου αναλαμβάνει ο Κυριάκος Μήτρου. Στις τελευταίες εκλογές του 2002 θέτει υποψηφιότητα για Δήμαρχος Βόλου με το συνδυασμό "Η Πόλη μας" που στηρίζεται από τη Νέα Δημοκρατία. Ο Κυριάκος Μήτρου εκλέγεται Δήμαρχος Βόλου με ποσοστό 54,15% στις επαναληπτικές εκλογές της 20^{ης} Οκτωβρίου 2002.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ο Γεώργιος Κοντοστάνος
(Δήμαρχος Βόλου 1959-
1964) και δίπλα αριστερά, ο
Γιάννης Τέντζερης. Η
φωτογραφία χρονολογείται
στα 1961.

Εκδήλωση του Δήμου Βόλου
το 1975. Διακρίνονται ο
Δήμαρχος Βόλου Θεόδωρος
Κλαψόπουλος και δίπλα του
δεξιά ο Δημοτικός
Σύμβουλος Γιάννης
Τέντζερης.

Συνεδρίαση Δημοτικού
Συμβουλίου-1985
Διακρίνονται από δεξιά:
Στάμος
Γιάννης(Αντιδήμαρχος
Βόλου), Ζαβαλιάγκος
Αθ.(Αντιπρόεδρος Δημοτ.
Συμβουλίου), Τέντζερης
Γιάννης(Πρόεδρος Δημοτ.
Συμβουλίου Βόλου),
Κουντούρης
Μιχάλης(Δήμαρχος
Βόλου),Καφαντάρης
Ευρυπίδης(Νομάρχης
Μαγνησίας)και Πάνος
Σκοτινιώτης(Αντιδήμαρχος
Βόλου).

*Συνεδρίαση Δημοτικού
Συμβουλίου Βόλου το 1987.*

*Συνεδρίαση Δημοτικού
Συμβουλίου Βόλου το 1989.*

*Ο Δημήτρης Πιτσιώρης,
υφυπουργός της κυβέρνησης
του ΠΑ.ΣΟ.Κ. την περίοδο
1981-1989 και μετέπειτα
Δήμαρχος Βόλου (1990-
1998). Δίπλα του ο τότε
Μητροπολίτης Δημητριάδος
Χριστόδουλος.*

Ο Δήμαρχος Βόλου Μιχάλης Κουντούρης κατά την τελετή βράβευσης του ποιητή της Ρωμιοσύνης Γιάννη Ρίτσου, στο Δημαρχείο Βόλου, στις 5 Απριλίου 1982.

Εθνική παρέλαση 25^{ης} Μαρτίου 1985. Διακρίνονται στο μέσον ο τότε Δήμαρχος Βόλου Μιχάλης Κουντούρης. Δίπλα του αριστερά ο Γιάννης Τέντζερης(Πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου Βόλου).

Εθνική παρέλαση 28^{ης} Οκτωβρίου 1985. Διακρίνονται από τα δεξιά: Παντελής Λαζαρίδης, Πρίντζος Κων/νος(βουλευτής Ν.Δ.), ο Δήμαρχος Βόλου Μιχάλης Κουντούρης και πιο δίπλα ο Γιάννης Τέντζερης(Πρόεδρος Δημ. Συμβουλίου Βόλου).

Οι φωτογραφίες είναι από το προσωπικό αρχείο του Γιάννη Τσέτζερη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ρουμπάνης Θωδωρής, *Δημοτικές εκλογές: η άγνωστη ιστορία*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2002.
- Δρεττάκης Μανόλης, *Η πορεία του τόπου και η απλή αναλογική*, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 1988.
- Δουατζής Γιώργος, *Τοπική Αυτοδιοίκηση*, Εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα 1986.
- Κουτσούρη Δήμητρα, *Η λειτουργία των Δήμων και Κοινοτήτων*, ΑΣΔΑ-ΠΟΕ-ΟΤΑ, Αθήνα 2003, Γ' Έκδοση.
- Παπαγαρυφάλλου Π., *Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στα πλαίσια του Συντάγματος*, ΚΕΔΚΕ, Αθήνα 1995.
- Δημοτικό Κέντρο Ιστορίας και Τεκμηρίωσης Βόλου, *Βόλος ένας αιώνας*, Βόλος 1999.
- Μενδρινού Μαρία, *Η εκλογική πολιτική στο ελληνικό πολιτικό σύστημα-εσωτερικές και Ευρωπαϊκές παράμετροι 1974-2000*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2000.
- Κολιού Νίτσα, *Άγνωστες πτυχές Κατοχής και Αντίστασης*, Βόλος 1985.
- Οδηγίες για τη διενέργεια των εκλογών της 13^{ης} Οκτωβρίου 2002, Έκδοση Εθνικό Τυπογραφείο, Ιούλιος 2002.
- Ανδρουλακάκης Νίκος, *Εισαγωγή στο Arc View*, Εκδόσεις Παπασωτηρίου, Αθήνα 2000.
- Οι νόμοι της Αλλαγής -το νομοθετικό έργο της Βουλής 1981-1985, Γενική Γραμματεία Τύπου και Πληροφοριών, Αθήνα 1985.
- Πρακτικά συμποσίου: *Τοπική Αυτοδιοίκηση - μια σύγχρονη ευρωπαϊκή έκφραση*, Εκδόσεις Ταμασος, Αθήνα 1983.
- Το Σύνταγμα της Ελλάδας, Εκδόσεις Το Ποντίκι, 14^η έκδοση.
- Πετριτσόπουλος Β., Γιαννακόπουλος Π., Καραλής Α., *Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος*, σχολικό Γ' Γυμνασίου, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1988.
- Αποστολόπουλος Δημήτρης, Παϊζη Μάχη-Αποστολοπούλου, *Αρχές Πολιτικής Επιστήμης και Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος*, σχολικό Γ' Λυκείου, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1985.

- Τζουβάρας Ν. Κώστας, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση-Νόμοι 2218/94 και 2240/94, Εκδόσεις Όμηρος, Βόλος 2002.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

- **Η ΘΕΣΣΑΛΙΑ**
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΑΠΟ ΤΟ 1881 Η Θεσσαλία –Καθημερινή εφημερίδα
- **ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ** Ριζοσπάστης –Όργανο της Κ.Ε. του Κ.Κ.Ε.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

- **ΑΝΤΙ**[®] Δεκαπενθήμερη Πολιτική και Πολιτιστική Επιθεώρηση, Τόμος ΙΖ 1982, Τόμος ΚΖ 1986, τεύχη: 109-7/10/1978, 313-28/3/1986 και 574-31/3/1995.
- Βόλος η πόλη μας- Αφιέρωμα στο χθες και στο σήμερα, τριμηνιαία Έκδοση Δήμου Βόλου, τεύχος 18, Δεκέμβριος 1990.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- Σταματόπουλος Δημήτρης, Σημειώσεις στο μάθημα Θεωρητικές Προσεγγίσεις στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, Καλαμάτα Οκτώβριος 2001.
- Μπιτσάνη Ευγενία, Βασικές Σημειώσεις Αρχές Διοίκησης Δημοσίων Οργανισμών- Δημόσιο Management, Καλαμάτα 2002.